

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

Kasem Bundit Journal Volume 17 No. 2 July - December 2016

ก

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย การแนะนำตำรา และบทวิจารณ์บทความในสาขาการศึกษาและจิตวิทยา สาขานิติศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และการปกครอง สาขาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ทั่วไป สาขาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และอื่น ๆ

2. เพื่อเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิทยาการและเทคนิคใหม่ ๆ อันนำไปสู่การพัฒนาทักษะและศักยภาพในการสร้างผลงานทางวิชาการ การค้นคว้า การวิจัยและบริการทางวิชาการระหว่างบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต และมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายใน และต่างประเทศ

3. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการนำเสนอบทความทางด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการสังคม และการ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตและมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

บรรณาธิการบริหาร :

ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ	เกิดพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพล	ขันธไชย	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร. รัชฎา	คำขิรพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด	ภิญโญอนันตพงษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ สถาพร	ดีบุญมี ณ ชุมแพ	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร. เสนีย์	สุวรรณดี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

Kasem Bundit Journal Volume 17 No. 2 July - December 2016

๗

กองบรรณาธิการวารสาร :

ศาสตราจารย์ ดร. สุรพงษ์	โสธนะเสถียร	สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ	เกิดพิทักษ์	สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ศาสตราจารย์(พิเศษ) ดร.ยุวัฒน์	วุฒิเมธี	สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Associate Professor Samuel M. Schreyer, Ph.D.		สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ Fort Hays State University
รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์	เอี่ยมสุภชาติ	สาขาวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์	ปานมณี	สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ราเชนทร์	ชินทยารังสรรค์	สาขาวิชาพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบัน พัฒนาบริหารศาสตร์ (นิด้า)
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนะ	อิงกะวัต	สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.กอบชัย	เดชหาญ	สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพล	ชั้นธไชย	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร. รัญจวน	คำวชิรพิทักษ์	สาขาวิชานวัตกรรมการศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.บดีนทร์	รัศมีเทศ	สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ สถาพร	ดิบุญมี ณ ชุมแพ	สาขาวิชาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร. เสนีย์	สุวรรณดี	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
Lecturer Dr. William R.	James	สาขาศิลปศาสตร์

ประจำกองบรรณาธิการ :

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล	ชั้นธไชย	หัวหน้าบรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราทัศน์	รัตนมณีฉัตร	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย	โสสุวรรณจินดา	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุชมนต์	เจมส์	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
อาจารย์ ดร. สุชีพ	พิริยสมิทธิ	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
อาจารย์ ดร. พนิดา	ชินสุพลา	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
อาจารย์ ดร. วรรณภา	วามานนท์	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
นางสาวทิพนาถ	ชาร์รี่	ประจำกองบรรณาธิการ

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

Kasem Bundit Journal Volume 17 No. 2 July - December 2016

ค

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

สาขาวิชาการศึกษาและจิตวิทยา

ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา	สุวรรณทัต	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ	เกิดพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ศรียา	นิยมธรรม	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์	เอี่ยมสุภาชิต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐจวน	คำวชิรพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล	หวังพาณิชย์	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา		มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา	วิหคโต	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร	แหยมแสง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล	วิจิตรวรรณ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ณ ระนอง		มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ ดร.นำชัย	ศุภฤกษ์ชัยสกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สาขาวิชานิติศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สกลธ์	ภู่งามดี	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ รักศานต์	วิวัฒน์สินอุดม	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ บรรจง	โกศลวัฒน์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์	ศรีดี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวีติ	เลิศจันทรางกูร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
อาจารย์ ดร.สุเทพ	เดชะชีพ	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารธุรกิจ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ		มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
ศาสตราจารย์ ธนสรรค์	แขวงโสภา	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์	ปานมณี	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.บดินทร์	รัศมีเทศ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ บัญญัติ	จุลนาพันธุ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ทองฟู	ศิริวงษ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล	ขันธไชย	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ดารารัตน์	อานันท์นงศ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ กาญจนา	ธรรมาวาท	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ จรินทร์	เจริญศรีวัฒนกุล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราทัศน์	รัตนมณีฉัตร	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร.เสนีย์	สุวรรณดี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

Kasem Bundit Journal Volume 17 No. 2 July - December 2016

3

สาขาวิชารัฐศาสตร์และการปกครอง

ศาสตราจารย์ ดร.ติน	ปรัชญพฤทธิ	มหาวิทยาลัยสยาม
ศาสตราจารย์ ดร. ทินพันธุ์	นาคะตะ	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ศาสตราจารย์ ดร.ยุวัฒน์	วุฒิเมธี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนะ	อิงคะวัต	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย	เลาหวิเชียร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์	ปรียากร	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี	แสงมหาชัย	มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมาก	ศิริเนาวกุล	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
รองศาสตราจารย์ ดำรงค์	ทวีแสงสกุลไทย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถกร	กลิ่นความดี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย	หิรัญโรดม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อาจารย์ ดร.กฤษชัย	วิธิพานิช	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ สถาพร ดีบุญมี ณ ชุมแพ		มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์	กาญจน์ชฐิติ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาดิศร์	อิทธิส รัชมนณี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศาสตราจารย์ ดร.สุดา	เกียรติกำจรวงศ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.กอบชัย	เดชหาญ	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า คุณทหารลาดกระบัง
อาจารย์ ดร.จารุวรรณ	เกษมทรัพย์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมศาสตร์ทั่วไป

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน	ดอกไธสง	มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล	หนิมพานิช	มหาวิทยาลัยรังสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ลลิตา	ฤกษ์สำราญ	มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.รัชยา	ภักดีจิตต์	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
อาจารย์ ดร.พนิดา	ชื่นชม	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร.ฉนวน	เอื้อการ	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.สมทรง	บุรุษพัฒน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ อรทัย	ศรีสันติสุข	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สาขาวิชานิติศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ	ศรีธรรมรักษ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.วิชณุ	เครื่องาม	ทำเนียบรัฐบาล
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ	โชคเหมาะ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ยศศักดิ์	โกไศยกานนท์	มหาวิทยาลัยศรีประทุม

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

Kasem Bundit Journal Volume 17 No. 2 July - December 2016

จ

สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร	นทีธนสมบัติ	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรปวีณ์	ชื่นใจเรือง	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร.เจษฎา	อังกาบสี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร.งามนิตย์	รัตนานุกูล	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร.จินตมาศ	โกศลชื่นวิจิตร	สมาคมเวชศาสตร์มารดาและทารกในครรภ์ (ไทย)
อาจารย์ ดร.กุลธิดา	พานิชกุล	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

Kasem Bundit Journal Volume 17 No. 2 July - December 2016

๑

กำหนดการเผยแพร่

วารสารเกษมบัณฑิต (KASEM BUNDIT JOURNAL) กำหนดออกเผยแพร่ราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

การจัดพิมพ์

จัดพิมพ์ฉบับละ 500 เล่ม

การเผยแพร่ฉบับ on-line

<http://www.google.co.th> และ (keywords), Kasem Bundit Journal

การส่งต้นฉบับ

On-line: www.tci-thaijo.org/index.php/jkbu

E-mail: journal@kbu.ac.th

ประสานงานการผลิต :

สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ศูนย์ออกแบบและสื่อสิ่งพิมพ์

คำชี้แจง

ทัศนคติ ความคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารเกษมบัณฑิตฉบับนี้เป็นของผู้เขียน โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตและบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องมีความเห็นพ้องด้วย

จัดพิมพ์โดย :

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250 โทร. 02-320-2777 โทรสาร. 02-321-4444 ISSN 1513-5667

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

Kasem Bundit Journal Volume 17 No. 2 July - December 2016

๗

บทบรรณาธิการ

วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 สำหรับ กรกฎาคม-ธันวาคม 2559 เสนอบทความในลักษณะของสหวิทยาการ (Multidisciplinary) บทความที่นำเสนอเป็นบทความวิจัย (Research articles) จำนวน 17 บทความ บทความวิชาการ (Academic article) จำนวน 1 บทความ และบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) จำนวน 1 บทความ สำหรับบทความวิจัย และบทความวิชาการมีบทคัดย่อ (Abstracts) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งมีรายชื่อเอกสารอ้างอิง (References) เป็นภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้บทความสามารถเผยแพร่แก่ผู้อ่านซึ่งไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อ่านในประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) รวมทั้งตีพิมพ์ที่อยู่ (Address) e-mail และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้เขียนเป็นภาษาอังกฤษด้วย เพื่อให้ผู้อ่านชาวต่างชาติสามารถติดต่อกับผู้เขียนได้โดยตรงถ้ามีความประสงค์ข้อมูลหรือคำอธิบายเพิ่มเติมจากผู้เขียน

รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพล ชันธไชย
บรรณาธิการ

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

Kasem Bundit Journal Volume 17 No. 2 July - December 2016

๗

บทความวิจัย

ปัญหาเกี่ยวกับการรับมรดกแทนที่

Problems Concerning the Representation of the Heir for the Purpose of Receiving Inheritance

พรชัย สุนทรพันธุ์..... 1

A Development Model for Sustainable Thai Agricultural Co-operatives

แบบจำลองการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรไทยอย่างยั่งยืน

Chiratus Ratanamaneichat, Sakchai Rakkarn, Senee Suwande and Wilailuk Nakrungrueng.....16

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : ประสิทธิภาพของการฝึกอาชีพระยะสั้น สำหรับประชาชนของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร

Human Resource Development : Effectiveness of the Short Vocational Training Courses of Vocational Training Schools in Bangkok Metropolitan Administration

เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์ ณัฐพล ชันธไชย และ พนิดา ชินสุวพลา.....26

ธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพของเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรพยา จังหวัดชลบุรี

Good Governance and Effectiveness in Management within the Framework of the Balanced Score Card in the Chao Phraya Surasak Municipality, Sriracha District, Choburi Province

สมชาย น้อยฉ่ำ นิคม เจียรจินดา และ ชัชวาลิต เลาหวิเชียร38

โอกาสและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย

Opportunity and Competitiveness of Spa and Thai Massage Businesses in Thailand

สุนทรตรา จันทบุรี49

Aristotle's Concept of Polity and Its Relevance to the 2550 B.E. Constitution of the Kingdom of Thailand

แนวคิดรูปแบบรัฐธรรมนูญของอริสโตเติลกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

Pornthep Chantraniph.....64

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

Kasem Bundit Journal Volume 17 No. 2 July - December 2016

ณ

รูปแบบและบทบาทการนำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียน: ปัญหาอุปสรรคและการปรับตัวของโทรทัศน์ไทย

Patterns and Roles of TV Programs Presentations on ASEAN Community: Obstacles and Adaptation of Thai Televisions.

วัฒน์ ภูวทิศ.....76

สิทธิมนุษยชนและองค์การสหประชาชาติ: การเหยียดสีผิวในสหรัฐอเมริกา ทศวรรษที่ 1960

Human Rights and the United Nations: Racism in the United States in 1960s

นภาพร อุทัยศรี87

ความรู้และความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบูรณาการการสอนสะเต็มศึกษาด้วยศิลปะและจริยธรรม (ESTEAM) : กรณีศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

Parents' Knowledge and Understanding of Integrated STEM Education with Arts and Ethics (ESTEAM): A Case Study of Srinakharinwirot University, Prasarnmit Elementary Demonstration School.

วศิณีส อิศรเสนา ณ อยุธยา97

ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของภาพยนตร์กับบริบททางสังคม

The Relationship between the Development of Cinema and Social Context

ภัตสร สังข์ศรี 114

Community Security Establishment in ASEAN Community Context

การสร้างความปลอดภัยของชุมชนในบริบทประชาคมอาเซียน

Pairuch Borvornsompong..... 126

Model of Ecosystem and Environmental Conservation Behavior of Junior High School Students

แบบจำลองพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

มาลัย สร้างแก้ว นงนภัส เทียงกมล และ จักรชัย เทียงกมล 140

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

Kasem Bundit Journal Volume 17 No. 2 July - December 2016

ญ

การพัฒนาแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร

Development of Reality Group Counseling Intervention Model for Enhancing Life Competency in Contemporary Society of First Year Students of the Faculty of Education in Public Universities in Bangkok

จอมขวัญ เลื่องลือ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา..... 151

ทีมงานคุณภาพที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า

Quality Team Work Affecting Efficiency Performance of the Personnel in Krung Thai Bank Public Company Ltd., Prapinklao Area Office.

น้ำฟ้า ดิสภักดี และ สุธรรม พงศ์สำราญ..... 165

Communication and Co-ordinating Roles of Hub Organisations in Management of Environmental Issues: A Feasibility Study of Thailand.

การสื่อสารและบทบาทของการเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือสำหรับองค์กรด้านการบริหารจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาความเป็นไปได้สำหรับประเทศไทย

John R. Merrick and Sasiphan Bilmanoch 175

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์: ศึกษากรณีประเทศญี่ปุ่น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และประเทศไทย.

Electrical and Electronic Wastes Management: Policies, Practices, and Consequences - A Study of Japan, Switzerland, and Thailand

รัชพงษ์ กลิ่นศรีสุข และ วาสนา แจ่มประจักษ์..... 192

Effects of Teaching Model on Creative Economy Concept for Promoting Thai Wisdom in Health Care Services.

ผลการนำรูปแบบการสอนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการส่งเสริมการนำภูมิปัญญาไทยไปใช้ในการดูแลสุขภาพผู้รับบริการ

Kanokwan Silpakampises, Kanda Tantapun and Kanokwan Wetasin 208

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

Kasem Bundit Journal Volume 17 No. 2 July - December 2016

๙

บทความวิชาการ

ความสามารถเชิงพลวัต ความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จของธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร
แปรรูปของประเทศไทย

Dynamic Capabilities, Competitive Advantage and Business Success of Thai Food
Processing Industry

กรรวัณน์ สกลคฤหเดช สุกิจ ขอเชื้อกลาง และ ลภัสสรดา จ่างแก้ว..... 223

บทวิจารณ์หนังสือ

Abbot, George et.al. (2012). *The Economics Book*. London: Darling and Kindersley
Limited. (351pp.)

ณัฐพล ชันธไชย 237

ปัญหาเกี่ยวกับการรับมรดกแทนที่

พรชัย สุนทรพันธุ์¹

บทคัดย่อ

บทบัญญัติมาตรา 1639 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นแม่บทหลักของกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่นั้น มีข้อจำกัดอันก่อให้เกิดปัญหาตามมา 2 ประการ ได้แก่ การวางเงื่อนไขให้รับมรดกแทนที่ได้เฉพาะกรณีทายาทถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดก และการวางเงื่อนไขให้รับมรดกแทนที่ได้เฉพาะกรณีทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย ซึ่งข้อจำกัดของถ้อยคำที่ใช้ดังกล่าวนำไปสู่การตีความกฎหมายโดยศาลฎีกา ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืนและก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่เป็นเอกภาพ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่ของประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (The Civil Law System) เหมือนอย่างประเทศไทย ซึ่งพบว่ากฎหมายลายลักษณ์อักษรของประเทศต่างๆ ดังกล่าวครอบคลุมถึงกรณีปัญหาดังกล่าวมาด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าสมควรนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่ของประเทศไทยสืบไป

คำสำคัญ: การรับมรดกแทนที่ ทายาทโดยธรรม ผู้สืบสันดานโดยตรง

¹รองศาสตราจารย์, คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

592/3 งามคำแหง 24 ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร: 081-851-2255

Problems Concerning the Representation of the Heir for the Purpose of Receiving Inheritance

Pornchai Soonthornpan¹

Abstract

The principle of the representation of the heir for the purpose of receiving inheritance stipulated under The Thai Civil and Commercial Code Section 1639 has two limitations which appear as a drawback to the application of the law. For instance, the condition in which the descendants could represent the dead-heir for the purpose of receiving inheritance is limited to only if the heir is dead before the death of the de cujus. Same principle applies to the case where the heir has been excluded from inheritance, that is to say the descendants representing the excluded heir for the purpose of receiving inheritance should happen only if the heir is excluded from inheritance before the death of the de cujus. The language used in Section 1639 has brought about the decisions of the Thai Supreme Court and the interpretation of the principle of Section 1639 to the limited end turning Section 1639 to an unnecessarily small parameter. A comparison of the principle of the representation of the heir for the purpose of receiving inheritance with other civil law countries, namely Japanese law, French law, and German law, is used to analyze the limitations and is an essential tool to facilitate the recommendation to modify Section 1639.

Keywords: Inheritance representation, Statutory heir, Direct descendant.

¹Associate Professor, Dean, School of Law, Assumption University
Dean, School of Law, Assumption University
Tel: 081-851-2255

บทนำ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ว่าด้วยเรื่องมรดกนั้น เป็นกฎหมายที่มีมาช้านาน อีกทั้งต้นร่างกฎหมายในปี 2451 นั้นยังมีที่มาจากกฎหมายต่างประเทศ ปัจจุบันปัญหาการตีความเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้ร่างกฎหมายจึงยังคงเป็นปัญหาทั้งในด้านวิชาการและในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบัญญัติเรื่องสิทธิโดยธรรมในการรับมรดกแทนที่กรณีทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย กล่าวคือเมื่อทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 นั้น ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกนั้นจะสืบมรดกได้หรือไม่ ต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1607 ซึ่งปัจจุบันนักกฎหมายยังมีความเห็นที่แตกต่างกัน

ปัญหาข้างต้นสืบเนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นั้นมิได้บัญญัติไว้โดยชัดเจน จึงเกิดประเด็นปัญหาในการตีความกฎหมายขึ้นในกรณีที่ทายาทถึงแก่ความตายพร้อมกันกับเจ้ามรดกหรือกรณีที่ทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย นอกจากนี้แล้ว หากวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่ของประเทศไทยกับต่างประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติมาตรา 1607 และมาตรา 1639 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นมีที่มาจากกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี ซึ่งในปัจจุบันประเทศเหล่านั้นได้แก้ไขตัวบทกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่จนสามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาได้อย่างครอบคลุมแล้ว เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่

ปี พ.ศ. 2478 และยังไม่เคยได้รับการแก้ไขปรับปรุงมาจนกระทั่งปัจจุบัน จึงทำให้หลักการรับมรดกแทนที่ตามกฎหมายไทยมีความล้าสมัยและไม่เหมาะสมต่อการนำมาใช้แก้ไขปัญหาดังที่ผู้วิจัยเกริ่นนำไว้ข้างต้น

เมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย หรือถือว่าถึงแก่ความตายเพราะตกเป็นคนสาบสูญ หากมิได้มีการทำพินัยกรรมไว้ ทรัพย์มรดกย่อมตกได้แก่ทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1629 ดังนี้ สิทธิในการได้รับมรดกก่อนหลังของทายาทโดยธรรมตามมาตรา 1629 ย่อมเป็นไปตามลำดับ และทายาทในลำดับต้นย่อมตัดทายาทในลำดับถัดลงมาตามหลัก “ญาติสนิทตัดญาติห่าง” กล่าวคือ ทายาทที่อยู่ในลำดับถัดลงไปจะได้รับมรดกก็ต่อเมื่อทายาทในลำดับก่อนตนไม่มีสิทธิได้รับมรดก แต่ในกรณีที่บิดามารดาหรือคู่สมรสของเจ้ามรดกยังมีชีวิตอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย กฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้เป็นการเฉพาะให้ได้รับมรดกทุกกรณีโดยไม่มีการถูกตัดตามหลัก “ญาติสนิทตัดญาติห่าง” ดังที่บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ในบทบัญญัติมาตรา 1630 และมาตรา 1635 อนึ่ง อันว่า “สิทธิในการรับมรดก” นั้น หมายถึง การมีสิทธิและสภาพบุคคลอยู่ในขณะเจ้ามรดกตาย หรือกรณีทารกในครรภ์มารดา หากเกิดมามีชีวิตรอดอยู่ภายใน 310 วัน นับแต่เวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ให้ถือว่าเป็นทารกในครรภ์มารดาอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1604 วรรคสอง ก็ถือว่าเป็นผู้มีสิทธิรับมรดก

สำหรับแนวคิดหรือปรัชญาเบื้องหลังหลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับมรดกแทนที่นั้น นักกฎหมายบางท่านแสดงทรรศนะไว้ ดังนี้

“การที่ให้มีการรับมรดกแทนที่นั้น เป็นไปตามนโยบายของกฎหมาย คือ เพื่อประโยชน์ในการบำรุงตระกูลให้มีความมั่นคงอันจะเป็นคุณประโยชน์ต่อบุตรหลานต่อไป การที่กฎหมายให้มีการรับมรดกแทนที่นั้น เพื่อป้องกันและคุ้มครองบุคคลให้พ้นจากความเดือดร้อนที่อยู่นอกเหนืออำนาจของเขา... กฎหมายมุ่งที่จะคุ้มครองลูกกำพร้าไม่ได้รับความเสียหายแต่อย่างใดจากการตายของบิดาและมารดา” (เสนีย์ ปราโมช, 2508) จึงสรุปได้ว่ากฎหมายมุ่งคุ้มครองประโยชน์ของผู้สืบสันดานเป็นสำคัญ เพราะหากบิดามารดาของเขาไม่ได้ถึงแก่ความตายหรือถูกกำจัดไม่ให้ได้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย บิดามารดาของเขาย่อมมีสิทธิได้รับมรดกของเจ้ามรดก และเมื่อบิดามารดาของเขาถึงแก่ความตาย มรดกของบิดามารดาของเขาซึ่งย่อมรวมมรดกของเจ้ามรดกเดิมอยู่ด้วยย่อมตกได้แก่เขาทั้งสิ้น การที่บิดามารดาของเขาซึ่งเป็นบุคคลที่จะเป็นทายาทโดยธรรมของเจ้ามรดกถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดกก็ดี หรือถูกกำจัดมิให้ได้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกถึงแก่ความตายก็ดี มิได้เป็นความผิดของเขาแต่ประการใด

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา และความเป็นไปได้ในการหาข้อสรุปการตีความบทบัญญัติของกฎหมายกรณีทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลาย ในการบังคับใช้กฎหมายทั้งในภาครัฐ เอกชน และการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาหลักเกณฑ์และขอบเขตของกฎหมายมรดกในประเทศไทยเปรียบเทียบกับ

กฎหมายมรดกประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี

2. ศึกษาค้นคว้าปัญหาที่เกิดขึ้นปัจจุบันของประเทศไทยจากการตีความบทบัญญัติกฎหมายลักษณะมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3. ศึกษาแนวทางการบัญญัติและการตีความบทบัญญัติของกฎหมายมรดกประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายมรดกของประเทศไทย

4. ศึกษาและวิเคราะห์ประโยชน์ที่จะได้รับจากการตีความบทบัญญัติของกฎหมายมรดกในเรื่องการสืบมรดกและการรับมรดกแทนที่ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้ร่างกฎหมาย

5. ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายมรดกในเรื่องสืบมรดกและการรับมรดกแทนที่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ลักษณะมรดก

บททวนวรรณกรรม

ในปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับการสืบมรดกหรือการรับมรดกแทนที่ทายาทที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตายยังคงเป็นประเด็นที่มีความเห็นไม่ตรงกันในเชิงวิชาการ โดยนักกฎหมายส่วนหนึ่งมีความเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 1607 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีความเป็นเอกเทศต่างหากจากบทบัญญัติมาตรา 1639 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับมรดกแทนที่ ดังนั้น ทายาทที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตายควรจะมีสิทธิสืบมรดกต่อไปได้โดยอาศัยบทบัญญัติมาตรา 1607 ซึ่งมีอิสระต่างหากจาก

มาตรา 1639 โดยกฎหมายที่มีความเห็นพ้องกับแนวความคิดนี้ อาทิ หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช อาจารย์สะอาด นาวิเจริญ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และหม่อมหลวง เฉลิมชัย เกษมสันต์ เป็นต้น (เสนีย์ ปราโมช, 2508. สะอาด นาวิเจริญ, 2504. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2548. เฉลิมชัย เกษมสันต์, 2554.)

แต่นักกฎหมายอีกส่วนหนึ่งเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 1607 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นเพียงบททั่วไปเท่านั้น ในกรณีที่มีบทบัญญัติมาตรา 1639 ซึ่งเป็นบทเฉพาะต้องบังคับตามบทเฉพาะเท่านั้น ดังนั้นเมื่อไม่มีบทบัญญัติกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการรับมรดกแทนที่หรือสืบมรดกต่อจากทายาทที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ย่อมต้องตีความว่าไม่มีกฎหมายให้สิทธิทายาทรับมรดกแทนที่ได้ ดังนั้น จึงอาจมีการสืบมรดกในกรณีทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตายได้ โดยความเห็นของกฎหมายฝ่ายนี้ มีอาทิ อาจารย์โชค จารุจินดา อาจารย์อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง และอาจารย์เพริศ หุตางกูร เป็นต้น (โชค จารุจินดา, 2529. อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, 2550. เพริศ หุตางกูร, 2558)

เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ของประเทศไทยอาศัยกฎหมายต่างประเทศหลายประเทศมาเป็นต้นร่างในการจัดทำประมวลกฎหมาย อันประกอบด้วยกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น ทำให้การจัดเรียงหมวดหมู่กฎหมายเป็นไปอย่างสับสนและปราศจากหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เมื่อคำนึงถึงปัจจัยทั้งสอง

ประการข้างต้น จึงเป็นการยากที่จะตีความหาเจตนารมณ์ของผู้ร่างประมวลกฎหมายว่าจักอาศัยการอ้างอิงตามหลักกฎหมายของประเทศใด

อนึ่ง ในงานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นการวิจัยกฎหมายของประเทศที่เป็นต้นร่างในการบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 6 ลักษณะมรดก โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี ซึ่งกฎหมายของแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกันในรายละเอียดตามวิสัย จึงมีความจำเป็นที่ต้องตีความหาเจตนารมณ์เพื่อให้ได้ความว่ากฎหมายของประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องนี้มุ่งหมายที่จะอ้างอิงตามหลักกฎหมายของประเทศใดเป็นสำคัญ และส่วนที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนน้อยไปกว่าคือการตีความเช่นใดจึงจะเหมาะสมกับการปรับใช้แก่สังคมไทย มีความยุติธรรมและเป็นสากล จึงจะเกิดประโยชน์แก่วงการกฎหมายไทยอย่างเป็นเอกอนันต์สืบไปภายภาคหน้า

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับมรดกแทนที่ รวมถึงขอบเขตของการที่จะอนุญาตให้มีการรับมรดกแทนที่ได้ว่าจะครอบคลุมถึงกรณีใดบ้าง โดยทำการศึกษากฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี

สมมติฐานของการวิจัย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ของประเทศไทยได้ถูกบัญญัติไว้โดยใช้ร่างกฎหมายต่างประเทศหลายประเทศมาเป็น

ต้นแบบในการจัดทำ ดังนั้น การเรียบเรียงหมวดหมู่ของตัวบทกฎหมายจึงมีความสับสนทำให้เกิดปัญหาในการตีความอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการรับมรดกแทนที่ทายาทที่ถูกมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตายซึ่งมีนักกฎหมาย หลายคนตีความไว้หลายแนวทาง อีกทั้งการบังคับใช้ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติยังมีความคลุมเครืออยู่มาก ปัญหาว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1607 ความเป็นอิสระต่างหากจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1639 หรือไม่ จึงเป็นปัญหาที่ควรได้รับการวิจัยอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ในการจรดลงระบบกฎหมายไทยให้มีมาตรฐานทัดเทียมนานาชาติและโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติเป็นไปในแนวทางที่สมกับเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายอย่างแท้จริง

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสาร เช่น กฎหมายของนานาประเทศที่ถูกใช้เป็นต้นแบบในการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย ต้นร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยทั้งฉบับ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตำราหนังสือ บทความทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานเขียนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรูปของตำราและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือแหล่งอ้างอิงทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการรับมรดกแทนที่และแนวคำพิพากษาศาลฎีกาในปัจจุบัน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1639 จำกัดเงื่อนไขแห่งการรับมรดกแทนที่ไว้ 2 ประการด้วยกัน ได้แก่ (1) ทายาทถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดก และ (2) ทายาทถูกจำกัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย เมื่อกล่าวถึงคำว่า “ทายาท” ให้ผู้อ่านพึงเข้าใจว่าหมายถึงทายาทตามมาตรา 1629 (1), (3), (4) หรือ (6) เท่านั้น ซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมที่กฎหมายให้สิทธิรับมรดกแทนที่ได้ ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงกรณีปัญหาทั้ง 2 ประการ ดังนี้

1. ทายาทถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดก

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1639 ใช้ถ้อยคำว่า “ถ้าบุคคลใดที่จะเป็นทายาท... ถึงแก่ความตาย... ก่อนเจ้ามรดกตาย” หมายถึง บุคคลซึ่งในขณะถึงแก่ความตายยังไม่ได้มีฐานะเป็นทายาท ดังนี้ เมื่อฐานะความเป็นทายาทจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลตามมาตรา 1629 มีสภาพบุคคลอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย (มาตรา 1604 วรรคหนึ่ง) ในทางตำราทั่วไปจึงตีความเหตุแห่งการรับมรดกแทนที่กรณีนี้ว่าหมายถึงการที่บุคคลซึ่งจะเป็นทายาทถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดก เพราะหากบุคคลนั้นถึงแก่ความตายภายหลังเจ้ามรดกเสียแล้วย่อมแสดงให้เห็นว่า ณ ขณะเวลาที่บุคคลนั้นถึงแก่ความตาย เขาได้มีสถานะความเป็นทายาทอย่างสมบูรณ์แล้ว มิใช่ “บุคคลซึ่งจะเป็นทายาท” อันเป็นถ้อยคำที่ใช้ในบทบัญญัติมาตรา 1639 แต่อย่างใด และหากกรณีเป็นดังนี้ก็ไม่จำเป็นต้องใช้บทบัญญัติว่าด้วยการรับมรดกแทนที่อีกแต่ประการใด เนื่องจากทายาทซึ่งถึงแก่ความตายภายหลังเจ้ามรดกย่อมได้รับมรดกของเจ้ามรดกไปโดยผลแห่งกฎหมาย และเมื่อเขาถึงแก่ความตายแล้ว ผู้สืบสันดานของเขาก็ย่อมมีสิทธิรับมรดกของเขาได้ในฐานะทายาทโดยธรรม

ลำดับแรกตามบทบัญญัติมาตรา 1629(1) (เปรียบ หุตางกูร, 2558)

หลักกฎหมายข้างต้น จึงเป็นที่ยอมรับกัน มาช้านานแก่บรรดานักกฎหมายทั่วไปว่า การรับมรดกแทนที่กรณีบุคคลซึ่งจะเป็นทายาทในชั้นก่อนหน้าถึงแก่ความตายนั้นต้องเป็นการถึงแก่ความตาย “ก่อน” เจ้ามรดกเท่านั้น ปัญหาจึงมีขึ้นว่า หากเป็นกรณีที่บุคคลซึ่งจะเป็นทายาทถึงแก่ความตายพร้อมกับเจ้ามรดก หรือเป็นกรณีพันวิสัยที่จะกำหนดได้ว่าบุคคลซึ่งจะเป็นทายาทหรือ เจ้ามรดกถึงแก่ความตายก่อนกันตาม มาตรา 17 การรับมรดกแทนที่จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ ดังมีตัวอย่างปรากฏความตามคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13129/2556 ธ. ซึ่งเป็นบุตรของ ก. และ ก. ตายพร้อมกันต่างไม่ เป็นทายาทที่จะรับมรดกของกันและกัน เพราะ ในขณะที่บุคคลหนึ่งถึงแก่ความตาย อีกบุคคลหนึ่งไม่มีสภาพบุคคลที่มีความสามารถที่จะมีสิทธิ ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 และมาตรา 1604 วรรคหนึ่ง และ กรณีไม่ต้องด้วยมาตรา 1639 เนื่องจาก ธ. ทายาทไม่ได้ตายก่อน ก. เจ้ามรดกอันจะทำให้ โจทก์ซึ่งเป็นบุตรของ ธ. มีสิทธิรับมรดกแทนที่ ธ. โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องเรียกเอาทรัพย์มรดกของ ก. ปัญหาอำนาจฟ้องเป็นปัญหาข้อกฎหมาย เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบมาตรา 246 และ มาตรา 247

ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับการตีความบทบัญญัติ มาตรา 1639 ซึ่งเป็นแม่บทของหลักกฎหมายว่า ด้วยการรับมรดกแทนที่อย่างยิ่ง โดยเจตนารมณ์

ของหลักกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่นั้น นอกจากจะมีขึ้นเพื่อให้ทรัพย์มรดกตกทอดแก่ บุตรหลานในวงศ์ตระกูลของผู้ตายสืบไปแล้ว (มาตรา 1631) ยังต้องการคุ้มครองสิทธิของ ผู้สืบสันดานชั้นหลังมิให้ได้รับความ กระทบกระเทือนจากเหตุอันอยู่นอกเหนืออำนาจ ควบคุมและโดยปราศจากความผิดของ ผู้สืบสันดานชั้นหลังนั้นอีกด้วย (มาตรา 1634 (1)) เมื่อเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่เช่นนี้แล้ว ย่อมเห็นได้ว่า กฎหมายต้องการคุ้มครองสิทธิของผู้สืบสันดาน ชั้นหลังของทายาทแต่ละประเภทอันพึงมีสิทธิ ได้รับมรดกอยู่ก่อนแล้ว หากปราศจากเหตุอันไม่ พึงคาดหมายเกิดขึ้น คือ ทายาทที่จะมีสิทธิได้รับ มรดกถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดก หรือถูก กำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย มรดกก็ย่อมตกทอดแก่ผู้สืบสันดานของทายาท ดังกล่าว และเมื่อผู้สืบสันดานของทายาทนั้นถึง แก่ความตาย มรดกทั้งหลายของผู้สืบสันดานนั้น ซึ่งรวมทั้งทรัพย์มรดกของเจ้ามรดกที่เคยได้รับมา แต่เดิมย่อมตกทอดแก่ผู้สืบสันดานของ ผู้สืบสันดานนั้นในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรม ลำดับหนึ่ง ตามบทบัญญัติมาตรา 1629 (1) ดังนั้น เมื่อเหตุอันทำให้ผู้จะเป็นทายาทเสียสิทธิ ในการรับมรดก ไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้จะเป็น ทายาทถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดกก็ดี หรือถูก กำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกถึงแก่ความกั ดี มิได้เกิดจากความผิดใด ๆ ของผู้สืบสันดานของผู้ จะเป็นทายาททั้งสิ้น บทบัญญัติมาตรา 1639 จึงให้สิทธิผู้สืบสันดานของบุคคลซึ่งจะเป็น ทายาทเข้ารับมรดกแทนที่บุคคลดังกล่าวได้ เพื่อ รักษาสิทธิในการรับมรดกในสายทายาทดังกล่าว ไว้มิให้ถูกกระทบเทือนจากเหตุอันมิได้เกิดจาก ความผิดของตน

เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายดังที่ได้
นำเสนอมาข้างต้น กรณีที่บุคคลซึ่งจะเป็นทายาท
ถึงแก่ความตายพร้อมกับเจ้ามรดกจึงมีน่าจะ
กระทบถึงสิทธิในการรับมรดกแทนที่ของ
ผู้สืบสันดานของบุคคลซึ่งจะเป็นทายาทดังกล่าว
แต่อย่างใด เพราะ “เหตุผลของเรื่อง” (Nature
of things) ของทั้งกรณีการ “ตายก่อน” หรือ
“ตายพร้อมกันกับ” เจ้ามรดกนั้น มิได้มีความ
แตกต่างกันในสาระสำคัญแต่ประการใด การ
ตีความกฎหมายที่ดีจึงพึงตีความให้กฎหมายนั้น
ใช้งานได้ตามเจตนารมณ์ความมุ่งหมายแห่ง
บทบัญญัตินั้น ๆ มากกว่าจะตีความกฎหมายตาม
ลายลักษณ์อักษรอย่างเคร่งครัดซึ่งเป็นนิติวิธีการ
ตีความกฎหมายอาญา มิใช่กฎหมายแพ่ง (มาตรา
4 วรรคหนึ่ง)

2. ทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้า
มรดกตาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 1639 บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า การรับ
มรดกแทนที่ในกรณีบุคคลซึ่งจะเป็นทายาทถูก
กำจัดมิให้รับมรดกนั้นจะมีขึ้นได้ก็แต่โดยผู้นั้นถูก
กำจัดไม่ได้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกถึงแก่ความ
ตายเท่านั้น และโดยที่การถูกกำจัดไม่ได้รับมรดก
อาจเกิดขึ้นได้ทั้งก่อนและหลังเจ้ามรดกถึงแก่
ความตาย ดังนั้น หากเป็นกรณีที่บุคคลซึ่งจะเป็น
ทายาทถูกกำจัดไม่ได้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดก
ถึงแก่ความตายแล้ว ย่อมไม่อาจมีการรับมรดก
แทนที่ที่เกิดขึ้นได้ แต่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็น
บรรทัดฐานไว้ว่า แม้กรณีดังกล่าวไม่ต้องด้วย
เงื่อนไขของการรับมรดกแทนที่ แต่ก็อาจมีการ
สืบมรดกกันตามบทบัญญัติมาตรา 1607 ได้ ซึ่ง
แนวทางดังกล่าวนี้ดังปรากฏอยู่ในคำพิพากษา
ศาลฎีกาหลายฉบับ โดยผู้วินิจฉัยศาลมาลงไว้เพียง 2
ฉบับ ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 478/2539 แม้จำเลยได้
ยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกของผู้ตายมากกว่า
ส่วนที่ตนจะได้และต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกของ
ผู้ตายเลย อันเป็นการถูกกำจัดมิให้รับมรดกหลัง
เจ้ามรดกตายก็ตาม บุตรของจำเลยซึ่งเป็น
ผู้สืบสันดานของจำเลยทายาทผู้ถูกกำจัดมิให้รับ
มรดกของผู้ตายย่อมสืบมรดกของผู้ตายเสมือน
หนึ่งว่าจำเลยตามแล้วได้ตามประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1607

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5611/2554
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1639
บัญญัติถึงการที่ทายาทชั้นผู้สืบสันดานถึงแก่
ความตายหรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้า
มรดกถึงแก่ความตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดาน
ก็ให้ผู้สืบสันดานนั้นรับมรดกแทนที่ก็ตาม แต่
มาตรา 1607 ยังได้บัญญัติถึงการถูกกำจัดมิให้รับ
มรดกไว้เป็นการเฉพาะอีกต่างหากว่า การถูกกา
จัดมิให้รับมรดกนั้นเป็นการเฉพาะตัว
ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดสืบมรดกต่อไป
เหมือนว่าทายาทนั้นตายแล้ว ทั้งนี้โดยไม่ได้
บัญญัติให้จำกัดว่าจะต้องเป็นกรณีที่ทายาทถูก
กำจัด ก่อน หรือ หลัง เจ้า ม ร ด ก ถึง แก่
ความตาย ดังนี้ ในกรณีทายาทถูกกำจัดไม่ได้รับ
มรดกตามมาตรา 1605 และ 1606 นั้น ไม่ว่าจะ
เป็นกรณีถูกกำจัดก่อนหรือหลังเจ้ามรดกถึงแก่
ความตายก็ตาม ในเรื่องมรดกแทนที่ก็ต้องบังคับ
ไปตามมาตรา 1607 ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะ
เช่นนี้ที่ให้ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดมิให้
รับมรดกมีสิทธิรับมรดกแทนที่ทายาทที่ถูกกำจัด
มิให้รับมรดกของเจ้ามรดกได้ หาได้ถือว่ามาตรา
1607 ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 1639
นอกจากนั้นมาตรา 1627 ยังบัญญัติว่า บุตรบุญ
ธรรมนั้นให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตร
ที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นบทบัญญัติให้ถือ

เช่นนั้นโดยเด็ดขาด ดังนั้นย่อมต้องถือว่านาง ร. บุตรบุญธรรมเป็นผู้สืบสันดานของนาง ล. เจ้ามรดกซึ่งแม่นาง ร. จะถูกกำจัด มิให้รับมรดกแล้ว ผู้สืบสันดานย่อมสามารถสืบทอดได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1607 การตีความของศาลฎีกาตามที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น แม้จะแก้ปัญหาก็เกิดการสืบทอดกันได้กรณีที่ทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตายก็ตาม แต่การตีความบทบัญญัติมาตรา 1607 ให้มีความเป็นเอกเทศต่างหากจากบทบัญญัติมาตรา 1639 ถึงมาตรา 1645 ก็ก่อให้เกิดปัญหาในการตีความในทางปฏิบัติได้ และปัญหาดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้หลายกรณีด้วยกัน ดังนี้ (พรชัย สุนทรพันธุ์, 2558)

1) ผลของการตีความเกี่ยวกับสถานะความเป็นผู้สืบสันดาน

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับมรดกแทนที่ในบรรพ 6 ลักษณะ 2 หมวด 4 ว่าด้วยการรับมรดกแทนที่กัน ซึ่งมาตรา 1643 บัญญัติว่า “สิทธิที่จะรับมรดกแทนที่กันนั้นได้เฉพาะแก่ผู้สืบสันดานโดยตรง ผู้บุพการีหาสิทธิกันไม่” โดยศาลฎีกาได้ตีความคำว่า “ผู้สืบสันดานโดยตรง” มาตลอดว่าหมายถึงผู้สืบสันดานโดยสายโลหิตของทายาทผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดก ดังนั้น ทายาทผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกไม่มีบุตรโดยสายโลหิต แต่มีบุตรบุญธรรม ซึ่งบุตรบุญธรรมของทายาทนั้นก็ไม่อาจเข้ารับมรดกแทนที่ได้

เมื่อตีความว่าบทบัญญัติมาตรา 1607 มีความเป็นเอกเทศต่างหากจากหมวด 4 ว่าด้วยการรับมรดกแทนที่กันแล้ว กฎเกณฑ์ที่ว่าด้วยผู้สืบสันดานโดยตรงตามมาตรา 1643 ก็ไม่น่าจะนำมาใช้กับการสืบทอดตามมาตรา 1607

ไปด้วย ดังนั้น ในกรณีที่ทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย บุตรบุญธรรมของทายาทผู้นั้นก็อาจเข้าสืบทอดได้ ซึ่งผลของการตีความเช่นนี้ย่อมไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ดั้งเดิมของหลักกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่

2) ผลของการตีความเกี่ยวกับประเภทของทายาทโดยธรรม

บทบัญญัติมาตรา 1639 ได้กำหนดประเภทของทายาทโดยธรรมไว้แล้วว่า ทายาทโดยธรรมประเภทใดบ้างที่จะมีสิทธิในการรับมรดกแทนที่ได้ ซึ่งได้แก่ทายาทโดยธรรมที่กำหนดไว้ในมาตรา 1629 (1), (3), (4), (6) ดังนั้น หากเป็นทายาทโดยธรรมตาม (2) หรือ (5) แห่งบทบัญญัติมาตราเดียวกันแล้ว ย่อมไม่อาจมีการรับมรดกแทนที่ได้

แต่การสืบทอดตามมาตรา 1607 ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่ามีความเป็นเอกเทศต่างหากจากมาตรา 1639 ไม่ได้วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับประเภทของทายาทโดยธรรมที่อนุญาตให้มีการสืบทอดได้ ดังนั้น หากทายาทโดยธรรมตามมาตรา 1629 (2) หรือ (5) ถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกตายแล้ว อนุญาตให้ผู้สืบสันดานของทายาทนั้นเข้าสืบทอดได้ ก็จะเกิดปัญหาในการตีความอย่างมาก หรือแม้กระทั่งกรณีที่ทายาทโดยธรรมที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกตายนั้นเป็นคู่สมรส แล้วอนุญาตให้ผู้สืบสันดานของคู่สมรสเข้าสืบทอดได้ ก็ยังแสดงให้เห็นถึงการตีความที่แตกต่างกันมากขึ้นด้วย

3) ผลของการตีความเกี่ยวกับสถานะของทายาทซึ่งถูกกำจัดมิให้รับมรดก

สำหรับการรับมรดกแทนที่นั้น บทบัญญัติมาตรา 1642 บัญญัติว่า “การรับ

มรดกแทนที่กันนั้น ให้ใช้บังคับระหว่างทายาทโดยธรรม” อันหมายความว่า หากเป็นกรณีที่ทายาทผู้รับพินัยกรรมถูกกำจัดมิให้รับแล้วแล้วย่อมไม่อาจมีการรับมรดกแทนที่ได้ แต่การสืบมรดกตามมาตรา 1607 ไม่ได้กำหนดไว้ว่า การสืบมรดกจะกระทำได้ในระหว่างทายาทโดยธรรม ดังนั้น เมื่อตีความว่ามาตรา 1607 เป็นเอกเทศต่างหากจากหมวด 4 ว่าด้วยการรับมรดกแทนที่แล้ว จึงอาจเกิดการ สืบมรดกในกรณีที่ทายาทผู้รับพินัยกรรมถูกกำจัดมิให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกตายได้ด้วย ซึ่งยังเน้นถึงการตีความที่คลาดเคลื่อนไปจากหลักการอย่างเด่นชัดยิ่งขึ้นไปอีก

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่ากฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่ของประเทศไทยยังมีความบกพร่องอยู่มาก และแนวทางการแก้ปัญหาของศาลฎีกายังไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสมที่สุด ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีควมจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายลายลักษณ์อักษรเพื่อแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืนต่อไป โดยในส่วนต่อไป ผู้วิจัยจะนำเสนอกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่ในประเทศต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในตอนท้ายของบทความ ดังนี้

กฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่ในประเทศ

เพื่อประโยชน์ในการเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่ของประเทศไทย โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศซึ่งได้คัดเลือกกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (The Civil Law System) ดังเช่นกฎหมายไทย ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศ

เยอรมนี ซึ่งกฎหมายของแต่ละประเทศข้างต้นต่างมีอิทธิพลต่อการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย โดยผู้วิจัยจะนำเสนอกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

1. การรับมรดกแทนที่ตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น เมื่อพิจารณาจากหลักกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่ของประเทศญี่ปุ่นที่ได้รับการแก้ไขในปัจจุบันแล้ว (The Civil Code of Japan 1962) ซึ่งได้ปรับปรุงเกี่ยวกับเหตุแห่งการรับมรดกแทนที่ในกรณีทายาทเสียสิทธิในการรับมรดกโดยยกเลิกคำว่า “เสียสิทธิในการรับมรดกก่อนเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย” ให้มีผลเป็นการให้สิทธิการรับมรดกแทนที่ได้ ไม่ว่าทายาทผู้นั้นจะเสียสิทธิในการรับมรดกก่อนหรือหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย เมื่อพิเคราะห์แล้วย่อมเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นในกรณีถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนหรือหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย การแก้ไขจุดบกพร่องนี้จึงทำให้หลักการรับมรดกแทนที่มีเหตุผลสอดคล้องตามตรรกวิทยานอกจากนี้ ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1962 ยังได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนถึงคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้ามารับมรดกแทนที่ คือต้องเป็นผู้สืบสันดานโดยตรงของทายาทผู้ถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดก หรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร หรือถูกตัดมิให้รับมรดก ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักการรักษาทรัพย์มรดกให้ตกแก่ทายาทโดยสายเลือดของเจ้ามรดก (The Civil Code of Japan 1962, Section 887, 891) กล่าวโดยสรุปกฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่ของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันมีความชัดเจนและสมเหตุสมผลอย่างมาก

2. การรับมรดกแทนที่ตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ในกรณีที่เป็นการรับมรดกแทนที่เนื่องจากทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกถึงแก่

ความตาย กฎหมายฝรั่งเศสก็ได้กำหนดอย่างชัดเจนว่า หมายถึง การที่ทายาทถึงแก่ความตายก่อนหรือพร้อมกันกับเจ้ามรดก (The Civil Code of France, Article 754,725-1) และกรณีที่เป็นารับมรดกแทนที่เนื่องจากทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกก็สร้างมาตรฐานในการเข้ารับมรดกแทนที่ไปในแนวทางเดียวกัน โดยไม่แบ่งแยกว่าต้องการถูกกำจัดมิให้รับมรดกในเวลาก่อนหรือหลังจากที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ผู้สืบสันดานโดยตรงของทายาทนั้นก็เข้ารับมรดกแทนที่ได้ (The Civil Code of France, Article 726,727,729-1) ทำให้การปรับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างกลมกลืนและเป็นเหตุผล ไม่เกิดผลประหลาดจากการปรับใช้บทกฎหมายที่คลุมเครือ ซึ่งนับเป็นแบบอย่างที่ดีในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายไทยในจุดที่เป็นปัญหาอยู่นี้ โดยหยิบยกเฉพาะแต่หลักการใหญ่ที่ผู้วิจัยนำเสนอข้างต้นมาเป็นแบบอย่างแนวคิดในการพัฒนากฎหมายไทย

3. การรับมรดกแทนที่ตามกฎหมายของประเทศเยอรมนี ในกรณีที่เป็นารับมรดกแทนที่ทายาทโดยธรรมซึ่งถึงแก่ความตายนั้น กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับมรดกแทนที่ทายาทโดยธรรมผู้มีสิทธิได้รับมรดกถึงแก่ความตายพร้อมกับเจ้ามรดกได้ด้วย (The Civil Code of Germany, Section 1924-1929) ส่วนในกรณีที่เป็นารับมรดกแทนที่ทายาทโดยธรรมผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรนั้น กฎหมายเยอรมันบัญญัติให้กระทำได้โดยใช้สิทธิทางศาล และต้องมีคำพิพากษาศาลอันถึงที่สุดสั่งเพิกถอนสิทธิในการรับมรดกของทายาทผู้นั้น ซึ่งกฎหมายให้ถือเสมือนว่าบุคคลผู้ถูกกำจัดมิให้ชีวิตอยู่ในเวลาที่มีการตกทอดทรัพย์สินมรดกและให้ทายาทผู้จะมีสิทธิได้รับมรดกหากบุคคล

นั้นไม่มีชีวิตอยู่ได้ไปซึ่งสิทธิในการรับมรดกแทนบุคคลดังกล่าว (The Civil Code of Germany, Section 2339) ด้วยผลแห่งการนี้ ผู้สืบสันดานโดยตรงของทายาทผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรจึงสามารถเข้ารับมรดกแทนที่ทายาทผู้ถูกกำจัดได้ โดยอาศัยสิทธิตามที่ได้รับการบัญญัติไว้ในตัวบทกฎหมายว่าด้วยทายาทโดยธรรมลำดับชั้นต่าง อนึ่ง การเข้ารับมรดกแทนที่ในกรณีนี้ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงว่า พฤติการณ์ที่เกิดการกระทำอันไม่สมควรนั้นจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย เพราะกฎหมายเยอรมันมิให้วางเงื่อนไขดังกล่าวไว้เช่นเดียวกับกฎหมายไทย

บทสรุป

หลักการรับมรดกแทนที่และการสืบมรดกถูกบัญญัติไว้ในหมวด 2 มาตรา 1607 และหมวด 4 ว่าด้วยการรับมรดกแทนที่กัน ตั้งแต่มาตรา 1639 ถึงมาตรา 1645 และบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบันโดยหลักการทั่วไป เมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย หรือถือว่าถึงแก่ความตายเพราะตกเป็นคนสาบสูญ หากมิได้มีการทำพินัยกรรมไว้เป็นประการใด ทรัพย์สินมรดกย่อมตกได้แก่ทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 วรรคหนึ่ง มาตรา 1602 วรรคหนึ่ง มาตรา 1603 และมาตรา 1604 ทั้งนี้ ลำดับทายาทโดยธรรมถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 1629 การที่มรดกจะตกสู่ทายาทลำดับถัดลงมานั้น หากใช้เพียงแต่บุคคลซึ่งจะเป็นทายาทในลำดับก่อนถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดก หรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย แล้วมรดกก็จักตกสู่ทายาทลำดับรองโดยทันทีไม่ หากแต่ต้องคำนึงกระบวนการรับมรดกแทนที่เสียก่อนด้วย กฎหมายมุ่งคุ้มครองประโยชน์ของ

ผู้สืบสันดานเป็นสำคัญ เพื่อมิให้เขาต้องรับผลร้าย จากการเสียสิทธิในการได้รับในสิ่งที่ตนเองจักต้องได้รับในอนาคตอย่างแน่แท้ ทั้งที่มิใช่ผู้ก่อความผิดแก่เจ้ามรดกหรือกองมรดกแต่โดยประการหนึ่งประการใดทั้งสิ้น

นอกจากนี้ การรับมรดกแทนที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1642 ได้วางหลักเกณฑ์ของทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิในการรับมรดกได้เฉพาะแต่ทายาทโดยธรรมตามมาตรา 1629 และพิจารณาควบคู่กับมาตรา 1639 และมาตรา 1641 โดยมีเฉพาะแต่ทายาทตามมาตรา 1629 (1), (3), (4), (6) ใดๆก็ตาม บุคคลผู้มีสิทธิรับมรดกแทนที่ตามมาตรา 1639 ได้นั้นมีเพียงเฉพาะ “ผู้สืบสันดาน” ของทายาทโดยธรรมเหล่านั้นเป็นผู้มีสิทธิรับมรดกแทนที่ หากผู้สืบสันดานคนใดตายหรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกเช่นเดียวกันก็ให้ผู้สืบสันดานของผู้สืบสันดานนั้นรับมรดกแทนที่ และให้มีการรับมรดกแทนที่กันเฉพาะส่วนแบ่งของบุคคลเป็นรายๆ สืบต่อกันเช่นนี้ไปจนหมดสาย แต่การพิจารณาถึงบุคคลผู้มีสิทธิรับมรดกแทนที่นั้นจะพิจารณาแต่เพียงบทบัญญัติ มาตรา 1639 แต่เพียงมาตราเดียวไม่ได้ ยังต้องพิจารณาควบคู่ไปกับบทบัญญัติมาตรา 1643 ด้วย จึงจะสามารถระบุตัวบุคคลผู้มีสิทธิรับมรดกแทนที่ได้ถูกต้อง ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 1643 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ดังนี้ “สิทธิที่จะรับมรดกแทนที่กันนั้นได้เฉพาะแก่ผู้สืบสันดานโดยตรง ผู้บุพการีหาไม่มีสิทธิดังนั้น” ซึ่งผู้สืบสันดานโดยตรงในที่นี้หมายความว่าเฉพาะแต่ผู้สืบสันดานในทางสายโลหิตโดยแท้จริงของบุพการีเท่านั้น

จากกรณีดังกล่าว ผู้วิจัยพบปัญหาจากการบัญญัติกฎหมายที่ไม่ครอบคลุมต่อบริบทที่

เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดปัญหาในปรับใช้กฎหมายว่าด้วยการรับมรดกแทนที่ ได้แก่ ในกรณีที่หากบุคคลซึ่งเป็นทายาทในลำดับที่กฎหมายอนุญาตให้มีการรับมรดกแทนที่ถึงแก่ความตายพร้อมกับเจ้ามรดก ผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นไม่มีสิทธิรับมรดกแทนที่ ประเด็นปัญหาคือ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ใน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13129/2556 ว่า เมื่อบุคคลซึ่งเป็นทายาทในลำดับที่กฎหมายอนุญาตให้มีการรับมรดกแทนที่ถึงแก่ความตายพร้อมกับเจ้ามรดกต่างฝ่ายจึงไม่เป็นทายาทที่จะรับมรดกของกันและกัน เพราะในขณะที่ถึงแก่ความตายอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีสภาพบุคคลที่มีความสามารถที่จะมีสิทธิได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 15 และมาตรา 1604 วรรคหนึ่ง และกรณีไม่ต้องด้วย มาตรา 1639 เนื่องจากบุคคลซึ่งจะเป็นทายาทในลำดับที่กฎหมายอนุญาตให้มีการรับมรดกแทนที่มิได้ตายก่อนเจ้ามรดกอันจะทำให้ผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นมีสิทธิรับมรดกแทนที่ได้

ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามาตรา 1639 กำหนดว่าทายาทตามมาตรา 1629 (1), (3), (4), (6) ต้องตายก่อนเจ้ามรดกจึงให้สิทธิผู้สืบสันดานเข้ารับมรดกแทนที่ กรณีตายพร้อมกันกฎหมายไม่ได้ห้ามมิให้ผู้สืบสันดานเข้ารับมรดกแทนที่แต่อย่างไร มิฉะนั้นก็จะกลายเป็นว่าหากเจ้ามรดกไม่มีทายาทคนอื่นมีเพียงทายาทซึ่งตายพร้อมกับเจ้ามรดกและผู้สืบสันดานของทายาทเข้ารับมรดกแทนที่มิได้ มรดกของเจ้ามรดกย่อมตกแก่แผ่นดิน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะไม่ใช่เจตนารมณ์ของกฎหมาย และการตีความกฎหมายที่ไม่สอดคล้องต่อบริบทในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการสืบมรดกตามมาตรา 1607 ที่ตีความไปถึงการอนุญาตให้ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูก

กําลังมีให้รับมรดกเข้าสืบมรดกของทายาทผู้ถูกกําลังได้ กล่าวคือ กรณีการถูกกําลังมีให้รับมรดกฐานยักย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกตามมาตรา 1605 และกรณีการถูกกําลังมีให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรที่เกิดขึ้นภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย กรณีเหล่านี้ย่อมไม่เข้าเกณฑ์ตามมาตรา 1639 ที่จะรับมรดกแทนที่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1607 ได้บัญญัติถึงผลของการถูกกําลังมีให้ได้รับมรดกไว้ว่า “การถูกกําลังมีให้รับมรดกนั้นเป็นการเฉพาะตัว ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกําลังสืบมรดกต่อไปเหมือนหนึ่งว่าทายาทนั้นตายแล้ว...” จากการศึกษาของผู้วิจัยต่อกรณีปัญหาดังกล่าวพบว่า ในทางวิชาการยังมีความเห็นที่แตกต่างกัน 2 ประการ คือ 1) บทบัญญัติมาตรา 1607 อยู่ภายในบังคับมาตรา 1639 ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกําลังมีให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกตายจึงไม่มีสิทธิรับมรดกของเจ้ามรดก และ 2) มาตรา 1607 เป็นบทบัญญัติพิเศษไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 1639 ผู้สืบสันดานของทายาทผู้ถูกกําลังมีให้รับมรดกภายหลังเจ้ามรดกตายจึงมีสิทธิสืบมรดกของเจ้ามรดกได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยกลับมีความเห็นว่า แม้แนวทางการตีความกฎหมายของศาลฎีกาจะสามารถอำนวยความสะดวกเฉพาะคดีได้เป็นอย่างดี แต่ในแง่ของการปรับใช้กฎหมายให้ถูกต้องตรงตามทฤษฎีและนิติวิธีแล้วยังคงทิ้งปัญหาให้เป็นที่ขบคิดอีกหลายประการ อาทิ สถานะของผู้ที่จะเข้าสืบมรดกกว่าต้องเป็นผู้สืบสันดานโดยตรงเช่นเดียวกับการรับมรดกแทนที่หรือไม่ ลำดับของทายาทที่กฎหมายอนุญาตให้เข้าสืบมรดกจะเป็นไปตามเงื่อนไขเช่นเดียวกับการรับมรดกแทนที่หรือไม่ หรือจะมีการสืบมรดกของทายาทผู้รับพินัยกรรมได้หรือไม่ เป็นต้น เพราะบทบัญญัติ มาตรา

1607 เพียงแต่วางหลักเกณฑ์ทั่วไปไว้อย่างกว้าง ๆ โดยที่มิได้กำหนดรายละเอียดวิธีการของการที่จะเข้าสืบมรดกไว้แต่ประการใด แตกต่างจากการรับมรดกแทนที่ซึ่งกฎหมายได้กำหนดรายละเอียดขั้นตอนวิธีการและตัวทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกแทนที่ไว้อย่างชัดเจนแล้ว แต่บรรทัดฐานในระบบกฎหมาย ณ ที่ป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นที่ชัดเจนว่าการสืบมรดกกับการรับมรดกแทนที่เป็นคนละกรณีกัน จึงก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับนิติวิธีในการตีความกฎหมายเพื่อให้สามารถวินิจฉัยตัดสินปัญหาไปได้อย่างลงตัว ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการแก้ไขกฎหมายให้มีความชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อได้ตรวจสอบเทียบเคียงกฎหมายของต่างประเทศที่ประเทศไทยอาศัยเป็นต้นแบบในการร่างกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ ก็พบว่ากฎหมายของประเทศไทยต่าง ๆ เหล่านั้นได้บัญญัติทางแก้ปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการตีความกฎหมายแต่อย่างใด จากการศึกษาของผู้วิจัยโดยการวิเคราะห์เจตนารมณ์ของกฎหมายไทย และเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายวัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมาย และยังรวมถึงการศึกษาบริบทของการตรากฎหมายในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี เป็นผลให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์กรณีปัญหาการรับมรดกแทนที่ในกรณีที่หากบุคคลซึ่งเป็นทายาทในลำดับที่กฎหมายอนุญาตให้มีการรับมรดกแทนที่ถึงแก่ความตายพร้อมกับเจ้ามรดก และการตีความกฎหมายที่ไม่สอดคล้องต่อบริบทในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการสืบมรดกตามมาตรา 1607 ที่ตีความไปถึงการให้สิทธิแก่ทายาทของทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกที่ถูกกําลังมีให้รับมรดกภายหลัง

เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย สามารถเข้าสืบมรดก
ต่อจากทายาทที่ถูกกำจัดได้

ข้อเสนอแนะ

จากสภาพปัญหาดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้นเป็นผลให้ผู้วิจัยมีแนวความคิดเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการขจัดปัญหาจากบริบทของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องต่อการบังคับใช้และการเป็นช่องทางให้เกิดการตีความของกฎหมายที่ไม่เป็นเอกภาพ ผู้วิจัยจึงขอเสนอเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขกฎหมายการรับมรดกแทนที่ ดังนี้

1. สมควรพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1606 (1) จากข้อความเดิม “มาตรา 1606 ...

(1) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำหรือพยายามกระทำ ให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิรับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย”

โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแก้ไขเป็นว่า

“(1) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำหรือพยายามกระทำ ให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิรับมรดกก่อนตนหรือในลำดับเดียวกับตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย”

2. สมควรพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1607 จากข้อความเดิม

“มาตรา 1607 การถูกกำจัดมิให้รับมรดกนั้นเป็นการเฉพาะตัว ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดสืบมรดกต่อไปเหมือนหนึ่งว่าทายาทนั้นตายแล้ว แต่ในส่วนทรัพย์สินซึ่งผู้สืบสันดานได้รับมรดกมาเช่นนี้ทายาทที่วานั้นไม่มีสิทธิที่จะจัดการและใช้ตั้งที่ระบุไว้ในบรรพ 5 ลักษณะ 2

หมวด 3 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ในกรณีเช่นนั้นให้ใช้ มาตรา 1548 บังคับ โดยอนุโลม”

โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแก้ไขเป็นว่า

“มาตรา 1607 การถูกกำจัดมิให้รับมรดกนั้นเป็นการเฉพาะตัว ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกกำจัดอาจเข้ารับมรดกแทนที่ต่อไปได้ เสมือนหนึ่งว่าทายาทนั้นตายแล้ว ภายในบังคับแห่งหมวด 4 การรับมรดกแทนที่กัน มาตรา 1639 ถึงมาตรา 1645 แต่ในส่วนทรัพย์สินซึ่งผู้สืบสันดานได้รับมรดกมาเช่นนี้ ทายาทที่วานั้นไม่มีสิทธิที่จะจัดการและใช้ตั้งที่ระบุไว้ในบรรพ 5 ลักษณะ 2 หมวด 3 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ในกรณีเช่นนั้นให้ใช้มาตรา 1577 บังคับโดยอนุโลม”

3. สมควรพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1639 จากข้อความเดิม

“มาตรา 1639 ถ้าบุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตาม มาตรา 1639 (1) (3) (4) หรือ (6) ถึงแก่ความตายหรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดานก็ให้ผู้สืบสันดานรับมรดกแทนที่ ถ้าผู้สืบสันดานคนใดของบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือถูกกำจัด มิให้รับมรดกเช่นเดียวกัน ก็ให้ผู้สืบสันดานของผู้สืบสันดานนั้นรับมรดกแทนที่ และให้มีการรับมรดกแทนที่กันเฉพาะส่วนแบ่งของบุคคลเป็นราย ๆ สืบต่อกันเช่นนี้ไปจนหมดสาย”

โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแก้ไขเป็นว่า

“มาตรา 1639 ถ้าบุคคลตามมาตรา 1629 (1) (3) (4) หรือ (6) ถึงแก่ความตายก่อนหรือพร้อมกันกับเจ้ามรดก หรือถูกกำจัดมิให้รับมรดก ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบสันดานก็ให้ผู้สืบสันดานรับมรดกแทนที่ถ้าผู้สืบสันดานคนใดของบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกเช่นเดียวกัน ก็ให้ผู้สืบสันดานของผู้สืบสันดานนั้น

รับมรดกแทนที่ และให้มีการรับมรดกแทนที่กัน เฉพาะส่วนแบ่งของบุคคลเป็นราย ๆ สืบต่อกัน เช่นนี้ไปจนหมดสาย”

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากแก้ไขกฎหมาย ตามแนวทางที่ผู้วิจัยเสนอนี้ จะทำให้หลักการรับมรดกแทนที่มีความสมเหตุสมผลและเป็นเอกภาพมากขึ้น และจักไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่แตกต่างกันระหว่างการถูกกำจัดมิให้รับมรดก ก่อนกับภายหลังเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ไม่ว่าจะ เป็นผลลัพธ์ที่แตกต่างในด้านประเภทของ ทายาทที่จะอนุญาตให้มีการรับมรดกแทนที่หรือ สืบมรดก หรือข้อแตกต่างเกี่ยวกับสถานะของ

ผู้สืบสันดานที่จะเข้ารับมรดกแทนที่หรือสืบมรดก ว่าต้องเป็นผู้สืบสันดานโดยตรงหรือไม่ อีกต่อไป แนวทางที่เสนอนี้ เป็นไปตามแนวทางที่เป็น มาตรฐานสากล ซึ่งทั้งประเทศญี่ปุ่น ประเทศ ฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี ต่างก็ใช้แนวทาง เดียวกันนี้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ บทบัญญัติมาตรา 1639 ถึง มาตรา 1645 ได้วางโครงสร้างไว้รัดกุม เป็นระบบแล้ว ดังนั้น นอกจากการแก้ไขตัวบท มาตราที่ผู้วิจัยได้เสนอแก้ไขไว้แล้วข้างต้น ผู้วิจัย เห็นว่าไม่จำเป็นต้องแก้ไขบทบัญญัติมาตราอื่น ๆ อีก

References

- Borwornsak Uwanno. (2005). **Civil and Commercial Code on the Law of Succession**. 2nd ed. Bangkok : Textbook and Instruction Materials Project Faculty of Law Chulalongkorn University.
- Chalermchai Kasemsan. (2554). **Civil and Commercial Code on Law of Succession**. 6th ed. Bangkok : The Thai Bar Association of Thailand.
- Choke Jarujindha. (1986). **Law of Succession**. 3rd ed. Bangkok : Ramkhamhaeng Publusing
- Preab Hutangkura. (2558). **Civil and Commercial Code Book 6 Law of Succession**. 13 ed. Bangkok: Winyuchon.
- Pornchai Soonthornpan. (2558). **Law of Succession**. 9th ed. Bangkok: The Thai Bar Association of Thailand.
- Saenee Pramote. (2508). **Civil and Commercial Code on Family Law and Law of Succession B.E. 2500**. Bangkok : Chulalongkorn University Publishing.

A Development Model for Sustainable Thai Agricultural Co-operatives

Chiratus Ratanamaneichat¹

Sakchai Rakkarn²

Senee Suwandee³

Wilailuk Nakrungrueng⁴

Abstract

Nowadays Thai agricultural co-operatives face tremendous changes from domestic and international business environments as well as changes in their co-operative member and customer needs. This paper demonstrates how to develop a sustainable agricultural co-operative using a case study of Phak Hai Agricultural Co-operative Ltd. We spent 3 years for collecting, studying and analyzing not only qualitative but also quantitative data. Starting from ordinary functions, this agricultural co-operative provided such services for their members as rice milling, rice drying, seeds, fertilizer, and marketing. Firstly, we applied a model of vertical business development by introducing flooding endurance rice seeds to be planted, using contract farming, and creating a rice brand. Then, we created horizontal business links along their supply chain by means of an alliance with local investors to build a quality controlled mill, trade connection with traditional and modern retail trade as well as opening mobile shops as marketing channels. Finally, we aimed to fulfill their member needs, local people needs and our country needs by establishing a farmer market as a center of trading local agricultural products. As a result, Phak Hai Agricultural Co-operative Ltd. was able to increase their new members by more than 25% at the end of the third year.

Keyword: Business economics, Supply chain development, Agricultural co-operatives

¹Assistant Professor, Economics. Kasam Bundit University
1761 Patanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250
E-mail: chiratus@gmail.com

²Director, Master of Engineering Programme on Engineering Management
1761 Patanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250
E-mail: sakchai.rak@kbu.ac.th

³Vice President for Planning and Development, Kasem Bundit University.
1761 Patanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250
E-mail: senee.suw@kbu.ac.th

⁴Manager, Phak Hai Agricultural Co-operative Ltd., Thailand
E-mail: wilailuk8699@gmail.com

จิราทัศน์ รัตนมณีฉัตร¹
ศักดิ์ชาย รักการ²
เสนีย์ สุวรรณดี³
วิไลลักษณ์ นาครุ่งเรือง⁴

ปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมากจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในประเทศและต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของสมาชิกสหกรณ์ รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงในรสนิยมความต้องการของกลุ่มลูกค้าสหกรณ์ งานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนและวิธีการในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรอย่างยั่งยืนโดยใช้กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรผักไห่ จำกัด การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ คณะผู้วิจัยใช้ระยะเวลา 3 ปีในการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษา และการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยเริ่มต้นจากบทบาทหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตรแบบทั่วๆ ไป กล่าวคือ การจัดหาและให้บริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำนาสำหรับสมาชิกสหกรณ์ อาทิ การสีข้าว การตากข้าว การจัดหาเมล็ดพันธุ์และปุ๋ย รวมไปถึงการขายข้าวที่ได้จากสมาชิกสหกรณ์ คณะผู้วิจัยใช้รูปแบบของการพัฒนาธุรกิจในแนวคิดมาประยุกต์โดยการจัดหาเมล็ดข้าวพันธุ์ที่มีความทนต่อภาวะน้ำท่วมซึ่งเป็นปัญหาหลักที่เกษตรกรในพื้นที่ประสบ มาให้สมาชิกสหกรณ์เพาะปลูกโดยการทำสัญญาการเกษตร (Contract Farming) และการสร้างตราสินค้าให้แก่ผลผลิตข้าวของสมาชิกสหกรณ์ จากนั้นคณะผู้วิจัยได้สร้างการเชื่อมโยงธุรกิจในแนวนอนตามห่วงโซ่อุปทานของสหกรณ์การเกษตรด้วยการสร้างความร่วมมือและเป็นพันธมิตรกับนักลงทุนในท้องถิ่นเพื่อสร้างโรงสีข้าวที่มีการควบคุมคุณภาพการผลิต และเชื่อมโยงการค้ากับร้านค้าโชห่วย (Traditional Trade) ห้างโมเดิร์นเทรด (Modern Trade) และสร้างช่องทางการตลาดผ่านรถขายสินค้าเคลื่อนที่ (Mobile Shop) และท้ายสุด คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะเติมเต็มความต้องการของสมาชิกสหกรณ์ ชาวบ้านในท้องถิ่น และประเทศชาติ ด้วยการให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรในการสร้างตลาดสินค้าการเกษตรที่จะเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายสินค้าภายในท้องถิ่นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ส่งผลให้สหกรณ์การเกษตรผักไห่ จำกัด มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นมากกว่า 25 เปอร์เซ็นต์ ในการศึกษาวิจัยปีที่สาม

คำสำคัญ: เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ การพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน สหกรณ์การเกษตร

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1761 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250

E-mail: chiratus@gmail.com

²ผู้อำนวยการหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการจัดการงานวิศวกรรม

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1761 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250

E-mail: sakchai.rak@kbu.ac.th

³ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1761 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง แขวงสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250

E-mail: seneesuw@kbu.ac.th

⁴ ผู้จัดการ สหกรณ์การเกษตรฝักไถ่ จำกัด

E-mail: wilailuk8699@gmail.com

Introduction

Lately, the Agricultural Co-operatives are growing up around the world. In the United States, Co-operatives are very important to an agriculture sector. Over 3,000 agricultural Co-operatives provided roughly 3.1 million farmers with agricultural marketing, farm supplies, and other farm-related services in 2002. They captured 28 percent market share of the United States market value. In Europe, the majority of the world's 100 largest agricultural Co-operatives, 62 of them, are located. In Europe and Asia, there is a significant number of large Co-operatives compared to non-Co-operative companies. (Yves Pelle, 2015)

The agricultural co-operative movement brings together their members over one billion people around the world. Some facts about the Movement demonstrate their relevance and contribution to economic and social development. Co-operatives create and maintain employment around the world. In France, 21,000 co-operatives provide over 1 million jobs representing 3.5% of the active working population. Co-operatives are significant economic factors in national economies. In Japan, agricultural co-operatives report outputs of USD 90 billion with 91% of all Japanese farmers holding membership.

In 2007 consumer co-operatives reported a total turnover of USD 34.048 billion with 5.9% of the food market share. In Malaysia, 6.78 million people or 27% of the total population are members of co-operatives. (International Co-operative Agriculture Organization, 2015).

However, there are the problems and prospects of co-operative movement mainly focusing on several pitfalls and shortcomings like: poor infrastructure, lack of quality management, over-dependence on government, dormant membership, non-conduct of elections, lack of strong human resources policy, absence of professionalism. (Banishree Das and Nirod Kumar Palai, 2006).

In the case of Japan, agricultural co-operatives have risen from the ashes. They have demonstrated their economic, social and political strength through sheer hard work, organizational and management capacities and capabilities, a systematic application of farm-related technologies, and consolidating their marketing, supply and credit efforts. These institutions have provided a continued supply of food, which, in a way, gave a strong boost and confidence to Japan's economic and industrial development. Lately, these co-operative institutions have undertaken a number of innovations and structural reforms to

be able to counter the negative effects of global competitiveness. The Japanese agricultural co-operatives have made the farming profession equally remunerative and honorable as the industrial profession. Merging their experiences of the present days and experiences of the past times, they have a lot of lessons to share to other Movements outside Japan. (Daman Prakash, 2013). There is a significant research comparing the performances of agricultural Co-operatives between Thailand and Japan with varies case studies. (Ratchanee Mukhjang, 2015) Sustainable development is the main desirable for every economy. Regarding their strong roots and ties with local communities, Co-operatives could form a particularly vital mechanism for the development of the marginalized sections of the society.

Co-operatives in Thailand, similar to all developing countries, have been initiated by the government since 1915 with the prime aim of being as a means of improving the living standard of small farmers. This means is mostly aimed to cure a growing debt problem due to farmers changing their business from self-sufficient economy to trade economy. Natural disasters such as droughts and flood have further worsened the debt situation for these farmers. Consequently, they lost their farmland

and become laborers, leaving their debts unpaid. The first Co-operative in Thailand was named Wat Chan Co-operative Unlimited Liability was established by the government on February 26, 1916, in Phitsanulok . (Coop Land, 2015). In 1968 with the objective to strengthen the Co-operative movement, the Government enacted the Co-operative Act, which allowed the establishment of the Co-operative League of Thailand, functioning as the apex organization of the Co-operative movement. The Co-operative Act also allows for the amalgamation program combined the neighboring small villages, credit Co-operatives, paddy and marketing Co-operatives, land improvement and land settlement Co-operatives into larger scale Co-operatives at district level performing multipurpose functions and officially categorized as agricultural Co-operatives. Agricultural Co-operatives have been established in Thailand for more than 30 years. The five foremost functions of service are 1) loans; 2) savings and deposits; 3) sale of consumer farm supplies, and agricultural products; 4) joint marketing; and 5) agricultural extension and services. Many agricultural Co-operatives in Thailand had to stop their business operations because they had low operational successes and severe repeated losses from their operations, thereby affecting

the survival of the farmers who are the members of the Co-operatives. A research indicates that there are four main types of risk that have relevant impact on profitability and even threaten solvency of Thai agricultural Co-operatives, namely: credit risk, liquidity risk, operational risk, and market risk. Risk bears significance on the cost of funds, costs for operations, loss provision and "other costs"; consequently influencing the total cost of agricultural Co-operatives. (Korakot Sukkhee, 2010).

This research studies how to develop the business model for a sustainable agricultural co-operative using a case study of Phak Hai Agricultural Co-operative Ltd. This agricultural co-operative provides rice farming services for their members such as rice milling, rice drying, seeds and fertilizer selling plus rice trading from members to market. The data has been collected since 2012 for 3 years. We advise and guide this agricultural co-operative to gradually change from traditional business behaved to profitable and sustainable behaved. With the vertical and horizontal of business development model, we frame a sustainable agricultural co-operative ideal.

Problems and Theory

1. Problems Defining

The problems are associated with the Thai traditional of agricultural Co-operatives. After operating Agricultural co-operative for a while, their farmer members have still been lack of the proper profit, farming knowledge, risk and skill sharing, and being a co-owner of selling products. These facts result the marketing problems of farmers selling their products at low prices. Firstly, they have been exploited by powerful buyers and middle men. Secondly, after the season of harvest, many farmers rush in to sell their crop yields at the same time. Thirdly, the farmers are absence of modern agricultural production such as how to accurately use of fertilizers, insecticides, and pesticides. Inconsequence, the crop yields are low with high production costs and not worth to invest. Fourthly, the types, size as well as quality of crops grown, are not match the market demand. Therefore, agricultural co-operative members, who produce and deliver the bulk of agricultural products to the co-operative would not earn the net earnings derived from their true processing, handling, and marketing of their products.

From the specifics stated above, we are able to emphasize the unique characteristics of Thai traditional

agricultural Co-operatives, which differ from other (investor-oriented) businesses. (GF Ortamann and RP King, 2007).

Co-operatives are owned and democratically controlled by their members (i.e., those that employ the Co-operative's services or purchase their goods) and not by outside investors. Members elect their board of directors from their ranks. Major policy decisions are based on the one-member, one-vote principle, regardless of how much money each member invest in the Co-operative.

Co-operatives give surplus income (revenue over expenses and investment) to members in proportion to their use or patronage of the Co-operative, and not proportionate to their investment or ownership share.

Co-operatives are motivated not by profit, but by providing services to satisfy members' requirements for affordable and standard quality goods and services.

Co-operatives exist solely to serve their members.

The co-operatives are formed by their members when the marketplace fails to provide needed goods and services at affordable prices and acceptable quality. Co-operatives empower people to improve their quality of life and enhance their

economic opportunities through self-help. This echoes these sentiments by providing the following reasons why Co-operatives were, or are being formed: to strengthen bargaining power; maintain access to competitive markets; capitalize on new market opportunities; obtain needed products and services on a competitive basis; and improve income opportunities.

2. Theory

This section emphasizes on the theoretical framework that can be applied to the Thai agricultural Co-operatives for a sustainable Co-operative model. The rapidly changing economic environment, reflected in increasing globalization and agricultural industrialization, has led many agricultural Co-operatives to undertake substantial structural development in order to survive in a new situation. Royer (1999) for example, mentions that in addition to mergers, consolidations and acquisitions (horizontal and vertical restructuring), co-operatives have become increasingly involved in fundamental institutional changes. Moreover, the related transaction costs can also be associated with asset specificity, i.e., assets that are acquired to support specific transactions. Owners of such relationship specific assets cannot use these assets in other transactions without some loss in productivity or incurring costs in adapting them to other uses. This is very

important for sustainable development of co-operative model. There are four different forms of asset specificity, namely: (1) site specificity (where assets are located nearby to reduce transport or inventory costs); (2) physical asset specificity (assets with physical properties specifically tailored to a particular transaction; e.g., a cheese factory or ethanol plant); (3) dedicated assets (investments based on a promise of a particular customer's business which would make it profitable); and (4) human asset specificity (acquired skills and knowledge of certain workers which are more valuable within a particular relationship than outside it). There is an additional, another form of specificity of importance to agricultural transactions, namely temporal specificity by Sykuta and Chaddad (Sykuta ME and Chaddad FR, 1999). This is due to the time sensitive value of agricultural products and production processes which creates another margin which may entice opportunistic behavior by trading parties.

Development Model

The business model of Thai agricultural co-operatives has many appealing components at its core. The idea of development of agricultural Co-operatives model must be easily accepted, embraced and make it as generally well functional in rural areas.

The model is centered on the user owned, user controlled, and user benefited concept of business. The people still working together for a common cause, especially in small towns, is nothing new. Adapting that shared responsibility concept to a business creation model is a fairly easy transition to take. We have seen farmers and ranchers working together to market their products to various kinds of customers. The evolution of the process of forming a co-operatively-owned business follows some very specific steps that are critical to the eventual success of the project. (Jim Crandall, 2014). Having the right people on the steering committee is critical to effective development. The steering committee should come from a broad representation of the community such as business leaders, civic leaders, and those who might represent a certain prevalent demographic component of the community. If the business is more specific in nature, such as a marketing co-operative for locally grown or made products, then the steering committee should be representative of the potential growers or producers who might be benevolent benefit to the business. These committees tackle the major components that lead to the creation of an overall plan-of-work and

business plan. Moreover, the co-operative enterprise is the development model of organization that is most suited to addressing all dimensions of reducing poverty and exclusion. The way co-operatives help reduce poverty is important - they identify economic opportunities for their members; empower the disadvantaged to defend their interests; provide security to the poor by allowing them to convert individual risks into collective risks; and mediate member access to assets that they utilize to earn a living. (International Co-operative Alliance, 2015).

Case Study

This research studies at Phak Hai Agricultural Co-operative Ltd., which is an agricultural co-operative of co-operatives was established on October 1, 1970 to the current 46 years. The office is located at 217/1 Moo 4 Phak Hai District. Phak Hai District, Ayutthaya, Thailand. The organization aims to help and support their members who are engaged in agriculture with self-help and mutual aids. In 2012, there are 1,975 persons with working capital of approximately 89 million baht and the shared capital of almost 18 million baht. The office is operated by a steering committee of 15 members and management staff of 13. It has been

encouraged and supported by the Provincial Co-operative Office and audits by the Office of the Provincial Co-operative Auditing. The most of members are rice farmers in Phak Hai area, where is regrettably flooded annually. Hence, the rice field is damaged and farmers encounter the poverty. The steering committee had searched for a proper development of the co-operative since 2012. The Co-operative has considered to restructuring model of itself by using the vertical and horizontal strategy to the related transaction costs. A vertical strategic alliance is to create a partnership between a Co-operative and its suppliers (National Center of Genetic Engineering and Biotechnology, nearby farmers and rice mill manufacturers). The National Center of Genetic Engineering and Biotechnology has delivered the flood-resistant rice seeds for the Co-operative to provide to farmers. The Co-operative has gently convinced farmers by using a contact farming strategy and also educating skills and knowledge to farmer for enhancing product quality. In addition, the Co-operative dealt with rice mill manufacturer problem by built a 200 tons/day rice mill with its alliances for satisfying capacity and quality control. Vertical alliances deepen the relationship of the Co-operative with

suppliers through the exchange of know-how and commercial intelligence. They extend the firm's network and benefit customers by lower prices. Suppliers become actively involved in product design and distribution arrangements. For the horizontal strategic alliances are formed between partners operating of end users in the distribution business area such as retailers, Co-operatives, traditional trades, and modern trades. It is a strategy to sell a product in multiple markets. Moreover, the Co-operative has created new local market channel with mobile shops and fresh market located in Phak Hai district to build confidence for its members. The operating results of this 3 year development model have surged farming area and sale revenue for 4 times. Ultimately, benefit return to its members soared twice and number of members increased more than 25%.

Conclusion

The research has investigated the development for a sustainable of Thai agricultural Co-operative using a case study of Phak Hai Agricultural Co-operative Ltd. The problems are deal

with the co-operative business model is unresponsive demand and supply. We spend 3 years of collecting data, studying and analyzing problems with the committee of the organization. The horizontal and vertical restructuring and transaction cost economics are involved to develop a self-sustainable model since 2012. Initially, we, as an advisor, applied a model of vertical business development by introducing flooding endurance rice seeds to be planted, using contract farming, and creating a modern rice brand. Then, we created horizontal business links along their supply chain: alliance with local investors to build a quality controlled rice mill, connect with traditional trades, modern trades, and opening mobile shops as marketing channels. Finally, we aim to fulfill their member needs, local people needs and our country needs by establishing a farmer market as a center of trading local agricultural products. As a result, Phak Hai Agricultural Co-operative Ltd. is able to surge their new members more than 25%, rice area and sale revenue increase quadruple, then benefit returns to its members twice.

References

- Banishree Das and Nirod Kumar Palai. (2006) “Problems and prospects of the Co-operative movement in India under the globalization”. **XIV International Economic History Congress**, Helsinki, Session 72.
- Coop Land. (2015). **The historical Movements of Co-operatives in Thailand**. [Online]. Available From: <http://coop-thailand.com/en/Co-operatives-in-thailand>. (March 7, 2015).
- Daman Prakash. (2013). “The relevance of Japanese agricultural Co-operatives experience for developing countries”. **International Journal of Co-operative Management**. Vol. 6 (2): 97-104.
- GF Ortamann and RP King.(2007). “Agricultural Co-operatives I: History, Theory and Problems”. **Agrekon**. Vol.46(1).
- International Co-operative Alliance. (2015). **Co-operatives and the sustainable development goals**. International Labor Organization.
- International Co-operative Agriculture Organization. (2015). **A Sector of the International Co-operative Alliance**. [Online]. Available from: <http://www.icaoc.coop>. (March 5, 2015).
- Jim Crandall. (2014). **Using the Co-operative Business Model as an Economic Development Tool**. **Cornhusker Economics**. University of Nebraska-Lincoln Extension.
- Kimberly A. Zeuli and Robert Cropp. (2015). **Co-operatives: Principles and Practices in the 21st Century**. University of Wisconsin Center for Co-operatives, [Online] Available from: <http://www.wisc.edu/uwcc>. (March 1, 2015).
- Korakot Sukkhee. (2010). “A study of risk components of agricultural Co-operatives in Thailand”. **South Technology of Thailand Journal** 3rd (1): 1-28.
- Ratchanee Mukhjang.(2015). **A Comparison of Agricultural Co-operatives in Japan and Thailand: A Case Study of the Watjun and Tawan Gpa Agricultural Co-operative and Ja Aichi**. [Online]. Available from: <http://www.ssrn.com/link/OIDA-Intl-Journal-Sustainable-Dev.html>. (March 8, 2015).
- Royer JS. (1999). “Co-operative Organizational Strategies: A Neo-institutional Digest”. **Journal of Co-operatives**. Vol.14: 44-67.
- Sykuta ME & Chaddad FR. (1999). “Putting Theories of the Firm in Their Place: A Supplemental Digest of the New institutional Economics”. **Journal of Co-operatives**. Vol.14: 68-76.
- Yves Pelle, Ludivine Allardon. (2012). **World Map of the Agricultural Co-operative Movement and Its Critical Issues**. International Summit of Co-operatives.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: ประสิทธิภาพของการฝึกอาชีพพระยะสั้น สำหรับประชาชนของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร

เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์¹

ณัฐพล ชันธไชย²

พนิดา ชินสุวطلا³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการฝึกอาชีพพระยะสั้นของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการฝึกอาชีพพระยะสั้นของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร และเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการฝึกอาชีพพระยะสั้นของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ดำเนินวิจัยโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนฝึกอาชีพทั้ง 10 แห่ง มีกลุ่มตัวอย่าง 120 คน และโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอาชีพพระยะสั้น ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอาชีพมีประสิทธิภาพต่อผู้รับการฝึกอาชีพ กล่าวคือ มีการพัฒนาคุณลักษณะของตนเอง มีความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงาน มีการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและหน่วยงานและการบริหารจัดการฝึกอาชีพของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครในด้านสถาบัน ด้านบุคลากร และด้านวัสดุอุปกรณ์ มีผลต่อประสิทธิภาพในการฝึกอาชีพพระยะสั้น ผู้วิจัยเสนอแนะว่ารัฐควรจัดอบรมหลักสูตรอาชีพพระยะสั้น เน้นหลักสูตรอาชีพสำคัญ และหลักสูตรอาชีพด้านบริหารจัดการและบริการทุกภาคส่วนยึดถือมาตรฐานแรงงานฝีมือเดียวกัน ทดสอบมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอเพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีประกาศนียบัตรรองรับให้ และ โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครควรปรับปรุงรองรับ “ประเทศไทย 4.0” โดยเฉพาะด้านดิจิทัล เพื่อให้ผู้ฝึกอาชีพนำไปประกอบอาชีพ และติดตามความก้าวหน้าได้ทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การฝึกอาชีพพระยะสั้น กรุงเทพมหานคร ประสิทธิภาพ

¹นักศึกษาปริญญาเอก สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
58/8 ม.อารียามกา ซอยนาคนิวาส 6 ถนนนาคนิวาส ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร 10230

e-mail: ruangchai@matichon.co.th

²รองศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการหลักสูตรดุขภูมบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ
1767 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

e-mail: Khantachai@gmail.com

³อาจารย์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนน รามคำแหง แขวง ห้วยหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

e-mail: panidachin@hotmail.com

Human Resource Development: Effectiveness of Short Vocational Training Courses of Vocational Training Schools of Bangkok Metropolitan Administration.

Ruangchai Sapnirund¹

Nathabhol Khanthachai²

Panida Chinsuvapala³

Abstract

This research aimed to evaluate the effectiveness of the short vocational training courses of BMA vocational training schools, to investigate the variables affecting the effectiveness of the short vocational training courses, and to provide solutions to the obstacles of the short vocational training courses. The researcher collected data by means of questionnaires from a sample of 120 trainees from ten vocational training schools and conducted in-depth interviews with experts working for the short vocational training courses. It was found that the short vocational training courses resulted in an improvement in the vocational trainees' competence, career advancement, and dedication to work and charities. Meanwhile, the management of BMA vocational training courses significantly affected the effectiveness of the training programme. It was recommended that the government establish that people take vocational training courses for the most in-demand jobs, as well as management and hospitality. Every sector hold itself to the same standards and have the standards tested regularly by the government. Certificates should also be awarded. Finally, BMA vocational training courses should also raise their potential to accommodate "Thailand 4.0," especially in terms of digital technology.

Keywords: Human resource development, Short vocational training courses, Bangkok Metropolitan Administration, Effectiveness

¹ Ph.D. Candidate, Ph.D. Programme in Public Policy and Management, Kasem Bundit University
58/8 Arya Paka village, Naknivas 6, Naknivas Road, Lad Phrao Bangkok 10230
e-mail: ruangchai@matichon.co.th

² Associate Professor, Director of Ph.D. Programme in Public Policy and Management, Kasem Bundit University
1767 Patanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250
e-mail: Khanthachai@gmail.com

³ Lecturer, Public Administration, Ramkhamhaeng University.
2086 Ramkhamhaeng Road, Hua Mak, Bangkok 10240
e-mail: panidachin@hotmail.com

บทนำ

ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในปี ค.ศ.2012-2013 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 57 เวียดนามอยู่ในอันดับที่ 40 และประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 8 จาก 9 ประเทศ (ไม่รวมประเทศพม่า) (World Economic Forum, 2013:382-519) และโดยที่ทรัพยากรมนุษย์ (Human resource) เป็นตัวประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของขีดความสามารถในการแข่งขัน การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จึงสามารถได้โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Pace et.al., 1991)

โรงเรียนฝึกอบรมอาชีพกรุงเทพมหานครเป็นสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มุ่งเน้นผลิตแรงงานที่มีคุณภาพออกสู่สังคม ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ให้เป็นแรงงานที่มีทักษะและคุณภาพตามความต้องการของนักลงทุน รวมทั้งสร้างมาตรฐานฝีมือแรงงานให้เป็นไปในมาตรฐาน เท่าเทียมประเทศเพื่อนบ้าน การเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาแรงงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ขึ้นอยู่กับสภาพการจัดการฝึกอาชีพ พระยาสันของโรงเรียนฝึกอบรม

กรุงเทพมหานครในปัจจุบัน ให้มีมาตรฐานทันสมัย และมีประสิทธิผล (กรุงเทพมหานคร, 2545)

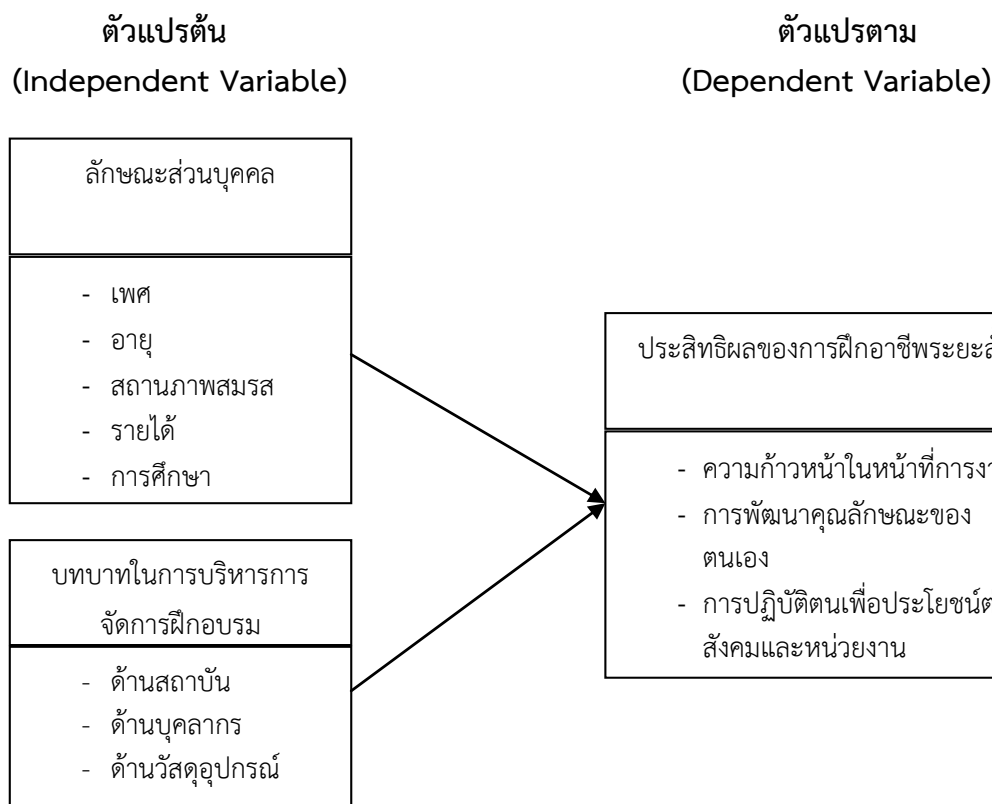
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการอบรมฝึกออาชีพพระยาสันของโรงเรียนฝึกออาชีพ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อระบุมูลเหตุที่มีผลต่อประสิทธิผลของการอบรมฝึกออาชีพพระยาสันของโรงเรียนฝึกออาชีพ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการอบรมฝึกออาชีพพระยาสันของโรงเรียนฝึกออาชีพ กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. เพื่อกำหนดมาตรการทางด้านนโยบายในการกำหนดแนวทาง และบทบาทที่ส่งต่อการเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินการของโรงเรียนฝึกออาชีพกรุงเทพมหานคร และผู้เข้าฝึกอบรม
2. เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย (Conceptual Framework for Research)

การออกแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย (Methodology) ให้เป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลัก และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สนับสนุนเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ที่แม่นยำเชื่อถือได้ (Reliability) และการยอมรับได้ (Credibility) แบ่งเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) การศึกษาจากเอกสาร (Literature Review) 2) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และ 3) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้เข้ารับการฝึกอบรมและผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรระยะสั้น ทั้ง 17 หลักสูตร จากโรงเรียนฝึกอาชีพทั้ง 10 แห่ง จำนวน 1,379 คน (วิทยาลัยชุมชนกรุงเทพมหานคร, 2557) โดยได้คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการของ Samuel B. Green (ณัฐพล ชันธไชย, 2557) ตามสูตรการคำนวณดังนี้ $n \geq 50 + 8(p)$ เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง, p = จำนวนตัวแปรอิสระ แทนค่า $n = 50 + 8(8) = 114$ คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยประมาณ 120 คน

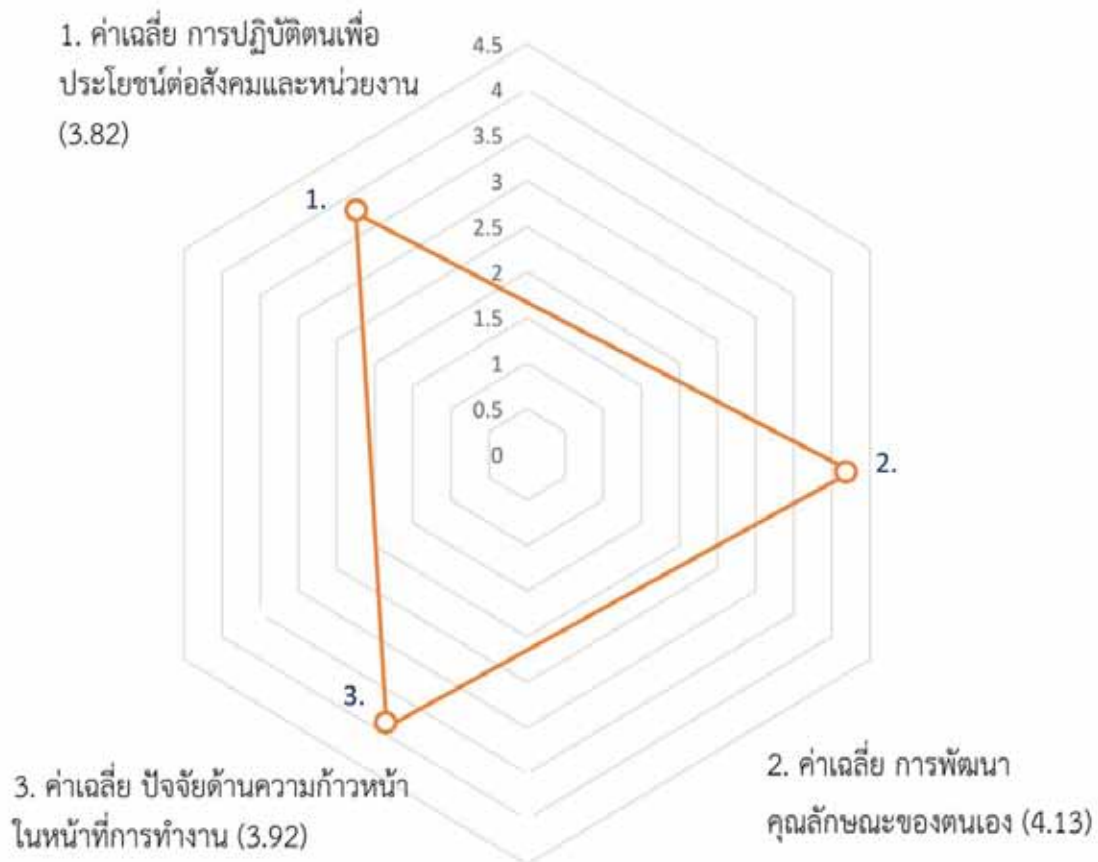
การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูลจาก กลุ่มผู้สำเร็จการฝึกอบรมวิชาชีพจากโรงเรียนฝึกหัดอาชีพรุงเทพมหานครทั้ง 10 แห่ง ของกรุงเทพมหานคร จำนวน 120 คน โดยจำกัดระยะเวลาว่าจะต้องเป็นผู้ที่สำเร็จการฝึกอบรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมาเนื่องจากหลักปีดังกล่าวได้มีการยกมาตรฐานหลักสูตรและกระจายไปตามโรงเรียนฝึกอาชีพในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการส่งแบบสอบถามไปให้ตอบ และสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนฝึกอาชีพของกรุงเทพมหานคร และกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผู้สำเร็จการฝึกอบรมวิชาชีพ

ผลการวิจัย

ประสิทธิผลของการฝึกอาชีพระยะสั้น

การฝึกอาชีพมีประสิทธิผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม กล่าวคือ หลังการฝึกอบรมมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีการพัฒนาคุณลักษณะของตนเอง และมีการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและหน่วยงานในระดับ 3.82, 4.13 และ 3.92 ตามลำดับจากคะแนนเต็ม 5.0 คะแนน (ภาพประกอบที่ 2)

ภาพประกอบที่ 2 ระดับประสิทธิผลของการฝึกอาชีพระยะสั้น

ตัวแปรลักษณะส่วนบุคคล

ตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลโดยรวมมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ($F = 11.446$ และ $P < 0.001$) ต่อประสิทธิผลของการฝึกอบรม ได้ร้อยละ 34.5 – 37.8 หรือมากกว่าหนึ่งในสามของตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลโดยรวมมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ($F = 41.340$ และ $P < 0.001$) ต่อประสิทธิผลด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงาน ได้ร้อยละ 67.0 – 68.7 หรือประมาณมากกว่ากึ่งหนึ่งของประสิทธิผลของการฝึกอบรม ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationships) อย่างมีนัยสำคัญระหว่างตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลกับด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงาน ได้แก่ เพศของผู้เข้าฝึกอบรม ($\beta_{\text{เพศ}} = 0.239$, $P < 0.001$) อายุของผู้เข้าฝึกอบรม ($\beta_{\text{อายุ}} = 0.173$, $P < 0.01$) สถานภาพการสมรสของผู้เข้าฝึกอบรม ($\beta_{\text{สถานภาพการสมรส}} = 0.130$, $P < 0.05$) อาชีพของผู้เข้าฝึกอบรม ($\beta_{\text{อาชีพ}} = 0.410$, $P < 0.001$) การศึกษาของผู้เข้าฝึกอบรม ($\beta_{\text{การศึกษา}} = 0.723$, $P < 0.001$) กล่าวคือ ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่เป็นเพศชาย เป็นผู้ที่มีความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงานสูง ในทางกลับกัน ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่เป็นหญิง มีด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงานต่ำกว่า ทั้งนี้เพราะว่าในสังคมไทยเพศชายมักจะมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การทำงานสูงกว่าเพศหญิง

ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่มีอายุมากเป็นผู้ที่มีความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงานมากกว่าผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่มีอายุน้อย เนื่องจากผู้ที่มีอายุมากมีความมุ่งมั่นในหน้าที่การทำงานสูงกว่า

ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่มีสถานภาพการสมรส เป็นผู้ที่มีความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงานสูง ในทางกลับกัน ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่มีสถานภาพโสดมีความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงานต่ำกว่า ทั้งนี้เพราะว่าผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่มีสถานภาพสมรส มีความสนใจในการฝึกอบรมอาชีพพระยะสันมากกว่าผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่มีสถานภาพโสด

ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่ยังไม่มีอาชีพ เป็นผู้ที่มีความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงานมากกว่าผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่มีอาชีพ เนื่องจากผู้ที่ยังไม่มีอาชีพจะสนใจและตั้งใจฝึกอบรม

ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่มีการศึกษาสูง มีความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงานมากกว่าผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่มีการศึกษาต่ำ

ตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลโดยรวมมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ($F=10.676$ และ $P < 0.001$) ต่อประสิทธิผลด้านการพัฒนาคุณลักษณะของตนเอง ได้ร้อยละ 32.8- 36.2 หรือประมาณหนึ่งในสี่ของประสิทธิผลของการฝึกอบรมด้านการพัฒนาคุณลักษณะของตนเอง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Casual Relationships) อย่างมีนัยสำคัญระหว่างตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลกับการพัฒนาคุณลักษณะของตนเอง ได้แก่ สถานภาพการสมรสของผู้เข้าฝึกอบรม ($\beta_{\text{สถานภาพการสมรส}} = 0.254$, $P < 0.01$) อาชีพของผู้เข้าฝึกอบรม ($\beta_{\text{อาชีพ}} = 0.277$, $P < 0.001$) รายได้ของผู้เข้าฝึกอบรม ($\beta_{\text{รายได้}} = 0.207$, $P < 0.05$) การศึกษาของผู้เข้าฝึกอบรม ($\beta_{\text{การศึกษา}} = 0.432$, $P < 0.001$) กล่าวคือ ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพพระยะสันที่มีสถานภาพการสมรส

เป็นผู้ที่มีการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองสูง ในทางกลับกันผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นที่มีสถานภาพโสดมีการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองต่ำกว่า

ผู้เข้าฝึกอบรมระยะสั้นที่ยังไม่มีอาชีพเป็นผู้ที่จะมีการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองมากกว่าผู้ที่เข้าอบรมอาชีพระยะสั้นที่มีอาชีพแล้ว เนื่องมาจากผู้ยังไม่มีอาชีพจะสนใจและตั้งใจฝึกอบรม

ผู้เข้าฝึกอบรมระยะสั้นที่มีรายได้น้อย เป็นผู้ที่มีการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองมากกว่าผู้เข้าฝึกอบรมระยะสั้นที่มีรายได้มาก เนื่องจากผู้ที่มีรายได้น้อย สนใจและตั้งใจฝึกอบรมมากกว่าผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นที่มีรายได้มาก

ผู้เข้าฝึกอบรมระยะสั้นที่มีการศึกษาสูงกว่าเป็นผู้ที่มีการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองมากกว่าผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นที่มีการศึกษาต่ำ

อาชีพมีความสัมพันธ์เชิงลบกับประสิทธิผลของการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นในด้านการทำประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม ($\beta_{อาชีพ} = -0.442$) กล่าวคือ ผู้สำเร็จการฝึกอบรมที่ยังไม่มีอาชีพ เป็นผู้ทำประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวมมากกว่าผู้ที่มีอาชีพแล้ว

การบริหารการฝึกอบรม

บทบาทในการบริหารการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.839, P < 0.001$) กับประสิทธิผลของการฝึกอบรม โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ การบริการการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น

ที่มีบทบาทเหมาะสม เช่น มีการวางแผนการบริการฝึกอบรมจัดหลักสูตรได้สอดคล้องกับความต้องการ และมีความเอาใจใส่ต่อการจัดฝึกอบรม ทำให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพสูง

บทบาทในการบริหารการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.727, P < 0.001$) กับประสิทธิผลของการฝึกอบรมด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานโดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก แสดงว่าการบริหารจัดการฝึกอบรมที่ดีทำให้ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นมีประสิทธิผลของการฝึกอบรมด้านก้าวหน้าในหน้าที่การงานสูง

บทบาทในการบริหารการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.802, P < 0.001$) กับประสิทธิผลของการฝึกอบรมด้านการพัฒนาคุณลักษณะของตนเอง โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก แสดงว่า การบริหารจัดการฝึกอบรมที่ดีทำให้ ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น มีประสิทธิผลของการฝึกอบรมด้านการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองสูง

บทบาทในการบริหารการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.771, P < 0.001$) กับประสิทธิผลของการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติตนเองเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและหน่วยงาน โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก แสดงว่า การบริหารจัดการฝึกอบรมที่ดีทำให้ ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น มีประสิทธิผลของการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติตนเองเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและหน่วยงานสูง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ และบทบาทในการบริหารการฝึกอาชีพ กับประสิทธิผลของการฝึกอาชีพ (ค่า β และ R^2)

ตัวแปรอิสระ	ประสิทธิผลของการฝึกอาชีพ				R ²
	β				
	ประสิทธิผล	ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	การพัฒนาตนเอง	ประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม	
ลักษณะส่วนบุคคล					34.5-37.8
เพศ	NS	0.239***	NS	NS	
อายุ	NS	-0.173**	NS	NS	
สถานภาพสมรส	0.189*	0.130*	0.254***	NS	
รายได้	NS	NS	-	NS	
การศึกษา	0.446***	0.723***	0.207***	NS	
อาชีพ	-0.392***	-0.410***	0.432***	-0.442***	
			-		
			0.277***		
บทบาทในการบริหารการจัดการฝึกอาชีพ	0.839***	0.727***	0.802***	0.771***	

หมายเหตุ: * $P < 0.05$ NS = ไม่มีนัยสำคัญ (Non-Significant)

** $P < 0.01$

*** $P < 0.001$

บทบาทในการบริหารการฝึกอบรมด้านสถาบัน มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.847$, $P < 0.001$) กับประสิทธิผลของการฝึกอบรม โดยเป็นอิทธิพลในเชิงบวก แสดงว่าการบริหารการฝึกอาชีพด้านสถาบันที่ดีมีผลทำให้ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นมีประสิทธิผลของการฝึกอบรมสูง

บทบาทในการบริหารการฝึกอบรมด้านบุคลากรมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.829$, $P < 0.001$) กับประสิทธิผลของการฝึกอบรม โดยเป็นอิทธิพลในเชิงบวก แสดงว่าการบริหารการ

ฝึกอาชีพด้านบุคลากรที่ดีมีผลทำให้ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น มีประสิทธิผลของการฝึกอบรมสูง

บทบาทในการบริหารการฝึกอบรมด้านวัสดุ อุปกรณ์ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.365$, $P < 0.001$) กับประสิทธิผลของการฝึกอบรมโดยเป็นอิทธิพลในเชิงบวก แสดงว่าการบริหารการฝึกอบรมด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่ดีมีผลทำให้ผู้เข้าฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นที่มีประสิทธิผลของการฝึกอบรมสูง เนื่องจากผู้บริหารการ

ฝึกอบรมเป็นผู้ที่มีบทบาทในการบริหารการ

ฝึกอบรมด้านวัสดุอุปกรณ์สูง (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในการบริหารการฝึกอาชีพด้านต่าง ๆ กับประสิทธิผลในการฝึกอาชีพ (ค่า β)

บทบาทในการบริหาร การฝึกอาชีพ	ประสิทธิผล การฝึกอาชีพ (β)
ด้านสถาบัน	0.847***
ด้านบุคลากร	0.829***
ด้านวัสดุ อุปกรณ์	0.368***

หมายเหตุ: *** $P < 0.001$

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลโดยรวมมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ต่อประสิทธิผลของการฝึกอาชีพ มากกว่าหนึ่งในสามของประสิทธิผลของการฝึกอบรม

2. บทบาทในการบริหารการฝึกอาชีพมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ กับประสิทธิผลของการฝึกอบรม โดยเป็นอิทธิพลในเชิงบวก การบริหารการฝึกอบรมที่ดีทำให้การฝึกอาชีพมีประสิทธิผลสูง โดยมีผลทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีการพัฒนาลักษณะของตนเอง และมีการปฏิบัติตนเองเพื่อประโยชน์ต่อสังคม และหน่วยงานสูง

3. สภาพปัญหาในการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นให้กับประชาชนของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1) ด้านหลักสูตร หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นที่จัดฝึกอบรมให้กับประชาชนของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร มองตลาดแรงงาน พบว่ายังขาดความเหมาะสม ดังนี้

- หลักสูตรการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรระยะสั้น สำหรับฝึกอบรมเพื่อให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมสามารถประกอบอาชีพได้ทันที

- หลักสูตรฝึกอบรมมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อแรงงานกลุ่มฝีมือแรงงานที่ต้องการคุณวุฒิระดับสูง และยังมีวิชาชีพที่สอนเป็นภาษาต่างประเทศ แต่มีหลักสูตรภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร

- หลักสูตรฝึกอบรมมีการปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยโรงเรียนได้มีการพยายามจัดหาเครื่องมือที่จำเป็นที่ต้องประกอบใช้ในการฝึกอบรมให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนจบแล้วสามารถทำงานได้ทันที แต่มีปริมาณไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน

- ระยะเวลาการจัดการฝึกอบรมแต่ละหลักสูตรมีความเหมาะสมแล้ว แต่อาจเพิ่มเติมวันเสาร์ หรือวันอาทิตย์ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ทำงานในวันปกติด้วย

2) ด้านผู้สอน บุคลากร และ วิทยาการ

- โรงเรียนฝึกออาชีพได้รับการสนับสนุนจัดหาครูผู้สอนหลักสูตรที่เป็นที่ต้องการของตลาด แต่งบประมาณที่ได้รับมีจำนวนจำกัด และขาดแคลนครูผู้สอนในบางวิชา ผู้ที่มาสอนต้องมีจิตอาสาและรักงานสอนจริง ๆ เนื่องจากกลุ่มผู้เรียนมีความหลากหลายด้านอายุ วุฒิ การศึกษา รายได้ ครูบางคนมีความรู้แต่ขาดทักษะการสอน

- ปัจจุบันครูและวิทยาการที่สอนให้ ความรู้ ในโรงเรียนฝึกออาชีพ กรุงเทพมหานครมีจำนวนค่อนข้างเพียงพอ โดยการจัดให้ครูผู้สอน 1 คน สอนใน 1 วิชา ในแต่ละรอบของการเปิดภาคเรียนทั้งภาคเช้า ภาคบ่าย และภาคค่ำตลอดทุกภาคเรียน ในกรณีที่บุคลากรเกษียณอายุ ย้ายหน่วยงาน หรือลาออกทางสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร จะจัดสอบเพื่อทดแทนอัตราที่ขาดหายไป แต่อาจล่าช้า ไม่ทันต่อความต้องการของการสมัครเรียนของประชาชนในวิชาที่บุคลากรขาดหายไป

3) ด้านทรัพยากรสนับสนุน และ วัสดุ อุปกรณ์

- วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยี ทางโรงเรียนพยายามจัดหาเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ในการฝึกอบรมให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนจบแล้วสามารถทำงานได้ทันที แต่มีปริมาณไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน

- วัสดุ อุปกรณ์ยังไม่เพียงพอ และยังขาดความทันสมัย ควรมีส่วนร่วมทำหลักสูตรกับสถานประกอบการและมีการฝึกงานในสถานที่จริง เพื่อให้มีความทันสมัยและเกิดทักษะจากการปฏิบัติงานจริง

- งบประมาณที่ทางโรงเรียนได้รับมีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเปิดหลักสูตรที่เป็นความต้องการของผู้เรียนและนำไปใช้ได้จริง เปิดตามงบประมาณที่ได้รับ แต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน

4) ด้านกระบวนการ (Process) ของโรงเรียนฝึกออาชีพระยะสั้นสำหรับประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ด้านการเรียนการสอน

- ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาวิทยาการด้านการจัดทำสื่อการสอนเทคนิค การสื่อสารเพื่อถ่ายทอด และการจัดวางแผนหาวัสดุอุปกรณ์ประกอบการฝึกออาชีพยังไม่เหมาะสม เพียงพอกับความต้องการของผู้ฝึกออาชีพทั้งด้านจำนวนและคุณภาพ

- กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งการให้ความรู้ทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติโดยยึดผู้ฝึกออาชีพเป็นสำคัญ เพราะผู้ฝึกออาชีพในโรงเรียนฝึกออาชีพ กรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างกันทางด้านวัยวุฒิ คุณวุฒิ และประสบการณ์ รวมถึงพฤติกรรมและสถานะทางสังคม จึงจำเป็นที่ครูผู้สอนต้องใช้ดุลพินิจในการพิจารณาผู้ฝึกออาชีพแต่ละรายเป็นกรณีไป เพื่อจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้ฝึกออาชีพแต่ละบุคคล เน้นหนักในแต่ละเรื่องตามผู้ฝึกอชีพแต่ละคน แต่ละพฤติกรรมการเรียนรู้ รวมถึงครูผู้สอนควรสอดแทรกวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนนอกสถานที่จากแหล่งเรียนรู้ แหล่งชุมชน แหล่งอาชีพภายนอก การนำผู้ฝึกอชีพไปทัศนศึกษาในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการประกอบอาชีพของแต่ละ

ละวิชา เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอน
ครบถ้วนสมบูรณ์ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

- กระบวนการจัดฝึกอาชีพยังไม่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้ฝึกอาชีพแต่ละคน โดยต้องให้ผู้ฝึกอาชีพแต่ละคนสามารถสร้างผลงานหรือผลิตภัณฑ์จากความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอาชีพในหลักสูตรวิชานั้น ๆ รวมทั้งต้องสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์นั้นได้ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นผู้ฝึกอาชีพเป็นสำคัญ

- กระบวนการจัดการเรียนการสอน มีการสอนด้านทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปทั้งสองอย่าง แต่ยังไม่เน้นทางด้านปฏิบัติให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพให้สามารถปฏิบัติงานได้จริง และสามารถแก้ไขปัญหาได้

ด้านกระบวนการบริหารจัดการ
ของโรงเรียน

การจัดกระบวนการบริหารจัดการ ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันใน 2 ประเด็นสำคัญอันเป็นข้อจำกัดในการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ การได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน การขาดการกระจายอำนาจในการบริหาร คือยังยึดการปฏิบัติตามแนวทางของกรุงเทพมหานครเป็นหลัก

- การบริหารจัดการ ขาดด้านความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง และการกระจายอำนาจการบริหารสู่โรงเรียนยังมีน้อย

- ยังขาดการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย และกฎระเบียบทางราชการที่ทำให้ขาดความยืดหยุ่นในการบริหารหลักสูตรและการเป็นเครือข่ายทางการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

บทบาทของโรงเรียนฝึกอาชีพพระยาสัน
กรุงเทพมหานครต่อสังคม และประเทศชาติควร
เน้นในประเด็นสำคัญ คือ การพัฒนาปรับปรุง
หลักสูตรให้มีความทันสมัยเหมาะสมสอดคล้อง
กับความต้องการของสังคม และการสร้างการมี
ส่วนร่วมจากองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
ในการยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ได้รับ
การยอมรับในระดับสากล ดังนี้

- 1) โรงเรียนควรกำหนดแนวทางการ
ฝึกอบรมเพื่อให้แรงงานไทยมีความเข้มแข็ง
ยั่งยืน มีคุณค่า เพื่อฝึกทักษะให้มีความเชี่ยวชาญ
ทางด้านฝีมือและปลูกฝังเจตคติที่ดีสอดแทรก
คุณธรรม โดยได้ทำการพัฒนาหลักสูตรสั้น ๆ
ตามความต้องการของประชาชนผู้ว่างงาน ลด
ขั้นตอนการขออนุมัติใช้หลักสูตรวิชาชีพพระยาสัน
ทำความร่วมมือกับสถานประกอบการไว้รองรับผู้
จบการฝึกอาชีพพระยาสัน จบแล้วจะได้ทำงาน
หรือหาสถานประกอบการไว้รองรับผู้จบหลักสูตร
การฝึกอบรม

- 2) โรงเรียนฝึกอบรมอาชีพ
กรุงเทพมหานครมีบทบาทในการช่วยเหลือ
ส่งเสริมสนับสนุนการผลิตแรงงานฝีมือในแต่ละ
สาขาอยู่แล้ว แต่ต้องเพิ่มความรู้ ความสามารถ
แก่ผู้เรียนให้มากกว่าเดิม เช่น การเพิ่มทักษะใน
ด้านการเรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทาง
เทคโนโลยีอยู่เสมอ

- 3) การร่วมพัฒนาหลักสูตร พัฒนา
ครูผู้สอน รวมถึงส่งเสริมด้านเทคโนโลยี
ควบคุมดูแลการเรียนการสอนให้เป็นไปตาม
มาตรฐานของหลักสูตรโรงเรียนฝึกอาชีพ
กรุงเทพมหานคร

4) ควรมีการคัดเลือกผู้สอนโดยการ
สอบคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ตรงกับหลักสูตรที่เปิด
สอนทั้งด้านความรู้และด้านปฏิบัติ

5) ควรมีการคัดเลือกผู้สอนที่มี
ความรู้และเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่สอน และมี
จิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งมี

ความรู้ด้านการวัดผล ประเมินผลผู้เรียน และ
สามารถจัดทำเอกสารการสอนได้

6) ควรจัดให้มีการอบรมเพิ่มความรู้
ให้แก่ครูผู้สอนในสาขาที่สอน เพื่อให้การเรียน
การสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และ
ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

References

- Bangkok Metropolitan Administraton. (2545). **The 6th Bangkok Metropolitan Development Pan, Educational Sector: Human Resource and Social Development (2545-2549)**. Bangkok: Office of Strategy and Evaluation.
- Nathabhol Khanthachai. (2557). Article Review “Green, Samuel B.(1991). “How Many Subjects Dose it Take to Do a Regression Analysis?” Multivariate Behavioral Reasearch, 26(3): 499-510” **Kasam Bundit Journal** Vol.15(1): 141-144.
- Pace, R.W., et.al.. (1991). **Human Resource Development**. Prentice-Hall.
- World Economic Forum. (2013). **The Global Competitiveness Report 2012-2013**. Switzerland: Weforum.

อิทธิพลกับประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพของเทศบาลนคร เจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรพยา จังหวัดชลบุรี

สมชาย น้อยคำ¹

นิคม เจริญจินดา²

ชัชวาลิต เลาหวิเชียร³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของหลักธรรมาภิบาล กับประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง คือคณะผู้บริหาร ข้าราชการ สมาชิกเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรพยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 125 คน ผลการวิจัย พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.71 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มากที่สุดคือ หลักนิติธรรม ในส่วนประสิทธิผลของการบริหารงานตามหลักของธรรมาภิบาลนั้น พบว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามุมมองด้านกระบวนการภายใน อยู่ในระดับสูงที่สุด การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์ กับประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลัก การประเมินแห่งดุลยภาพ และยังพบว่าหลักธรรมาภิบาล สามารถส่งผลกับประสิทธิผลในการบริหาร งานตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล หลักนิติธรรม หลักการประเมินแห่งดุลยภาพ มุมมองด้านกระบวนการภายใน

¹คณบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์ และผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

6 ถนนเจริญสนิทวงศ์ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร 10600

e-mail: info@siamtechno.ac.th

²อาจารย์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนน รามคำแหง แขวง ห้วยหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

e-mail: nik_3240@hotmail.com

³รองผู้อำนวยการส่วนพัฒนาบริหาร ฝ่ายพัฒนาการบริหาร บริษัท ทำอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

ถนนเชิดวุฒากาศ แขวง สีกัน เขต ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร 10210

e-mail: webmastermot@mot.go.th

Good Governance and Effectiveness in Management within the Framework of the Balanced Score Card in the Chao Phraya Surasak Municipality, Sriracha District , Chonburi Province

Somchai Noicham¹
 Nikom Jearrajinda²
 Chavalit laohavichien³

Abstract

The main objective of the research was to study the relationship between good governance and the effectiveness in management in terms of the balanced score card. This survey research employed a questionnaire for data collection from a sample of 125 of administrators, officials, and committees of Chao Phraya Surasak Municipality, Sriracha District, Chonburi Province. It was revealed that good governance in management was in the high level, with an average of 3.71, the rule of law being the highest, As far as the effectiveness of good governance in management with in the balanced score card was concerned, it was revealed that the effectiveness was high at 3.76 in average, the internal process perspective being the highest. Pearson's product moment correlation and multiple regression analyses demonstrated that the management by the principles good governance significantly affected the management effectiveness within the framework of the balanced score card at the statistical significance level of 0.05.

Keywords: Good governance, Balanced Score Card, Rules of law, Internal process perspective

Dean of the Faculty of Public Administration and Director, Master of Public Administration Program, Siam Technology College
 1 Charunsanitwong Road, Bangkokyai, Bangkok 10600 |

E-mail: info@siamtechno.ac.th

Lecturer, Public Administration, Ph.D. Ramkhamhaeng University.

2086 Ramkhamhaeng Road, Hua Mak, Bangkok 10240

E-mail: nik_3240@hotmail.com

Deputy Director of Administration Development. Airports of Thailand Public Company Limited.

33 Cherdwutagard Road, Srikan, Don Mueang, Bangkok 10210

E-mail: webmastermot@mot.go.th

บทนำ

ปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ที่ทำให้การปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่น หรือไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่ ตามวัตถุประสงค์ของเทศบาล นอกจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ที่ทำให้การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องปรับตัวแล้ว กฎหมาย ระเบียบ และแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นนโยบาย หรือคำสั่งจากหน่วยงานต้นสังกัดและจากรัฐบาล ก็เป็นสิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องนำมาปฏิบัติ ที่สำคัญได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีไว้ 6 ประการคือ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542:26-27) 1.หลักนิติธรรม (Rule of Law) 2.หลักความโปร่งใส (Transparency) 3.หลักคุณธรรม (Ethics) 4.หลักความรับผิดชอบ (Accountability) 5.หลักการมีส่วนร่วม (Participation) และ 6.หลักความคุ้มค่า (Cost Effectiveness or Economy)

จากการประชุมของคณะรัฐมนตรีฯ เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2555 ได้มีมติเห็นชอบให้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) เป็นส่วนหนึ่งในข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาคราชการเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างยั่งยืน

หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี เพราะมีการปรับวิธีคิด วิธีการบริหารราชการของประเทศไทยใหม่ทั้งระบบ

โดยกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมา เพื่อทุกคนทุกฝ่าย ในประเทศร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ แก้ปัญหา พัฒนานำพาแผ่นดินนี้ไปสู่ความมั่นคง หลักธรรมาภิบาลจึงตั้งอยู่บนรากฐานของความถูกต้อง ดีงาม มั่นคง หรือธรรมาธิปไตย มุ่งให้ประชาชน ชุมชนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม ร่วมในการคิดการบริหารจัดการในทุกระดับ ปรับวัฒนธรรมขององค์การภาครัฐใหม่ เพราะระบบราชการที่แข็งตัวเกินไป ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพ และขาดความชอบธรรม กฎเกณฑ์เข้มงวด ข้องทางการสื่อสารขาดตอน รัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ได้ถูกต้อง ทำให้ความคิดเกี่ยวกับ Government เปลี่ยนไปกลับกลายเป็น Governance ที่ทุกภาคส่วนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม (สถาบันการศึกษาและพัฒนาต่อเนื่องสิรินธร, 2551)

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน มีแนวทางการดำเนินการ ให้ระบบการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีเกิดขึ้นในทุกภาคของสังคม จำเป็นจะต้องมีการร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระยะเฉพาะหน้า ระยะกลาง และระยะยาว โดยต้องมีการปฏิรูปใน 3 ส่วนพร้อมๆ กันไปคือ (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2553) 1. ภาครัฐต้องมีการปฏิรูปบทบาทหน้าที่โครงสร้าง และกระบวนการทำงานของหน่วยงาน และกลไกการบริหารภาครัฐ ให้เป็นกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคม ที่โปร่งใสชัดเจน เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสมรรถนะสูงในการนำบริการของรัฐ ที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน 2. ภาคธุรกิจเอกชนต้องมีการปฏิรูป และสนับสนุนให้หน่วยงานของเอกชน มีกติกาการทำงานที่โปร่งใส มี

ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ชี้อตรงเป็นธรรม ต่อลูกค้า มีความรับผิดชอบต่อสังคม 3. ภาคประชาชน ต้องสร้างความตระหนักตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ถึงระดับกลุ่มประชาสังคม ในเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อเป็นพลังของประเทศ

โดยเป้าหมายของ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ (ราชกิจจานุเบกษา, 2546) 1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน 2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ 3. มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ 4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น 5. มีการปรับปรุงส่วนราชการ ให้ทันต่อสถานการณ์ 6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ 7. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรคบุรี เพื่อต้องการทราบถึงการปฏิบัติงานตามหลัก ธรรมาภิบาลนั้น มีความสัมพันธ์ กับประสิทธิผล ในการบริหารงาน ตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพหรือไม่? เพียงใด? และ อย่างไร? ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษา ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานของเทศบาลนครฯ ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาวการณ์ปัจจุบัน

และอนาคต ทำการปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

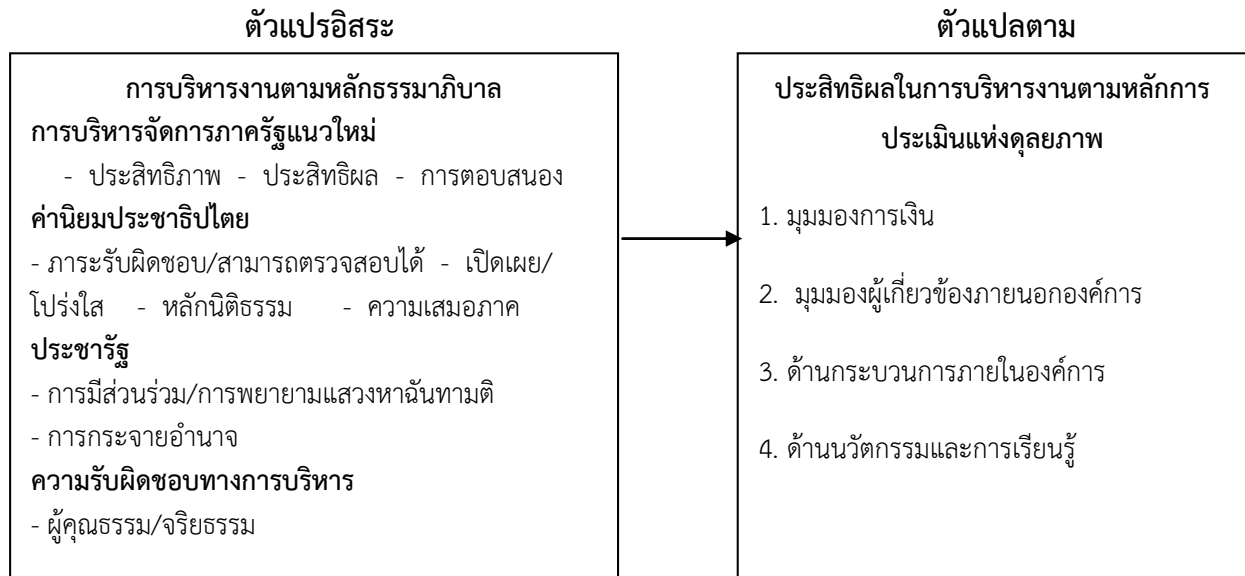
เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล (Causal relations) ของหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลในการบริหารงาน ตามหลัก การประเมินแห่งดุลยภาพ ของเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชลบุรี

วิธีการวิจัย

1.ประชากรในการศึกษา ได้แก่ คณะผู้บริหาร ข้าราชการ สมาชิกเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชลบุรี การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane ,1970) และ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) สามารถคำนวณตัวอย่างในการศึกษาเป็นจำนวน 125 คน และขอบเขตระยะเวลาดำเนินการในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2558

2.ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ประ กอบด้วย ตอนที่1. สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของ ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2. สอบถามเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล และตอนที่ 3. สอบถามเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพตามหลักการวัดผลงานเชิงดุลยภาพ

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1.การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรี รามราช จังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วย 10 หลักการ 1. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการ ต้องใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดเกิด ผลผลิตที่คุ้มค่าต่อการลงทุน และบังเกิดประ- โยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม 2. ประสิทธิผล(Effectiveness) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องมีวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย 3. การตอบสนอง (Responsiveness) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องสามารถให้ บริการได้อย่างมีคุณภาพ ดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด 4. การระับ ผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องสามารถตอบคำถามและชี้แจงได้เมื่อ

มีข้อสงสัย รวมทั้งต้องมีการจัดวางระบบการ รายงานความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ตาม เป้าหมายต่อสาธารณะ 5.เปิดเผย/โปร่งใส (Transparency) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการ ต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้ง ต้องมีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารที่จำเป็นและ เชื่อถือได้ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่าเสมอ 6.หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ใน การปฏิบัติราชการ ต้องใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อ บังคับในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ด้วยความเป็นธรรม 7. ความเสมอภาค (Equity) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการ ต้องให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน 8. การมีส่วนร่วม /การพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation/ Consensus Oriented) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการ ต้องรับฟัง ความคิด เห็นของประชาชน รวมทั้งเปิดให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา / ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแก้ไขปัญหา

และร่วมตรวจสอบผลการ ปฏิบัติงาน 9.การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการควรมีการมอบอำนาจ และกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการดำเนินการให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 10. คุณธรรม/จริยธรรม (Morality/Ethics) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการ ต้องมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณ ธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคม

2. ประสิทธิผลของการบริหารงานตามหลักของธรรมาภิบาล

หมายถึง การดำเนินงานของเทศบาลนคร เจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรคบุรี โดยการประเมินผลความสำเร็จ หรือวัดผลด้านการปฏิบัติการอื่น ๆ ขององค์การ ประกอบด้วย มุมมอง 4 ด้าน 1)มุมมองการเงินความรับผิดชอบต่อเทศบาลในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ความประหยัด ความคุ้มค่าของเงิน และการใช้ประโยชน์สูงสุด 2)มุมมองผู้เกี่ยวข้องภายนอกองค์การ เป็น มุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเทศบาล ได้แก่ ประชาชน ผู้รับบริการ ส่วนราชการที่ติดต่อประสานงาน ที่มองถึงการดำเนินงานขององค์การว่ามีการดำเนินงานเป็นอย่างไร 3)ด้านกระบวนการ การภายในองค์การ เป็นมุมมองที่ต้องพิจารณาว่า อะไรเป็นกระบวนการที่สำคัญภายในองค์การ ที่จะทำให้องค์การ สามารถนำเสนอคุณค่าที่ลูกค้าต้องการ 4)ด้านนวัตกรรม และการเรียนรู้ เป็น มุม มมองที่สำคัญ เพราะเป็นมุมมองที่ให้ความสำคัญต่ออนาคตขององค์การ ซึ่งด้านนวัตกรรมจะเน้นการวิจัยความต้องการของลูกค้า และสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ ซึ่งเป็นที่ต้องการของลูกค้า

สมมติฐานการวิจัย

หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิ ผลในการบริหารงานตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล และประสิทธิผลตามมุมมองการประเมินแห่งดุลยภาพ

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

3. นิยามตัวแปร สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิด คำนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับคณะผู้บริหาร ข้าราชการ สมาชิกของเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรคบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดย วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.996

5. นำแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท โดยผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ได้จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานและลูกจ้าง ใน

เขตเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี รวมจำนวน 125 คน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป จากเอกสารรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและการวิเคราะห์สรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

ใช้วิธีการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัว

แปรโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และการทดสอบสมมติฐานหลักธรรมาภิบาลสามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ โดยใช่วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ทำงานในตำแหน่งลูกจ้างประจำ/ตามภารกิจ และปฏิบัติงานเป็นระยะเวลา 6 – 10 ปี

การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล

ตาราง 1. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

หลักธรรมาภิบาล	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. หลักประสิทธิภาพและหลักประสิทธิผล	3.76	.616	มาก
2. การตอบสนอง	3.72	.592	มาก
3. ภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้	3.73	.634	มาก
4. หลักนิติธรรม	3.85	.669	มาก
5. ความเสมอภาค	3.63	.720	มาก
6. การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ	3.67	.697	มาก
7. การกระจายอำนาจ	3.68	.697	มาก
8. คุณธรรม/จริยธรรม	3.60	.641	มาก
9. การเปิดเผยโปร่งใส	3.72	.666	มาก
รวม	3.71	.581	มาก

การวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.71

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานด้วยหลักของหลักของธรรมาภิบาล

มากที่สุดคือ หลักนิติธรรม อยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 3.85 รองลงมาคือ หลักประสิทธิภาพ และหลักประสิทธิผล อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.76 และระดับความคิดเห็น น้อยที่สุดคือ คุณธรรม/จริยธรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.60

การวิเคราะห์ประสิทธิผลของการบริหารงานด้วยหลักของธรรมาภิบาล ตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพ ของเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยภูมิ

ตาราง 2. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพของการบริหารงานด้วยหลักของธรรมาภิบาล ตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพ

ประสิทธิผลของการบริหารงาน	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ด้านกระบวนการภายใน	3.83	.641	มาก
2. ด้านการเงิน	3.76	.613	มาก
3. ด้านส่วนของผู้เกี่ยวข้อง	3.76	.668	มาก
4. ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในองค์กร	3.68	.622	มาก
รวม	3.76	.600	มาก

การวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.71 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าระดับมากที่สุดคือ การบริหารงานด้วยหลักของ

ธรรมาภิบาล ตามมุมมองด้านกระบวนการภายใน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.85 รองลงมาคือ หลักประสิทธิภาพและหลักประสิทธิผล อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.76 และระดับความคิดเห็น น้อยที่สุดคือ คุณธรรม/จริยธรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.60

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน: หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพ

ตาราง 3. แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมาภิบาล กับประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพ

หลักธรรมาภิบาล	ประสิทธิผลในการบริหารงาน		
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	ระดับ ความสัมพันธ์
1.หลักประสิทธิภาพและหลักประสิทธิผล	.736	.000	ค่อนข้างสูง
2.การตอบสนอง	.763	.000	ค่อนข้างสูง
3.การะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้	.767	.000	ค่อนข้างสูง
4.หลักนิติธรรม	.817	.000	สูง
5.ความเสมอภาค	.803	.000	สูง
6.การมีส่วนร่วม	.836	.000	สูง
7.การกระจายอำนาจ	.853	.000	สูง
8.คุณธรรม/จริยธรรม	.829	.000	สูง
9.การเปิดเผย/โปร่งใส	.889	.000	สูง

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่าหลักธรรมาภิบาล มีสหสัมพันธ์ กับประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพ ในภาพรวมมีค่านัยสำคัญ เท่ากับ .000

โดยหลักประสิทธิภาพ และหลักประสิทธิผล การตอบสนอง การะรับผิดชอบ/

สามารถตรวจ สอบได้ มีระดับสหสัมพันธ์ค่อนข้างสูง ส่วนหลักนิติธรรม โดย ความเสมอภาค การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ คุณธรรม/จริยธรรม การเปิดเผย/โปร่งใส มีระดับสหสัมพันธ์สูง

ตาราง 4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุของตัวแปรหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพ

หลักธรรมาภิบาล	ประสิทธิผล				
	b	SE b	Beta	t	Sig.
1.หลักประสิทธิภาพและหลักประสิทธิผล	.128	.060	.132	2.098	.035
2.การตอบสนอง	.010	.073	.010	.139	.890
3.การะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้	.018	.071	.019	.258	.797
4.หลักนิติธรรม	.158	.069	.177	2.295	.024
5.ความเสมอภาค	.098	.076	.117	1.286	.201
6.การมีส่วนร่วม	.086	.212	.100	.407	.685
7.การกระจายอำนาจ	.297	.243	.345	1.221	.224
8.คุณธรรม/จริยธรรม	.135	.071	.145	1.908	.059
9.การเปิดเผย/โปร่งใส	.360	.078	.400	4.645*	.000
ค่าคงที่ = .311					
R = .925 R ² = .855 R ² adj = .844 F = 75.515 p = .000					

สรุปและอภิปรายผล

ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงาน ด้วยหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้คือ หลักธรรมาภิบาล ด้านหลักประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ด้านการตอบ สอนอง ด้านการะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ ด้านหลักนิติธรรม ด้านความเสมอภาค ด้านการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านคุณธรรม/จริยธรรม และด้านการเปิดเผย/โปร่งใส พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ

มาก เพราะเทศบาลได้นำเอาหลักธรรมาภิบาล มาปฏิบัติในทุก ๆ ด้าน

ในส่วน ของ ประสิทธิภาพของการบริหารงานด้วยหลักของธรรมาภิบาล ตามหลักการประเมินแห่งดุลยภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะเมื่อเทศบาลฯได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ผลที่เกิดขึ้นทำให้เกิดประสิทธิผลในทุก ๆ ด้านตามหลักการประเมินแห่งแห่งดุลยภาพ อันได้แก่ ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเงิน ด้านส่วนของผู้เกี่ยวข้อง และ ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมในองค์กร

ดังนั้น หลักธรรมาภิบาลในหลักการย่อย ทั้ง 10 ประการนั้นมีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของการบริหารงานตามหลักการ ประเมินแห่งดุลยภาพและสามารถนำมา พยากรณ์ ได้แก่บาล ด้านหลักประสิทธิภาพ และหลักประสิทธิผล ด้านหลักนิติธรรม และด้าน การเปิดเผย/โปร่งใส

ข้อเสนอแนะ

1. การบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล ในแต่ละองค์ประกอบนั้นมีความสำคัญ ทุก องค์การ ต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมเสมอเพื่อให้ การปฏิบัติงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งการจัด องค์การนั้นจะเกี่ยวข้องกับกฎ ระเบียบ ซึ่งเป็น บัญญัติของเทศบาล

2. เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาล ต้องคำนึงถึงการบริหารงาน กระบวน การภายในก่อน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษากลุ่ม ตัวอย่างเฉพาะ ของเทศบาลนครเจ้าพระยา สุรศักดิ์ อำเภอสรรพยา จังหวัดชลบุรี เท่านั้น และเพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ กับส่วนงานให้ครอบคลุม ควรวิจัยเพิ่มเติมโดย แบ่งเป็นภูมิภาค เป็นประเทศ เพื่อนำผล การศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางในการนำไป ปรับปรุงแก้ไข การบริหารงานของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

References

- Government Gazette(2542). Decree of the rules and procedures of good governance. Bangkok: Government House
- Sirinthorn Institute for Continuing Education and Development, (2551). **The Study of Adults: Lifelong Education Scripture of Non-formal Education**. Bangkok.
- Office of the Public Sector Development Commission. (2553). **Guide of Technique and the Modern Management Approaches to Good Governance : The Integration of Government Administration** . Bangkok.
- Office of the public sector Development Commission. (2553). Decree of the rules and procedures of good governance, **Government Gazette** . no.120 part 100, 9th October 2003. Bangkok: Government House

โอกาสและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย

สุนทรตรา จันทบุรี¹

บทคัดย่อ

มูลค่าตลาดของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย ที่คำนวณจากยอดขายได้รวมทั้งหมดของนิติบุคคลที่ส่งรายงานงบการเงินแต่ละปีให้กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ พบว่า ขนาดมูลค่าตลาดของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยนั้น มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2556 มีมูลค่าตลาดเท่ากับ 3,469 ล้านบาท เทียบกับปี 2555 ซึ่งมีมูลค่าตลาดเท่ากับ 3,117 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.27 แต่ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็กมีพนักงานนวดเฉลี่ยประมาณ 1-5 คน และเมื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันแล้วพบว่า ธุรกิจสปาและนวดแผนไทยเป็นธุรกิจที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มในอนาคตที่ดีทั้งในกลุ่มลูกค้าชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เป็นธุรกิจที่ไม่ต้องใช้เงินลงทุนสูง พนักงานนวดของไทยมีฝีมือและมีความชำนาญ และเป็นธุรกิจที่ได้รับประโยชน์จากการสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของภาครัฐ เพราะสปาและนวดแผนไทยเป็นธุรกิจหนึ่งที่อยู่ในห่วงโซ่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาเรื่องพนักงานนวดที่มีฝีมือมีจำนวนไม่เพียงพอ ปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจแอบแฝงและสร้างความเสียหายให้กับภาพลักษณ์ของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยของไทย ซึ่งถ้าสามารถแก้ไขปัญหาลำนี้ได้จะทำให้ธุรกิจสปาและนวดแผนไทยของไทยมีความเข้มแข็งและเติบโตอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ธุรกิจสปาและนวดแผนไทย ความสามารถในการแข่งขัน

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 126/1 ซอยวิภาวดีรังสิต 2 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

e-mail: sunaedtra_cha@utcc.ac.th Tel: 093-6951592

Opportunity and Competitiveness of Spa and Thai Massage Businesses in Thailand

Sunadtra Chantaburee ¹

Abstract

Market value of spa and Thai massage, calculating from total value of legal entities' annual financial statements which were submitted to the Department of Business Development, Ministry of Commerce, tends to increase. The market value was 3,469 million baht in 2013 comparing to 3,117 million baht in 2012, increased by 11.27%. Most of spa and Thai massage businesses are SMEs, each of which employing approximately 1-5 employees. In terms of competitive advantage, spa and Thai massage businesses have continuously grown as they tend to attract both Thai customers and foreign visitors. In addition, capital required for investment fund is not much moreover Thai massage employees are skilful and experienced. For thermoses, the spa and Thai massage businesses have received government support as they are a part of tourism industrial supply chain. There problems are needed to be tackled effectively, the spa and Thai massage businesses still face several problems such as the insufficient number of skilled employees, limited access to source of investment funds, and illegal business practices of some entrepreneurs in the spa and Thai massage businesses , spa and Thai massage to develop sustainably. And yet

Keywords: Spa and Thai Massage Business, Competitiveness

¹ Assistant Professor, School of Economics, University of the Thai Chamber of Commerce
126/1 Vibhavadee-Rangsit Road, Dindang. Bangkok 10400
e-mail: sunaedtra_cha@utcc.ac.th Tel: 093-6951592

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2556 สปาและนวดแผนไทย มีมูลค่าตลาดเท่ากับ 3,469 ล้านบาท เทียบกับปี พ.ศ. 2555 ซึ่งมีมูลค่าตลาดเท่ากับ 3,117 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.27 แต่เมื่อพิจารณาภาพรวมตลาดท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพทั่วโลกจะมีมูลค่าสูงถึง 1.7 ล้านล้านบาท โดยภูมิภาคเอเชียครองสัดส่วนสูงสุตร้อยละ 26 ซึ่งไทยมีส่วนแบ่งตลาดอยู่ที่ร้อยละ 13 เป็นอันดับ 2 ของตลาดอาเซียน รองจากสิงคโปร์ที่มีส่วนแบ่งร้อยละ 26 เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีสูงกว่า (สมาคมสปาไทย, 2556) ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าจะเป็นการศึกษาถึงสถานการณ์ของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย ตลอดจนความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสถานการณ์ของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยของไทย
2. ศึกษาความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยของไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. การศึกษาและวิเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อศึกษาถึงภาพรวมและสถานการณ์ของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยของไทย ประกอบด้วย ข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคลของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ สมาคมสปาไทย ตลอดจนกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสปาและนวดแผนไทยของไทย
2. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ มีรายละเอียดดังนี้คือ

2.1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจสปาและนวดแผนไทย ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจสปาและนวดแผนไทย ผู้แทนสมาคมต่าง ๆ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสปาและนวดแผนไทย

2.2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อระดมความเห็นและนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเหล่านั้นไปประกอบการศึกษา โดยมีผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ ผู้แทนจากสำนักส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข สมาพันธ์สปาไทย (The Federation of Thai Spa) สมาคมสปาไทย (Thai Spa Association) และผู้ประกอบการธุรกิจสปาและนวดแผนไทย เป็นต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) โดยใช้ Diamond Model วิเคราะห์ โครงสร้าง กลยุทธ์และการแข่งขัน เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต เงื่อนไขด้านอุปสงค์ อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงและสนับสนุนกัน บทบาทของภาครัฐเพื่อประเมินความสัมพันธ์และผลกระทบต่อธุรกิจสปาและนวดแผนไทย

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์ของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยของไทย

1.1 ลักษณะการดำเนินงานของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยตามคำนิยามของประกาศกระทรวงสาธารณสุข ตามพระราชบัญญัติสถาน

บริการ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดรูปแบบของธุรกิจประเภทสปาไว้ 3 แบบ (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2556) ดังนี้

1) กิจการสปาเพื่อสุขภาพ หมายถึง การประกอบกิจการที่ให้การดูแลและเสริมสร้างสุขภาพโดยบริการหลักที่จัดไว้ประกอบด้วย การนวดเพื่อสุขภาพและการใช้น้ำเพื่อสุขภาพ โดยอาจมีบริการเสริมประกอบด้วย เช่น การอบเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โภชนบำบัดและการควบคุมอาหาร โยคะและการทำสมาธิ การใช้สมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ตลอดจนการแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ หรือไม่ก็ได้

2) กิจการนวดเพื่อสุขภาพ หมายความว่า การประกอบกิจการนวดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ความเมื่อยล้า ด้วยวิธีการนวดการคลึง การบีบ การตัด การดึง การประคบ การอบ หรือโดยวิธีการอื่นใดตามศาสตร์และศิลปะของการนวดเพื่อสุขภาพ ทั้งนี้ ต้องไม่มีสถานที่อาบน้ำโดยมีผู้ให้บริการ

(3) กิจการนวดเพื่อเสริมสวย หมายความว่า การประกอบกิจการนวดในสถานที่เฉพาะ เช่น ร้านเสริมสวยหรือแต่งผม โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อความสวยงามด้วยวิธีการกด การคลึง การบีบ การประคบ การอบ หรือด้วยวิธีการอื่นใดตามศิลปะการนวดเพื่อเสริมสวย ทั้งนี้ ต้องไม่มีสถานที่อาบน้ำโดยมีผู้ให้บริการ

1.2 จำนวนของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย เมื่อพิจารณาสถิติการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ พบว่า มีธุรกิจสปาและนวดแผนไทยที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลอย่างถูกต้องตามกฎหมายจำนวน 1,304 รายในปี 2556 เพิ่มขึ้นจากปี 2555 ซึ่งมีจำนวน 717 ราย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 81.87 โดยส่วนใหญ่แล้ว ธุรกิจสปาและนวดแผนไทยนั้นจะตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นหลัก รองลงมาคือ ภาคใต้ และภาคเหนือ ทั้งนี้ เมื่อมาพิจารณาสถิติการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจใหม่ พบว่า ในปี 2556 ธุรกิจสปาและนวดแผนไทยได้มีการขอจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจใหม่จำนวน 226 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2555 ถึงร้อยละ 153.93 โดยพื้นที่ที่มีการขอจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจใหม่มากที่สุด คือ พื้นที่ภาคใต้ จำนวน 85 ราย รองลงมาคือพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 65 ราย (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สถิติจำนวนธุรกิจสปาและนวดแผนไทยที่จดทะเบียนจัดตั้งใหม่ จดทะเบียนเลิกกิจการ และคงอยู่ ปี 2553-2556 จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนนิติบุคคลจดทะเบียนจัดตั้งใหม่ (ราย)				จำนวนนิติบุคคลจดทะเบียนเลิก (ราย)				จำนวนนิติบุคคลคงอยู่ (ราย)			
	2553	2554	2555	2556	2553	2554	2555	2556	2553	2554	2555	2556
กรุงเทพมหานคร	37	38	35	65	6	5	3	7	373	369	366	386
ภาคกลาง	13	7	10	5	1	1	3	3	70	1	70	65

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ภูมิภาค	จำนวนนิติบุคคล จดทะเบียนจัดตั้งใหม่ (ราย)				จำนวนนิติบุคคล จดทะเบียนเลิก (ราย)				จำนวนนิติบุคคลคงอยู่ (ราย)			
	2553	2554	2555	2556	2553	2554	2555	2556	2553	2554	2555	2556
ภาคตะวันตก	0	1	2	1	0	0	0	0	8	7	9	9
ภาคตะวันออก	12	8	17	18	2	0	1	1	84	84	87	94
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2	2	4	3	0	0	1	1	13	14	15	143
ภาคใต้	15	16	16	85	2	2	0	9	111	112	118	391
ภาคเหนือ	8	8	5	49	5	1	1	2	53	57	52	216
รวม	87	80	89	226	16	9	9	23	712	644	717	1,304

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (2557)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในปี 2555 มีจำนวนสถานประกอบการสปาที่ขึ้นทะเบียนและได้ผ่านการรับรองมาตรฐานจากกระทรวงสาธารณสุขทั้งหมด 2,032 แห่ง แบ่งเป็น สปาเพื่อสุขภาพ 519 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.54 นวดเพื่อสุขภาพ 1,208 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 59.45 และนวดเพื่อเสริมสวย 305 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.01

1.3 แนวโน้มการเติบโตของจำนวนธุรกิจสปาและนวดแผนไทย

เมื่อพิจารณาแนวโน้มการเติบโตของจำนวนธุรกิจสปาและนวดแผนไทยที่จดทะเบียนใน

ภูมิภาคต่าง ๆ พบว่า ในปี 2556 จำนวนของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ 81.87 โดยพื้นที่ที่ธุรกิจประเภทนี้มีการเติบโตสูงสุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการเติบโตถึงร้อยละ 853.33 เมื่อเทียบกับปี 2555 รองลงมาคือภาคเหนือ และภาคใต้ ซึ่งมีอัตราการเติบโตร้อยละ 315.38 และ 231.36 ตามลำดับ ส่วนพื้นที่ที่ธุรกิจประเภทนี้มีอัตราการเติบโตลดลง คือ ภาคกลางซึ่งมีอัตราการเติบโตติดลบที่ร้อยละ -7.14 (รายละเอียดดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 อัตราการเติบโตของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย ปี 2554-2556 จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	อัตราการเติบโตของจำนวนธุรกิจ(ร้อยละ)		
	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
กรุงเทพมหานคร	-1.07	-0.81	5.46
ภาคกลาง	-98.57	6,900.00	-7.14
ภาคตะวันตก	-12.50	28.57	-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ภูมิภาค	อัตราการเติบโตของจำนวนธุรกิจ(ร้อยละ)		
	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
ภาคตะวันออก	-	3.57	8.05
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	7.69	7.14	853.33
ภาคใต้	0.90	5.36	231.36
ภาคเหนือ	7.55	-8.77	315.38
รวม	-9.55	11.34	81.87

ที่มา: จากการคำนวณโดยใช้ข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (2557)

1.4 ขนาดมูลค่าตลาด และสัดส่วนของตลาด

มูลค่าตลาดของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยที่คำนวณจากยอดรายได้รวมทั้งหมดของนิติบุคคลซึ่งประกอบธุรกิจสปาและนวดแผนไทยที่ส่งรายงานงบการเงินแต่ละปีให้กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ พบว่า ขนาดมูลค่าตลาดของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยนั้นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2556 มีมูลค่าตลาดเท่ากับ 3,469 ล้านบาท เทียบกับปี 2555 ซึ่งมีมูลค่าตลาดเท่ากับ 3,117 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้น

ร้อยละ 11.27 หลังจากที่มีมูลค่าตลาดได้ลดลงติดต่อกันในปี 2554 และ 2555 และเมื่อพิจารณาส่วนแบ่งตลาดหรือสัดส่วนของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยเทียบกับมูลค่าตลาดของธุรกิจบริการสุขภาพโดยรวมแล้วจะพบว่า ในปี 2556 มีสัดส่วนค่อนข้างน้อยมากคือ ร้อยละ 2.46 เท่านั้นแต่สัดส่วนดังกล่าวนี้ก็เพิ่มขึ้นจากปี 2555 ที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.84 (รายละเอียดดังตารางที่ 3) อย่างไรก็ตามยังมี

ข้อมูลของมูลค่าตลาดจากหน่วยงานอื่น เช่น จากกระทรวงพาณิชย์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, 2557) ที่มีพบว่า ธุรกิจสปาของไทยมีการเติบโตร้อยละ 5-6 ต่อปี มูลค่าตลาดของอุตสาหกรรมนี้อยู่ระหว่าง 15,000-16,000 ล้านบาทต่อปี และมีลูกค้าเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติถึงร้อยละ 80 ต่อปี ซึ่งถือว่าเป็นลูกค้ากลุ่มใหญ่ของธุรกิจสปา

ส่วนข้อมูลการพยากรณ์แนวโน้มสปาและบริการสุขภาพในตลาดโลก (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2556) พ.ศ. 2556 โดยหน่วยงาน SpaFinder@Wellness คาดการณ์แนวโน้มตลาดบริการสุขภาพไว้ว่า ตลาดสปาทั่วโลกมีรายได้ประมาณ 73,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2555 ขยายตัวร้อยละ 20 จากปี พ.ศ. 2550 จำนวนสถานประกอบการ 87,000 แห่ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 22 โดยตลาดสปาที่ขยายตัวสูงสุด คือ เอเชีย และมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ต่อปี

ตารางที่ 3 ขนาดมูลค่าตลาด และสัดส่วนมูลค่าตลาด ปี 2553-2556

รายการ	ขนาดมูลค่าตลาด/สัดส่วนมูลค่าตลาด				อัตราการเติบโต (%)		
	2553	2554	2555	2556	2554	2555	2556
ขนาดมูลค่าตลาดของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย(ล้านบาท)	3,509	3,419	3,117	3,469	-2.56	-8.81	11.27
ขนาดมูลค่าตลาดของธุรกิจบริการสุขภาพ (ล้านบาท)	132,223	146,097	169,291	140,968	10.49	15.88	-16.73
ขนาดมูลค่าตลาดของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย(ล้านบาท)	3,509	3,419	3,117	3,469	-2.56	-8.81	11.27
ขนาดมูลค่าตลาดของธุรกิจบริการสุขภาพ (ล้านบาท)	132,223	146,097	169,291	140,968	10.49	15.88	-16.73
สัดส่วนของธุรกิจสปา และนวดแผนไทยต่อธุรกิจบริการสุขภาพทั้งหมด (%)	2.65	2.34	1.84	2.46	-11.82	-21.31	33.62

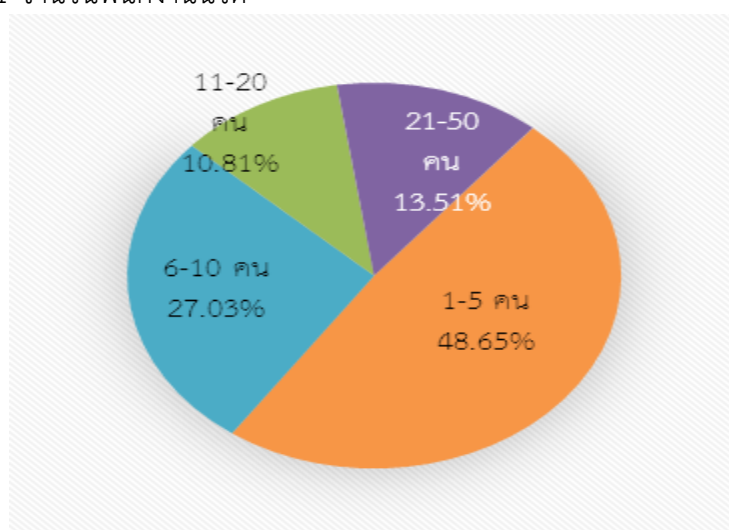
ที่มา: จากการคำนวณโดยใช้ข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (2557)

1.5 การจ้างงาน

จากการสำรวจข้อมูลของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็ก และร้อยละ 48.65 มี

จำนวนพนักงานนวดที่ทำงานประจำประมาณ 1-5 คนเท่านั้น รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 จำนวนพนักงานนวด

ที่มา: จากการสำรวจ ของศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2557

สำหรับค่าตอบแทนของพนักงานนวด อาจเป็นรายเดือนบวกกับค่าตอบแทนจากการนวดในแต่ละครั้ง และบางแห่งจะเป็นพนักงานนวดแบบไม่มีเงินเดือนประจำแต่จะได้เฉพาะค่าตอบแทนที่เป็นส่วนแบ่งจากการนวดในแต่ละครั้ง ประมาณร้อยละ 30-50 ของราคาค่าบริการ เช่น ค่าบริการนวดชั่วโมงละ 300 บาท พนักงานนวดจะได้ค่าตอบแทนเป็นจำนวน 100-150 บาท นอกจากนี้ร้านนวดแผนไทยบางแห่งในช่วงวันหยุดที่มีลูกค้าจำนวนมากอาจมีพนักงานนวดบางส่วนที่เป็น Freelance ที่จะมารับนวดให้ในช่วงวันหยุด (ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ, 2557)

นอกจากนี้จากผลการศึกษาวิเคราะห์และเตือนภัย SMEs รายสาขาของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2552 พบว่า ในปี พ.ศ.2550 ธุรกิจบริการสปาเพื่อสุขภาพมีการจ้างงานถึง 62,489 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 52.82 ของการจ้างงานรวมในสาขาสปาและบริการสุขภาพ (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2556)

2. การวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย ตามกรอบของแบบจำลอง Diamond Model ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงผลการศึกษาในแต่ละมิติ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมินความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านการผลิต (Factor Condition) ปัจจัยด้านการผลิตของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย ประกอบด้วย

1) ทรัพยากรบุคคลและทักษะแรงงาน จากการศึกษาพบว่ามากกว่าร้อยละ 90 ของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย มีขนาดเล็กมาก แต่ละบริษัทมีความต้องการใช้บุคลากรเพื่อเป็นพนักงานนวด (Therapist) ประจำเพียง 1-5 คน เท่านั้น ซึ่งยังมีปัญหาในเรื่องการขาดแคลนบุคลากรโดยเฉพาะบุคลากรที่มีฝีมือและความชำนาญในการนวด ปัญหาในการเปลี่ยนงานบ่อยมาก มีการซื้อตัวพนักงานนวดจากร้านหนึ่งไปอีกร้านหนึ่ง และการไปทำงานในต่างประเทศของพนักงานนวดชาวไทย ทำให้บางแห่งต้องใช้แรงงานชาวต่างชาติมาฝึกเป็นพนักงานนวด (ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ, รายงานการประชุมกลุ่มย่อย, 2557) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพและภาพลักษณ์ของสปาและนวดแผนไทยของไทยในอนาคตได้

2) ทรัพยากรทุน สำหรับสปาและนวดแผนไทยขนาดเล็ก จากการสำรวจพบว่าจะใช้เงินทุนเริ่มแรกประมาณ 910,000 บาท และต้องการเงินทุนหมุนเวียนต่อเดือนประมาณเดือนละ 1.5 แสนบาท และถ้าเป็นธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพระดับหรูจะใช้เงินลงทุนเฉลี่ยตั้งแต่ 10 ล้านบาทไปจนถึงประมาณ 50 ล้านบาท แต่เนื่องจากธุรกิจสปาและนวดแผนไทย มากกว่าร้อยละ 90 เป็นวิสาหกิจขนาดเล็ก ไม่มีการทำบัญชีหรือระบบบัญชีไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร ธนาคารพาณิชย์ทั่วไปจึงมองว่าธุรกิจนี้มีความเสี่ยงสูง การขอกู้ยืมหรือขอสินเชื่อจากธนาคารจึงได้ยากและเป็นปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการบางส่วนที่จำเป็นต้องพึ่งเงินทุนเพื่อเปิดกิจการใหม่หรือเพื่อขยายกิจการ (ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ, รายงานการประชุมกลุ่มย่อย, 2557)

3) วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ที่ใช้กับสปาและบริการสุขภาพ วัตถุดิบที่ใช้สำหรับสปาและการนวด ได้แก่ สมุนไพรสด สารสกัดสมุนไพร

ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับผิวหน้า ผิวกาย การประคบตัว อบตัว บำรุงผิว เป็นต้น ซึ่งวัตถุดิบเหล่านี้โดยเฉพาะสมุนไพรในประเทศไทยมีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพดี สามารถหาได้ง่ายแต่ในบางพื้นที่อาจมีคุณภาพไม่ดีนักต้องสั่งซื้อจากจังหวัดอื่นๆ ซึ่งผู้ประกอบการจะนำเอาผลผลิตทางการเกษตรเหล่านั้นมาผ่านกระบวนการเพื่อแปรรูปมาเป็นวัตถุดิบเพื่อใช้ในสปาไทยและเพื่อการส่งออก อีกทั้งระบบการควบคุมคุณภาพการผลิตที่ดีจะทำให้ผลิตภัณฑ์สปาไทยเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสามารถปรุงแต่งส่วนผสมวัตถุดิบเพื่อผลิตภัณฑ์ให้มีคุณสมบัติและกลิ่นพิเศษตามที่ลูกค้าต้องการได้ ซึ่งจัดว่าเป็นจุดเด่นของสปาไทย

2.2 ปัจจัยด้านอุปสงค์หรือด้านการตลาด (Demand Conditions)

จากการสอบถามข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจสปาและนวดแผนไทยเกี่ยวกับลูกค้าที่มาใช้บริการกับทางร้าน พบว่า ร้อยละ 59.52 เป็นลูกค้าชาวไทย และเป็นลูกค้าชาวต่างชาติร้อยละ 40.48 ซึ่งอุปสงค์ของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย จะพิจารณาได้จากความต้องการของลูกค้าในประเทศและลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เข้ามาใช้บริการในประเทศไทย ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ปัจจุบันมูลค่ารายได้จากนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชาวต่างชาติสูงขึ้นตามลำดับ โดยในปี 2555 สามารถสร้างรายได้เป็นมูลค่าประมาณ 86,506 ล้านบาท ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการกำหนดให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในหลาย ๆ เรื่อง รวมถึงการเป็น Medical Hub of Asia ซึ่งส่งผลให้ในปัจจุบันแต่ละปีมีจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเดินทางเข้า

มาประเทศไทยไม่ต่ำกว่า 2 ล้านคน ซึ่งนักท่องเที่ยวเหล่านี้มีความพึงพอใจการให้บริการ แพทย์แผนไทยและสปา มีความพึงพอใจต่อคุณภาพให้บริการของพนักงานนวด ราคา และความหลากหลายของการให้บริการ ตลอดจนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้หันมาให้ความสนใจกับวิธีการผ่อนคลายและบำบัดแบบตะวันออกมากขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557) อย่างไรก็ตามจำนวนนักท่องเที่ยวจะมากขึ้นเพียงใดในแต่ละนั้นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ภาวะเศรษฐกิจ และการเมืองภายในประเทศด้วย

3.3 ปัจจัยด้านการแข่งขันและกลยุทธ์ของธุรกิจ (Strategy and Rivalry Context)

เนื่องจากจำนวนของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยมีจำนวนมากและมีจำนวนธุรกิจที่จดทะเบียนใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สะท้อนถึงการแข่งขันที่สูงขึ้นในธุรกิจนี้ ส่วนผู้ประกอบการรายเดิมก็มีการแข่งขันกันสูงเช่นกัน จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแสดงว่ามีกลยุทธ์สำคัญในการประกอบกิจการคือ การรักษาคุณภาพของการให้บริการ การนวด ตามที่ลูกค้าต้องการ เช่น การนวดตัว นวดหน้า ชัดผิว อบตัว เป็นต้น เพื่อให้ลูกค้ามีความประทับใจ กลับมาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และนำความประทับใจเหล่านั้นไปบอกต่อ ยังกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป หรือกลยุทธ์แบบ “ปากต่อปาก” (Word of Mouth) โดยจะเสนอการบริการในลักษณะแพ็คเกจเช่น ถ้าซื้อแพ็คเกจ 10 ครั้ง จะได้ฟรีอีก 2 ครั้งหรือมีบริการอื่น ๆ แถมให้ ธุรกิจสปาและนวดแผนไทยบางแห่งร่วมเป็นพันธมิตรทางการค้ากับบัตรเครดิต โดยให้สมาชิกบัตรเครดิตมาใช้บริการได้ในราคาพิเศษกว่าบุคคลทั่วไป เป็นต้น

นอกจากนี้ สปาและนวดแผนไทยที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว ก็จะมีการนำโบรชัวร์ของร้านไปวางไว้ตามโรงแรม หรือร่วมกับบริษัททัวร์/รถตุ๊ก ๆ ที่พานักท่องเที่ยวมาใช้บริการโดยจ่ายค่าตอบแทนให้ ส่วนสปาที่อยู่ในโรงแรมและรีสอร์ท ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้า/นักท่องเที่ยวที่มาพักโรงแรม/รีสอร์ทนั้น ๆ กลยุทธ์ที่ใช้จึงเป็นการเน้นการให้บริการในบรรยากาศที่สวยงาม การใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี ซึ่งทำให้สามารถตั้งราคาได้สูงกว่าสปาที่อยู่ภายนอกโรงแรม

อย่างไรก็ตาม อาจจะมีบ้างที่ผู้ประกอบการบางราย ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ตามตึกแถวหรือในแหล่งชุมชนที่ไม่เน้นเรื่องความสวยงามของสถานที่ จะแข่งขันโดยใช้กลยุทธ์การตัดราคาซึ่งมีผลทำให้คุณภาพของการให้บริการลดลงและจะไม่เป็นผลดีต่อธุรกิจโดยรวมในระยะยาว

3.4 ธุรกิจที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related & Support Businesses)

1) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับธุรกิจสปาและนวดแผนไทย ได้แก่ อุตสาหกรรมสมุนไพรไทย (กระทรวงสาธารณสุข, 2557) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตวัตถุดิบสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการให้บริการในธุรกิจสปา อุตสาหกรรมสมุนไพรไทยมีมูลค่าตลาดรวมประมาณ 48,000 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโตร้อยละ 15-20 ต่อปี ตลาดนี้ประกอบด้วยอุตสาหกรรมสมุนไพรที่เป็นวัตถุดิบ (Crude Herb) สารสกัดสมุนไพร ยา อาหารเสริมเครื่องสำอาง สมุนไพรเพื่อธุรกิจสปา เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้าง

ความโดดเด่นและสร้างเอกลักษณ์ให้กับสปาและนวดแผนไทยของไทยเป็นอย่างมาก

2) ธุรกิจที่สนับสนุนและส่งเสริม ได้แก่ ธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท ธุรกิจท่องเที่ยวและสถาบันการเงิน กล่าวคือ

เนื่องจากสปาและนวดแผนไทยบางส่วนจะตั้งอยู่ในโรงแรม โดยเฉพาะโรงแรมและรีสอร์ทขนาดใหญ่ ดังนั้นการเติบโตของธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ทจะช่วยสนับสนุนธุรกิจสปาและนวดแผนไทยได้เป็นอย่างดี ในปี 2556 ธุรกิจโรงแรมที่จดทะเบียนนิติบุคคลรวมทั่วประเทศมีจำนวน 5,661 แห่ง ภาคใต้มีจำนวนมากที่สุดคือ 1,670 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30.34 ของธุรกิจโรงแรมทั้งหมดของประเทศ รองลงมาคือ กรุงเทพมหานคร 1,411 แห่ง มีสัดส่วนร้อยละ 24.92 และภาคตะวันตก 832 แห่ง มีสัดส่วนร้อยละ 14.70 ขณะที่ภาคกลางมีสัดส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 6.15 (ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ, 2557)

1) ธุรกิจท่องเที่ยวรวมถึงการจัดประชุม อบรมสัมมนา ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเป็นธุรกิจที่สนับสนุนและส่งเสริมสปาและนวดแผนไทยของไทยเป็นอย่างมาก กอรปกับภาครัฐให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยมากเนื่องจากเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้กับประเทศมาก ดังนั้นภาครัฐจึงมีงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนส่งเสริม และประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มจำนวนและสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีกซึ่งจะมีผลต่อใช้บริการสปาและนวดแผนไทยด้วย

2) สถาบันการเงินต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนในการเป็นแหล่งเงินทุนให้กับ

ธุรกิจสปาและนวดแผนไทยเข้มแข็งมากขึ้น ทั้งในเรื่องการลงทุนเริ่มต้นและเงินทุนหมุนเวียน

3.5 บทบาทของภาครัฐ (Government)

1) หน่วยงานภาครัฐ ที่มีหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจสปาและนวดแผนไทยของไทย มีหลายหน่วยงานกล่าวโดยสรุปดังนี้

(1) กระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทหน้าที่กำกับดูแลมาตรฐานของสปา ทั้งด้านผู้ประกอบการ สถานที่ บุคลากรและแรงงาน รวมถึงการควบคุมคุณภาพของสมุนไพรไทยซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการประกอบธุรกิจ ตลอดจนบทบาทในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพแห่งเอเชีย (พ.ศ. 2547-2551) ฉบับที่ 1 และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (พ.ศ. 2553-2557) ฉบับที่ 2 ตลอดจนมียุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขข้อที่ 4 ที่จะพัฒนาการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านฯ และสนับสนุนบริการสุขภาพในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านระบบบริการสุขภาพ

นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขยังมีภารกิจหลักในการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขเพื่อกำกับดูแลธุรกิจสปาและนวดแผนไทย ได้แก่

1.การกำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสวย มาตรฐานของสถานที่ การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบ เพื่อให้การรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพ หรือเพื่อเสริมสวย ตาม พรบ. สถานบริการ พ.ศ. 2509 (แก้ไขทั้งฉบับปี พ.ศ. 2551)

2. พัฒนามาตรฐานสปาเพื่อสุขภาพระดับสากล (Grading) แบบ Platinum, Gold และ Silver เพื่อใช้รับรองสถานประกอบการเพื่อสุขภาพระดับ Hi-end โดยสถานประกอบการจะต้องผ่านการรับรองมาตรฐานตามประกาศ สธ. เรื่อง กำหนดสถานที่ฯ ในเบื้องต้นก่อน

(2) กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีบทบาทความร่วมมือสำคัญในการส่งเสริม “ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พร้อมทั้งพัฒนามาตรฐานสปาไทยสู่สากล รวมถึงการเสริมสร้างช่องทางการจำหน่ายโดยนำไปผนวกกับโครงการไทยแลนด์ อีลิทการ์ด เพื่อเสนอบริการสปาที่มีคุณภาพต่อสมาชิกบัตรชาวต่างชาติ

(3) กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการ เพื่อยกระดับให้เป็นเวทีการค้าเชิงธุรกิจระดับภูมิภาคอาเซียน ในการเป็นศูนย์กลางการค้า/บริการธุรกิจสุขภาพและความงามของเอเชีย และผลักดันธุรกิจให้เติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในตลาดการค้าหลัก ทั้งยุโรป และอเมริกา และตลาดใหม่ อาทิ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย โดยการจัดกิจกรรม งานแสดงสินค้าต่างๆ ผ่านความร่วมมือกับพันธมิตรต่างๆ เช่น กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข กลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพร สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย สมาคมสปาไทย สมาคมผู้ผลิตยาสมุนไพร สมาคมอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย เป็นต้น

(4) สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ISMED) ในปี 2554 ISMED ได้ดำเนินโครงการพัฒนามาตรฐานและศักยภาพธุรกิจสปาไทย เพื่อพัฒนาและสร้างสรรค์บริการสปาและผลิตภัณฑ์สปาใหม่ โดยนำภูมิปัญญา

เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมการรักษาสุขภาพของไทย และเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาสร้างคุณค่าเพิ่มของ บริการสปาไทย ด้วยจุดขายอัตลักษณ์ความเป็น ไทยเพื่อนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมการบริการสปา ไทยสู่สากล

2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสปา และนวดแผนไทย

การประกอบธุรกิจสปาและนวดแผนไทย อาจอยู่ในรูปของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม, 2552) เช่น กิจการเจ้าของคนเดียว ห้าง หุ่นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด เป็นต้น ซึ่งการจัดการบริการสปาและนวดแผนไทย อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 หรือพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 ขึ้นอยู่กับลักษณะของการให้บริการอันจะมี ความสำคัญกับการจดทะเบียนคือ ถ้าเป็นการ ให้บริการสปาที่มีการนวดแต่ไม่ใช่เพื่อสุขภาพต้อง จดทะเบียนตามกฎหมายเป็นสถานบริการตาม พรบ.สถานบริการ พ.ศ. 2509 แต่ถ้าเป็นการ ให้บริการที่มีเรื่องของสุขภาพเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น มีผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์คอยให้การดูแล หรือให้ คำแนะนำอยู่ด้วย บริการทางการแพทย์ต้อง คำนี้ถึงหลักคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นต้องจด ทะเบียนเป็นสถานพยาบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย

พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 คือ ธุรกิจสปาที่มีการนวดไทย จะอยู่ ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติการประกอบโรค ศิลปะ พ.ศ. 2542 หรือไม่ ในมาตรา 4 ได้ให้นิยาม “การประกอบโรคศิลปะ” ว่าหมายถึง การ ประกอบวิชาชีพที่กระทำหรือมุ่งหมายจะกระทำ ต่อมนุษย์เกี่ยวกับการตรวจโรค การวินิจฉัยโรค การบำบัดโรค การป้องกันโรค การส่งเสริมและการ

ฟื้นฟูสุขภาพ การผดุงครรภ์ แต่ไม่รวมถึงการ ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุขอื่น ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นไว้ในกฎหมายนี้ได้ กำหนดการประกอบโรคศิลปะออกเป็น 5 สาขา โดยมี 3 สาขาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาการแพทย์ของ ไทย คือ 1) สาขาการแพทย์แผนไทย 2) สาขา การแพทย์แผนประยุกต์ และ 3) สาขา กายภาพบำบัด ซึ่งแต่ละสาขาก็มีคณะกรรมการ วิชาชีพที่กำกับดูแลในกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละสา ขาวิชาชีพ ซึ่งการประกอบกิจการสปาที่มีการนวด จะอยู่ภายใต้กฎหมายที่แตกต่างกันดังนี้

1) การนวดบริการ จะอยู่ภายใต้ พรบ. สถานบริการ เช่น อาบอบนวด เพื่อความบันเทิง ต่างๆ

2) การนวดสุขภาพ อยู่ภายใต้ประกาศที่ ออกโดย พรบ. สถานบริการ และ พรบ. การ สาธารณสุข

3) การนวดเพื่อบำบัดรักษา การนวด ไทยนี้อยู่ภายใต้กฎหมาย พรบ. ประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทการนวดไทย และ พรบ. สถานพยาบาล

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า ภาครัฐยังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาในเรื่องของ การที่มีธุรกิจสปาและนวดแผนไทยบางแห่งที่ทำ ธุรกิจแฝง ทำให้ภาพลักษณ์ของสปาและนวดแผน ไทยเสียหาย

สรุป

จากการประเมินปัจจัยแวดล้อมของธุรกิจส ปาและนวดแผนไทยโดยการวิเคราะห์ตามกรอบ Diamond Modelพบว่า ธุรกิจสปาและนวดแผน ไทย เป็นธุรกิจที่มีศักยภาพการแข่งขันที่ดีกล่าวคือ

1) ด้านปัจจัยการผลิต พนักงานนวด (Therapist) มีพื้นฐานที่มีจิตใจในการให้บริการ

อ่อนโยน นอบน้อมถ่อมตน จึงเป็นจุดแข็งที่สำคัญของธุรกิจสปาและนวดแผนไทยของไทย การบริการของพนักงานนวด มีความชำนาญและความอ่อนโยน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สร้างความประทับใจให้กับชาวต่างชาติที่มาใช้บริการเป็นอย่างมาก การให้บริการมีหลายรูปแบบ หลากหลายครบวงจร วัตถุดิบสำคัญคือพืชและสมุนไพรของไทยที่มีปริมาณมากและคุณภาพที่ดีตลอดจนมีนวัตกรรมสำหรับ สปาที่มีการผสมผสานศาสตร์ต่างๆ ที่มีความหลากหลายเข้าด้วยกัน ทำให้มีนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้นทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์ หรือคุณภาพด้านการให้บริการ

2) ด้านอุปสงค์หรือด้านการตลาด อุปสงค์ต่อการใช้บริการสปาและนวดแผนไทยส่วนหนึ่งมาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งแต่ละปีจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเดินทางเข้ามาประเทศไทยจำนวนมาก และมีความพึงพอใจการให้บริการแพทย์สปาและแผนไทย มีความพึงพอใจต่อคุณภาพให้บริการของพนักงานนวด ราคาตลอดจนการให้บริการที่หลากหลายตามความต้องการของลูกค้า

3) ด้านการแข่งขันและกลยุทธ์ของธุรกิจ ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการจะให้ความสำคัญกับการแข่งขันทางการให้บริการที่มีคุณภาพและความหลากหลายของการให้บริการ ซึ่งจะส่งผลดีต่อธุรกิจสปาและนวดแผนไทย

4) ธุรกิจเกี่ยวเนื่องและสนับสนุนมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพที่จะส่งเสริมให้ธุรกิจสปาและนวดแผนไทยเจริญเติบโตมากขึ้น ทั้งในส่วนของภาครัฐ วัตถุดิบ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและสถาบันการเงิน เป็นต้น

5) บทบาทของภาครัฐที่ให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพราะภาครัฐมีเป้าหมายให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์

(Medical Hub of Asia) ทำให้ธุรกิจสปาและนวดแผนไทยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้เป็นธุรกิจที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล เพื่อรองรับลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้อุปสงค์ต่อการใช้บริการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และปัจจุบันคนไทยให้ความสำคัญกับความสวยความงาม การดูแลสุขภาพและผิวพรรณมากขึ้น จึงหันมาใช้บริการสปาและบริการสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกระแสการรักษาสุขภาพ (Lifestyles of Health and Sustainability: LOHAS) ที่ปัจจุบันได้กลายเป็นกระแสโลก (Global Trend) ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญด้านสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ธุรกิจสปาและนวดแผนไทยเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพการแข่งขันที่ดี แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยที่เป็นผลกระทบทางลบต่อการประกอบธุรกิจ บางประการที่ควรจะได้รับความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่

1) มาตรการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับ ดูแลและควบคุมการให้บริการสปาและนวดแผนไทยยังไม่เข้มงวดและจริงจัง ทำให้บางแห่งเปิดให้บริการธุรกิจแบบแอบแฝง ดังนั้นหน่วยงานของภาครัฐที่ดูแลรับผิดชอบโดยตรงควรให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และเข้มงวดกับธุรกิจสปาที่ทำให้ภาพลักษณ์ของการให้บริการสปาและนวดแผนไทยเสียหายซึ่งจะทำให้ภาพลักษณ์ของธุรกิจโดยรวมดีขึ้น

2) ความสมดุลของอุปสงค์อุปทานในธุรกิจสปาและนวดแผนไทยไม่สม่ำเสมอตลอดทั้งปี

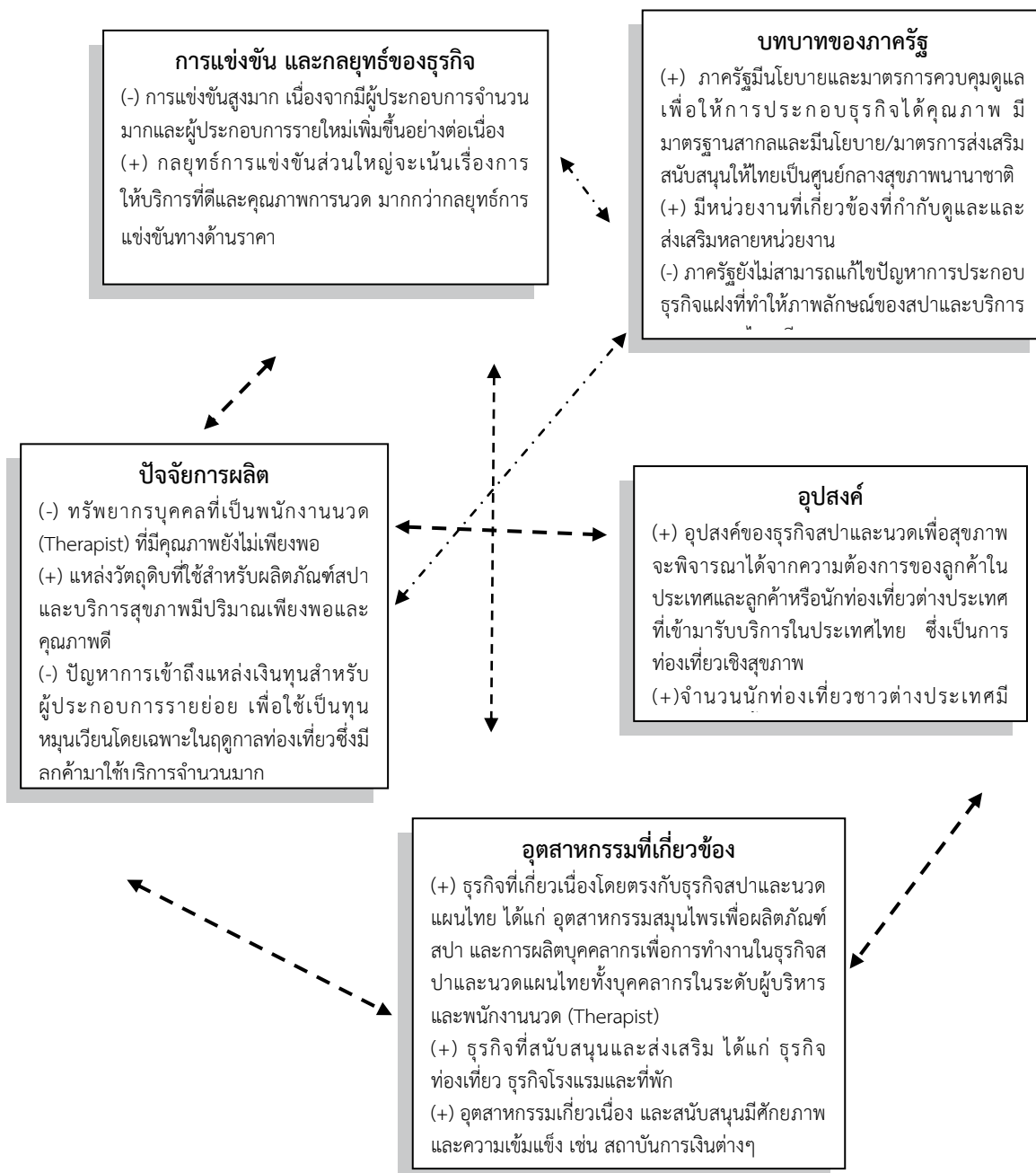
เพราะขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเพื่อสามารถดำรงธุรกิจให้อยู่ได้ตลอดทั้งปี

3) พนักงานนวด (Therapist) ที่มีคุณภาพมีจำนวนไม่เพียงพอ ทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษยังไม่ดีพอ มีการเปลี่ยนงานบ่อย

และไปเป็นพนักงานนวดในต่างประเทศมากขึ้น ดังนั้น ภาครัฐจึงควรส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมและการผลิตพนักงานนวดที่มีคุณภาพมากขึ้น และเพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งจะทำให้ธุรกิจสปาและนวดแผนไทยสามารถแข่งขันและเติบโตได้อย่างยั่งยืน

สรุปผลการประเมินปัจจัยแวดล้อมของธุรกิจสปาและนวดแผนไทย

โดยการวิเคราะห์ตามกรอบ Diamond Model

References

- Department of Health Service Support, Ministry of Public Health. (2557). **Strategic Plan for Promotion of Health Service. Department of Health Service Support 2013-2017**. [Online]. Available from: http://203.157.7.46/display_news.jsp?id= N000000 01004. (October 25, 2014).
- Ministry of Tourism and Sports. (2557). **An Increase in Service Standard of Thai Spa Towards AEC**. [Online]. Available from: <http://newdot2.samartmultimedia.com/home/details/11/569/309>. (March 27, 2014).
- (2557). **Development of the Strategy to Promote Medical Tourism**. [Online]. Available from: <http://www.thaifta.com/thaifta/Home/ /tabid/62/.../Default.aspx>. October 8, 2014.
- Ministry of Public Health. (2557). **Spa Manual**. [Online]. Available from: http://pmsn.hss.moph.go.th/uploadFiles/document/D00000000403_23745.pdf. (October 30, 2014).
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2556). **Health Service Business, Spa, and Society**. [Online]. Available from: http://www. 122.155.9.68/bws/images /Report_52/ sec_spa. (October 28, 2014).
- (2013). **SMEs Report 2013**. [Online]. Available from: http://www.sme.go.th/ Pages /whitePaper/art_17.aspx. (October 28, 2014).
- Rachain Pojanasuntorn (2557). **AEC and the Health Services of Thailand**. [Online]. Available from: <http://www.ihppthaigov.net/DB/presentation/attachresearch/113 /PPT/PPT1>. (October 28, 2014).
- Sansani Padkiem, Interviewed on October 1, 2014. Thai Traditional Physician. Kasikorn Research. **Spa and Beauty Business, Analysis of Strengths and Weaknesses**. [Online]. Available from: http://thadpolbiztips. blogspot.com/2013/03/blog- post_3802.htm. (October 28, 2014).
- Thai Spa Association. (2556). “The Popular of Thai Spa, Build up before Being Surpassed”. **Bangkok Biz Newspaper**. Year 11 Vol. 38. October 2, 2013. pp. 15.
- The Center for Economic and Business Forecasting, University of the Thai Chamber of Commerce. (2557a). **Thai Spa and Massage under Project Analysis, Research on Industry Insight (Full report) 2014**. pp. 4-19, 5-11.
-(2557b). **Focus Group Report of Thai Spa and Massage under Project Analysis, Research on Industry Insight**.

Aristotle's Concept of Polity and Its Relevance to the 2550 B.E. Constitution of the Kingdom of Thailand

Pornthep Chantraniph ¹

Abstract

This research aimed to put forward the arguments for and against Aristotle's concept of polity, in the context of the development of the 'Greek's City-State' as well as the relevance of Aristotle's concept of Polity to the 2550 B.E. Constitution of the Kingdom of Thailand. According to Aristotle, the concept of 'polity' referred to the rule by the many for common interests. Polity distinguished rulers from the ruled based on their perfect virtues. The goal of Aristotle's concept of 'polity' was not only to accomplish the best possible form of government, but also to achieve the form of the best life. Meanwhile, polity was against totalitarianism by upholding a participation of the citizens and setting-up laws to limit the abuse of power and to ensure that any bad government could be deposed and replaced peacefully. As for as the relevance of Aristotle's concept of Polity and its relevance to the 2550 B.E. Constitution of the Kingdom of Thailand, it was argued that almost all Aristotle's key characteristics of polity are relevant to the 2550 B.E. Constitution of the Kingdom of Thailand.

Keyword: Polity, Aristotle, Constitution of the Kingdom of Thailand.

¹ Lecturer, Faculty of Philosophy and Religions, Assumption University.
S.C. General Trade Group Company Limited
e-mail: chantraniph@yahoo.com

แนวคิดรูปแบบรัฐธรรมนูญของอริสโตเติลกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

พรเทพ จันทรินิภ ¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ ข้อเสนอสนับสนุนตลอดจนข้อโต้แย้งของแนวคิด “โพลีตี” ของอริสโตเติล ในบริบทการพัฒนา “นครรัฐกรีก” รวมทั้งการตรวจสอบและถกเถียงแนวคิด “โพลีตี” ของอริสโตเติลในประเด็นที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2550 ในทัศนะของอริสโตเติลแนวคิด “รูปแบบรัฐธรรมนูญของอริสโตเติล” คือ การปกครองโดยคนจำนวนมากเพื่อประโยชน์ส่วนรวม “รูปแบบรัฐธรรมนูญของอริสโตเติล” แยกแยะผู้ปกครองจากผู้ได้รับการปกครองบนพื้นฐานคุณธรรมที่สมบูรณ์แบบ จุดหมายแนวคิดรูปแบบรัฐธรรมนูญของอริสโตเติลไม่ได้เป็นเพียงเพื่อให้บรรลุรูปแบบที่ดีที่สุดของการปกครองแต่ยังเพื่อให้บรรลุรูปแบบของชีวิตที่ดีที่สุดในขณะเดียวกัน “รูปแบบรัฐธรรมนูญของอริสโตเติล” ยังต่อต้านลัทธิเผด็จการโดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและการจัดตั้งกฎหมายเพื่อจำกัดการใช้อำนาจในทางที่ผิดและเพื่อให้แน่ใจว่ารัฐบาลใด ๆ ที่ไม่ดีสามารถถูกปลดและถูกเปลี่ยนโดยความสงบเรียบร้อยและสันติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์ของแนวคิดรูปแบบรัฐธรรมนูญของอริสโตเติลกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2550 พบว่าเกือบทุกคุณลักษณะสำคัญของแนวคิดรูปแบบรัฐธรรมนูญของอริสโตเติลมีความสัมพันธ์กันกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2550

คำสำคัญ: การเมือง อริสโตเติล รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

¹ คณะปรัชญาและศาสนา, มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
บริษัท เอส. ซี. เยนเนอรัลเทรดกรุป จำกัด
e-mail: chantraniph@yahoo.com

Introduction

Democracy has emerged and is recognized to be the best model of government to govern a nation-state over other modes of government. Its foundations rooted in providing citizens with equal rights and freedom, along with fair treatment. Thus, these traits are not evident in other political systems. A 'democratic government' is expected to ensure the protection of citizens from a despotic use of political power that resorts to the use of political power for self-gain. Modern democracies could, therefore, be defined as the constitutional exercises of governments to cater for the entire population of a state, represented by the polled majority, whilst simultaneously taking into consideration the rights of the minority. As a governmental institution, the democratic process is susceptible to vices such as promoting personal interests of the certain stakeholders, instead of working Public interests. In reality, democratic government has gradually evolved from rule by the one (monarchy), to rule by the few (oligarchy), until finally it has become rule by the many (democracy). As such, the seeds of the monarchy and oligarchy are still present in democracy. However, democracy is not the exclusive property of a

particular group, but it is the right and desire of all communities.

Background and Significance of the Study

There is no the perfect form of government on earth. And until this day, no other form of government has been invented that could regulate public affairs better than democracy. As Sir Winston Churchill (1874-1965), former British Prime Minister, on his famous quote from his commenting on democracy in 1947 stated: "Many forms of Government have been tried, and will be tried in this world of sin and woe. No one pretends that democracy is perfect or all-wise. Indeed, it has been said that democracy is the worst form of government except all those other forms that have been tried from time to time." (Churchill, 1947)

Democracy, in practice, a number of key questions is raised, such as: Is democracy the best form of government for all nations? Does sovereignty belong to the people or the ruler? Does good constitution dismiss moral principles? And must governments respond to and adopt the common benefit, and accomplish the happiness and well-being of their citizens? These contentious and sensitive questions need to be addressed, and are attune to the

ethical behaviours of governments and political leaders.

Today, there is an almost universal demand for good government. In order to form a good government, a virtuous ruler and a good constitution are indispensable. Aristotle's concept of 'Polity,' as written appeared in his universally famous work, *Politics and Nicomachean Ethics*. His concept of polity emphasized on the rule by the many, in the condition and rights of a citizen, for the common interest. And thus, polity was the best possible form of government according to Aristotle. This paper intends to investigate whether Aristotle's concept of polity is the best possible form of government and whether it still hold relevanc to our contemporary understanding of democracy.

Objectives of the Study

This paper looks at the concept of polity in Aristotle's *Politics and Nicomachean Ethics*, put forward arguments for and against Aristotle's concept of polity, and examine and discuss the relevance of Aristotle's concept of polity the framework of the 2007.

Aristotle's Concept of Polity

In *Politics and Nicomachean Ethics* the best Aristotle proposed form of government. The principal objective of politics and statesman was to establish the best practicable regime. He classified the good and bad regimes by the ethical qualities of the holders of power. Aristotle merged politics with ethics and his political thought is based on his virtue-ethics (Aristotle, NE., a and b). And thus, it is not only to accomplish the best form of government but it is also to achieve a good life of the citizens, a life consisting of noble actions (Aristotle, No date, b). Aristotle's virtue-ethics presented the doctrine of 'mean' as individual's moral standard to find meeting ground between two extremes and it was likewise the basic tool in the form of "mixed regime" and "middle regime" in polity.

Moreover, polity distinguished rulers from the ruled based on their virtues and the benefits of common interests. In Aristotle's view that no single class had the totality of valid claim to power, but each one could have a claim that could be ignored because the position of power or sovereignty must be accorded to the law. Furthermore in polity, citizens were allowed to participate in political power, a balance of power and thus a

duty of the citizens. Aristotle believed that all forms of virtue were easier to practice in groups rather than individually, and this supported the view that 'a multitude' could be an effective political agent. The constituency of Aristotle's concept of polity comprised key characteristics namely, (1) Rule of Law by Constitution, (2) Common interests, (3) Participation of all citizens in ruling, (4) Constitution and laws, (5) Mean is the moral standard to prevent extremes, and (6) Public and proper education for all citizens. Besides, the assurance of the state prosperity and the preservation of its constitution were based on not only well organized of the ruler only but also need to be based on an educational framework too. Thus, education has an elemental responsibility to preach the gospel of "the common good".

Arguments against and for Aristotle's Polity

Aristotle's polity asserted that absolute sovereign and totalitarianism were the forms of regime which did not act within the best interests of the citizens of a state, but, in fact, acted only for the rulers themselves. The political theories of Niccolo Machiavelli and Thomas Hobbes put forth views on the nature of the state and human beings and their forms of government

which significantly contrast with those of Aristotle. Both portray theories that assign too much negativity to the attitudes of human beings, as well as presenting negative aspects of human sociality (Hobbes, 1958). Therefore, Machiavelli reiterated that goodness and righteousness were not sufficient to achieve and maintain political activity. For him, a ruler should be feared in his securing of power instead of being virtuous (Machiavelli, 1985: 60). He believed that the proper application of power could make individuals obey and the ruler was able to maintain the state in safety and security.

According to Aristotle's view, Machiavelli's model of a principality could either be monarchy or tyranny for a monarch had the potential to become a tyranny - the worst form of government (Aristotle, Nodate, b). A prince should be guided to maintain power regardless of any moral law but to focus only on the result, in other words, the end justified the means. The highest goal of the prince was to remain in power which was in contrary to Aristotle. For Aristotle, the highest goal was to seek happiness through the development of ethical virtues. Aristotle focused on the necessity of virtue in attaining the result, i.e., the means justifies the end. In Aristotle's view, totalitarianism could not

maintain long stability. He believed that both ruler and citizens' virtue and common interests had to come before self-interest.

Hobbes also argued that absolute monarchy was the best form of government and the only form that could guarantee peace and to prevent the dissolution of society into civil war – the state of nature. His State of Nature was that man was in the State of War – man against man (Hobbes, 1958: 106). The only way to overcoming the State of War was to secure peace and security in civil society. This argument led to his conclusion that the sovereign should be absolute and possessed the ultimate power. Therefore, he advocated all the members of society submit and empowered the absolute sovereign whose reign was absolute and permanent to run the government and to determine all laws (Hobbes, 1958: 142). Thus, obedience to the sovereign was directly tied to peace in all realms.

Aristotle asserted further that the state arose out of a utilization of human nature, in that human nature is social and cooperative under Natural Law. Humans were naturally rational creatures whose rational capacity was Natural Law. Besides, the absence of government in a State of Nature did

not imply a State of War. Thus, for Aristotle, Natural State was not a State of War but in fact it was a State of Peace. Hobbes misunderstood the State of Nature in his view on human nature, therefore, his main aim was to give the sovereign absolute power over its subjects. Aristotle responded to Hobbes' model of absolute sovereign by criticizing his model that there was no dimension to the rights or liberty of the subjects, instead, they were defined strictly in terms of power and punishment and order. For Aristotle, citizens must have the rights to administer and to criticize the government if the polity was to function properly for the common interest of the whole.

However, both Machiavelli and Hobbes' political theories of government cannot be practical in reality, for the people cannot have the liberty to disobey. They are bound to obey the laws set for them not by them or, the 'rule by law' that benefits only the sovereign. Both Machiavelli and Hobbes pave the way to power centrality which in turn enhances arbitration, dictatorship, and totalitarianism. An absolute sovereign and totalitarianism are unconstitutional. Such governments think of themselves as being above the law, and therefore see no necessity to separation of powers

or a participation process. Good constitution provides a foundation of well-being for the majority of people in society as it aims for the common interest and take state towards virtue and happiness. Law enforced by such a government helps make citizens good and just. Hence, Aristotle repeatedly said that in Politics that different kinds of constitution involved different conceptions of justice (Aristotle, n.a., b) but only under the correct forms of constitution would we find justice.

In the researcher's opinion, Aristotle's concept of polity, is the form of government which brings stability to the ruler because the citizens have the right to participate and administer in the government in that, the participation of the citizens are the most appropriate way to prevent a totalitarianism. Polity protects basic human rights and holds rulers accountable for their actions. Moreover, Aristotle's concept of polity addresses ethical issues and political issues which adhere to a 'rule of law' safeguarded by the constitution for the common interest of the country.

The Relevance of Aristotle's Concept of Polity to the 2007 Constitution of the Kingdom of Thailand

The researcher intends to examine Aristotle's concept of polity in relations to the 2007 Constitution of the kingdom of Thailand in four main aspects. (Somkit, 2007):

1.To protect, promote and expand the rights and freedoms of the people.

2.To reduce the monopoly of state power, elimination of illegitimate acts of power abuse, and foster the empowerment of the people.

3.To emphasize political transparency, morality and ethics.

4.To ensure that audit organizations and systems have independence, strength, and are able to monitor the efficiency of government bodies

The above intentions of the 2007 Constitution are to prevent the monopolization of power, to create the greatest social benefit, and to safeguard the interests of the Thai peoples. In the researcher's opinion, the 2007 constitution the kingdom of Thailand is consistent with Aristotle's concept of polity as follows:

1)The basis of 'common interests' as a whole together with 'public and proper education for all citizens' are relevant in accordance with the first intention to protect, promote and expand the rights and freedoms of the people.

2) “Rule of Law by Constitution” and “the participation of all citizens in ruling” are relevant in order to prevent reduce monopoly, the state power, and unjust power.

3) “Constitution and laws enhance the virtuous” and “the participation of all citizens” are relevant in accordance with the third intention which is to emphasize leveraged political transparency, morals and ethics.

4) “The participation of all citizens in ruling” is relevant in accordance with the fourth intention which focuses upon the auditing of organizations and systems which have independence and strength, as well as efficiently working independently.

Therefore, almost all of the key characteristic elements of Aristotle’s concept of polity are relevant to the four main intentions of the 2007 Constitution of the Kingdom of Thailand. In addition, the researcher finds that ‘the participation of all citizens in ruling’ as a key element is most relevant to those four intentions of the 2007 Constitution of the Kingdom of Thailand. Thus, participation by the people is the key to success in good government. Moreover, Jane Mansbridge (1995), professor of sociology and political science at Northwestern University,

asserted in her paper that participation did make for better citizens. What Mansbridge did credibly note was that participation offered experience which permitted personal change, especially concerning character building (Mansbridge, 1995). And at the same time, political participation built “collective wisdom” that helped to enhance better and more just decision-making. This view was supported by Jeremy Waldron (1995) who maintained that a greater variety of contributors could produce a better result, and from the diverse knowledge of the whole group there could emerge the “widest possible acquaintance with the pros and cons,” which resulted in the best possible decision (Waldron, 1995; 1999).

However, one of the key characteristic elements that “the mean is the moral standard to prevent extremes” is not relevant to the 2007 Constitution’s intentions.

Aristotle’s Concept of Polity and Thai Politics.

As outlined above, the intentions of the 2007 Constitution of the Kingdom of Thailand are closely aligned with the key elements and characteristics of Aristotle’s concept of polity. Regarding the advantage of the key element, mean is the moral

standard to prevent extremes. It the government and administration and enable them to respond in a balanced and appropriate way whenever extreme issue or conflict occurs. Moreover, Thailand is a Buddhist country and Buddhism emphasizes “middle way,” there is somewhat similar to Aristotle’s doctrine of mean. Furthermore, H. M. King Bhumibol Adulyadej of Thailand stresses a “Sufficiency Economy” as the overriding principle for appropriate conduct and a way of life at all levels: individual, family and community (NESDB, 2007: 5-6). Additionally, the frame of the Constitution could apply such a “mean” when writing and amending the Constitution so that the Constitution of the Kingdom of Thailand would be moderate and create a balance of power between the rich, the middle-class, the poor, and those who hold completely contrasting principles. Apart from this, the government can apply “mean” to the formulation process of public policies in order to make a policy just, transparent, and accountable as well as responding public interest.

Nevertheless, the intentions of the 2007 Constitution of the Kingdom of Thailand are stated only writing, it is up to the government to implement it through concrete action. In order to implement such ideals through

concrete action, the government needs to build a correct set of norms and a governing culture. The administration of a country must utilize what will bring the highest benefits to both the people and the country. Therefore, the following guidelines are recommended if a government is to fruitfully implement the concept of polity and in concrete ways.

1) Stimulate its citizens to increase their political participation at every level of government organizations. Such stimulation and encouragement will lead to political diversity and strengthen the society, wherein the people will seek and discuss information which can make them more knowledgeable and alert. Such alertness from the general populace will lead to supervision of politicians’ behavior and more control over corruption and misuse of power.

2) Decentralization of power. The structure of a new public administration must clearly separate the powers from responsibility at every level of government agencies and local authorities. Activating and empowering citizens and civic groups to achieve an appropriate balance of power between citizens and government.

3) Government operations must be open to disclosure, be straight

forward in their actions and be ready for scrutiny. When the general populace enters more proactively into political participation the government should provide checks and balances in their exercise of power. The state must operate transparently and in a straight forward manner, by following clear regulations and being motivated and directed primarily by the interests of the country. Finally, corruption, misuse of power, as well as connections and networks interests not pertaining to the best interest of the country be eradicated.

4) Make tangible improvements by providing citizens with training courses on “citizen participation in politics” to increase and strengthen citizen participation. Doing democratic governance work requires informed and active citizens who understand how to voice their interests, act collectively and hold public officials accountable. Citizens should understand the basis of citizenship, politics and government. They need the knowledge to make decisions about policies and the proper use of authority, along with the skills to voice their concerns, act collectively and hold public officials accountable.

5) Human development. The human development issue is one that is unavoidable in contemporary times

and it is one of the main responsibilities of the government. For the more developed countries, its people require quality of life. A participation process in the government of a country, in fact, requires human development. Education is the first priority for human development but, simultaneously, morality is also important. One who has a quality education but lacks of morality will cause more problems and thus, be more harmful than advantageous to society. The government must set up policies that support the teaching of morality, ethics and honesty through educational procedures. Educational institutions, at all levels, must improve their curricula concerning morals and ethics, and cultivate moral and ethical teachings that are appropriate to learners of different ages. True democracy is dependent upon the quality of its citizen, and the quality of the citizen depends upon the intellect. Therefore, such action will ensure a better quality of people who will carry morals and ethics into the future.

Contemporary democracy in Thailand is a representative democracy – a system of government in which all eligible citizens vote for citizen representatives to form a government,

administrate and to pass laws for the benefit of the whole nation. Sovereign power is in the hands of representatives who are selected by eligible citizens in elections. However, the problem or question remains of whether the elected representatives do, in fact, act for the common interest of the nation or not. Indeed, some critics argue that the true function of representative democracy is to legitimize oligarchical rule instead of true democracy. For this reason, citizens' participation is an important tool to strengthen democracy – as well as to build accountability of the government and also encourage priority of justice and public good.

Summary:

There are different kinds of democratic governments in today's world. A constitution is not merely a document introduced by authoritarian regimes to justify arbitrary rule. The true constitutional government rests on the sovereignty and the rule of law to serve the common interest of the country. Hence, any government's fundamental role is to protect citizens from the despotic use of political

power so as to ensure the rights and benefits of people while being wary of personal and crony benefits. Therefore the government should not govern with desires, passions, and selfishness, but instead decide what society needs or what can be done for public interests and the happiness of its people. The government must adopt standards of good practices, as the shining model, for the benefit of the whole.

In the complexity of today's world, many countries try to promote their extreme democracy to be a good democracy by giving more participation, virtues, and morality to the rulers and the people. Therefore, Aristotle's concept of polity is currently highly relevant in order to enhance accountability, and transparency in the government, as well as to prevent totalitarianism by means of citizens' participation process. In addition, Aristotle's political thought is based on virtue-ethics; in that he wants to prevent the outbreak of violence by basing his political principles upon morality aimed at finding happiness through ethical virtues.

References

- Aristotle. (n.a.,a). **The Nicomachean Ethics**, Translated by W.D. Ross. In *The Basic Works of Aristotle*, edited by Richard McKeon (2001), University of North Carolina at Chapel Hill.
- . (n.a.,b). *Politics*, Translated by Benjamin Jowett. In **The Basic Works of Aristotle**, edited by Richard McKeon, (2001), University of North Carolina at Chapel Hill.
- Churchill, Winston. (1947). **Hansard Transcripts of the Parliament**, Nov. 11.
- Hobbes, Thomas. (1958). **Leviathan**, New York: The Liberal Art Press INC.
- Machiavelli, Niccolo. (1985). **The Prince**. Translated by Harvey C. Mansfield, Jr., Chicago: The University of Chicago Press.
- Mansbridge, Jane. (1995). “Does participation make better citizens?”. *The Good Society*. Penn State University Press, 5 (2).
- NESDB. (2007). “Sufficiency Economy Implications and Applications”, **Bangkok: Sufficiency Economy Movement Sub-committee**.
- Waldron, Jeremy. (1995). **The Wisdom of the Multitude**: Some Reflections on Book 3, Ch. 11 of Aristotle’s *Politics*. *Political Theory*.
- . (1999). **The Dignity of Legislation**. Cambridge, New York: Cambridge University Press. 92-123.

รูปแบบและบทบาทการนำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียน: ปัญหา อุปสรรคและการปรับตัวของโทรทัศน์ไทย

วัฒน์ ภูวทิศ¹

บทคัดย่อ

รูปแบบรายการที่นำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียนมีความแตกต่างกันของทั้งรายการข่าว การสนทนา สารคดีและเกมโชว์ แต่ละรูปแบบรายการมีจุดเด่นการนำเสนอเนื้อหาแตกต่างกันโดยใช้แนวคิดการเล่าเรื่อง ประกอบด้วยโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ผู้เล่า ฉาก การสื่อสารผ่านภาพและเสียง ส่วนบทบาทการนำเสนอเนื้อหาเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเป็นหลัก โดยมีประเด็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมมากกว่าประชาคมเศรษฐกิจ และประชาคมการเมืองความมั่นคง และยังพบบทบาทอื่น ได้แก่ การสร้างความต่อเนื่องและประสานส่วนต่าง ๆ ของสังคม การให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกสังคมและการรณรงค์ทางสังคมให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ส่วนปัญหาอุปสรรคของสื่อโทรทัศน์มี 2 ประเด็นคือ บุคลากรยังขาดองค์ความรู้ประเด็นภูมิภาคทำให้เนื้อหาที่นำเสนอมีความผิดพลาด สื่อขาดความกระตือรือร้นต่อการศึกษาปัญหาเชิงลึกเพราะขาดทักษะการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษและภาษาประชาคมอาเซียน และนโยบายและกฎหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิการเข้าถึงข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อผู้ชมเนื่องจากระบบการปกครองของแต่ละประเทศทำให้เสรีภาพสื่อไม่ได้อยู่ในระดับเดียวกัน สื่อมวลชนควรปรับตัวโดยทำความเข้าใจทุกมิติของประชาคมอาเซียน ฝึกฝนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาราชการในการสื่อสารของประชาคมอาเซียน ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ รายงานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและเชิงกว้างไม่เน้นเฉพาะเรื่องตนเองแต่มองรวมทั้งภูมิภาค ตรวจสอบและกลั่นกรองข้อเท็จจริงอย่างระมัดระวังเพื่อหลีกเลี่ยงการนำไปสู่ความขัดแย้งและบาดหมางในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คำสำคัญ: รูปแบบรายการ บทบาทของโทรทัศน์ไทย ประชาคมอาเซียน ปัญหาอุปสรรคและการปรับตัว

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
9/1 ม.5 ถนนพหลโยธิน จังหวัดปทุมธานี 12120
e-mail: wattanee.p@bu.ac.th

Patterns and Roles of TV Programs Presentations on ASEAN Community: Obstacles and Adaptation of Thai Televisions.

Wattanee Phoovatis¹

Abstract

Patterns and roles of Thai TV program presentations on ASEAN Community were different with regard to news programs, talk shows, documentaries and quiz shows. Each program had different advantages in terms of narrations which were composed of plot, theme, narrator, setting, visual and sound image. As for the role in content presentation, it was mainly an informer role, emphasizing on socio-cultural contents rather than economic community, and political security aspects. Other roles included social integration, social continuity, recreation for society members, and social campaigns for changes. Obstacles of TV media were classified into 2 categories a Lack of competent personnel with insight of Asian region and proficiency in English and other languages used for communication in ASEAN and about policies and laws to have audiences informed and political and social conditions that affect access to information for presentation to audiences. Under these circumstances, the mass media should adjust itself by understanding ASEAN Community in all dimensions, including ASEAN Community itself, politics and security, society and culture. In addition, it should also improve English proficiency. Furthermore, the media should check facts by utilizing modern technology. Moreover, the media should present all-rounded reports and analysis, including in-depth and regional content, rather than emphasizing only on Thailand. Finally and most importantly, it should be careful about information selection for presentation in order to avoid a conflict and dispute of international relationship.

Keywords: TV program patterns, Role of Thai TV, ASEAN Community, Obstacles and Adaptation

¹ Assistant Professor, School of Communication Arts, Bangkok University
9/1 Moo 5 Phahonyothin Road, Pathum Thani 12120, Thailand
e-mail: wattanee.p@bu.ac.th

บทนำ

เมื่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ใน พ.ศ. 2558 สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการร่วมผลักดันให้ประชาคมอาเซียนสามารถดำเนินไปตามเจตนารมณ์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้สื่อโทรทัศน์ที่นำเสนอข่าวสารเชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านเกี่ยวกับอาเซียนมีจำนวนที่ไม่มากนัก

ผู้วิจัยจึงสนใจว่ารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียนในรายการโทรทัศน์ไทยมีความแตกต่างกันอย่างไร สะท้อนบทบาทใดบ้าง โดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏโทรทัศน์ไทยเมื่อประเทศเข้าสู่การรวมตัวของประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียนในรายการโทรทัศน์ไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทการนำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียนของโทรทัศน์ไทย
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและการปรับตัวของสื่อโทรทัศน์ไทยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์กับสมาคมวิชาชีพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน รวมทั้งการรับรู้ถึงอุปสรรคและการปรับตัวต่อการทำงานของโทรทัศน์ไทย ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมของ

นักสื่อสารมวลชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากรายการโทรทัศน์จำนวน 4 รายการ ซึ่งจากการสำรวจรายการตามผังรายการสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีได้แก่ช่อง 3 5 7 9 11 และไทยพีบีเอส ที่นำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียนจำนวนทั้งหมด 23 รายการ ผู้วิจัยจึงแบ่งการเลือกกลุ่มตัวอย่างของรายการทั้งหมดเพื่อพิจารณาจำแนกรายการออกมาแต่ละรูปแบบออกเป็น 4 รายการ (พงษ์ วิเศษสังข์, 2557) คือ 1) รูปแบบข่าว ที่นำเสนอข้อมูลของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศโดยการบรรยายที่มีผู้ดำเนินรายการเพียงคนเดียวมาพูดคุยกับผู้ชมต้องอาศัยความรู้และศิลปะการพูดและนำเสนอสาระรวมไปถึงบุคลิกภาพของผู้ดำเนินรายการเป็นหลัก 2) รูปแบบสารคดีที่นำเสนอเนื้อหาด้วยภาพและเสียงบรรยายตลอดรายการโดยมีผู้ดำเนินรายการมาพูดคุยประกอบในบางส่วน 3) รูปแบบสนทนาที่มีคนมาพูดกัน 2 คน ทั้ง 2 คนเป็นผู้ถามและคู่สนทนา แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่นำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ความรู้กับผู้ชม 4) รูปแบบเกมโชว์ คือรายการที่เน้นความตื่นเต้นเร้าใจและทำให้ผู้ชมคล้อยโดยการแข่งขันในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เชิญมาร่วมรายการหรือสมัครเข้ามาจากที่บ้าน เพื่อให้ความรู้สึกร่วมกับผู้ชมในการมีส่วนร่วมในรายการ หัวใจสำคัญอยู่ที่รูปแบบการแข่งขันที่แปลกใหม่และเร้าใจ จากนั้นพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างรายการจากระยะเวลาในการออกอากาศต่อเนื่องอย่างน้อย 2 ปีขึ้นไปโดย

ออกอากาศนานที่สุดในแต่ละรูปแบบทางสถานีโทรทัศน์ช่องฟรีทีวี รวมทั้งการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth-interview) จากสื่อมวลชนที่ทำงานในด้านข่าวสารอาเซียน นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 7 คน

และการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านประชาคมอาเซียน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2

ตารางที่ 1 รายการที่นำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียนในโทรทัศน์ไทยเดือนมกราคม-พฤษภาคม 2558

สถานีโทรทัศน์	รายการ	วันที่ออกอากาศ	เวลา
ช่อง3	เอเชียคอนเนค (Asia Connect)	จันทร์-ศุกร์	05.05-05.35 /11.35-13.00 /17.00-17.35
	มอ닝เออีซีกับเกษมสันต์ (Morning AEC with Kasemsan)	เสาร์-อาทิตย์	05.50-05.35
	มองโลกแบบวิกรม	จันทร์-ศุกร์	05.50-05.55
กองทัพบกช่อง5	โลก 360 องศา	เสาร์	22.20-22.05
	ไทยทะยานอาเซียน	พฤหัสบดี	17.25-17.50
กองทัพบกช่อง 7	เด็ดเศรษฐกิจช่วง AEC ไม่รู้ไม่ได้	จันทร์-ศุกร์	16.59-17.00
	โยงโยอาเซียน	อังคาร	16.59-17.00
ช่อง9	นักคิดตะลุยอาเซียน (Asean Together)	เสาร์	10.30-11.30
	เปิดประตูสู่อาเซียน	จันทร์-ศุกร์	17.50-19.30
	ธุรกิจพิชิต ASEAN	จันทร์	10.30-11.00
	AEC มีทางรวย	เสาร์	12.36-13.02
	ครัวอาเซียน	จันทร์-ศุกร์	13.53-13.58
แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์	รอบรู้อาเซียน	พฤหัสบดี	08.30-9.00
	อาเซียนสตอรี่ (ASEAN Story)	อังคาร	15.30-15.55
	Hello Asean	พฤหัสบดี	23.05-23.30
	สู่..ประชาคมอาเซียน	ศุกร์	13.00-13.30
	ระบียงไทยเชื่อมโยงอาเซียน	ศุกร์	8.30-9.00
	English for ASEAN	ศุกร์	16.05-16.30
	หนูนากับอาเซียน	เสาร์	10.05-10.30
	สู่ความหวัง...พลังเอเชีย	พฤหัสบดี	11.05-11.30
ไทยพีบีเอส	สปิริตออฟเอเชีย (Spirit of Asia)	อาทิตย์	16.30-17.00
	อาเซียน ปียอนด์ 2015 (ASEAN Beyond 2015)	ศุกร์	20.20-21.15
	ที่นี่ไทยพีบีเอส ช่วง Insight ASEAN	จันทร์-ศุกร์	21.15-22.30

ตารางที่ 2 รายการที่นำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียนที่ได้รับการคัดเลือก

รูปแบบรายการ	รายการ	สถานีโทรทัศน์	วันที่ออกอากาศ	ความยาวในการออกอากาศแต่ละครั้ง	ระยะเวลาออกอากาศ	จำนวนตอนที่ใช้ในการศึกษา
ข่าว	เอเชียคอนเนค	ช่อง 3	จันทร์-ศุกร์	3.26 นาที	4 ปี	216 ตอน
สารคดี	สปิริตออฟเอเชีย	ไทยพีบีเอส	อาทิตย์	27 นาที	5 ปี	20 ตอน
สนทนา	สู่...ประชาคมอาเซียน	ช่อง 11	ศุกร์	25.27 นาที	3 ปี	5 ตอน
เกมโชว์	นักคิดตะลุยอาเซียน	ช่อง 9	เสาร์	60 นาที	3 ปี	22 ตอน

เครื่องมือการวิจัย

1. ผู้วิจัยสร้างแผ่นวิเคราะห์ข้อมูล (Tally sheet) เพื่อเก็บข้อมูลของทั้ง 4 รายการในช่วงเดือนมกราคม-พฤษภาคม 2558 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาและบทบาทหน้าที่การนำเสนอเนื้อหา

2. ประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในรูปแบบสัมภาษณ์เจาะลึกเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและการปรับตัวของสื่อโทรทัศน์ไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการค้นคว้าเพื่อศึกษารูปแบบด้วยเกณฑ์แนวคิดการเล่าเรื่อง (Narrative) (กาญจนา แก้วเทพ, 2556) ด้วยวิธีการวิเคราะห์หัตถบท (Textual Analysis) เพื่อวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหารายการเทป

บันทึกรายการกลุ่มตัวอย่างว่ามีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาแตกต่างกันอย่างไร พร้อมเปรียบเทียบเพื่อเห็นถึงความแตกต่างของรูปแบบการนำเสนอ รวมทั้งทราบถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ต่อการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนโดยใช้กรอบแนวคิดบทบาทหน้าที่ที่สื่อมวลชนของ Denis McQuail (2010) ว่ารายการดังกล่าวสามารถสะท้อนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประชาคมทั้ง 3 ของอาเซียนได้อย่างครบถ้วนหรือไม่อย่างไร ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 รูปแบบการนำเสนอรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับเนื้อหาประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัยพบความแตกต่างของรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียนในรายการที่ออกโทรทัศน์ไทยใช้แนวคิดการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) ซึ่งประกอบด้วยแก่นเรื่อง (Theme) ผู้เล่า (Narrator) ฉาก (Setting) การสื่อสารผ่านภาพและเสียง (The Visual and Sound Image) โดยโครงเรื่อง (Plot) ประกอบด้วย การเริ่มเรื่อง (Exposition) การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising

Action) ขั้นภาวะวิกฤต (Climax) ภาวะคลี่คลาย (Falling Action) และขั้นยุติเรื่องราว (Ending) เป็นกรอบในการวิจัยพบว่ารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียนในรายการโทรทัศน์มีความแตกต่างกันดังต่อไปนี้ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างรูปแบบรายการโทรทัศน์ไทยที่นำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียน

ชื่อรายการ	โครงเรื่อง (Plot)	แก่นเรื่อง (Theme)	ผู้เล่า (Narrator)	ฉาก (Setting)	ภาพและเสียง (The Visual and Sound Image)
เอเชียคอนเนค ช่อง 3	-การเริ่มเรื่องจากพิธีกรเปิดรายการ -การพัฒนาเหตุการณ์ด้วยการบรรยายถึงความเปลี่ยนแปลงกับประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน -ขั้นวิกฤตคือ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลและประเทศ -ภาวะคลี่คลาย บรรยายถึงผลของสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อให้เตรียมพร้อมกับการพัฒนา -ขั้นยุติเรื่องราวด้วยการสรุปจบในแต่ละประเด็น	บรรยายความเคลื่อนไหวและความเปลี่ยนแปลงในประชาคมอาเซียนและเอเชียแปซิฟิก	-พิธีกร	-สตูดิโอ	-มุมมองมีความหลากหลาย -เสียงประกอบมีความหลากหลาย
สปิริตออฟเอเชีย ไทยพีบีเอส	-การเริ่มเรื่องด้วยภาพและเสียงบรรยาย -การพัฒนาด้วยการเล่าถึงวิถีชีวิต -ขั้นวิกฤต การตั้งคำถามและคำถามที่เินการ	สะท้อนค่านิยม ความเชื่อ ความศรัทธา วิถีชีวิตของผู้คนในภูมิภาค	-ผู้บรรยาย	-สถานที่จริง	-มุมมองมีความหลากหลาย -เสียงสนทนาในชีวิตประจำวัน/เสียงดนตรีแสดงถึงความสำคัญของ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ชื่อรายการ	โครงเรื่อง (Plot)	แก่นเรื่อง (Theme)	ผู้เล่า (Narrator)	ฉาก (Setting)	ภาพและเสียง (The Visual and Sound Image)
	คาถาหมาย เช่นความเชื่อ จาริตประเพณี -ภาวะคลั่งคลาย เมื่อผู้เล่า เข้าใจและบรรยายให้เห็น ถึงมูลเหตุของการเกิด และการกระทำของบุคคล -ชั้นยุติเรื่องราว โดยการ จบแบบทิ้งท้ายหรือให้ ข้อคิด	เอเชียและ อาเซียน			การพูด/เสียง ประกอบ หลากหลาย

ส่วนที่ 2 บทบาทของรายการโทรทัศน์
ไทยต่อการนำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียน

จากการศึกษาสัดส่วนของการนำเสนอ
เนื้อหาประชาคมอาเซียนจากทั้ง 4 รายการ
เป็นเวลา 5 เดือนในบทบาทการนำเสนอ
ข่าวสารตามแนวคิดของ Denis McQuail โดย
แยกประเด็นข่าวสารอาเซียนทั้ง 3 เสาหลัก
ของประชาคมอาเซียนที่ปรากฏ จำนวนทั้งสิ้น
946 ประเด็นดังนี้ 2.1) การนำเสนอข่าวสาร
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่ามีข่าวสาร
ประเด็นดังกล่าว จำนวน 348 ประเด็นหรือคิด
เป็นร้อยละ 36.79 2.2) การนำเสนอข่าวสาร
ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
พบว่ามีข่าวสารประเด็นดังกล่าว 123 ประเด็น
หรือคิดเป็นร้อยละ 13.00 และ 2.3) การ
นำเสนอข่าวสารประชาคมสังคมและ
วัฒนธรรมอาเซียน พบว่ามีข่าวสารประเด็น
ดังกล่าว 475 ประเด็น หรือคิดเป็นร้อยละ
50.21 ซึ่งเมื่อพิจารณาวิเคราะห์เนื้อหาถึง
สัดส่วนการนำเสนอข่าวสารทั้ง 3 เสาหลัก
ของประชาคมอาเซียนพบว่าทุกรายการมุ่งให้

ความรู้ความเข้าใจเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่
ประชาคมอาเซียน เช่น “สปิริตออฟเอเชีย”
ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จะเน้นเนื้อหา
ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมเป็นหลัก
เนื่องจากรูปแบบการนำเสนอเป็นสารคดี
ท่องเที่ยว ซึ่งพิจารณาว่าประเด็นดังกล่าวเป็น
เรื่องใกล้ตัวและสามารถทำให้ผู้ชมเข้าใจง่าย
อีกทั้งมุ่งทางด้านวัฒนธรรมในภูมิภาคอาเซียน
มีความแตกต่างหลากหลาย ทำให้รายการ
น่าสนใจ มีสีสันและชีวิตชีวาไม่เคร่งครัด
จนเกินไป ในขณะที่รายการ “เอเชียคอนเนค”
/“สู่..ประชาคมอาเซียน”และ “นักคิดตะลุยก
อาเซียน”ก็จะมุ่งที่เนื้อหาเศรษฐกิจ การเมือง
และความมั่นคง สังคมวัฒนธรรมลดหลั่นกัน
ไป

นอกจากนั้นยังพบว่า แต่ละรายการแม้
จะไม่ได้กำหนดสัดส่วน 3 เสาหลักของ
ประชาคมอาเซียน แต่ด้วยรูปแบบและแก่น
เรื่อง สามารถสะท้อนเนื้อหาของแต่ละเสา
หลักออกมาแตกต่างกัน เช่นรายการ“สปิริต
ออฟเอเชีย” มุ่งให้ผู้ชมใกล้ชิดและเห็นถึง

ความเป็นอยู่ของผู้คนในเอเชียเชื่อมโยง ประเพณีวัฒนธรรมมรดกล้ำค่าของแต่ละ แผ่นดินทำให้เน้นประเด็นประชาคมสังคมและ วัฒนธรรมเป็นหลัก ขณะที่รายการ “เอเชีย คอนเนค” แก่นเรื่องคือ เพื่อคนไทยเข้าใจ เอเชีย อันเป็นการเปิดโลกทัศน์ภูมิภาคเอเชีย ในด้านเศรษฐกิจการค้าซึ่งก็มีความเกี่ยวข้องกับ สังคมและศิลปวัฒนธรรมด้วย ส่วนรายการ “สู่...ประชาคมอาเซียน” เป็นรายการที่ส่งเสริม ให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และ เตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาอาเซียน จึงไม่มี เงื่อนไขกำหนดสัดส่วนเนื้อหาของ 3 เสาหลัก แต่ต้องการทำให้ผู้ชมทราบถึงปัจจัยสำคัญที่ ส่งผลต่อการเข้าสู่สมาชิกประชาคมอาเซียน ผ่านการพูดคุยจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ เกี่ยวข้องโดยตรง สำหรับรายการ “นักคิด ตะลุยกอาเซียน” มุ่งเน้นให้เด็กไทยได้ใช้ความรู้ ทั้งในและนอกตำรามาตอบคำถามเพื่อชิง ความเป็นหนึ่งในอาเซียนพร้อมเปิดหูเปิดตาให้ รู้จักเพื่อนบ้านเพื่อความพร้อมสู่ความเป็นหนึ่งใน ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แบบเต็มตัว

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและการปรับตัว ของสื่อโทรทัศน์ไทยในการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน

จากศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารและการ สัมภาษณ์พบว่าโทรทัศน์สื่อมวลชนที่ส่งเสริมให้ ภาคประชาชนตระหนักรู้และรับมือกับความ เปลี่ยนแปลงกับประชาคมอาเซียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้กุลชาดา ชัยพิพัฒน์ (2558, 16 มกราคม) เจ้าหน้าที่ประสานงานสิทธิเสรีภาพของสมาคม เครือข่ายสื่อมวลชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีป้า) กล่าวว่า ปัญหาของสื่อส่วนใหญ่ยังมิ ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับประชาคม อาเซียนว่าคือมิติของประชาคมเศรษฐกิจ

อาเซียน (เออีซี) เท่านั้นจึงมุ่งที่การรวมตัว เศรษฐกิจ การค้า การลงทุนเพื่อให้เกิดการ เคลื่อนย้ายสินค้า ตลอดจนการกระตุ้นให้เกิด ผลผลิตภายในประเทศที่จะเกิดจากการขยายตัว ทางเศรษฐกิจและการค้าให้ความสนใจในมิติ ที่จะเกิดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมน้อย มาก เมื่อเทียบกับสื่อมวลชนเพื่อนบ้านกลุ่ม ประชาคมอาเซียนด้วยกัน มักใช้ข้อมูลที่นำเสนอ จากหน่วยงานรัฐและเอกชนแต่ขาดความรู้จริงที่ รวมที่จะประมวลภาพ คติวิเคราะห์ถึงพัฒนาการ ของพลวัตต่ออาเซียน โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับ แต่ละประเทศ (Country Profile) มักจะเป็น ข้อมูลหุตุยภูมิ เนื่องจากไม่ค่อยได้ลงพื้นที่ไปเก็บ ข้อมูลในประเทศนั้นจึงยังไม่เกิดความเข้าใจเชิง ลึก ขณะที่รุ่งมณี เมฆโสภณ (2558, 9 กุมภาพันธ์) อดีตหัวหน้าศูนย์ข่าวอินโดจีนและ นักเขียนอิสระ ระบุว่าเท่าที่สังเกตในฐานะที่ ทำงานเกี่ยวข้องกับสื่อมีความตื่นตัวอยู่ไม่มาก นัก แต่จุดอ่อนของสื่อยังขาดการเรียนรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับประเทศอาเซียนในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีตลอดจนการศึกษาข้อตกลง ในการเปิดอาเซียน การลงทุน ความมั่นคงและ อื่น ๆ แม้ว่าองค์กรวิชาชีพจะพยายามพัฒนา ศักยภาพแก่สื่อให้เพิ่มขึ้นก็ตาม เช่น การเปิด อบรมให้เรื่องการเรียนรู้ภาษาของประเทศเพื่อน บ้าน การพัฒนาภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากล ดังนั้นหากองค์กรสื่อที่สังกัดอยู่ยอมลงทุนให้เกิด การพัฒนาผู้ทำงานให้มีศักยภาพการทำงานก็ได้ จะเปรียบในการนำเสนอข่าวสารของอาเซียนได้ หลากหลายและมีมิติที่แตกต่าง อีกทั้งต้องการ ให้เกิดศูนย์ข่าวหรือศูนย์ที่ให้ความรู้ด้าน อาเซียนให้สื่อได้ค้นคว้าและนำมาใช้ในการ ทำงานมากขึ้นจะได้สามารถวิเคราะห์และมอง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างลึกซึ้งซึ่งก็จะก่อ

ประโยชน์ให้ก่อผู้รับสารได้อย่างดีและเป็นที่ยอมรับด้วย

บุญรัตน์ อภิชาติไตรสรณ์ (2558, 17 มกราคม) นักวิเคราะห์ข่าวต่างประเทศของคลื่นวิทยุ FM. 101 กล่าวแสดงความคิดเห็นว่า ส่วนใหญ่ตื่นตัวเฉพาะกลุ่มสื่อที่ต้องเกี่ยวข้องกับการทำงานด้านอาเซียนมากกว่าภาพรวมของสื่อทั้งหมด ส่วนปัญหาหลักน่าจะเป็นเรื่องของงบประมาณในการลงพื้นที่ซึ่งอาจจะไม่มากเท่ากับประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียก็ตาม และต้องศึกษาข้อมูลของกลุ่มประเทศให้มากขึ้น รวมทั้งการใช้ภาษามากกว่าสองภาษาเพื่อช่วยให้การนำเสนอเรื่องราวได้ลึกซึ้งและน่าสนใจยิ่งขึ้น ส่วนชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี (2557, 15 พฤศจิกายน) ที่ปรึกษาบรรณาธิการข่าวออนไลน์ไทยรัฐและอดีตนายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย กล่าวว่า สื่อไทยยังคงต้องศึกษาประวัติศาสตร์ตลอดจนภาษาในกลุ่มอาเซียนเพิ่มเติมมากขึ้น เพราะบางกรณีผู้เสียหายอาจเป็นกลุ่มคนในประเทศอาเซียน หากต้องการนำเสนอเรื่องราวให้ละเอียดลึกซึ้งและถูกต้องสื่อก็จำเป็นต้องสื่อสารกับผู้เสียหายด้วยตนเอง หรืออาจกล่าวว่าสื่อต้องแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของสื่อในภูมิภาคนี้ให้มากขึ้นเพื่ออย่างน้อยจะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น และปัญหาที่น่าห่วงคือความเข้าใจสังคม วัฒนธรรม การเมืองอาเซียน เช่น ต้องรู้ประเด็นอ่อนไหวเพราะอาจนำไปสู่ปัญหาบานปลายได้ เช่น สื่อไทยไปลาวฟังจากไกด์ที่บ้านโพนมีสุนัขมากแสดงว่ามีฐานะดีก็นำมาเขียนว่าเป็นดัชนีความสุขของคนลาวหรือดัชนีความรวยของคนลาว ทั้งที่ความจริงประเทศลาวถือว่าสุนัขเป็นสัตว์ชั้นต่ำทำให้คนลาวไม่สบายใจ หรือจะเป็นกล่าวว่าประเทศลาวด้อยกว่าประเทศไทยก็ได้ เป็นนอingk

ไม่ได้ เพราะประเทศลาวมีอิทธิพลไม่ได้เป็นน้องหรือบ้านพี่เมืองน้องของประเทศไทยตลอดเวลา

ปิยะภรณ์ วงศ์เรือง (2557, 19 ธันวาคม) ประธานชมรมนักข่าวอาเซียน ให้ทัศนะว่าโดยภาพรวมสื่อตื่นตัวมากขึ้นยิ่งเมื่อถึงเวลาที่จะรวมกันเป็นประชาคมอาเซียนในปลายปี 2558 ในด้านทักษะการทำงานของสื่อไม่ค่อยน่าห่วง แต่สิ่งที่สำคัญและน่าจะเป็นปัญหาคือองค์ความรู้ด้านอาเซียนของสื่อควรจะต้องขวนขวายเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้สามารถรายงานเนื้อหาได้รอบด้านและลึกซึ้งยิ่งขึ้น บางประเด็นอาจจะมีเรื่องความมั่นคงและการเมืองของแต่ละประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้เกิดเงื่อนไขในการเข้าไปรวบรวมข้อมูลหรือนำเสนอข้อมูล ส่วนภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนเป็นสิ่งที่สื่อควรต้องเรียนรู้เพื่อช่วยให้การทำงานสะดวกยิ่งขึ้น และกรชนกรักษ์าศรี (2558, 27 มีนาคม) ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารบรรณาธิการข่าวต่างประเทศและกรรมการชมรมนักข่าวอาเซียน กล่าวว่าส่วนใหญ่อีกตื่นตัวแต่มีติหรือการรับรู้เกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) อาจไม่มากนักเพราะเป็นเรื่องข้อตกลงที่ต้องนำมาแปรให้เข้ากับชีวิตประจำวัน ปัญหาซึ่งเป็นข้อจำกัดคือความตระหนักรู้ งบประมาณและนโยบายองค์กร ส่วนสิทธิเสรีภาพในประเทศไม่เป็นปัญหาแต่อาจเกิดขึ้นกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนทำให้ยากลำบากในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและทำความเข้าใจประเด็นต่างๆ ให้ครบถ้วนและรอบด้าน แต่สื่อก็ต้องปรับตัวด้วยการใช้เทคโนโลยีทางอินเทอร์เน็ตและการสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือด้านข้อมูลได้มากขึ้นและพงษ์ วิเศษสังข์ (2558, 20 กุมภาพันธ์) นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กล่าวว่าสื่อไทยยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

เพียงมุมเดียวคือมุมเศรษฐกิจทั้งที่ประชาคมอาเซียนทั้งที่ความจริงมี 3 เสาหลักด้วยกัน ดังนั้นประเด็นที่น่าเสนอแก่ผู้รับสารก็ควรจะต้องหลากหลายและครบถ้วน จุดอ่อนสำคัญคือความรู้เกี่ยวกับประเทศในกลุ่มอาเซียนอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารในภูมิภาคก็ควรจะต้องมีการฝึกฝนให้เพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียนมีลักษณะคล้ายคลึงและแตกต่างกัน โดยรายการเอเชียคอนเนท ช่อง 3 เป็นรูปแบบข่าวที่มีพิธีกรคือ ชิบ จิตนิยม สรุปประเด็นข่าว 4-5 ประเด็นทางเศรษฐกิจการค้าในภูมิภาคเอเชียพร้อมคลิปประกอบข่าวมุ่งให้ผู้ชมทราบความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงเพื่อให้แต่ละประเทศรับรู้และเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน

ขณะที่รายการสปิริตออฟเอเชียช่องไทยพีบีเอส เป็นรูปแบบสารคดีท่องเที่ยวที่มีการนำเสนอเชิงละคร แม้จะไม่มีพิธีกรแต่ผู้บรรยายสามารถเล่าเรื่องโดยสอดแทรกค่านิยม ความเชื่อ ความศรัทธา มีการสรุปข้อคิดจากมุมมองหลายฝ่ายและบทสนทนาของบุคคลในท้องถิ่นซึ่งเป็นประเด็นที่รายการเลือกมานำเสนอ ช่วยสร้างความน่าสนใจและความน่าเชื่อถือ ส่วนรายการนักคิดตะลุยกอาเซียน เป็นรูปแบบการตอบคำถามเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ขณะที่พิธีกรถามคำถามกับผู้เข้าร่วมการแข่งขัน ผู้ชมจะมีอารมณ์ร่วมกับคำตอบว่าจะเป็นอย่างไรรายการสู่ประชาคมอาเซียน เป็นรูปแบบการสนทนาที่มีพิธีกรคือ ศ. ดร.จิระ หงส์ลดาธรมภ์ ทำหน้าที่หลักโดยมีลักษณะการสนทนาและ

พูดคุยตอบถามเกี่ยวกับประเด็นของประชาคมอาเซียน แต่จุดเด่นคือพิธีและแขกรับเชิญมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านอาเซียน

นอกจากนั้นพบว่า บทบาทของการให้ข้อมูลข่าวสาร (Information) ของรายการทั้ง 4 รายการที่มีเนื้อหาประชาคมทั้ง 3 เสาหลักได้ครบถ้วนตรงไปตรงมา โดยมีประเด็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมมากกว่า ประเด็นทางเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคง

ส่วนปัญหาอุปสรรค ซึ่งเป็นข้อจำกัดการทำงานในสื่อโทรทัศน์มี 2 ประเด็นสำคัญคือ 1) บุคลากร ยังขาดองค์ความรู้ที่จะมองประเด็นของภูมิภาคอาเซียนจึงส่งผลกระทบต่อการอธิบายเชื่อมโยงให้เกิดความเข้าใจทำได้เพียงการนำเสนอเนื้อหาอย่างผิวเผิน ทักษะคติของสื่อที่ขาดความกระตือรือร้นต่อการศึกษาปัญหาเชิงลึก โดยมีอุปสรรคที่สำคัญคือ การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนในการสื่อสาร โดยเฉพาะประเด็นที่มีความอ่อนไหวระหว่างประเทศและปัญหาซับซ้อนในเชิงกายภาพของแต่ละประเทศ แม้ภาพรวมของหลายประเทศจะมีเสรีภาพมากก็ตามแต่ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการผลักดันให้สำเร็จตามที่กำหนดไว้ในเชิงนโยบายของรัฐจากความชัดเจนในระบบการเมืองแบบเสรีนิยม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รูปแบบรายการที่นำเสนอเนื้อหาประชาคมอาเซียน พบว่ารายการสารคดีสามารถนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจและชวนติดตามแต่เมื่อมีการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นผ่านในการบรรยายจึงควรระมัดระวังการชักจูงหรือชี้นำได้ ขณะที่รายการสนทนาสามารถถ่ายทอดได้ลึกซึ้งจากผู้เชี่ยวชาญพร้อมชี้ถึงการลงมือปฏิบัติ

ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ส่วนรายการเกมโชว์ตอบคำถามก็เป็นกลวิธีการนำเสนอให้ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการรายการเพิ่มขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องการสื่อสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนก็ควรเลือกรูปแบบให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่มีความหลากหลายเพื่อจะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ ส่วนบทบาทของการนำเสนอแต่ละรายการสามารถผสมผสานหลายบทบาทกับเนื้อหาหรือประเด็นที่แต่ละรายการจะกำหนดเป็นโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ก็จะทำให้ผู้ชมได้รับทั้งความรู้และประสบการณ์ความเข้าใจอันนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันเพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคม

ส่วนองค์กรด้านสื่อควรมีการวางแผนเรื่องงบประมาณหรือปรับนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพรองรับกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ขณะที่ระบบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกันส่งผลต่อสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ดังนั้นเพื่อให้เกิดการไหลเวียนของข่าวสารและส่งเสริมให้อาเซียนมี

ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันการกำหนด “กรอบความร่วมมือด้านสื่อของอาเซียน” จึงมีความสำคัญมากต่อสื่อมวลชนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ด้วยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะ

รูปแบบรายการและบทบาทการนำเสนอเนื้อหา โดยไม่ได้ศึกษาถึงกระบวนการผลิตจากผู้ผลิตรายการ ทำให้ไม่ได้เจาะลึกถึงกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและการบริหารอาจทำให้พบข้อจำกัดด้านการผลิตเนื้อหาซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจ อีกทั้งใช้วิธีการศึกษาเพียงการวิเคราะห์เนื้อหาและสัมภาษณ์เชิงลึกเท่านั้น ยังไม่ได้ศึกษาผู้ส่งสารและผู้รับสารซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อสารอย่างละเอียดว่ามีขั้นตอนกระบวนการคิดและผลิตรายการอย่างไร รวมถึงผู้รับสารมีการรับรู้ต่อสารที่ส่งไปมากน้อยเพียงใดจึงเป็นตัวแปรที่น่าสนใจที่ควรศึกษาต่อไป

References

- Boonrat Apichattrison. (2558,). Analysis of International News of FM.105, Interview.
- Chavorong Limpattanapanee. (2557). Editorial Advisor for Thairath Online, Interview.
- Kanjana Keawthep. (2556). “Theories of Content and Meaning” in **Philosophy of Communication Arts and Communication Theory (Unit 8-15)**. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University Press.
- Kornchanok Raksaseri. (2558). Associate Executive Editor and Vice President ASEAN Journalist Club, Interview.
- Kulachada Chaipipat. (2558). Campaign Manager at Southeast Asian Press Alliance, Interview.
- Piyaporn Wongraeng. (2557). President, ASEAN Journalist Club, Interview.
- Pong Wisessang. (2557). Scholar of Communication Arts, Bangkok University, Interview.
- Rungmanee Mekhasobhon. (2558). Former Head of the Press Center of Indochina and Freelance writer, Interview.

สิทธิมนุษยชนและองค์การสหประชาชาติ: การเหยียดสีผิวในสหรัฐอเมริกา ทศวรรษที่ 1960

นภาพร อุทัยศรี¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การสหประชาชาติต่อกรณีปัญหาสิทธิมนุษยชน และการแก้ไขปัญหาการเหยียดสีผิวที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ช่วงทศวรรษที่ 1960 โดยศึกษาจากข้อมูล เอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง ผลการวิจัยพบว่าบทบาทในการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนในสหรัฐอเมริกา ที่ได้รับผลสำเร็จ มาจากนักเคลื่อนไหวจากองค์กรเพื่อสิทธิมนุษยชนภายในประเทศมากกว่านอกประเทศ และ นอกจากนี้อองค์การสหประชาชาติไม่สามารถเข้าทำงานแก้ไขปัญหาได้โดยตรงในสหรัฐอเมริกา จึงเน้น การมีบทบาทต่อปัญหาการเหยียดสีผิว ด้วยการสนับสนุนโดยการให้ความรู้ความเข้าใจแก่องค์กรสิทธิ มนุษย์ภายในสหรัฐอเมริกา และมุ่งเน้นไปที่การร่างกฎกติกาและอนุสัญญาที่มีความครอบคลุมถึงเรื่องสิทธิ มนุษย์ชนมากขึ้น เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมแก่ประเทศสมาชิก และเพื่อให้เป็นแม่แบบของการจัดทำกฎหมาย ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในประเทศ แทนการที่องค์การสหประชาชาติจะเข้าไปแก้ไขโดยตรง

คำสำคัญ: การเหยียดสีผิว สิทธิมนุษยชน

¹ นักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
215/14 บางนา-ตราด 27 บางนา กรุงเทพฯ 10260
e-mail: Rosemarie_xx@hotmail.com

Human Rights and the United Nations: Racism in the United States in 1960s

Nawaphon Uthaisri¹

Abstract

This research aimed to study the role of the United Nations (UN) in addressing the problem of racial discrimination in the United States of America during the 1960s and to consider the guidelines used by the US government in solving or at least coping with the problem of racial discrimination. The researcher studied secondary data in order to analyze situations and social conditions and the role and participation of the UN in respect to issues of human rights and the problem of racial discrimination in the US during the 1960s. It was, and revealed that the UN's role in calling for human rights in the US was successful because the UN directly influenced activists from human rights organizations in the country rather than those from outside the country. Although the UN could not directly solve racial discrimination problems in the US, it still was able to play a role in confronting the problem of racial discrimination. It lent support by providing knowledge and understanding to human rights organizations in the US. It also increasingly focused on the drafting of regulations and conventions covering human rights. These were be used as agreements by all member countries and to serve as a model for the makings of human rights laws in member nations, instead of the UN directly tackling the problems.

Key words: Racial discrimination, Human rights.

¹ Graduate students Master's degree in Political Science, Ramkhamhaeng University.
215/14 Bangna-Trad 27 Bangna Bangkok, 10260.
e-mail: Rosemarie_xx@hotmail.com

บทนำ

ภายหลังจากที่มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ ก็มีการจัดตั้งองค์กรแยกย่อยขึ้นเพื่อเป็นเครือข่ายขององค์การสหประชาชาติ หนึ่งในนั้นคือองค์กรสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เป็นองค์กรที่คอยให้ความช่วยเหลือผู้คน ไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานอันชอบธรรมจากบุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ในอดีต หลายเหตุการณ์จากทั่วทุกมุมโลก มนุษยชาติถูกแบ่งแยกไม่ว่าจะทางชนชั้นหรือทางชาติพันธุ์ จนนำไปสู่เหตุการณ์ความรุนแรง ซึ่งเหตุผลสำคัญของการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ และรวมถึงองค์กรแยกย่อยอีกต่าง ๆ นั้น สืบเนื่องมาจากการสู้รบในสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและสงครามโลกครั้งที่สอง (กระทรวงต่างประเทศ, [online], 2551) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในรูปแบบของการอดยาก การทรมานนักโทษ การใช้แรงงานเยี่ยงทาส และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ซึ่งภายหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศสมาชิกสหประชาชาติจึงได้ให้คำมั่นว่าจะร่วมกันปกป้องและป้องกันไม่ให้เกิดโศกนาฏกรรมดังกล่าวขึ้นอีก ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจึงได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนทั่วทุกแห่ง โดยได้รับการยกย่องขึ้นในปี ค.ศ. 1946 โดยคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (กระทรวงต่างประเทศ, [online], 2557a)

โดยรากฐานทางความคิดของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่จัดทำขึ้นนั้น ได้มีการพัฒนาความคิดต่าง ๆ มาจากทฤษฎีสิทธิ

ตามธรรมชาติ ที่ว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมสิทธิที่ธรรมชาติได้มอบให้แก่บุคคลทุกคน ซึ่งเป็นสิทธิที่บุคคลอื่นใดก็ไม่มีสิทธิในการที่จะมาพรากสิทธินี้ไปจากบุคคลอื่นใดได้ สิทธิตามธรรมชาตินี้ประกอบไปด้วย สิทธิในการมีชีวิตและสิทธิในการแสวงหาความสุข ทั้งนี้สิทธิตามธรรมชาติต่างจากสิทธิที่เรามีในฐานะเป็นพลเมืองในแง่ที่เป็นสิทธิที่เกิดจากลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์ มิได้เกิดจากการที่รัฐกำหนดให้กับพลเมือง

ร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจึงได้ระบุข้อความลงในปฏิญญาอย่างชัดเจนตามแนวความคิดที่ศึกษาต่อ ยอดและอ้างอิง โดยระบุไว้อย่างชัดเจนในมาตราที่ 1 เป็นมาตราหลักในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคเท่าเทียมกันในเวลาต่อมา และมาตราที่ 1 นี้ก็ยังเป็นมาตราแรกที่เมื่อเกิดปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนจะถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นหลักการแนวความคิดในการจัดการกับปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชน (กระทรวงต่างประเทศ, [online], 2551)

อย่างไรก็ดีในปี ค.ศ. 1960 ในสหรัฐอเมริกาเกิดการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างกว้างขวาง ซึ่งถือว่าการกระทำที่ขัดต่อหลักการสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติโดยตรง (สมร นิติทัศน์ประภาส, 2553)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาถึงบทบาทขององค์การสหประชาชาติต่อปัญหาการเหยียดสีผิวที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ช่วงทศวรรษที่ 1960

2) เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการแก้ไขและการรับมือต่อปัญหาการเหยียดสีผิวของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การศึกษาวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary research) จากข้อมูลเอกสาร ได้แก่ เอกสารที่ได้รับการตีพิมพ์โดยหน่วยงานราชการ รวมถึงคำปราศรัยของบุคคลสำคัญ หนังสือทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำวิจัย บทความ บทวิเคราะห์ จากวารสารต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้คือแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน หรือที่เรียกว่าสิทธิตามธรรมชาติ ในการนำมาใช้อธิบายถึงหลักการการทำงานและแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ และแนวคิดที่ใช้อธิบายประกอบเหตุการณ์ปัญหาการเหยียดสีผิวคือแนวคิดความเป็นเลิศของคนผิวขาว (White Supremacy)

ทฤษฎีสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) คือ สิทธิที่มีติดตัวมนุษย์ของทุกคนมาตั้งแต่กำเนิดเป็นสิทธิที่เจ้าของร่างกายเป็นผู้ตัดสินใจ ผู้อื่นไม่มีสิทธิใดมากำหนดเหนือชีวิตของผู้นั้น เช่น ความตาย หรือ การดำรงชีวิตว่าคน ๆ นั้นจะต้องดำเนินชีวิตตามรูปแบบใด

แนวความคิดความเป็นเลิศของคนผิวขาว (White Supremacy) คือ เป็นแนวความคิดเชิงเหยียดหยามทางเชื้อชาติที่ไม่ใช่เป็นเพียงแนวความคิดทั่วไป แต่แนวความคิดนี้ได้หยั่งรากลึกในโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม โดยรูปแบบความคิดนี้ถูกแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากศาสนา และกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากการทดลองทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับศักยภาพทางพันธุกรรม (Anthony Mustacich, 2556)

ผลการวิจัย

ร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาตินั้น ไม่อาจที่จะสามารถมีผลบังคับใช้ต่อประเทศสมาชิกได้ แม้กระทั่งสหรัฐอเมริกา ประเทศผู้เป็นผู้นำในการจัดทำร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าว (กระทรวงต่างประเทศ, ม.ป.ป.) อันเนื่องมาจากองค์การสหประชาชาตินั้นมีกฎบัตรสหประชาชาติว่าด้วยการไม่เข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิก ส่งผลให้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของคนผิวดำในสหรัฐอเมริกา ถูกกระทำอย่างเปิดเผยภายใต้กฎหมายมลรัฐของแต่ละมลรัฐที่มีการเหยียดสีผิวในสหรัฐอเมริกา และปัญหาเรื่องการเหยียดสีผิวก็ทวีความรุนแรงมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1960 (สมรนิติพันธุ์ประกาศ, 2553)

องค์การสหประชาชาติจึงมีมติในการเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายและสิทธิและระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้มีความละเอียดมากยิ่งขึ้นกว่าจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยอยู่บทพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎีสิทธิตามธรรมชาติที่ว่าด้วยเรื่องของสิทธิเสรีภาพในการใช้ชีวิตโดยไม่คำนึงถึงเพศสภาพและชาติพันธุ์ เพื่อที่จะได้เป็นแม่แบบในการพัฒนากฎหมายภายในประเทศของประเทศสมาชิกต่อไป โดยได้ทำการเพิ่มกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีมติรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ.1966 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ.1976 (กระทรวงต่างประเทศ, 2557b) ซึ่งเป็นการระบุถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองโดยอาศัยสิทธินั้น ประชาชนจะกำหนดสถานะ

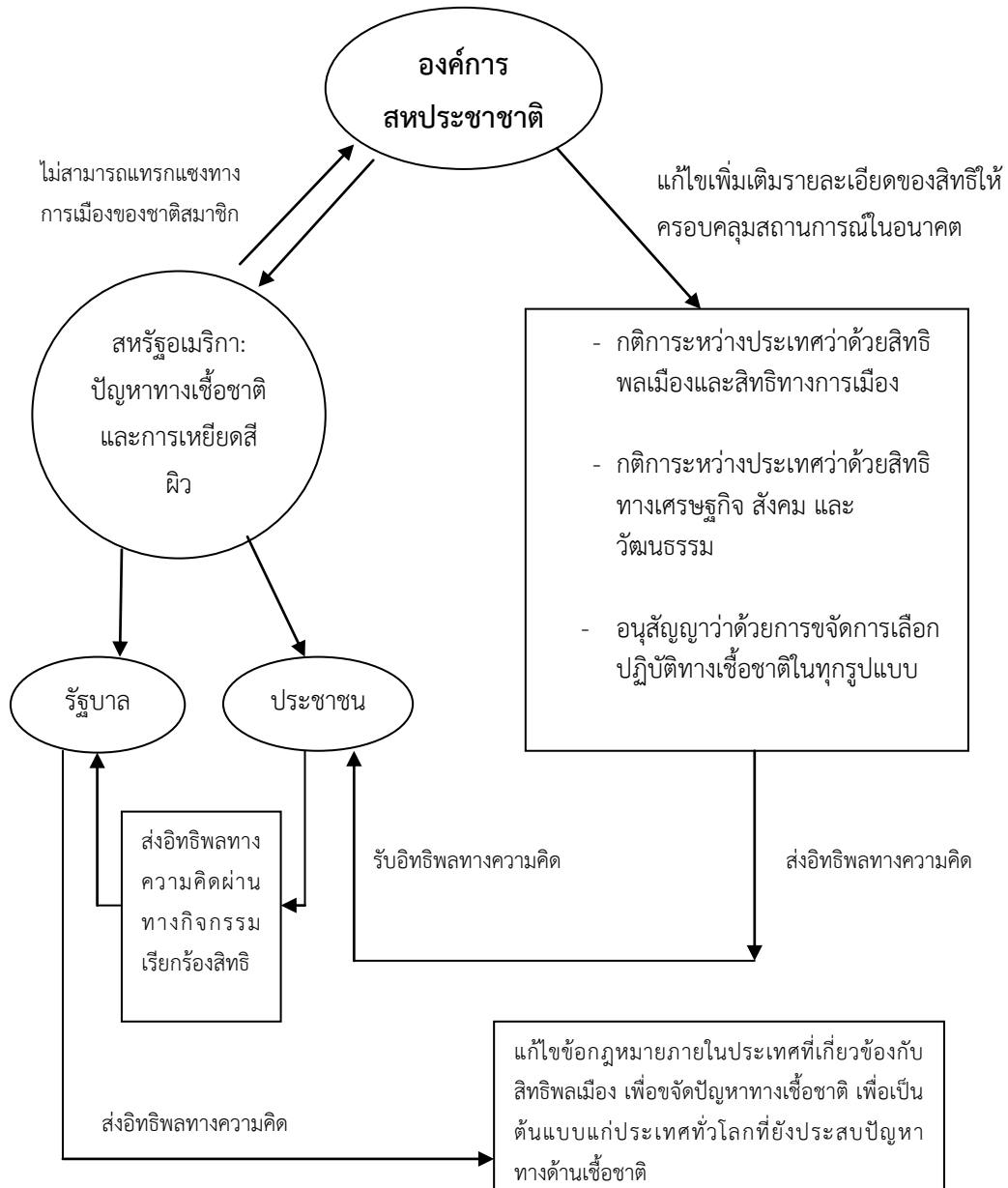
ทางการเมืองของตนอย่างเสรี รวมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตน

นอกจากกติการะหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องของสิทธิพลเมืองแล้ว สมัชชาใหญ่สหประชาชาติยังผ่านมติกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ.1966 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 3 มกราคม ค.ศ.1976 (กระทรวงต่างประเทศ, 2557c) ซึ่งกติกาฉบับนี้มีความแตกต่างจากฉบับแรกเพียงเรื่องของเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ไม่จัดรวมอยู่ในฉบับเดียวกันเนื่องจากองค์การสหประชาชาติต้องการอธิบายรายละเอียดให้ชัดเจนที่สุด

นอกจากกติกาทั้งสองฉบับที่องค์การสหประชาชาติจัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาทางชาติพันธุ์แล้ว สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติก็มีมติรับรองอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ในวันที่ 21

ธันวาคม ค.ศ.1965 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 4 มกราคม ค.ศ.1989 อนุสัญญาฉบับนี้นับเป็นอนุสัญญาที่จัดทำออกมาเพื่อแก้ไขปัญหาการเหยียดสีผิวและเชื้อชาติฉบับที่ตรงประเด็นต่อปัญหามากที่สุดฉบับหนึ่ง โดยเล็งเห็นว่าในหลายประเทศทั่วโลกปัญหาการเหยียดชาติพันธุ์และสีผิวนั้น เป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อความสงบและสันติสุขของรัฐ (กระทรวงต่างประเทศ, 2557d).

โดยที่เป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ปัญหาทางด้านชาติพันธุ์ผ่านทางตัวบทกฎหมายก็เพื่อเป็นการดึงนักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศให้เกิดการผลักดันต่อรัฐบาลภาพที่ 1 แสดงบทบาททางอ้อมขององค์การสหประชาชาติต่อปัญหาสิทธิมนุษยชนและการกีดกันทางเชื้อชาติ (Racial discrimination)

ภาพที่1 บทบาทขององค์การสหประชาชาติต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ทศวรรษที่ 1960 เป็นยุคที่เต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ทางการเมืองที่เข้มข้น ดุัน เอาจริงเอาจัง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

อย่างมากมายต่อสังคมอเมริกัน เป็นช่วงที่คนอเมริกันพึงระลึกและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งเคยเกิดขึ้นแล้วในอดีต ยุคนี้เองที่

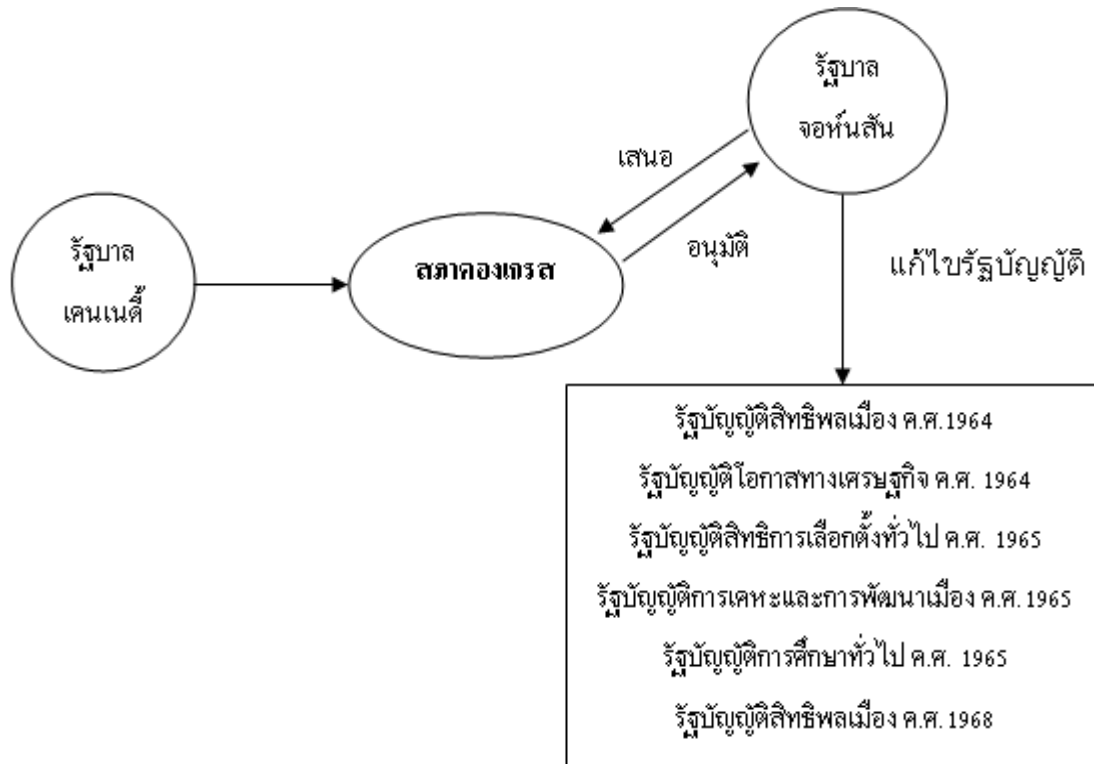
ปัญหาความรุนแรงได้กลับมาดูเดืออีกครั้งหนึ่ง หลังจากการนองเลือดในสงครามกลางเมือง หรือเรียกว่าเป็นสงครามของพี่น้องก็ว่าได้ ตั้งแต่ต้น ทศวรรษที่ 1960 จวบจนกระทั่งปลายทศวรรษ เหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ ประทุขึ้น การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพมีการกระทำอย่างเอาจริง เอาจังมากขึ้น การปราศรัยเกิดขึ้นทั่วอเมริกาไม่ว่าจะเป็นการปราศรัยโจมตีหรือการปราศรัยเพื่อเรียกร้อง เกิดการจลาจลเกิดขึ้นอย่างมากมาย หลายเหตุการณ์ในช่วงทศวรรษนี้ เกิดการนองเลือดและการเสียชีวิตจากการลอบสังหารของเหล่าบรรดาผู้นำทางการเมือง (สมร นิติทัศน์ ประภาศ, 2553)

เนื่องจากสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ช่วงยุคหลัง เลิกทาสจนกระทั่งช่วงล่าอาณานิคมแนวคิดเรื่อง ความเป็นเลิศของคนผิวขาว (White Supremacy) นับว่าเป็นแนวคิดที่แพร่หลายเป็นอย่างมากในหมู่คนผิวขาว ว่าด้วยเรื่องของคำบัญชาของพระเจ้าเป็นเจ้าที่ทรงประทานภารกิจให้แก่คนผิวในการสร้างโลกให้มีอารยธรรม เพราะคนผิวขาวถือเป็นสิบลีสุทธิ เป็นบุตรของพระเจ้า จึงต้องรับภาระในการเปลี่ยนแปลงสังคมจากคนนอกกริต ให้มีอารยธรรมเช่นเดียวกับคนผิวขาว และภายหลังจากนั้นเมื่อวิทยาศาสตร์เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อสังคมมากยิ่งขึ้น ความเชื่อเรื่องลี้ลิวก็ทำให้มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น

ด้วยงานวิจัยเกี่ยวกับการวัดระดับค่า IQ (Intelligence quotient) และระดับค่า EQ (Emotional Quotient) ซึ่งกลุ่มคนผิวขาวเป็นกลุ่มที่มีระดับสติปัญญาทางสมองและอารมณ์สูงกว่าคนผิวสี หรือเชื้อชาติอื่น ๆ จึงเป็นเหตุผลที่เหมาะสมในการนำไปสู่การเข้าครอบครองปกครองกลุ่มชนชาติอื่น ๆ ด้วยโดยคนผิวขาว เพราะ White Supremacy ในส่วนนี้เชื่อว่าคนเหล่านั้นควรค่าแก่การถูกปกครองมากกว่าการปกครองตนเอง (Anthony Mustacich, 2013)

ซึ่งแนวคิดดังกล่าวส่งผลระยะยาวต่อรากฐานทางความคิดของสังคมอเมริกัน จึงทำให้สังคมอเมริกันมีการแบ่งแยกทางเชื้อชาติอยู่ตลอดมาและถูกนับว่าเป็นพลเมืองชั้นสองของประเทศตั้งแต่ก่อตั้งประเทศจนสิ้นสุดทศวรรษที่ 1960 ภายหลังจากการผลักดันการแก้ไขกฎหมายภายในประเทศของรัฐบาลสหรัฐฯ

จากการเรียกร้องของนักกิจกรรมในสหรัฐฯ ส่งผลให้เกิดการจลาจลรุนแรงในหลายครั้ง แต่ก็ส่งผลให้เกิดการผลักดันเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และการแสดงออกในสิทธิขั้นพื้นฐานของคนผิวดำทั้งหมด ตั้งแต่ปี ค.ศ.1964 ไปจนกระทั่ง ปี ค.ศ.1968 ซึ่งถือว่าเป็นปีสิ้นสุดการกดขี่ทางเชื้อชาติและสีผิวในสหรัฐอเมริกาผ่านทางข้อกฎหมายอย่างสิ้นเชิง

ภาพ 2 การจัดการปัญหาทางเชื้อชาติของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1960 รัฐบาลของประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี ได้พยายามเสนอร่างรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรื่องสิทธิพลเมือง แต่การแก้ไขบทบัญญัติหรือข้อกำหนดใด ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของสีผิวนั้น มักจะทำให้เกิดข้อพิพาทกันอย่างรุนแรงภายในสภา ทำให้การพิจารณาต้องถูกเลื่อนออกไปหลายต่อหลายครั้ง ประจวบกับฝ่ายประธานาธิบดีเองก็ไม่ต้องการที่จะเสียคะแนนสนับสนุนจากกลุ่มคนผิวขาวในรัฐทางภาคใต้ และคะแนนเสียงสนับสนุนภายในสภาจากนักการเมืองที่มาจากรัฐทางภาคใต้ แต่ในขณะเดียวกันการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรคนผิวดำก็ทำให้ประธานาธิบดีเองก็ไม่สามารถที่จะละทิ้งคะแนนเสียงจากคนผิวดำที่มีจำนวนมากเหล่านี้ได้ (สมร นิธิทัศน์

ประภาศ, 2553) จึงทำให้การผลักดันเข้าสู่สภาไม่ประสบผลสำเร็จ จนกระทั่งประธานาธิบดีเคนเนดีเสียชีวิตจากการลอบสังหารในปี ค.ศ.1963 การผลักดันและแก้ไขข้อกำหนดอย่างจริงจังจึงเริ่มขึ้นในยุคสมัยของประธานาธิบดีลินดอน บี จอห์นสัน

ซึ่งในยุคของประธานาธิบดีจอห์นสัน การผลักดันข้อกำหนดที่เป็นปัญหาทางด้านเชื้อชาตินั้นดำเนินการไปอย่างรวดเร็ว เริ่มจากรัฐบัญญัติสิทธิพลเมือง ค.ศ.1964, รัฐบัญญัติโอกาสทางเศรษฐกิจ ค.ศ.1964, รัฐบัญญัติสิทธิการเลือกตั้งทั่วไป ค.ศ.1965, รัฐบัญญัติการเคหะและการพัฒนาเมือง ค.ศ.1965, รัฐบัญญัติการศึกษาทั่วไป ค.ศ.1965 และรัฐบัญญัติสุดท้ายที่เปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์ว่าสหรัฐอเมริกาได้

หลุดพ้นและสลัดอคติทางชาติพันธุ์ออกจากสังคม และจะเริ่มสังคมในทศวรรษใหม่ ที่จะสามารถพูดได้อย่างภาคภูมิใจว่าเป็นประเทศแห่งประชาธิปไตยของคนทุกชาติพันธุ์ในประเทศที่เต็มไปด้วยความหลากหลาย นั่นก็คือ รัฐบัญญัติสิทธิพลเมือง ค.ศ.1968 ที่นับเป็นจุดจบของปัญหาการเหยียดสีผิวระหว่างคนผิวขาวและคนผิวดำในสหรัฐอเมริกา ประชาชนทุกคนจะมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันทุกประการโดยปราศจากข้อยกเว้นใด ๆ ภาพที่ 2 สรุปวิธีการดำเนินการแก้ปัญหาทางเชื้อชาติในสหรัฐอเมริกา (สมร นิธิทัศน์ ประภาศ, 2553)

สรุปผลการวิจัย

บทบาทขององค์การสหประชาชาติโดยการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ สามารถกล่าวได้ว่า แม้ว่าการจัดการต่อปัญหาขององค์การสหประชาชาติจะมีการจัดทำกฎกติกาและอนุสัญญาขึ้นมาเพิ่มเติม เพื่อเป็นการให้รายละเอียดเรื่องข้อปฏิบัติที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนไว้เพื่อให้ประเทศสมาชิกกรับทราบโดยทั่วกันนั้น แต่ในทางปฏิบัติกฎระเบียบและอนุสัญญาต่าง ๆ ก็ไม่สามารถมีผลบังคับอย่างเด็ดขาดต่อประเทศสมาชิกให้ปฏิบัติตาม ประชาชนภายในประเทศของตนอย่างไม่เลือกข้างได้

การที่องค์การสหประชาชาติเลือกที่จะเพิ่มร่างกฎกติกาและอนุสัญญาเพิ่มขึ้น จากข้อมูลต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขององค์การสหประชาชาติเสียมากกว่า ที่ไม่มีอำนาจในการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรงอย่างแท้จริงตั้งใจไว้ในแรกเริ่มของการก่อตั้งแต่ทั้งนี้เราก็ไม่สามารถที่จะตัดสินได้ว่าองค์การสหประชาชาตินั้นให้

ความสำคัญกับเรื่องของสิทธิมนุษยชนน้อยกว่า เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ เพราะหากพิจารณาจากหลักฐานทั้งจากกฎกติกาและอนุสัญญาทั้ง 3 ฉบับแล้ว ข้อตกลงทั้ง 3 ฉบับนี้ถูกลงมติให้ได้รับการรับรองจากสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในปี ค.ศ.1965 และ ค.ศ. 1966 ซึ่งเป็นช่วงปีที่เหตุการณ์ความรุนแรงและการเดินขบวนเรียกร้องสิทธิความเสมอภาคของคนผิวดำในสหรัฐอเมริกามีความรุนแรงอย่างมาก ซึ่งจากหลักฐานดังกล่าวจึงอาจกล่าวได้ว่า ถึงแม้ว่าข้อตกลงจะไม่ได้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาในทันทีทันใด

อย่างไรก็ดีทั้งกฎกติกาและอนุสัญญาในระยะยาวนั้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อบทกฎหมายภายในของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมาจนถึงปัจจุบัน นั้นจึงหมายความว่าข้อตกลงดังกล่าวทำหน้าที่ด้วยตัวของมันเอง โดยการเป็นรากฐานทางความคิดแบบสากล และจากการวางให้เป็นรากฐานทางความคิดนี้เองที่ก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิดที่พัฒนาต่อยอดขึ้นมาใหม่ ๆ จนนำไปสู่การพัฒนากฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนและด้านสังคมภายในของประเทศหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก

ทั้งนี้ในช่วงทศวรรษที่ 1960 รัฐบาลสมัยประธานาธิบดีจอห์นสันได้มีการออกรัฐบัญญัติมาทั้งหมด 6 ฉบับเพื่อแก้ไขปัญหาการเหยียดสีผิวในสหรัฐ และรัฐบัญญัติเหล่านั้นก็ครอบคลุมถึงรูปแบบของการเหยียดสีผิวและการเหยียดเชื้อชาติไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุด เท่าที่ในประวัติศาสตร์การเมืองของสหรัฐจะมีมา โดยเฉพาะรัฐบัญญัติสิทธิพลเมือง ค.ศ.1968 ที่ส่งผลให้คนอเมริกันผิวดำทั่วประเทศทุกคนมีสิทธิมีเสียงในฐานะพลเมืองอเมริกันอย่างเท่าเทียมกันกับคนอเมริกันผิวขาวทุกประการ ซึ่งรัฐบัญญัติดังกล่าว

ก่อให้เกิดสังคมในรูปแบบใหม่ขึ้น คือสังคมในรูปแบบของชนชั้นกลางไปจนถึงชนชั้นสูงที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติมากขึ้นในทุกสาขาอาชีพ และที่สำคัญที่สุด คือการดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศในฐานะประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาโดยคนผิวดำคนแรกของชาติได้แก่นายบารัค โอบามา นั่นเอง

การขึ้นมาสู่ตำแหน่งสูงสุดของประเทศโดยคนผิวดำในที่นี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นผลมาจาก

การผลักดันให้รัฐบัญญัติสิทธิพลเมือง ค.ศ.1968 ออกมาใช้อย่างเป็นทางการ เพราะรัฐบัญญัติฉบับนี้เปรียบเสมือนเป็นร่างกฎหมายฉบับสุดท้ายที่การเหยียดสีผิวและเชื้อชาติในสหรัฐอเมริกา จะถูกจัดให้เป็นอาชญากรรมทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติในสหรัฐอเมริกามาเป็นเวลาหลายร้อยปีที่คนผิวดำไม่ได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม

References

- Mustacich. Anthony (2013). **White Supremacy: Exploring the Contours of Race and Power in America**. [Online]. Available from: <http://www.globalresearch.ca/white-supremacy-exploring-the-contours-of-race-and-power-in-america/5334690>. (February 26, 2015)
- Ministry of Foreign Affairs. (2551). **Universal Declaration of Human Rights**. Bangkok :Ministry of Foreign Affairs
- . (2557a). **International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination**. Available from: <http://www.mfa.go.th/humanrights/images/stories/cerdt.pdf>. (January 22, 2015).
- . (2557b). **International Covenant on Civil and Political Rights**. Available from: <http://www.mfa.go.th/humanrights/images/stories/iccpirt.pdf>, (January 22, 2015).
- . (2557c). **Human Rights Obligations**. Available from: <http://www.mfa.go.th/humanrights/human-rights-obligation>. (January 22, 2015).
- . (2557d). **Universal Declaration of Human Rights**. Available from: <http://www.mfa.go.th/humanrights/human-rights-obligation>, (March 15, 2015).

ความรู้และความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบูรณาการการสอน สะเต็มศึกษา ด้วยศิลปะ และจริยธรรม (ESTEAM): กรณีศึกษา โรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

วศินีส์ อิศรเสนา ณ อยุธยา¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาความรู้ความเข้าใจของ ผู้ปกครองโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ต่อความเข้าใจความหมายและความสำคัญ ของ การบูรณาการการสอนสะเต็มศึกษา (STEM Education) ด้วยศิลปะ และจริยธรรม เพื่อศึกษา การสอนแบบ ESTEAM วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง สถานภาพส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจ ในการ บูรณาการ การสอนแบบ ESTEAM ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2557 ตั้งแต่ระดับ ชั้นเด็กเล็ก (อนุบาล 3) ถึงชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 758 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือก ตัวอย่างแบบโควต้า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และ ค่าทดสอบไคสแควร์

ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ความหมายและเห็นความ สำคัญของ การบูรณาการการสอนสะเต็มศึกษา ด้วยศิลปะและจริยธรรม หรือ ESTEAM มีค่าเฉลี่ยรวม ร้อยละ 74.38 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพ ส่วน บุคคล ด้านอายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และ ระดับชั้นเรียนกับความรู้ ความเข้าใจในการบูรณาการ การสอนแบบ ESTEAM มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้น ด้านเพศ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการ จัดการสอน ESTEAM ต่อไป

คำสำคัญ: สะเต็มศึกษา ESTEAM บูรณาการ ผู้ปกครอง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
หมายเลขโทรศัพท์ 096 356 9465
email: vasinee_j@hotmail.com

Parents' Knowledge and Understanding of Integrated STEM Education with Arts and Ethics (ESTEAM): A Case Study of Srinakharinwirot University Prasarnmit Elementary Demonstration School

+

Vasinee Isarasena¹

Abstract

The purposes of this study were to investigate the parents' understanding of STEM Education with Arts and Ethics (ESTEAM) at Srinakharinwirot University, Prasarnmit Demonstration School (Elementary) on the meaning and the significance of ESTEAM Education (STEM Education including arts and ethics), and to analyze demographic characteristics of the participants. The population of this study was of parents of students from kindergarten school in the sixth grade at Srinakharinwirot University: Prasarnmit Demonstration Elementary School in 2014. The sample of this study was consisted of a quote sample of 758 parents. The results showed that: 74.38 % of parents understood the meaning and the significance of ESTEAM, and the relationships among ages, educational levels, careers, and students' grades showed a significance of 0.05. This study would lead to the implementation of ESTEAM in the future.

Key words: STEM Education, ESTEAM, Integration, Parents

¹ Associate Professor, Srinakharinwirot University: Prasarnmit Demonstration School (Elementary), Faculty of Education, Srinakharinwirot University
Tel. 096 356 9465 email: vasinee_i@hotmail.com

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในโลกปัจจุบันค่านึง สะเต็มศึกษา (STEM Education) มากขึ้น สะเต็มศึกษา เป็นการบูรณาการการเรียน การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันค่านึงถึงการพัฒนาเด็ก ให้มีความสามารถทางด้านสะเต็ม (STEM) มากขึ้น สะเต็มศึกษา เป็นการบูรณาการการเรียน วิชา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ โดยใช้ วิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในกระบวนการเรียนรู้ เพราะเทคโนโลยีและ วิศวกรรมศาสตร์มีบทบาทต่อ การในการดำรงชีวิต ของมนุษย์มากขึ้น เด็กใน โลก ปัจจุบันจึงความ จำเป็นที่จะต้องใช้มีพื้นฐาน ความรู้ ในวิชาสะเต็ม เพื่อให้อยู่ในโลกได้อย่างมีคุณภาพ แต่ การสอนสะเต็มศึกษา เพียงอย่างเดียว ไม่พอควร เพิ่มศิลปะ (Arts) ด้านต่างๆเพื่อส่งเสริม สุนทรียภาพ ในจิตใจ และการมีทักษะในการ ดำรงชีวิตด้วยการสอน จริยธรรม (Ethics)

สะเต็มศึกษา (STEM Education) คืออะไร ทำไมต้อง สอนสะเต็มศึกษา เป็นคำถามแรก ๆ ที่ ผู้ปกครอง สงสัย สะเต็มศึกษาประเทศไทย (2558:1) ได้กล่าวว่า “สะเต็มศึกษา คือ แนวทางการจัดการ ศึกษาที่บูรณาการความรู้ใน 4 สหวิทยาการ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ โดยเน้นการนำความรู้ ไปใช้แก้ปัญหา ในชีวิตจริง รวมทั้งการ พัฒนา กระบวนการหรือ ผลผลิตใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อ การดำเนินชีวิต และการทำงาน ช่วยนักเรียนสร้าง ความเชื่อมโยง ระหว่าง 4 สหวิทยาการกับชีวิตจริง และการทำงาน วิเคราะห์ ข้อค้นพบใหม่ๆพร้อมทั้ง สามารถนำ ข้อค้นพบนั้นไปใช้หรือบูรณาการใน ชีวิตประจำวันได้” Whitehouse (2010) ได้ให้ ความหมายว่า “STEM Education เป็นการรวม วิชาต่างๆ ได้แก่ คณิตศาสตร์ ชีววิทยา เคมี และ

ฟิสิกส์ ซึ่งตามรูป แบบดั้งเดิมเป็นวิชาที่กำหนดไว้ใน หลักสูตรของรัฐ ตั้งแต่อนุบาลถึงเกรด 12 นอกจากนี้ยังหมายถึง วิชาอื่นๆ เช่น คอมพิวเตอร์ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม และธรณีวิทยา ที่มีพื้นฐานความคิด รวบรวมที่ควรรู้ สำหรับนักเรียน ระดับชั้นอนุบาลถึง เกรด 1” (Whitehouse, 2010) Tsupros, Kohler, & Hallinen, 2009: 6 ได้ให้ความหมายว่า “STEM หมายถึง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และ คณิตศาสตร์ เป็นวิชาหลักที่เพื่อพัฒนาวิวัฒนาการ ทางเทคโนโลยี ของสหรัฐอเมริกาใน ปัจจุบันและ ในอนาคต ความคิดริเริ่ม STEM เป็นการออกแบบ เพื่อพัฒนา และขยายตัวแรงงาน ของชาติให้แต่ละ บุคคลที่ได้รับ การศึกษาและ โอกาสทางอาชีพเพื่อ เป็นผู้มีส่วนร่วม ในการสร้าง สรรค์นวัตกรรม ทาง เศรษฐกิจและ การแข่งขันของชาติ”

สรุปคือ สะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นการบูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ หรือ คณิตศาสตร์ ซึ่งเป็น วิชา พื้นฐานที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเรียนรู้ จากการ ร่วมมือกันทำงาน ด้วยการใช้ กระบวนการเรียนรู้ และใช้ ความคิด ในด้านต่างๆ เพื่อแก้ ปัญหา วิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์และสร้างสรรค์ ผลงาน การจัดการศึกษาแบบสะเต็มควรเริ่ม ตั้งแต่ อนุบาลและสามารถจัดการศึกษา ได้จนถึง ระดับ มหาวิทยาลัย

ประวัติความเป็นมาของ สะเต็มศึกษา (STEM Education) เกิดจากการการตื่นตัวทาง การศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี 2001 โดย ประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช ได้ออก กฎหมายการศึกษาที่มุ่งให้เด็ก ที่ด้อยโอกาสและ เด็กทุกคนจะได้รับความยุติธรรม และความเท่า เทียมทางการศึกษาให้มีความสามารถประสบ

ความสำเร็จในประเมินผลตามมาตรฐาน การศึกษา และการประเมินผลของรัฐ (U.S. Department of Education, 2015:1) เพื่อให้มีความสามารถทางการอ่านเขียน และต่อมาคือ เพื่อให้มีความสามารถทาง STEM Education ซึ่งประธานาธิบดีนายบารัค โอบามาได้ สนับสนุน ในการ จัดการศึกษา STEM Education ต่อ โดย การเพิ่ม งบประมาณในการพัฒนาการศึกษาของ ประเทศ ในแต่ละรัฐตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษา ด้วยการ จัด กิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มเติม ใน เวลาเรียน และหลังเลิกเรียน พัฒนาครู และสื่อการสอนต่างๆ พัฒนาหลักสูตรการสอนและการ ประเมินผลในวิชากลุ่ม STEM รวมทั้งสนับสนุน ความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ และเอกชนในการ พัฒนาการ เรียนการสอน สะเต็ม (Henry, 2015) สาเหตุที่ประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับสะเต็มศึกษา (STEM Education) เนื่องจากผลการ ประเมินความ สามารถทาง คณิตศาสตร์ของ นักเรียนที่เรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หรือ เกรด 8 พบว่า นักเรียนมีความสามารถ ต่ำกว่า เกณฑ์ถึง 75% และจากผลการสอบระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ในการสอบนานาชาติ (Programme of International Student Assessment หรือ PISA) ในปี 2009 นักเรียนของ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้คะแนน วิชาคณิตศาสตร์ อันดับที่ 31 และ วิชาวิทยาศาสตร์ อันดับที่ 24 นอกจากนี้จากการ ขาดแคลนแรงงานอาชีพในสาย สะเต็มที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และการแก้ปัญหา (Bybee, 2013) สะเต็มศึกษาจึงเป็น สิ่งที่สำคัญใน การจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกาใน ด้าน 1) ความมั่นใจ ในการเป็นพลเมือง STEM ของ ชาติ 2) การสร้างแรงงานที่เชี่ยวชาญด้านสะเต็ม ตามความต้องการ แรงงานตามเศรษฐกิจ

ของประเทศ สหรัฐอเมริกา 3) การเพิ่มจำนวน ผู้เชี่ยวชาญด้านสะเต็มในอนาคต นอกจากนี้ สะเต็มศึกษา ยังเชื่อมโยงกับทักษะใน ศตวรรษที่ 21 เป็นการบูรณาการการสอนใน วิชาต่างๆ และทักษะ ที่เด็กควรมี เช่น การอ่าน เขียน การคิดเลข การคิด อย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การเข้าใจ วัฒนธรรมอื่น ภาวะผู้นำการสื่อสาร (P21.org, 2015)

สะเต็มศึกษา (STEM Education) กับ การศึกษาไทย

การจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา เพิ่งจะ เป็นที่รู้จักและแพร่หลายใน 2-3 ปีที่ผ่านมา โดยมี หน่วยงานใหญ่ที่ผลักดันในเรื่องนี้ คือ สถาบัน ส่งเสริมการ สอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) มีเป้าหมายของการจัดการเรียน การสอน STEM ในเรื่องความรู้ความ เข้าใจในเรื่อง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ วิศวกรรมศาสตร์ (ส ส ว ท , 2559) แต่ ก า ร ศึ ก ษ า ไ ท ย ก็ได้สนับสนุนโรงเรียนวิทยาศาสตร์และ คณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ โรงเรียนมหิดล วิทยานุสรณ์ องค์กรมหาชนเป็นโรงเรียน วิทยาศาสตร์แห่งแรกในประเทศไทยที่ก่อตั้งในปี 2534 เพื่อสนับสนุนนักเรียนที่มีความสามารถ และ มีความถนัดทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ให้ เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ องค์กรมหาชน, 2558) กลุ่มโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ที่ก่อตั้งในปี 2536 ตามพระราชดำริของ เจ้าฟ้าหญิง จุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ เพื่อส่งเสริมนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลายโดยให้การ สนับสนุนนักเรียน ที่มี ความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ในจังหวัด ต่างๆ 13 โรงเรียน (โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ปทุมธานี, 2558) โรงเรียนดรุลิชาลัยภายใต้

มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรีที่ใช้การสอนแบบ Constructionism เน้นการเรียนรู้ในสิ่งที่เด็กชอบ การเรียนรู้ได้จริงตามศักยภาพของผู้เรียนและใช้การบูรณาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการทำโครงการ (ดรณสิขาลัย, 2558) โครงการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หรือโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยที่นำแนวคิดการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย 3-5 ปี (บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย, 2015) และโรงเรียนวิทยาศาสตร์ ระยอง ของปตท. ซึ่งเป็นโรงเรียนที่สร้างองค์ความรู้ให้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่จัดตั้ง ขึ้นในปี 2558 (โรงเรียนวิทยาศาสตร์ ระยอง, 2558)

การบูรณาการการสอนคืออะไร

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ พเยาว์ ยินดีสุข และราชน มีศรี (2551) ได้กล่าวถึงความหมาย ของการบูรณาการ (Integration) คือ การทำให้สมบูรณ์ คือ การที่หน่วยย่อยๆที่สัมพันธ์กันมาผสมผสานกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวให้สมบูรณ์ในตัวเอง ส่วนหลักสูตรบูรณาการ หมายถึง หลักสูตรที่มีการผสมผสานสาระตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไป หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันด้วยหน่วยการเรียนรู้เดียวกัน ใช้หน่วยการเรียนรู้ภายใต้หัวเรื่อง (Theme) เป็นจุดรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ชนาธิป พรกุล (2555) ได้ให้ความหมาย การบูรณาการ (Integration) คือ การผสม ผสานมากกว่า 1 สิ่งเข้าด้วยกันจนเป็นหนึ่งเดียว กันด้วยการบูรณาการการสอนในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การบูรณาการ สาระด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย การบูรณาการทฤษฎีกับการปฏิบัติ หรือ การบูรณาการ การคิดกับ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ไพรวัลย์ พิทักษ์

สาลี (2550:1) ได้แบ่งประเภทของ การบูรณาการหลักสูตร ได้แก่

1) การบูรณาการวิชา (Integrated by subjects)

2) การบูรณาการ การเรียนการสอน (Integrated by learning management)

3) การบูรณาการบริหารจัดการ (Integrated by management)

เดรกและ บัม (Drake & Burns, 2004) ได้แบ่งการบูรณาการออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1) การบูรณาการพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) เป็นการสอนที่มุ่งไปยังการบูรณาการวิชาต่าง ๆ โดยครูใช้การบูรณาการการสอนในแต่ละวิชาตามหัวข้อและมาตรฐานการเรียนรู้

2) การบูรณาการสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เป็นการสอนที่ใช้หลักสูตรการเรียนรู้ข้ามกลุ่มวิชาตามหัวข้อการเรียนรู้ตามความคิดรวบยอดและตามทักษะ มีคำตอบที่หลากหลาย ได้แก่ การอ่านเขียน ทักษะ การคิด การนัดและทักษะการทำวิจัย

3) การบูรณาการข้ามวิชา (Transdisciplinary) เป็นการบูรณาการหลักสูตรจากหัวข้อที่นักเรียนให้ความสนใจ นักเรียนพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตจากประสบการณ์ และ กระบวนการเรียนรู้ด้วยการทำโครงการเป็นพื้นฐานและ การเจรจาต่อรองเป็นพื้นฐาน

การบูรณาการการเรียนการสอนเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือการตอบคำถามที่ผู้เรียนสงสัยผ่านกระบวนการวิธีการสอนและเทคนิคที่เน้นการปฏิบัติด้วยการสอดแทรกความรู้และจริยธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น

1) แบบหลอมรวมหรือสอดแทรก (Infusion) เป็นการสอนในวิชาหนึ่งหรือในเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ด้วยครูเพียงคนเดียว ด้วยการบูรณา

การ ความรู้และเนื้อหา 2) แบบคู่ขนาน (Parallel instruction) เป็นการสอนของครูตั้งแต่ 2 คนต่างกลุ่มสาระ วางแผนร่วมกันตามหัวเรื่องความคิดรวบยอดและปัญหา โดยต่างคนต่างสอนในวิชาตนเอง 3) การสอนแบบพหุวิทยาการ หรือสหวิทยาการ (Multidisciplinary instruction) เป็นการที่คณะผู้สอนร่วมกันสอนโดยมุ่งความคิดรวบยอด และสอนคล้ายกับ การสอนแบบคู่ขนาน แต่ ครูสอนตามเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ตนเอง รับผิดชอบในส่วนของตนเอง 4) การสอนแบบ เชื่อมโยงข้ามคณะ หรือ การสอนแบบร่วมสอน กันเป็นทีม (Transdisciplinary instruction) โดยครูผู้สอนต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาวางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ อาจให้ทำโครงงาน (Project) ร่วมกันทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข, 2557 และ สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2558) ทิศนา แคมมณี (2556) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการ บูรณาการเป็นรูปแบบที่พยายาม พัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของผู้เรียนไปพร้อมๆ กันด้วยการบูรณาการทั้งเนื้อหาสาระและวิธีการ เพราะสอดคล้องกับทฤษฎีการศึกษาที่มีการพัฒนารอบด้าน หรือพัฒนาโดยองค์รวม

การบูรณาการการสอน (ESTEAM) จึงเป็นการสอนที่บูรณาการ 4 วิชาหลัก ซึ่งได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์โดยเพิ่ม จริยธรรม และศิลปะ Elementary is Engineering หรือ EiE (2015) ได้กล่าวถึง ความหมายของแต่ละวิชาของว่า วิทยาศาสตร์ หมายถึง องค์ความรู้ทาง กายภาพ และธรรมชาติของโลกและเป็นการค้นหาที่จะอธิบายและทำความเข้าใจธรรมชาติในโลกและคุณสมบัติทางกายภาพในโลกด้วยวิธีการทาง

วิทยาศาสตร์ที่หลายหลายเทคโนโลยีหมายถึง องค์ความรู้ ระบบ และกระบวนการที่ได้จาก วิศวกรรมศาสตร์เพื่ออธิบายสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและตามความต้องการซึ่งเป็นผลจากกระบวนการวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเติมเต็มในสิ่งต้องการ หรือปรารถนา ซึ่งทั้งสามวิชาเกี่ยวข้องกับความต้องการสิ่งแวดล้อมและเศรษฐศาสตร์ Mann et. al. (2011) ได้กล่าวถึง Science ในภาษา Latin แปลว่า ความรู้ ส่วนคำว่า Engineer จากความหมาย จากประวัติศาสตร์หมายถึง การออกแบบ หรือ ในภาษาลาติน แปลว่า การประดิษฐ์อย่าง ช่างฉลาด ซึ่งอาจหมายถึงขั้นตอน การประดิษฐ์ที่มนุษย์ออกแบบสิ่งต่าง ในโลกนี้ขึ้นมา ใน ขณะที่ วิทยาศาสตร์เป็นการศึกษาธรรมชาติในโลกนี้ วิศวกรรมศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการผลิตคิดสิ่งดั้งเดิมและผลจากการแก้ปัญหาที่หลากหลายด้วยการคิดยืดหยุ่นเห็นปัญหาในหลายแง่มุม คณิตศาสตร์ ใช้ในชีวิตประจำวันของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการบวกลบ นับเพิ่ม เปรียบเทียบ หรือ ขนาดต่างๆที่เด็กพบเห็นในแต่ละวัน

ส่วนจริยธรรมและศิลปะเป็นสิ่งที่ควรเสริมใน สะเต็มศึกษา เพราะการดำรงชีวิตของมนุษย์ ใน ปัจจุบันต้องการทักษะที่ช่วยให้เข้าใจผู้อื่นและใช้ชีวิตในสังคมได้ดี ซึ่งจริยธรรมเชื่อมโยงกับ ทักษะในศตวรรษที่ 21 และ ทักษะทางสังคม (Soft skills) ที่ใช้ในการแก้ปัญหาการปรับตัว กรอบสังคมเพื่อสังคมที่สงบสุข จริยธรรมและ ศิลธรรมมีความหมายและการยืดหยุ่น กับผู้อื่น การมีจริยธรรมเป็นการสร้างคนให้อยู่ในคล้ายคลึงกันคือ การมุ่งให้คนมีแนวทางความ ประพฤติที่จะเป็นคนดี จรรยาพร ธรินทร์ (2559) ได้ให้ความหมาย จริยธรรมว่าเป็น พฤติที่เป็นธรรมชาติ

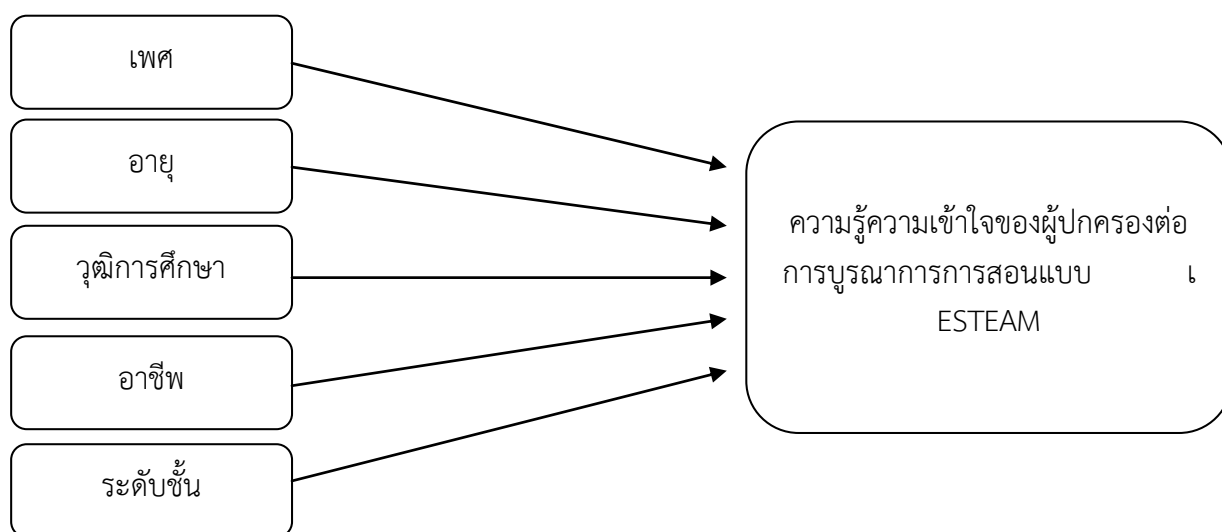
เกิดจากคุณธรรมในตนเอง หรือหมายถึงข้อควรประพฤติและปฏิบัติ รู้ผิดรู้ถูก สาโรช บัวศรี ได้ให้ความสำคัญกับ จริยธรรมว่าเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติมนุษย์ในการสร้างสันติสุขในสังคม จริยธรรมเป็นทั้งศีลธรรมและคุณธรรม (สถาบันศิลปวัฒนธรรม, 2553) ซึ่งการสอนที่สอดแทรกจริยธรรมเป็นสิ่งที่ควรนำมาใช้ในการบูรณาการการสอนในด้านต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้เด็กตั้งแต่ยังเล็กให้มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต ส่วนศิลปะเกี่ยวข้องกับการจรรโลงจิตใจให้งดงามซึ่งการบูรณาการการสอนด้วย STEAM ที่เพิ่มศิลปะลงไปเป็น STEM ศิลปะ จากการวิจัยพบว่าการเล่นเครื่องดนตรีช่วยในการพัฒนาสมอง (Locker, 2014) การใช้ศิลปะในสะเต็ม เป็นการบูรณาการทั้งทัศนศิลป์ การวาดภาพ การออกแบบ การประดิษฐ์ การเล่นเกมดนตรี ทำนองจังหวะ การแสดง หรือ การสร้างผลงาน ผ่านเทคโนโลยีด้วยคอมพิวเตอร์กล้องถ่ายภาพดิจิทัลหรือ

เครื่องฉายภาพภาพแบบ 3 มิติ อันที่จริงแล้ว ศิลปะกับวิศวกรรมศาสตร์ มักใช้คู่กันอยู่แล้วในเรื่องการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานเพื่อแก้ปัญหา แต่ศิลปะเป็นการออกแบบ สร้างด้วยสุนทรียะ และประสบการณ์เพื่อสร้าง ผลงานที่มีความงาม ศิลปะช่วยให้วิศวกรรมศาสตร์ งดงามขึ้น (Education closets, 2016)

การสอนแบบเอสสะเต็ม จึงเป็นต่อยอดการบูรณาการการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา ด้วยจริยธรรมและ ศิลปะเพื่อ นักเรียนมีพื้นฐานการเป็นคนดีและ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีจริยธรรมและมีสุนทรียภาพจากศิลปะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ต่อความเข้าใจความหมายและความสำคัญของการบูรณาการการสอน สะเต็มศึกษา ด้วยวิชาศิลปะและจริยธรรม เพื่อการสอนแบบ ESTEAM

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพและระดับชั้นของนักเรียนกับความรู้ความเข้าใจในการบูรณาการการสอนแบบ ESTEAM

สมมติฐานของการวิจัย

สถานภาพส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และระดับชั้นการเป็นผู้ปกครองมีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการบูรณาการการสอนแบบเอสเอสเอ็ม ที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบูรณาการการสอน สะเต็มศึกษา (STEM Education) ด้วยศิลปะ (Art) และจริยธรรม (Ethics)สู่ ESTEAM : กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยโดยมุ่งเน้น ศึกษาเฉพาะความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง ที่มีต่อการบูรณาการการสอนสะเต็มศึกษา (STEM Education) ด้วยศิลปะ (Art) และจริยธรรม (Ethics) สู่ ESTEAM ของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 24-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

นิยามศัพท์

สะเต็มศึกษา (STEM Education) หมายถึง การบูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์

ESTEAM หมายถึง การบูรณาการ วิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยเพิ่มจริยธรรมและศิลปะ

ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็ก

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2557 ตั้งแต่ระดับชั้นเด็กเล็กถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,400 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ตั้งแต่ระดับชั้นเด็กเล็กถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 758 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970) และดำเนินการใช้วิธี การเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และระดับชั้นของนักเรียน จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบูรณาการการสอนแบบเอสเอสเอ็ม จำนวน 20 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ใช่หรือไม่ (Yes/No)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.ความเที่ยงตรง (Content Validity) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้

และการประเมินที่ถูกต้อง จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ IOC (Index of Item Objectives Congruence) เลือกค่าดัชนี ที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

2. ความเชื่อมั่นของเนื้อหา (Content reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่าน การปรับปรุงแก้ไข ไปทดลอง (Try out) สอบถาม ผู้ปกครอง จำนวน 30 คน และนำผลที่ได้ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เกณฑ์การหาความเชื่อมั่น กำหนดไว้ 0.80 ขึ้นไป ได้ค่าเท่ากับ 0.98

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบโควตา (Quota sampling) เลือกตามระดับชั้นชั้นละ 50 คน เป็นผู้ปกครองของนักเรียนระดับ ชั้นเด็กเล็กถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจำนวน 1,400 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา และมีความครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 758 ชุด คิดเป็นร้อยละ 54.14

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ นำเสนอข้อมูลในรูปตาราง ประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

ด้านเพศ ผู้ปกครองที่ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 548 คน หรือ ร้อยละ 72.30 และเป็นชายจำนวน 210 คน หรือ ร้อยละ 27.70 ด้านอายุ จำนวนผู้ตอบ แบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี จำนวน 466 คน หรือ ร้อยละ 61.50 ผู้ตอบแบบ สอบถามน้อย ที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 61 ปี ขึ้นไป 2 คน หรือ ร้อยละ 0.20

ด้านระดับการศึกษา ผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 379 คน หรือร้อยละ 50.00 ระดับปริญญาตรีจำนวน 351 คน หรือร้อยละ 46.30 และต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 28 คน หรือร้อยละ 3.70

ด้านอาชีพ ผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวจำนวน 224 คนหรือร้อยละ 29.60 และพนักงานบริษัทเอกชนจำนวน 223 คน หรือ 29.40 และอาชีพอื่นๆ จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 18.90 ด้านระดับ ชั้นที่นักเรียนเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามมีบุตรเรียนอยู่ในระดับชั้นเด็กเล็ก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบูรณาการการสอนแบบ (ESTEAM) พบว่าผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการบูรณาการองค์ความรู้หลายๆด้านเข้าด้วยกันจำนวนร้อยละ 98.50 ESTEAM Education ส่งเสริมกระบวนการคิดและ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบร้อยละ 97.50 การจัดการเรียน การสอนแบบ STEM Education จัดกิจกรรม ได้ทั้งภายในและ ภายนอกห้องเรียน ร้อยละ 97.10 ควรจัดการศึกษาเหมาะสมกับวัยและศักยภาพของผู้เรียนร้อยละ 96.80 ควรส่งเสริมจริยธรรม เป็น ESTEAM Education ร้อยละ 95.90 ผลผลิตของ ESTEAM

Education คือ นวัตกรรม (Innovator) ที่มีจริยธรรม และมีความคิดสร้างสรรค์ร้อยละ 95.60 ผู้ปกครอง มีความสนใจในการรับทราบ ข้อมูลการจัดการศึกษา แบบ ESTEAM Education ร้อยละ 94.50 การจัดการศึกษาควรใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วม ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ร้อยละ 93.50 STEM Education เน้นการพัฒนา ทักษะกระบวนการ และเจตคติเชิงบวก ร้อยละ 93 ผู้ปกครองควรมี ความรู้ความเข้าใจ การจัดการ เรียนแบบ ESTEAM Education ร้อยละ 88.90 วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ ร้อยละ 73.10 โดยภาพรวมทุกประเด็นมีค่าเฉลี่ย คิดเป็น ร้อยละ 74.38

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างสถานภาพด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับชั้น กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบ ESTEAM โดยใช้ค่าทดสอบ ไคสแควร์ (Chi-square) พบว่า

1) เพศของผู้ปกครองไม่มีความ สัมพันธ์กับ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเอส เต็ม (ESTEAM Education) ในทุก ๆ ประเด็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) อายุของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ กับ ประเด็นต่างๆได้แก่ การจัดการศึกษาควรใช้ กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับ ผู้ปกครอง การจัดการเรียนการสอนแบบ STEM Education จัดกิจกรรมได้ทั้งภายในและภายนอก ห้องเรียนการจัดการเรียนการสอนแบบ STEM Education เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ESTEAM Education ควรเริ่มจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับ ปฐมวัย ผู้ปกครองควรมีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนแบบ ESTEAM Education การสอนแบบ ESTEAM Education ควรใช้คอมพิวเตอร์และแท็บเล็ต ในการ จัดการเรียนการสอนเท่านั้น ESTEAM Education เป็น

การเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำมากกว่าการลงมือปฏิบัติ ESTEAM Education ส่งเสริมกระบวนการคิด และ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

3) ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า มี ความสัมพันธ์ กับประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการ ศึกษาควรมีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ หลาย ๆ ด้านเข้า ด้วยกัน ควรส่งเสริม จริยธรรม (Ethics) ควบคู่กับการ จัดการเรียนการสอนแบบ STEM Education เป็น ESTEAM Education

4) อาชีพของผู้ปกครองพบว่ามี ความสัมพันธ์ใน เรื่อง การจัดการเรียนการสอน STEM Education เน้นการทำโครงงานเท่านั้น และเน้นครูเป็นศูนย์กลาง

5) อาชีพของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ ในเรื่อง STEM Education เป็นการบูรณาการวิชา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ ศิลปะการจัดการเรียนการสอนแบบ STEM Education เน้นเฉพาะการทำโครงงานเท่านั้น การจัดการเรียนการสอนแบบ STEM Education เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ESTEAM Education เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำมากกว่าการลงมือ ปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า มีความสัมพันธ์กับ ประเด็น 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบ STEM Education เน้นเฉพาะการทำโครงงานเท่านั้น และการจัดการเรียนการสอนแบบ STEM Education เน้นครูเป็นศูนย์กลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับชั้นที่นักเรียนเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์กับประเด็นเพียง 1 ประเด็น เท่านั้น คือ STEM Education เป็นการบูรณาการวิชา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ และ วิชาศิลปะ (Arts)

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบ ESTEAM Education โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์

ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบ ESTEAM Education	ระดับนัยสำคัญ				
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	ระดับชั้น
1. การจัดการศึกษาควรมีการเชื่อมโยงองค์ความรู้หลายๆด้านเข้าด้วยกัน	0.19	0.66	0.05	0.84	0.44
2. การจัดการศึกษาควรใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง	0.20	0.02	0.36	0.80	0.96
3. การจัดการศึกษาควรเหมาะสมตามวัยและศักยภาพของผู้เรียน	0.53	0.23	0.07	0.10	0.97
4. STEM Education เป็นการบูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์	0.78	0.71	0.72	0.36	0.52
5. STEAM Education เป็นการบูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ และวิชาศิลปะ (Arts)	0.59	0.13	0.42	0.60	0.01
6. ควรส่งเสริมจริยธรรม (Ethics) ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนแบบ STEM Education เป็น ESTEAM Education	0.51	0.16	0.00	0.60	0.81
7. STEM Education เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการและเจตคติเชิงบวก	0.09	0.39	0.17	0.95	0.63
8. การจัดการเรียนการสอนแบบ STEM Education เน้นเฉพาะการทำโครงงานเท่านั้น	0.46	0.80	0.01	0.03	0.87
9. การจัดการเรียนการสอนแบบ STEM Education เน้นครูเป็นศูนย์กลาง	0.14	0.02	0.00	0.03	0.97
10.การจัดการเรียนการสอนแบบ STEM Education จัดกิจกรรมได้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน	0.60	0.02	0.81	0.70	0.86
11.STEM Education ช่วยให้ตระหนักถึงแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคต	0.75	0.28	0.38	0.96	0.09
12.ESTEAM Education เป็นการเรียนรู้ที่ท้าทายและลุ่มลึก	0.26	0.13	0.75	0.95	0.94
13.ผลผลิตของ ESTEAM Education คือ นวัตกรรม (Innovator) ที่มีจริยธรรมและมีความคิดสร้างสรรค์	0.26	0.14	0.33	0.16	0.37
14.ESTEAM Education ควรเริ่มจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย	0.23	0.02	0.49	0.42	0.07
15.ผู้ปกครองควรมีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนแบบ ESTEAM Education	0.48	0.00	0.74	0.87	0.07

ตารางที่ 1 (ต่อ)

16. ครูผู้สอน ESTEAM Education ควบคุมจัดการเรียนการสอนเฉพาะวิชาของตนเองเท่านั้น	0.66	0.12	0.09	0.49	0.54
17. การสอนแบบ ESTEAM Education ควบคุมคอมพิวเตอร์และแท็บเล็ตในการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น	0.30	0.02	0.36	0.24	0.96
18. ESTEAM Education เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำมากกว่าการลงมือปฏิบัติ	0.21	0.02	0.01	0.17	0.94
19. ESTEAM Education ส่งเสริมกระบวนการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ	0.82	0.01	0.07	0.49	0.69
20. ท่านมีความสนใจในการรับทราบข้อมูลการจัดการศึกษาแบบ ESTEAM Education	0.90	0.79	0.20	0.66	0.15

สรุปและอภิปรายผล

ผู้ปกครองโรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ส่วนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ซึ่งพบว่าเพศไม่มีผลความแตกต่างต่อความรู้ และความเข้าใจของผู้ปกครองในการสอนแบบ ESTEAM แต่การศึกษาของผู้ปกครองมีผลต่อความเข้าใจในเรื่อง การจัดการศึกษาควรมี การเชื่อมโยงความรู้ หลาย ๆ ด้านเข้าด้วยกัน และการจัดการศึกษาควรเหมาะสม สมกับวัยและ ศักยภาพของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 มาตรา 23 ได้กำหนดว่า “การจัดการ ศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษา นอกกระบวน และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้น ความสำเร็จ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวน การเรียนรู้ และ บูรณาการตามความเหมาะสมใน แต่ละระดับการศึกษา” นอกจากนี้ยังสอดคล้อง ในเรื่องการบูรณาการ การเรียนการสอน งานวิจัยของ สโตแมน มัวร์ และ โรริง (Stohlmann, Moore & Roehring, 2012) ที่ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ที่มีคุณภาพ ด้วย

การบูรณาการการเรียนการสอน สะเต็มศึกษา ด้วยการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับตัวเด็ก ได้อย่างมาก การศึกษาและอาชีพของผู้ปกครองมีผลต่อความคิดเห็นในเรื่องการสอน STEM Education ที่เน้นการทำโครงงานเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นความเข้าใจผิดของผู้ปกครองในเรื่องการจัดการเรียนการสอนเพราะ การสอนสะเต็มศึกษาสามารถใช้วิธีการสอนได้หลากหลายเช่น การใช้กระบวนการวิศวกรรมศาสตร์ การสอนแบบการสืบค้น การสอนแบบใช้ปัญหา เป็นฐาน หรือ การสอนแบบ 5Es แต่การสอน แบบโครงงานเป็นการสอนที่มี ประสิทธิภาพ แบบหนึ่งในการสอนสะเต็มศึกษาเพราะเป็นการ เรียนที่ลุ่มลึก ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ลาบอยล์ช (Laboy-Rush, 2016) ได้กล่าวถึง การเรียนสะเต็มศึกษาด้วยการใช้โครงงาน ช่วยให้เด็กสนใจ ในวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี คณิตศาสตร์ และ วิศวกรรมศาสตร์ มากขึ้น และเป็นการสร้าง องค์ความรู้ในเด็ก การทำ โครงงานประสบความสำเร็จ ได้จากการที่ครู จัดกิจกรรมการสอน โครงงานที่ไม่เหมือน ใครโดยให้นักเรียนได้แก้ ปัญหาในด้าน STEM อายุ ระดับการศึกษาและ อาชีพของผู้ปกครอง มีผลต่อความคิดเห็นในเรื่องการเน้นครู

เป็นเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ซึ่งแสดงถึงความเข้าใจในเรื่อง การจัดการศึกษาของผู้ปกครองยังคลาดเคลื่อน ในเรื่องหลักการจัดการเรียนการสอน เน้นเด็กเป็นสำคัญเพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่นกันในมาตรา 22 ที่เน้นการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งกับทฤษฎีทางการศึกษาของนักการศึกษาจอห์น ดิวอี้ในการเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เด็กควรได้เรียนทักษะเกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิต (Morrison, 2014) ผู้ปกครองอาจเห็น ว่าในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมศึกษา ครูอาจมีบทบาทสูงในการจัดกิจกรรมบูรณาการการสอนให้เป็นการสอนเพิ่มเติมศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมศึกษาเป็นเรื่องใหม่ สำหรับผู้ปกครองความจริงแล้วขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครูถ้าครูใช้การสอนแบบโครงงานต้องจัด การเรียนการสอนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนการทำโครงงาน เด็กจะเลือกทำโครงงานตามความสนใจของตน (Helm & Katz, 2011) ดิวอี้ ได้กล่าวว่าครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ในการทำโครงงานเท่านั้น (Helm, 2015) ซึ่งการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หรือ Constructionism ของโรงเรียนดรณสิขาลัย ที่เน้นการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เรียน โดยให้นักเรียนทำโครงงาน ตามแนวทางของ ศาสตราจารย์พาเพิร์ต (Papert) ที่เชื่อว่าเด็กเรียนรู้ ได้ดีเพราะเด็กได้เรียนรู้และทำกิจกรรมที่ตนสนใจ (ดรณสิขาลัย, 2558) แต่การสอน ด้วยแนวทางหรือ กระบวนการสอนอื่นๆขึ้นอยู่กับ ครูในการสร้าง ความสมดุลระหว่างผู้เรียนและตัวครู อายุของผู้ปกครองมีผลต่อความคิดเห็นใน 7 ประเด็นใหญ่ได้แก่ 1) ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม และมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบ ESTEAM ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ตอบ

แบบสอบถามเป็นผู้ปกครองระดับชั้นเด็กเล็กที่ลูกเพิ่งเข้าเรียนที่โรงเรียน และมีอายุระหว่าง 40-50 ปี ซึ่งต้องการการประสานร่วมมือกับโรงเรียนใน การพัฒนาและส่งเสริมเด็ก การที่ ผู้ปกครองเข้าใจ ในการจัดการเรียนการสอนและมีการส่วนร่วมในการเรียนการสอนจะมีผลต่อการ ประสบความสำเร็จ ใน การเรียนของเด็ก ซึ่ง ศาสตราจารย์เจนส์ (Jeynes, 2005) แห่งมหาวิทยาลัย Harvard พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนมากขึ้น และ จากผลการวิจัยของ Topor, et al (2010) ที่ศึกษาการรับรู้ทางสติปัญญา และความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูกับนักเรียนจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลเด็กพบว่ามีความสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีผลต่อการเรียนและสติปัญญาของเด็ก 2) ความคิดเห็น ของ ผู้ปกครองในด้านการจัดการเรียนการสอน ESTEAM ตั้งแต่ปฐมวัย สอดคล้อง กับงานวิจัย ของ ไฮสโคป (HighScope) ที่ได้ศึกษาเด็กที่ได้ เรียนในโปรแกรมการสอนเด็ก ด้อยโอกาสที่มี คุณภาพ โดยติดตามเด็กจนอายุ 40 กว่าปี พบว่า เด็กประสบความสำเร็จในชีวิตมากกว่า เด็กที่ เรียนโปรแกรมอื่น (Highscope, 2005) ดังนั้น การเรียนการสอนแบบ ESTEAM ควรเริ่มที่เด็กปฐมวัย เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้ด้วยการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมีจริยธรรมในการดำรงชีวิต 3) การใช้ คอมพิวเตอร์ และ แท็บเล็ตในการจัดการเรียน การสอน ESTEAM และ 4) การส่งเสริม กระบวนการคิดและการแก้ปัญหา การจัดการเรียน การสอนแบบ ESTEAM เป็นการสอนที่ผสมผสาน การใช้เทคโนโลยีช่วยในการหาความรู้และข้อมูล เรียนรู้จากการแก้ปัญหาต่างๆในการใช้สื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ ทักษะในศตวรรษที่ 21 ในเรื่อง การสื่อสารสนเทศและรู้เท่าทันหนังสือและการ

สื่อสาร และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นทักษะที่นักเรียนในโลกปัจจุบัน ควรมี เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เด็กควรมีทักษะการแก้ปัญหา และ รู้จักการใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ใช้ เป็น เครื่องมือใน และเป็นกระบวนการใน การพัฒนา ตนเอง 5) **ESTEAM** เป็นการเรียนรู้ ที่เน้นการ ท่องจำ ซึ่งในข้อนี้เป็น ความเข้าใจ ที่ไม่ถูกต้อง เพราะการเรียนการสอนในโลก ปัจจุบันเน้น การเรียนรู้ด้วยการลงมือทำกิจกรรมมากกว่าการ ท่องจำ จากงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ซิคาโก พบว่าเด็กที่เรียนด้วยการลงมือทำกิจกรรม และใช้วัสดุอุปกรณ์ในการเรียนวิทยาศาสตร์มีความเข้าใจในการเรียนและมีผลสอบทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าเด็กที่ไม่ได้เรียนด้วยการลงมือทำและใช้อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ (Ingmire, 2015: 6) การจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอน ได้ทั้งในและนอกห้องเรียน การจัดการสอนที่ดีควรจัดได้ทั้งในและนอกห้องเรียน เพราะนอกห้องเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยการ ลงมือทำ สิ่งต่างๆและเรียนด้วยการเห็นสภาพจริงมากกว่า

การเรียนในห้องเรียนในหลายด้าน นักการศึกษาของมหาวิทยาลัยแวนเดอร์บิลท์ (Claiborne, Morrell and et al, 2016) ได้สนับสนุนว่าการสอนนอกห้องเรียนว่า เป็นการเรียนแบบเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ในการนำเด็กไปสู่โลกภายนอกและมีบรรยากาศการ เรียนรู้ อย่างร่วมมือกันซึ่งสามารถ จัดในรูปแบบ ทักษะศึกษา การเรียนรู้จากชุมชน การเรียนรู้ใน ต่างประเทศ การใช้เทคโนโลยีนอก ห้องเรียน หรือการเรียนรู้โดย ใช้สถานที่ที่เป็นพื้นฐาน 7) ควร ส่งเสริม จริยธรรมควบคู่ไปกับการสอนสะเต็ม เพราะการ

ปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดีได้ควรเริ่มตั้งแต่ยังเด็กด้วยการสอนจริยธรรมซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมิหรรษาภูมิพลอดุลยเดชได้ให้พระบรมราโชวาทที่ สอดแทรกจริยธรรมการเป็นคนดีให้กับประชาชนเสมอมา ดังเช่น พระบรมราโชวาทในพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า 5 เมษายน 2535 ในเรื่องคุณธรรมของคนดี ประการแรก คือ ความซื่อสัตย์ ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจ ฝืนใจตนเอง ให้ประพฤติอยู่ในความสัตย์ ความดี ประการที่สามคือ การอดทน อดกลั้น อดออมที่ จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต ประการที่สี่คือ การรู้จักจักละวางความชั่ว ความทุจริตและรู้จักสละ ประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจากพระบรมราโชวาทแสดงถึงการมีคุณธรรมและเป็นคนดีจะนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดี ทำให้ประเทศมี ความเจริญและสงบสุขการจัดการเรียนการสอนจึงจำ เป็นต้องสอนจริยธรรมควบคู่ไปกับการสอนความรู้

สรุป ประเด็นที่ผู้ปกครองมีความเข้าใจในเรื่องการสอนแบบเอสสะเต็ม มากที่สุดคือ 1) การบูรณาการ ความรู้หลายๆด้าน 2) การเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบซึ่งตรงกับทักษะในศตวรรษที่ 21 3) การจัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียน และ นอกห้องเรียน 4) การจัดการศึกษาที่เหมาะสม กับวัยและศักยภาพของผู้เรียน 5) การส่งเสริม จริยธรรม ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนซึ่ง ประเด็นเหล่านี้ตรงกับแนวทางการสอนเอสสะเต็ม ในอนาคต

References

- Blumenfeld, S. (2011). **Why Johnny Still Can't Read.** Available from: [http://www.thenewamerican.com/reviews/opinion/item/10752-why-johnny-still cant- read](http://www.thenewamerican.com/reviews/opinion/item/10752-why-johnny-still-cant-read). (December 2, 2015).
- Bybee, W, R. (2013). **The Case of Stem Education: Challenges and Opportunities.** USA: NSTA.
- Chanathip Ponkul. (2012). **Integrated Curriculum, Reading, Analysis, and Writing (3rd.Ed.).** Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Charauaypon Torranin. (2016). **Meanings of principles of morals and ethics.** Available from: [http://www.charuaypontorranin.com/ index.php?lay=show&ac= article&Id=5375831](http://www.charuaypontorranin.com/index.php?lay=show&ac= article&Id=5375831). (December 12, 2015).
- Chan-ocha, P. (2015). **Prayuth Led the Group of Ministers to Announce the Understanding of 11 Strategies by the King.** Available from: <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9570000104782>. (December 12, 2015).
- Darunsikkhalai School for Innovative Learning. (2015). **Theory.** Available from: <http://e-school.kmutt.ac.th/theory.php> .(December 12, 2015).
- Dechakulp, P. Yindeesook, P and Meesri, R. (2008). **Integrated Teaching in the 21st Century (3rd Ed).** Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Drake, S. M. & Burns, R. C. (2004). **Meeting Standards through Integrated Curriculum.** Available from: [http://www.ascd.org/publications/books/103011/chapters/ What-Is-Integrated-Curriculum.aspx](http://www.ascd.org/publications/books/103011/chapters/What-Is-Integrated-Curriculum.aspx).(December 2, 2015)
- Educationclosets. (2016). **How to Steam.** Available from: <http://educationcloset.com/steam/how-to-steam/>.(December 2, 2015).
- Elementary is Engineering. (2015). **Science, Technology and Engineering.** Available from: <http://www.eie.org/overview/science-engineering-technology>. (December 5, 2015)
- Helm, H. H., & Katz. L. (2005). **Young Investigators: The Project Approach in the Early Years.** (2nd.). USA: Teachers College Press.
- Helm, J. H. (2015). **Becoming Young Thinkers: Deep Project Work in the Classroom.** USA: Teachers College Press.
- Henry S. M. (2015). **No Child Left Behind to Strengthen K-12 STEM Education.** . Available from: <https://www.aip.org/fyi/2015/new-'no-child-left-behind'-aims-strengthen-k-12-stem-education> . (December 12, 2015).

- Highscope. (2005). **HighScope Perry Preschool Study- Lifetime Effects: the HighScope Study through Age 40.** Available from: <http://www.highscope.org/content.asp?contentid=219>. (July 4, 2015).
- Ingmire, J. (2015). **Learning by Doing Helps Students Perform Better in Science.** Available from: <https://news.uchicago.edu/article/2015/04/29/learning-doing-helps-students-perform-better-science>. (October 27, 2015).
- Institute of Culture and Arts. (2010). **The Goodness of Memory for Professor Dr. Saroj Boasri.** Available from: http://iacr.swu.ac.th/upload_research/download/37-8039-0.pdf. (October 27, 2015).
- Jeynes, W. H. (2005). **Parental Involvement and Student Achievement: A Meta Analysis.** Available from: <http://www.hfrp.org/publications-resources/browse-our-publications/parental-involvement-and-student-achievement-a-meta-analysis>. (March 12, 2016).
- Kamane, (2015). **Various of Instruction.** Bangkok. Chulalongkorn University Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement,**
- Mahidol Wittayanusorn School. **History.** (2015). Available from: https://www.mwit.ac.th/content.php?content_title=HIST_TITLE&content=HIST_CONTENT. (December 12, 2015).
- Laboy-Rush, D. (2016). **Integrated STEM Education through Project Based Learning.** Available from: <http://www.rondout.k12.ny.us/common/pages/DisplayFile.aspx?itemId=16466975> (January 4, 2015).
- Locker, M. (2014). **This Is How Music Can Change Your Brain.** Available from: <http://time.com/3634995/study-kids-engaged-music-class-for-benefits-northwestern/> (January 12, 2015).
- Little Scientists House. (2015). **About Us.** Available from: <http://www.littlescientistshouse.com/about>. (December 12, 2558).
- Mann, E. L., Mann R. L., Strutz M. L., Duncan D. and Yoon S. Y. (2011). Integrating Engineering into K-6 Curriculum Developing Talent in the Stem Disciplines. **Journal of Advanced Academics.** Vol.22(4)
- M Thai News. (2015). **9 Teachings of the King in the urn.** Available from: <http://news.mthai.com/hot-news/403289.html>. (October 27, 2015).
- Morrison, G. S. (2014). **Fundamentals of Early Childhood Education.** USA: PEARSON.

- P21.org. (2015). **Framework for 21st Century Learning**. Available from: <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>. (December 12, 2015).
- Ministry of Education. (1998). **National Education Act**. Available from: <http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm>. (December 12, 2015).
- Pitaksalee, P. (2007). **Integrated Curriculum**. Office of the Basic Education Commission. Available from: http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=11795&Key=news_research. (December 12, 2015).
- Princess Chulabhorn's College. (2015). **History**. Available from: <http://pccp.ac.th/cshs/aboutschool/history>. (December 12, 2015).
- Rayong Science Academy. **Rayong Science Academy**. (2015). Available from: <http://www.pttplc.com/th/Documents/Sustainability%20Highlight/RASA%20Profile.pdf>. (December 12, 2015).
- Routledge. Stohlmann, M., Moore, T.J., & Roehring, G.H. (2012). Considering for Teaching Integraed STEM Education. **Journal of Precollege Engineering Education Research**, 2(1)
- Seethapanon, S. (2015). **Learning Management for Teachers in the New Era for Developing Students Skills in the 21st Century**. Bangkok: 9119 Technic Printing.
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2015). **STEM Education's Learning Management**. Available from: <http://www.stemedthailand.org/wp-content/uploads/2015/05/STEM-Education2.pdf>. (December 12, 2015).
- Topor, D. R., Keane, S.P., Shelton, T. L., & Calkins, S. D. (2010). **Parental involvement and Students Academic Performance: A Multiple Meditational Analysis**. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3020099/> (December 27, 2015).
- U.S. Department of Education. (2015). **Title 1- Improving the Academic Achievement of the Disadvantaged**. Available from: <http://www2.ed.gov/policy/elsec/leg/esea02/pg1.html#sec1001>. (December 27, 2015).

ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของภาพยนตร์กับบริบททางสังคม

ภัตสร สังข์ศรี¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ของบริบททางสังคม (Social Context) ที่ส่งผลต่อพัฒนาการของภาพยนตร์ โดยใช้กรอบแนวคิดของ Andrew Higson และ Tom O' Regan การวิจัยนี้เลือกใช้การวิเคราะห์ด้านเอกสาร (Documentary research) โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของ ภาพยนตร์ในแต่ละประเทศ กับบริบททางสังคม การเมือง และวัฒนธรรม ของแต่ละประเทศ ในงานวิจัยนี้ เลือกภาพยนตร์จากหลายประเทศและหลายช่วงเวลามาวิเคราะห์ เช่น ภาพยนตร์อเมริกัน (ฮอลลีวูด) ภาพยนตร์เยอรมัน ภาพยนตร์อิตาลี และภาพยนตร์รัสเซีย เป็นต้น ผลการศึกษารูปได้ว่า บริบททางสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพัฒนาการของภาพยนตร์มีดังนี้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลต่อการก่อกำเนิดรูปแบบของภาพยนตร์ และอุตสาหกรรมภาพยนตร์ การเมืองใช้ภาพยนตร์เพื่อ โฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ทั้งฝ่ายรัฐและฝ่ายต่อต้านรัฐ รวมทั้งทำให้เกิดภาพยนตร์กลุ่มต่าง ๆ ดังนั้น ภาพยนตร์จัดเป็นเครื่องมือทางการเมือง นอกจากนั้นงานศิลปะ เช่น วรรณกรรมและจิตรกรรม มีอิทธิพล ต่อรูปแบบและเนื้อหาของภาพยนตร์

ปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องต่อพัฒนาการของภาพยนตร์ในแต่ละทศวรรษ โดยมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม

คำสำคัญ: ภาพยนตร์ บริบททางสังคม

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คลองหก ปทุมธานี 12110
e-mail: patsorn_sungsri@hotmail.com

The Relationship between the Development of Cinema and Social Context

Patsorn Sungsi¹

Abstract

With an aim to find out the relationship between the development of cinema and social context, the research used the documentary research approach and adopted the idea of Higson and O'Regan. It analyzed the cinemas that were played at various periods of time in various countries, such as America (Hollywood), Germany, Italy, and Russia. The result showed that social context influenced to the development of the cinema as follows: science and technology had an impact on the development of the cinema and the film industry. Therefore, the cinema is a product of science and technology. Politics and war used the cinema not only to propagandize the state but also to protest the state. In addition, the politics and war were the important factors that constructed the film genre. As a result, the cinema was used as a political instrument. Literature and painting influenced the style and content of the film. So, the cinema was a part of arts.

The said factors-science and technology, politics and war, and arts-were involved and played the dynamics roles in the development of the cinema.

Keywords: Cinema, Social context

¹Lecturer in Department of Radio and Television Broadcasting Technology, Faculty of Mass Communication Technology
Rajamangala University of Technology, Klong 6, Pathum Thani 12110
e-mail: patsorn_sungsri@hotmail.com

บทนำ

ภาพยนตร์จัดเป็นสื่อที่มีอายุยาวนานเกินศตวรรษ นับตั้งแต่พี่น้องลูมิแอร์ได้ประดิษฐ์กล้องถ่ายภาพยนตร์ Cinematograph และทำการฉายภาพยนตร์เป็นครั้งแรกในวันที่ 28 ธันวาคม 1895 ที่กรุงปารีส (Reeves, 1999) จนถึงปัจจุบันนี้ ภาพยนตร์มีบทบาทที่หลากหลายนอกเหนือจากเป็นสื่อที่ให้ความบันเทิงกับประชาชนแล้ว ภาพยนตร์ยังถูกสร้างให้เป็นอาวุธทางการเมืองให้กับทุกขั้วอำนาจทั้งในส่วนของรัฐบาล ที่สร้างภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda Film) เพื่อส่งเสริมลัทธิชาตินิยม (Nationalism) และในส่วนที่ทำหน้าที่ต่อต้านรัฐบาล เช่น ภาพยนตร์กลุ่ม Third Cinema ที่สร้างในช่วงทศวรรษที่ 60s และ 70s เพื่อทำหน้าที่ต่อต้านการกดขี่จากอำนาจรัฐ และสะท้อนปัญหาของประชาชนที่ยากจน

ภาพยนตร์เป็นส่วนหนึ่งที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เนื่องจากภาพยนตร์สามารถพัฒนาจนเป็นระบบอุตสาหกรรมภาพยนตร์ และยังสามารถแตกแขนงไปสู่ภาคธุรกิจอื่น ๆ เช่น ธุรกิจดนตรี แฟชั่น การท่องเที่ยว หรือแม้แต่ธุรกิจอาหาร ซึ่งแฝงตัวในรูปของโฆษณาแฝงในภาพยนตร์ นอกจากนั้นภาพยนตร์ยังทำหน้าที่เสนอแนวคิด ศิลปะ วัฒนธรรม ความเชื่อ ของแต่ละประเทศที่ผลิตภาพยนตร์ ดังนั้นการศึกษาภาพยนตร์นอกจากจะได้เรียนรู้ข้อมูลในส่วนของภาพยนตร์โดยตรงแล้ว ยังสามารถเรียนรู้บริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภาพยนตร์ เช่น ข้อมูลด้าน การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม รวมทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำหน้าที่อธิบาย ความสัมพันธ์ของบริบททางสังคม (Social Context) คือ การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับพัฒนาการของภาพยนตร์ในแต่ละช่วงเวลานับตั้งแต่การเริ่มศึกษาภาพเคลื่อนไหว ในยุค 1890s ที่ตรงกับช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรมในประเทศแถบยุโรปและอเมริกา จนกระทั่งถึงปี 2000 ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่คอมพิวเตอร์เข้ามามีอิทธิพลในวิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและเนื้อหาของภาพยนตร์ในแต่ละช่วงเวลานั้นล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง

นอกจากนั้นงานวิจัยนี้ยังต้องการแสดงให้เห็นถึงอำนาจของสื่อภาพยนตร์ที่สามารถทำหน้าที่หลากหลาย เช่น เป็นอาวุธทางการเมือง เป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นสื่อที่บันทึกวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาคที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์ภาพยนตร์จะทำให้เกิดความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของประชาชนในแต่ละช่วงเวลา

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยใช้กรอบแนวคิดของ Andrew Higson (1989) เพื่อพิจารณาภาพยนตร์ของแต่ละชาติที่มีลักษณะเฉพาะ และบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน โดยการวิจัยนี้ เลือกใช้การวิเคราะห์ด้านเอกสาร (documentary research Approach) และใช้แนวคิดของ Tom O'Regan (1996) โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของภาพยนตร์ในแต่ละประเทศ กับบริบททางสังคม คือ

การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ของแต่ละประเทศ

การวิเคราะห์เอกสารและภาพยนตร์ จัดเรียงตามลำดับเวลา (Chronology) ดังนี้ 1) ภาพยนตร์ยุคแรกเริ่มและภาพยนตร์เงียบ (1890s-1920s) 2) ภาพยนตร์ยุคสงครามโลกครั้งที่สอง (1930s) 3) ภาพยนตร์ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (1940s-1950s) 4) ภาพยนตร์กับวัฒนธรรมการต่อต้าน (1960s-1970s) 5) ภาพยนตร์ในยุคทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ (1980s-1990s และ 2000) ภาพยนตร์ที่ศึกษามีทั้งหมด 70 เรื่อง สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกภาพยนตร์ที่มีลักษณะเป็นตัวแทนของแต่ละช่วงเหตุการณ์สำคัญ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยเรียบเรียงการวิเคราะห์เอกสารและภาพยนตร์ โดยจำแนกตามช่วงเวลา ดังนี้

1) ภาพยนตร์ยุคแรกเริ่มและภาพยนตร์เงียบ (1890s-1920s)

ภาพยนตร์ถูกประดิษฐ์ในช่วง ทศวรรษที่ 1890s ซึ่งตรงกับช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรม สิ่งประดิษฐ์ต่างๆเกิดขึ้นมากมาย เช่น โทรศัพท์ ประดิษฐ์ในปี 1876 เครื่องเล่นแผ่นเสียงในปี 1877 รถยนต์ได้รับการพัฒนา ในช่วง 1880s - 1890s รวมทั้งการประดิษฐ์อุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (Thomson and Bordwell, 1994) การติดต่อสื่อสารสะดวกมากขึ้น และความเป็นเมืองก็เริ่มแผ่ขยาย คนมีการรวมกลุ่ม อพยพจากชนบทเข้าสู่เมือง เพื่อมาใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ภาพยนตร์สร้างขึ้นจากแนวคิดพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ของนักฟิสิกส์ชาวอังกฤษ Peter Mark Roget ที่ค้นพบ Persistence of Vision คือการจดจำภาพของตามนุษย์จะใช้เวลา 16 ภาพต่อวินาที แนวคิดนี้นำไปสู่อุปกรณ์สิ่งประดิษฐ์ และการทดลองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมองเห็นและภาพเคลื่อนไหว เช่น Thaumatrope, Phenakistoscope, และการทดลองการถ่ายภาพเคลื่อนไหวของ Eadweard Muybridge เป็นต้น จนกระทั่ง ในปี 1890 Dickson ผู้ช่วยของ Thomas Alva Edison ได้ประดิษฐ์ Kinetograph ซึ่งเป็นกล้องถ่ายภาพยนตร์เครื่องแรกของโลก และในปี 1891 Dickson ได้ออกแบบเครื่องฉายภาพยนตร์ เรียกว่า Kinetoscope ลักษณะของเครื่องฉายเป็นแบบ ถ้ามอง (Peep-show) สามารถดูได้ครั้งละ 1 คน และผลิตเพื่อให้ประชาชนได้ชมในปี 1894 ในขณะที่โรงถ่ายภาพยนตร์แห่งแรกชื่อ Black Maria ได้สร้างขึ้นที่ห้องทดลองของ Edison ในปี 1894 เพื่อทดลองถ่ายทำภาพยนตร์โดยใช้เครื่องถ่าย Kinetograph ภาพยนตร์สั้นในยุคแรกได้ผลิตขึ้นที่โรงถ่าย Black Maria แห่งนี้ เช่น Blacksmith (Edison, 1893) และ Fred Ott's Sneeze (Dickson, 1894) เป็นต้น

ในเวลาใกล้เคียงกันปี 1895 ที่ฝรั่งเศสพี่น้องตระกูลลูมิแอร์ Louis และ Auguste ได้ประดิษฐ์ Cinématographe ซึ่งเป็นกล้องถ่ายภาพยนตร์และสามารถฉายภาพขึ้นจอได้ สองพี่น้องได้ถ่ายทำภาพยนตร์สั้นหลายเรื่อง เช่น Worker Leaving the Lumière Factory, Arrival of a Train at La Ciotat, , Baby's Meal, และ The Sprinkler Sprinkled, Waterer and Watered ภาพยนตร์ได้ฉายใน

โรงภาพยนตร์แห่งแรก ที่ Grand Café กรุงปารีส ในวันที่ 28 ธันวาคม 1895 (เยาวันนท์ เชษฐรัตน์, 2534)

เมื่อภาพยนตร์ได้ฉายในปี 1895 ก็มีการสร้างภาพยนตร์เป็นจำนวนมาก ทั้งในยุโรป และอเมริกา โดยช่วงเวลานี้เรียกว่า ยุคภาพยนตร์เงียบ (Silent Film Era) เป็นภาพยนตร์ที่ถ่ายทำโดยใช้ฟิล์มขาวดำ ไม่มีการบันทึกเสียงใด ๆ ดังนั้นภาพยนตร์เงียบจึงมีลักษณะพิเศษ คือ มีคำบรรยายระหว่างเรื่อง (Intertitle) มีการแสดงดนตรีสดและสร้างเสียงประกอบ เทคนิคการแสดงที่เน้นการใช้ภาษาร่างกายซึ่งมักเป็นลักษณะที่เกินจริง (Over Acting) ถ่ายทำด้วยความเร็ว 16 ภาพต่อวินาที และมีการย้อมสีฟิล์มเพื่อสร้างอารมณ์ ยุคภาพยนตร์เงียบสิ้นสุดเมื่อมีการสร้างภาพยนตร์เสียงเรื่องแรกคือ The Jazz Singer (กำกับโดย Alan Crosland, 1927) (Thomson and Bordwell, 1994) ดังนั้นยุคภาพยนตร์เงียบจึงมีอายุ 32 ปี โดยนับจากปี 1895 จุดแรกเริ่มของภาพยนตร์ จนถึงปี 1927 ที่ The Jazz Singer ภาพยนตร์เสียงเรื่องแรกถือกำเนิด

ช่วงเวลาที่ภาพยนตร์เงียบเป็นที่นิยมอเมริกาได้พัฒนาศิลปะการสร้างภาพยนตร์ โดยในช่วงเวลานี้ เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1914 - ค.ศ. 1918) ส่งผลให้ประเทศในยุโรปที่เข้าร่วมสงครามต้องหยุดชะงักการสร้างภาพยนตร์ ช่วงเวลานี้จึงเป็นยุคของอเมริกาที่สร้างและพัฒนา ภาพยนตร์ออกสู่ตลาดโลก ภาพยนตร์เงียบได้พัฒนาให้มีเรื่องราวที่ซับซ้อนและมีความยาวเพิ่มขึ้น รวมทั้งภาพยนตร์แนวหลีกหนี (Escapist Entertainment) ที่เน้นความบันเทิง คือภาพยนตร์ตลก (Comedy) มีการผลิตเป็นจำนวนมาก มีดารา และนักสร้าง

ภาพยนตร์ที่โด่งดังในยุคนี้ เช่น Charlie Chaplin, Buster Keaton เป็นต้น

ในขณะที่ภาพยนตร์อเมริกันผลิตเป็นภาพยนตร์กระแสหลัก (Mainstream) ภาพยนตร์ทางยุโรปก็มีพัฒนาการที่น่าสนใจ คือใช้แนวคิดทางศิลปะ ด้านจิตรกรรม และวรรณกรรม มาเป็นแนวทางในการสร้างภาพยนตร์ เช่น ภาพยนตร์ฝรั่งเศสแนวอิมเพรสชันนิสต์ (French Impressionist Film), ภาพยนตร์เยอรมันแนวเอ็กเพรสชันนิสต์ (German Expressionist Film), และภาพยนตร์แนวเหนือจริงของฝรั่งเศสและสเปน (Surrealist Film) และรัสเซียใช้แนวคิดทางการเมืองแนวมาร์กซิสต์ เพื่อสร้างเทคนิคการตัดต่อ แบบ Intellectual Montage หรืออาจเรียกว่า Soviet Montage (Thomson and Bordwell, 1994)

2) ภาพยนตร์ยุคสงครามโลกครั้งที่สอง (1930s)

ในทศวรรษที่ 30s นี้ ภาพยนตร์เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ ภาพยนตร์เงียบ และภาพยนตร์ขาว ดำ ถูกแทนที่ ด้วย ภาพยนตร์เสียงที่มีสีสั่น นอกจากนั้นยังเป็นช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และกำลังจะเริ่มต้นสงครามโลกครั้งที่ 2 (WW I 1914-1918, WW II 1939-1945) ประเทศต่าง ๆ จึงอยู่ในสภาวะของการเตรียมตัวสู่สงคราม

ในช่วงเวลานี้ได้ถูกบันทึกว่าเป็นยุคทองของภาพยนตร์อเมริกันหรือภาพยนตร์ฮอลลีวูด ที่สร้างภาพยนตร์ที่เน้นความบันเทิงโดยเฉพาะความบันเทิงในครอบครัว เพื่อการันตีความสำเร็จทางธุรกิจและการจำหน่ายสู่ตลาดโลก (Karney, 1997) เมื่อภาพยนตร์ฮอลลีวูดสร้างเป็นจำนวนมาก จนสามารถพัฒนาสู่

การจัดตระกูลภาพยนตร์ (Film Genres) เช่น ภาพยนตร์แก๊งสเตอร์ (Gangster Films), ภาพยนตร์เพลง (Musicals), ภาพยนตร์ข่าว (Newsreel), ภาพยนตร์ประวัติศาสตร์มหากาพย์ (Historical Biopics), ภาพยนตร์สะท้อนสังคม (Social Problem Films), ภาพยนตร์ตลก (Comedy), ภาพยนตร์ตะวันตก (Western), ภาพยนตร์สยองขวัญ (Horror) เป็นต้น (Tim Dirks, [online], 2016a)

เนื่องจากทศวรรษที่ 30s นี้ เป็นช่วงเวลาเริ่มต้นของสงครามโลกครั้งที่ 2 ภาพยนตร์จึงถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือทางการเมือง อาทิเช่น 1) ภาพยนตร์แนวสังคมนิยมสังคมนิยม (Socialist Realism) ของรัสเซีย หลักการคือภาพยนตร์จะต้องหลุดพ้นจากการทดลองรูปแบบใหม่ๆ (Stylistic Experiments) หรือเรื่องราวที่ยากแก่การทำความเข้าใจ ภาพยนตร์ต้องทำหน้าที่รับใช้พรรคคอมมิวนิสต์และประชาชน ภาพยนตร์ จึงมีบทบาทเพื่อการศึกษา และนำเสนอแม่แบบที่มีลักษณะ “Positive Hero” เช่น มองโลกในแง่ดี อุทิศตัวให้กับประเทศ และพรรคคอมมิวนิสต์ เช่น เรื่อง Chapayev (กำกับโดย Sergi และ Georgy Vasiliev, 1934) 2) ภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อของพรรคนาซีเยอรมัน โดยมีการแต่งตั้งรัฐมนตรีด้านโฆษณาชวนเชื่อ คือ Dr. Josef Goebbels เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบภาพยนตร์จนกระทั่งสงครามสิ้นสุด และห้ามชาวเยอรมันสร้างภาพยนตร์ ดังนั้นนักสร้างภาพยนตร์ และนักแสดง ชาวเยอรมัน หรือ มีแนวคิดแบบเสรีนิยม หรือแม้จะไม่ใช่ชาวเยอรมันก็ทนนโยบายของพรรคนาซีไม่ไหว จึงอพยพออกนอกประเทศเยอรมัน ดังนั้นการสร้างภาพยนตร์เยอรมันจึงมีจำนวนที่ไม่มาก และในส่วนน้อยก็จะเป็นภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อ เช่น เรื่อง Triumph of the

Will (กำกับโดย Leni Reifensahl, 1935) ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้นอกจากจะทำหน้าที่โฆษณาพรรคนาซีแล้ว ปัจจุบันภาพยนตร์เรื่องนี้กลายเป็นภาพยนตร์สารคดีทางประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง 3) การสนับสนุนอุตสาหกรรมภาพยนตร์อิตาลี รัฐบาลดำเนินการช่วยเหลืออุตสาหกรรมภาพยนตร์ โดยออกกฎหมายในปี 1931-1933 เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภาพยนตร์ให้เงินช่วยเหลือ และออกกฎหมายให้โรงภาพยนตร์จะต้องฉายภาพยนตร์อิตาลี ส่วนภาพยนตร์ต่างประเทศก็ต้องฉายนาซี และรัฐบาลมีเงินรางวัลสำหรับภาพยนตร์ที่มีคุณภาพ นอกจากนั้น ในปี 1932 ซึ่งอยู่ในช่วงปกครองของ มุสโสลินี (Mussolini) ก็เริ่มจัดเทศกาลภาพยนตร์ Venice Film Festival เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์อิตาลีโดยเฉพาะ นอกจากนั้น มีการเปิดโรงเรียนภาพยนตร์ และมีการจัดทำวารสารด้านภาพยนตร์ ซึ่งส่งผลให้ภาพยนตร์อิตาลีได้รับการชื่นชมในระดับนานาชาติ (Thomson and Bordwell, 1994)

3) ภาพยนตร์ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (1940s-1950s)

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นช่วงเวลาที่สภาพบ้านเมืองกำลังฟื้นฟู เศรษฐกิจตกต่ำ และประชาชนยังยากลำบาก โลกได้ถูกแบ่งออกเป็นสองขั้ว คือกลุ่มเสรีนิยมประชาธิปไตย ประเทศแกนนำคือ อเมริกา และ กลุ่มคอมมิวนิสต์ประเทศแกนนำคือ รัสเซีย และจีน การต่อสู้ของสองแนวคิดไม่ได้มีการประกาศ สงครามที่ชัดเจนแบบสงครามโลก ภาวะนี้เรียกว่า สงครามเย็น (Cold war) ในประเทศกลุ่มเสรีนิยมโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาจะมีการสร้างภาพของลัทธิคอมมิวนิสต์ให้เป็นลัทธิที่น่ากลัว และความกลัวนี้ได้แผ่ไปวงการภาพยนตร์ ซึ่งทำให้ภาพยนตร์

อเมริกันกระแสหลัก ในยุคนี้อาจมีลักษณะของการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ เช่น เรื่อง *I married a communist* (กำกับโดย Robert Stevenson, 1949) รวมทั้งภาพยนตร์ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการรุกรานจากศัตรูจากต่างดาว ซึ่งมีนัยถึงการรุกรานจากคอมมิวนิสต์ เช่น เรื่อง *Invasion of the Body Snatchers* (กำกับโดย Don Seigel, 1956) *The War of the World* (กำกับโดย Byron Haskin, 1953) เป็นต้น

ในทศวรรษที่ 50s นี้ โทรทัศน์เป็นสื่อบันเทิงชิ้นใหม่ที่เริ่มออกสู่ท้องตลาด และกลายเป็นความบันเทิงประจำครอบครัว ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุให้จำนวนผู้เข้าชมภาพยนตร์ลดลงเมื่อโทรทัศน์เริ่มออกอากาศ แต่เนื่องจากโทรทัศน์ในยุคแรกแพร่ภาพในระบบ ขาว-ดำ ธุรกิจภาพยนตร์จึงใช้วิธีการดึงดูดความสนใจของผู้ดู โดยสร้างภาพยนตร์สี และสร้างเทคนิคใหม่ๆ อาทิเช่น 1) สร้างเทคนิคการสร้างภาพและการฉายที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เช่น ระบบ Cinerama และ ระบบ Cinemascope 2) สร้างภาพยนตร์สามมิติ (3-D) และ 3) ระบบ Aroma-rama และ Smell-O-Vision เป็นการเพิ่มกลิ่นหอมในโรงภาพยนตร์ 4) การสร้างภาพยนตร์ที่มีการลงทุนสูง เช่น ภาพยนตร์ มหาภาพ (Epic) (Tim Dirks, [online], 2016b)

ในทศวรรษนี้ ยังปรากฏตระกูลของภาพยนตร์ (Film Genre) ที่น่าสนใจ 2 ตระกูลคือ ภาพยนตร์ดำ (Film Noir) และ อิตาลีเลียนสำนิยมใหม่ (Italian Neorealism)

ฟิล์มดำ (Film Noir) หมายถึงภาพยนตร์มืด (Black/Dark Film) มืดมีความหมายถึงแสงที่มืดดำ และยังมีความหมายรวมถึงด้านมืดของตัวละคร ที่มีลักษณะที่หลอกลวง โหดร้าย

ภาพยนตร์จะแสดงเรื่องราวที่สิ้นหวัง ความรุนแรง การมองโลกในด้านร้าย และความตาย ภาพยนตร์ฟิล์มดำจะจัดแสงแบบ Low-key คือจัดแสงมีลักษณะมืดทึบ เน้นแสงเงาองค์ประกอบต่างๆของฟิล์มดำถือว่าได้รับอิทธิพลจาก ภาพยนตร์เยอรมันแนวเอ็กเพรสชันนิสต์ (German Expressionist Film) ในทศวรรษที่ 20 ภาพยนตร์ฟิล์มดำที่น่าสนใจเช่น *Double Indemnity* (กำกับโดย Billy Wilder, 1944), *The Postman Always Rings Twice* (กำกับโดย Tay Garnett, 1946) (กฤษดา เกิดดี, 2547)

ภาพยนตร์อิตาลีเลียนสำนิยมใหม่ (Italian Neorealism) กำเนิดขึ้นหลังจากการพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สองของ อิตาลี สภาพบ้านเมืองถูกทำลาย ซึ่งรวมทั้งโรงถ่ายภาพยนตร์ด้วย อิตาลีเกิดภาวะยากจน การสร้างภาพยนตร์จึงต้องมีการปรับตัว ใช้ทุนสร้างไม่สูง โดยใช้วิธีการถ่ายทำในสถานที่จริง เช่น ท้องถนน ชนบท และรวมทั้งการใช้นักแสดงสมัครเล่น เรื่องราวที่น่าสนใจเป็นเรื่องราวของประชาชนทั่วไป ปัญหาสังคม การตกงาน ความยากจน และนำเสนอแนวคิดทางการเมืองที่ต่อต้านเผด็จการ ดังนั้นภาพยนตร์กลุ่มสำนิยมใหม่ จึงถูกสร้างขึ้นมาเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และให้ความสำคัญกับความยากจนความเดือดร้อนของประชาชน

ภาพยนตร์อิตาลีเลียนสำนิยมใหม่ ที่น่าสนใจ เช่น *The Bicycle Thieves* (กำกับโดย Vittorio De Sica, 1948), *Rome Open City* (กำกับโดย Roberto Rossellini, 1945), *Paisan* (กำกับโดย Roberto Rossellini, 1946) (Thomson and Bordwell, 1994)

4) ภาพยนตร์กับวัฒนธรรมการต่อต้าน (1960s-1970s)

ในทศวรรษที่ 60 และ ทศวรรษที่ 70 แนวคิดวัฒนธรรมการต่อต้าน (Counterculture) เริ่มต้นในสหรัฐอเมริกาเพื่อเป็นกระแสการต่อต้านรัฐบาลอนุรักษ์นิยม และบรรทัดฐานของสังคมในยุคสงครามเย็นในทศวรรษที่ 50 และการที่รัฐบาลอเมริกันส่งทหารเข้าร่วมรบในสงครามเวียดนาม แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อความคิดของคนหนุ่มสาวในยุคสมัยนี้ และสะท้อนในรูปแบบของการพูดอย่างเสรี (Free Speech Movement) การประท้วง และเกิดกลุ่ม ฮิปปี (Hippy) แนวคิดนี้ไม่เพียงแต่ที่อเมริกาเท่านั้นแต่ยังกระจายไปทั่วโลกและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิต การเมือง และงานศิลปะ เช่น ดนตรี แฟชั่น รวมทั้งภาพยนตร์ (Saylor Academy, [online], 2015)

วัฒนธรรมต่อต้านส่งผลต่อภาพยนตร์ในยุคนี้ คือภาพยนตร์ที่สร้างจะฉีกข้อห้ามต่างๆของบรรทัดฐานในสังคม เช่น การควบคุมเรื่องเพศและความรุนแรง วัฒนธรรมการใช้ยาเสพติด ในยุคนี้เป็นการเริ่มต้นของยุคฮอลลีวูดคลื่นลูกใหม่ (New Wave Hollywood หรือ New Hollywood) ซึ่งครอบคลุมต่อเนื่องจนถึงทศวรรษที่ 70 (Tim Dirks, [online], 2016c) ภาพยนตร์อเมริกันจะมีฉากเชกส์ และเปลือยเพื่อสะท้อนเสรีภาพ ภาพยนตร์ในตระกูลต่าง ๆ เช่น แก๊งสเตอร์ (Gangster), ภาพยนตร์สงคราม (War), ภาพยนตร์สยองขวัญ (Horror), ภาพยนตร์ตะวันตก (Western) จะแสดงความรุนแรงอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น เรื่อง Bonnie and Clyde (กำกับ Arthur Penn, 1967) ที่นำเสนอให้กลุ่มโจรหนุ่มสาวเป็นตัวเอกและมีคาโมฆะภาพที่แสดงออกถึงความรุนแรง การแหวก

กรอบบรรทัดฐานของสังคม คือ “They’re young....They’re in love....and They kill people” นอกจากนั้นยังมีภาพยนตร์หลายเรื่องที่แสดงให้เห็นความแปลกแยก (Alienation) ของคนหนุ่มสาวในยุคนี้ เช่น The Graduate (กำกับ Mike Nichols, 1967) ที่แสดงให้เห็นความแปลกแยกของเบนจามิน ตัวเอกของเรื่อง ต่อรูปแบบการใช้ชีวิตของชนชั้นกลางชาวอเมริกัน ในทศวรรษที่ 60 นี้มีการสร้างภาพยนตร์สารคดีที่โด่งดัง เรื่อง Woodstock (กำกับ Michael Wadleigh, 1970) เป็นบันทึกการแสดงดนตรี ในนิวยอร์ก ภาพยนตร์เรื่องนี้ จะแสดงภาพของฮิปปี และอิทธิพลของวัฒนธรรมการต่อต้านของคนหนุ่มสาว ได้อย่างชัดเจนที่สุด

วัฒนธรรมการต่อต้าน ยังส่งผลต่อภาพยนตร์ประเทศอื่นด้วย เช่น ประเทศอังกฤษ มีภาพยนตร์กลุ่ม British Kitchen Sink Cinema ภาพยนตร์แนวนี เป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนภาพชีวิตประจำวัน ของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และภาพด้านลบของภาวะหลังสงคราม ภาพยนตร์กลุ่มนี้ เช่น Saturday Night and Sunday Morning (กำกับ Karel Reisz, 1960), A Taste of Honey (กำกับ Tony Richardson, 1961) ซึ่งแตกต่างจากภาพยนตร์กระแสหลัก (Mainstream) ที่เน้นความบันเทิง ภาพยนตร์แนวนีจะมีลักษณะเทียบเท่า กับกลุ่มคลื่นลูกใหม่ของประเทศฝรั่งเศส (French New Wave) ซึ่งมีวิธีการเสนอเรื่องราว (Narrative) ที่แตกต่างจากภาพยนตร์ฮอลลีวูด โดยถ่ายทำในสถานที่จริง (On Location) ใช้เครื่องมือขนาดเล็กที่สะดวกต่อการขนย้าย (Portable Equipment) ใช้นักแสดงที่ไม่ใช่ดาราที่มีชื่อเสียง และใช้ทีมงานขนาดเล็ก ภาพยนตร์ในกลุ่มนี้

เช่น The 400 Blows (กำกับ Francois Truffaut, 1959) Jules and Jim (กำกับ Francois Truffaut, 1962) และ Breathless (กำกับ Jean-Luc Godard, 1960) เป็นต้น

ในทศวรรษที่ 60 และ 70 นี้ ยังมีภาพยนตร์อีกกลุ่มที่น่าสนใจ คือภาพยนตร์กลุ่ม Third Cinema ภาพยนตร์กลุ่มนี้เป็นตัวแทนของประเทศโลกที่สาม สร้างเพื่อเสนอแนวคิดสังคมนิยม และต่อต้านการครอบงำของมหาอำนาจสหรัฐอเมริกา Third Cinema มีจุดมุ่งหมายเพื่อปลุกกระตือรือร้น และสร้างวัฒนธรรม ชุมชน ให้เข้มแข็ง (Cook, 1996) เนื้อหาของภาพยนตร์ในกลุ่มนี้มักจะกล่าวถึงชนชั้น (Class) เชื้อชาติ (Race) ศาสนา เพศ และการรวมชาติ หัวใจสำคัญของการสร้างภาพยนตร์ Third Cinema จึงนำเสนอการต่อสู้ทางชนชั้นเป็นหลัก (Hayward, 1996) ภาพยนตร์กลุ่มนี้แพร่กระจายทั่วโลก เช่น กลุ่มประเทศลาตินอเมริกา, ประเทศในแอฟริกา, และประเทศในเอเชีย เช่น ภาพยนตร์โบลิเวียเรื่อง Blood of the Condor (ภาษาโบลิเวีย Yawar Mallku กำกับ Jorge Sanjiné, 1969) เป็นการนำเสนอการถูกกดขี่ของชนเผ่าพื้นเมืองชาวอินเดียน ในประเทศโบลิเวีย จากชนชั้นปกครองและจากอเมริกา ประเด็นสำคัญจึงเป็นเรื่องของเชื้อชาติ และ เรื่อง The Battle of Algiers (กำกับ Gillo Pontcorvo, 1966) นำเสนอการต่อสู้ของชาวอัลจีเรีย เพื่อให้เป็นอิสระจากการปกครองของฝรั่งเศส ภาพยนตร์ไทยเรื่อง ทองปาน (สร้างโดย Esan Group, Mike Morrow, กำกับ ไพจง ไหลสกุล, สุรัชย์ จันทิมาธร, ยุทธนา มุกดาสนิท, รัศมี เผ่าเหลืองทอง, 1976) นำเสนอเรื่องผลกระทบของการสร้างเขื่อนต่อชาวบ้านในภาคอีสานที่มีฐานะยากจน

5) ภาพยนตร์ในยุคทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ (1980s-1990s และ 2000)

ทศวรรษที่ 80s นี้ เศรษฐกิจดีจนอาจเรียกว่าว่ามีมั่งคั่ง รัฐบาลรัสเซียประกาศยุติการเป็นศัตรูกับโลกตะวันตกซึ่งเป็นการนำไปสู่การยุติสงครามเย็น (Cold War) (ushistory. 2015) ในช่วงเวลานี้เมื่อบริบททางสังคมของโลกเปลี่ยนแปลง ไปสู่ความเป็นทุนนิยม ส่งผลให้พฤติกรรมและความคิดของคนหนุ่มสาวเปลี่ยนแปลงและเป็นในลักษณะตรงข้ามอย่างสุดขั้วกับกลุ่มยิปปี เรียกว่ากลุ่ม ยัปปี้ (Yuppie) คือ คนหนุ่มสาวที่ทำงานอย่างบ้าคลั่งเพื่อรายได้สูง มีไลฟ์สไตล์ ที่หรูหรา แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าและเครื่องประดับยี่ห้อดัง (Pauline Weston, [online], 2014) คนกลุ่มนี้เป็นปรากฏการณ์ที่โดดเด่นของทศวรรษที่ 80s นี้ และมีศักยภาพที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ แนวคิดนี้ก็แพร่กระจายไปสู่ภาพยนตร์ที่นำเสนอเรื่องราวของกลุ่มยิปปี เช่น Rain Man (กำกับโดย Barry Levinson, 1988), Wall Street (กำกับโดย Oliver Stone, 1987) เป็นต้น

ทศวรรษที่ 80 นี้ เครื่องเล่นวิดีโอเทปเป็นที่นิยมทั่วโลกทำให้ผู้ดูนิยมดูภาพยนตร์จากเครื่องเล่นวิดีโอที่บ้าน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงกับภาพยนตร์ที่ต้องปรับตัว เช่น บริษัทภาพยนตร์ผลิตภาพยนตร์เพื่อฉายในรูปแบบวิดีโอ การผลิตภาพยนตร์วัยรุ่น (Teen Films) เพื่อตอบสนองกลุ่มผู้ดูวัยรุ่นที่ยังพบปะสังสรรค์กันที่ศูนย์การค้าและดูภาพยนตร์ร่วมกัน (zendesk, [online]. 2015) ภาพยนตร์วัยรุ่นที่ได้รับความนิยม เช่น ภาพยนตร์ฝรั่งเศส เรื่อง La Boum (กำกับโดย Claude Pinoteau, 1980), ภาพยนตร์อเมริกันเรื่อง Endless Love (กำกับโดย Franco Zeffirelli, 1981), Pretty in Pink

(กำกับโดย Howard Deuth, 1986) เป็นต้น และเนื่องจากทศวรรษที่ 80 เศรษฐกิจเติบโต ธุรกิจภาพยนตร์จึงเน้นภาพยนตร์ที่ใช้ทุนการ สร้างสูง เน้นความบันเทิง มีการโฆษณาแฝงใน ภาพยนตร์ และขายสินค้าอื่นๆควบคู่กับ ภาพยนตร์(Cross-promotional Advertising) เช่น ขายเพลงประกอบภาพยนตร์ (Sound Track), ขายสินค้าลิขสิทธิ์ (Licensed Merchandise)(Tim Dirks, [online], 2016d) ดังนั้นภาพยนตร์โดยเฉพาะภาพยนตร์ฮอลลีวูด นอกจากจะนำเสนอความบันเทิงแล้วยังทำหน้าที่ ขายสินค้าอีกด้วย เช่น ภาพยนตร์เรื่อง Risky Business (กำกับโดย Paul Brickman, 1983) โฆษณาน้ำอัดลม และ สุรา ในฉากร้องเพลงของ พระเอก

ในทศวรรษที่ 90 สิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การขยายตัวของเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ และการใช้อินเตอร์เน็ตซึ่งเริ่มต้น ครั้งแรกในปี 1991(Thaweesak Koanantakool ,[online]. 2001) ธุรกิจภาพยนตร์ได้นำเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์มาใช้ในภาพยนตร์ในรูปแบบของ การใช้เทคนิคพิเศษต่างๆ (Special Effect) เช่น Terminator2: Judgment Day (กำกับโดย James Cameron, 1991), Titanic (กำกับโดย James Cameron, 1997) นอกจากนั้น ภาพยนตร์บางเรื่อง เริ่มใช้ประโยชน์จาก อินเทอร์เน็ต เช่น เรื่อง The Blair Witch Project (กำกับโดย Daniel Myrick และ Eduardo Sánchez, 1999) ทำการโฆษณาทาง อินเทอร์เน็ตโดยสร้าง เว็บไซต์ “The Blair Witch” ซึ่งทำให้ภาพยนตร์ที่ลงทุนต่ำเรื่องนี้ ประสบความสำเร็จในทางธุรกิจเกินคาด

ภาพยนตร์ในทศวรรษที่ 200 คอมพิวเตอร์มีบทบาทที่สำคัญต่อการสร้าง

ภาพยนตร์ ภาพยนตร์ที่ใช้ Special Effect ก็ ยังคงครองตลาด รวมทั้งการทำธุรกิจแฝงใน ภาพยนตร์ก็เพิ่มปริมาณมากขึ้น จนกลายเป็น เรื่องปกติ และเนื่องจากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทำให้สามารถลดต้นทุนในการสร้างภาพยนตร์จึง เปิดโอกาสให้กับผู้สร้างภาพยนตร์อิสระสร้าง ภาพยนตร์ที่มีรูปแบบที่นอกเหนือจากความ บันเทิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพยนตร์สารคดี (Documentary Film) สามารถฉายในโรง ภาพยนตร์ และประสบความสำเร็จทางธุรกิจได้ เป็นครั้งแรกในทศวรรษนี้ เช่น เรื่อง Bowling for Columbine (กำกับโดย Michael Moore, 2002), Fahrenheit 9/11 (กำกับโดย Michael Moore, 2004), March of the Penguins (กำกับ โดย Luc Jacquet, 2005) และ An Inconvenient Truth (กำกับโดย Davis Guggenheim, 2006)

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุป ประเด็นสำคัญของบริบททางสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาการภาพยนตร์ได้ดังนี้

1. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคการ ปฏิวัติอุตสาหกรรมที่มีการค้นพบความรู้ทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ และเป็นยุค เริ่มต้นของภาพยนตร์ คือมีการประดิษฐ์กล้อง ถ่ายภาพยนตร์ ภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังส่งผล ต่อรูปแบบของภาพยนตร์และอุตสาหกรรม ภาพยนตร์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลต่อเนื่อง เกือบทุกทศวรรษ เช่น การเปลี่ยนจากภาพยนตร์ เจียบบเป็นภาพยนตร์เสียง ภาพยนตร์ขาวดำเป็น ภาพยนตร์สี การสร้างภาพยนตร์สามมิติ รวมทั้ง ใช้คอมพิวเตอร์ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ เป็น

ต้น จึงกล่าวได้ว่าภาพยนตร์เป็นผลผลิตของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. สงครามและการเมือง ภายในช่วงเวลาหนึ่งศตวรรษมีสงครามเกิดขึ้นหลายครั้ง การเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง (1914-1918) ที่กินเวลายาวนานและแพร่กระจายความหายนะไปทั่วโลก และเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติก็ส่งผลให้เกิดสงครามที่ต่อเนื่องตามมา เช่น สงครามเย็น สงครามเวียดนาม เป็นต้น ภาพยนตร์ถูกใช้เป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ทางการเมือง ทั้งฝ่ายรัฐ และฝ่ายต่อต้านรัฐ ภาพยนตร์ในหลายยุคตระกูลก่อกำเนิดจากสงคราม และการต่อสู้ทางการเมือง เช่น ภาพยนตร์รัสเซียแนวสังคมนิยมสังคมนิยม (Socialist Realism) สร้างเพื่อโฆษณาแนวคิดสังคมนิยมของรัสเซีย ภาพยนตร์สังคมนิยมใหม่ของอิตาลี (Italian Neo-realism) สร้างหลังสงครามโลกครั้งที่สองเพื่อสะท้อนภาวะยากลำบากหลังสงคราม ภาพยนตร์ Third Cinema ของกลุ่มประเทศโลกที่สามที่สร้างเพื่อต่อต้านรัฐและเป็นกระบอกเสียงให้กับประเทศยากจน นอกจากนั้นยังมีการสร้างภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาต่อต้านสงครามในหลายประเทศ ดังนั้น

ภาพยนตร์จึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเพื่อเผยแพร่ความคิดทางการเมือง

3. ศิลปะ มีอิทธิพลต่อรูปแบบและเนื้อหาของภาพยนตร์ ภาพยนตร์หลายกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากงานศิลปะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของวรรณกรรมและจิตรกรรม เช่น ภาพยนตร์เยอรมันเอ็กเพรสชันนิสต์ (German Expressionist Film) ภาพยนตร์แนวเหนือจริง (Surrealist Film) ภาพยนตร์ฝรั่งเศสแนวมิมเพรสชันนิสต์ (French Impressionist Film) ภาพยนตร์เหล่านี้ล้วนได้รับอิทธิพลจากงานศิลปะ นับตั้งแต่เนื้อหาที่นำมาจากงานวรรณกรรม และงานด้านภาพที่ได้รับอิทธิพลจากงานจิตรกรรม ถือได้ว่าภาพยนตร์เป็นศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่ต่อยอดจากงานศิลปะ

ปัจจัย 3 ข้อที่ได้แจกแจงข้างต้นจัดเป็นส่วนหนึ่งของบริบททางสังคม (Social Context) ที่สำคัญมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นพัฒนาการของภาพยนตร์ในแต่ละทศวรรษจึงถูกผลักดันจากหลาย ๆ ปัจจัย ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เพื่อให้ภาพยนตร์ดำรงอยู่อย่างมีความเหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

References

- Yoawanan Chedrat, (2000). **Film History. Second Edition**. Bangkok: Na Chan.
- Hayward, Susan. (1996). **Key Concept in Cinema Studies**. London: British Film Institute.
- Higson, Andrew. (1989). "The Concept of National Cinema". **Screen** 30: 36-46.
- Karney, Robyn. (1997). **The Chronicle of the Cinema**. London: Dorling Kindersley.
- Kridsada Keaddee (2004). **Film History: the study of 10 film genres**. Bangkok: Pimkam.
- Reeves, Nicolas. (1999). **The Power of Propaganda**. New York: Cassell
- O'Regan, Tom. (1996). **Australia National Cinema**. New York: Routledge.
- Pauline Weston. (2014). **1980s Fashion History and Lifestyle**. [online]. Available From: www.fashion-era.com/1980s_lifestyle_and_fashion.htm#Yuppies. (February 2, 2015).

- Saylor Academy.(2015). **Counterculture**. Available from: [www.saylor.org/site/wp-content/uploads/2013/04/POLSC301-9.1.3-Counter culture.pdf](http://www.saylor.org/site/wp-content/uploads/2013/04/POLSC301-9.1.3-Counter%20culture.pdf). (August 17, 2015).
- Thaweesak Koanantakool. (2001). **The Perpetual Chronicles of Internet Events in Thailand**. Available from: www.nectec.or.th/users/htk/milestone-th.html. (January 2, 2015).
- Thomson, Kristin and David Bordwell. (1994). **Film History an Introduction**. New York: McGraw-Hill
- Tim Dirks. (2016a). **The History of Film The 1930s :The Talkies, the Growth of the Studios, and 'The Golden Age of Hollywood'**. Available from: www.history.com/topics/1980s. (February 2, 2015).
- . (2016b). **The History of Film The 1950s The Cold War and Post-Classical Era The Era of Epic Films and the Threat of Television**. Available from: <http://www.filmsite.org/50sintro.html>. (February 17, 2015).
- . (2016c). **The History of Film The 1960s The End of the Hollywood Studio System The Era of Independent, Underground Cinema**. Available from: <http://www.filmsite.org/60sintro.html>. (February 8, 2015).
- . (2016d). **About Filmsite "The Best Movies in Cinematic History"**. Available from: <http://www.filmsite.org/60sintro.html>. (April 8, 2015)
- Ushistory. (2015). **59e. The End of the Cold War**. Available from: [www.ushistory.org/us/59 e.asp](http://www.ushistory.org/us/59_e.asp). (January 2, 2015)
- Zendesk, (2015). **The 1980S: Rise of the New Right**. Available from [www.history.com/topics/ 1980s](http://www.history.com/topics/1980s). (April 13, 2558)

Community Security Establishment in ASEAN Community Context

Pairuch Borvornsompong¹

Abstract

Changes under advanced-liberal capitalism encouraged government to manage progress of the economy and the well-being of people. Many countries adjusted themselves to cope with the changes that occurred under advanced-liberal capitalism by integrating countries for international economic integration and beneficial protection of the member countries. For Thailand, becoming a member of the ASEAN Community was an opportunity and a challenge to change from a single state to a joint regional community. The aim of the ASEAN community was to create cohesion of the economy, politics, civil society, and culture of its members in order to be unified and sharing community as well as a society of generosity. Moreover, the aim of becoming a member of the ASEAN Community was to eradicate poverty, support equality, and promote a better quality of life. Guidelines to enhance the community should be implemented at three levels: government, local government agencies, and communities. Also, there should be an enhancement of social capital and local wisdom which emphasizes potential and learning development in order to understand identity and the management of cultural diversity. Moreover, communities should enhance their roles and potential to manage their problems themselves.

Keywords : ASEAN Community, Community security

¹Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University
114 Sukhumvit 23, Bangkok 10110
E-mail: deepairuch@yahoo.com

การสร้าง ความมั่นคงของชุมชนในบริบทประชาคมอาเซียน

ไพรัช บวรสมพงษ์¹

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมภายใต้ระบบทุนนิยมเสรีพัฒนาที่เป็นพลวัต ทำให้รัฐต้องมีบทบาทในการจัดการทั้งต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีของคนในสังคม (Hewitt, 1992) หลายภูมิภาคในโลกได้มีการปรับตัวเพื่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในลักษณะการรวมตัว รวมกลุ่มเพื่อความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจและรักษาผลประโยชน์ของประเทศสมาชิก (Meier, 2013) กรณีของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นทั้งโอกาสและข้อท้าทายของสังคมไทยที่จะเปลี่ยนผ่านจากสังคมแบบรัฐเดี่ยวสู่ความเป็นประชาคมในลักษณะที่มีการเชื่อมโยงเชื่อมโยงกันเป็นภูมิภาค ภายใต้จุดมุ่งหมายของประชาคมอาเซียนที่ต้องการจะสร้างความร่วมมือทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขปัญหาความยากจน เสริมสร้างความเสมอภาค และการยกระดับคุณภาพชีวิต แนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงของชุมชน ควรดำเนินการใน 3 ระดับคือส่วนกลาง หน่วยงานส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับทุนทางสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้ การเข้าใจถึงอัตลักษณ์ และการบริหารความแตกต่างทางวัฒนธรรม การส่งเสริมบทบาทและศักยภาพท้องถิ่นในการจัดการปัญหาด้วยตนเอง

คำสำคัญ : ประชาคมอาเซียน ความมั่นคงของชุมชน

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 ซอยสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
E-mail: deepairuch@yahoo.com

1. Introduction

For the development and change of economic systems to the advanced-liberal capitalism under the concept of Neo-Liberalism, which emphasized free competition, government had to minimize the intervention of the market system to achieve progress and equivalent competition which brought about New World Order in the forms of unity, economic trade partnerships, investment, and political and social cohesion (Meunier and Nicolaïdis, 2006).

However, the development was not the answer to real needs and problems, including the quality of life and social well-being improvement. Conversely, the appearance of the capitalized economy pointed to the fact that the results of this development might bring about social gaps, poverty, and unfair and unequal development (Bertola et al., 1999). This reflected weakness in the social structural system so that the “market system” could not effectively distribute income or create opportunities (Mashinini, et al., 2006).

The integration of countries in the ASEAN region was a result of these changes. For supporting changes and results of the development, the ASEAN region had cooperated in economy, trade, and political and social security in order to equalize with other regions. Also, these countries had set the same targets; for example, political security

enhancement, economic empowerment for international negotiation, and social and cultural security development to bring about problem-solving cooperation (Guerrero, 2010).

The ASEAN Community was based upon three pillars: a politically-secure community, an economic community, and a socio-cultural community. These pillars were aimed to solve transnational problems, raise the ability of negotiation, and improve social welfare in order to better social security and quality of life (ASEAN Secretariat, 2009).

Moreover, the ASEAN Community aimed to better cohesion in politics, trade, investment, and social relations. However, the results of the Mid-Term Review of the ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint indicated that there were obstacles in societies. Recommendations were needed for urgent actions to enhance life security, improve quality of life, promote sustainable natural resources usage, and raise the ASEAN identity. Social welfare improvement and distribution, disaster management, rights and freedom protection for marginalized people and immigrants, poverty eradication, and human resource development were also needed.

For Thailand, there was not enough preparation, especially no promotion of skill development. In the case of political security, there were

disputes and conflicts with neighboring countries. Also, Thai people had not yet perceived themselves as “ASEAN Citizens.” Therefore, they had low understanding and misunderstood the aims of the ASEAN Community.

Moreover, Thai people were not aware of the effects of joining the ASEAN Community. There was also inadequate research on cultural effects caused by immigration from neighboring countries. If the ASEAN Community had opened borders and if population migration was more convenient, this would have led to the violence of labor-related human smuggling, which would have led to a human trafficking problem.

Because social changes were complicated and linked to various social problems, one policy or one problem-solving guideline was unable to solve the problems. Therefore, the challenges for making changes in Thailand were to enhance the community security and to support changes of economy, society, culture, and the coexistence of people with various cultures.

This research aimed to present the impacts occurring as a result of being a member of the ASEAN Community, both its advantages and disadvantages. Moreover, there were guidelines of community security

enhancement, which were methods to promote social security, quality of life, and social development.

2. Objectives

2.1 To study the impact of joining the ASEAN Community with regard to community security

2.2 To provide guidelines for strengthening Thai society as a result of joining the ASEAN Community

3. Research Design and Methodology

3.1 Research Design

This was a survey research performed by using qualitative research methods. Focus Group Discussions, In-Depth Interviews, and Critical Desk Reviews were used for collecting data.

3.2 Key Informants

Key informants were community leaders who were community members of “The Representatives of the Role Model Community.” The list of key informants is shown as follows:

- Local government representatives including members of the sub-district Administrative Organization/Municipality,
- Representatives of groups advancing social development in the sub-district, such as women groups and occupational groups,
- Representatives of governmental agencies within the sub-district, such

as Agricultural Extension and the Community Development Department,

- Community leaders, such as sub-district heads and village heads,
- Representatives of groups of disabled people, elderly people, and victims brought about by social problems,
- Representatives of the Sub-district Youth Council,
- Representatives of the Community Organization Council, the Sub-district Civil Society, Non-Governmental Organizations, Community Welfare Organizations, Private sectors, associations, and foundations within the sub-district, and
- People in the community including local intellectuals.

3.3 Methods and Data Manipulation

3.3.1 The researcher reviewed related literature to set a theoretical framework, a working hypothesis, and questions for collecting data. The theoretical framework was applied from the concepts of the ASEAN Community, civil society and culture, human security, and community security. This theoretical framework was used to form questions to collect data.

3.3.2 The researcher developed questionnaires to survey and collect data by using structured questions.

3.3.3 The researcher coordinated with concerned organizations and key informants for

research cooperation in order to clarify research objectives and request cooperation in data collection.

3.3.4 The researcher studied relevant documents.

3.3.5 The researcher conducted field studies by collecting data from representatives who worked for social and community development in role-model communities of the Technical Promotion Support Office (TPSO) 1-12 of the Ministry of Social Development and Human Security.

3.3.6 The researcher collected qualitative data from key informant interviews and group interviews.

3.3.7 The researcher managed and analyzed the collected data by using data typology in order to find data patterns. Also, data comparison and content analysis were used to analyze the data in order to be consistent with research objectives and research questions.

4. Findings:

Becoming part of the ASEAN Community was aimed to enhance cooperation among ten countries in the Southeast Asia Region by providing a Blueprint for Change and a Plan for Action. Also, this cooperation was aimed to develop the ASEAN Free Trade Area (AFTA), to promote trade expansion and tax repeal, and to create an ASEAN Investment Area (AIA)

in order to raise investment, both within and outside of ASEAN.

Moreover, the directions of the ASEAN development and agreement of development were being created, especially the Pillar of ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) that aimed to make the ASEAN Community a more generous society. Therefore, people would be personally developed, live in better living conditions, and have social security.

However, the results of the local community surveys and key informant interviews found that, although being part of the ASEAN Community, as formally defined in 2015, migration of people from neighboring countries into Thailand and population movement throughout all regions of Thailand still continued. Migration control measures and procedures were unclear because the policy of industrial development needed cheap labor to achieve economic competitiveness (Mirdal & Karjalainen, 2004).

This population diaspora was made up of people who had settled in Thailand but were stateless or had no nationality (Achiron, 2005). Also, problems of distrust, xenophobia, and coexistence were continuously occurring (Rydgren, 2004). There was no clear policy of social welfare and services designed for them to support

their needs and problems, such as education, public health, and labor welfare protection.

Point of view towards being part of the ASEAN Community in terms of community security:

Although the agreements and objectives of the ASEAN Community were meant to enhance economic security, politics, society, and culture, these principles affected and changed communities, both positively and negatively. The researcher's conclusions were as follows:

Economic Security

1. People of each country could communicate and travel to other countries more easily; therefore, they could foster a friendly atmosphere within the ASEAN Community. Moreover, this movement brought about an exchange of culture and technology which could enhance attitudes, relations, and understanding within the ASEAN Community. This could also alleviate border issues and promote an atmosphere of peaceful coexistence.

2. Because the ASEAN Community framework promoted investment in the community, this brought about trade promotion, employment, higher income,

communication networks, and convenient transportation. Therefore, education and skill development were urgently needed in the ASEAN Community (Bauder, 2006) in order to promote a better quality of life (Brown 2004). For the above reasons, it was essential to promote educational development, coupled with economic development.

3. Being part of the ASEAN Community could promote a high quality of health services. It increased people's opportunities to access various health services. However, medical personnel could freely move (Borvornsompong, 2011; Robert, 2010). Also, it was essential to encourage and assist people to take care of their health. There should also be a measure to spread medical personnel in order to cover people in rural areas.

4. ASEAN was a region which exported the highest amount of food and agricultural products. Being part of the ASEAN Community could lead to cooperation between members in food production and export by promoting the ASEAN region's food security.

5. Being part of the ASEAN Community could enhance cohesion of internal security threat management, such as terrorism, transnational crime, and drug trafficking. This could reduce risk and

loss which might happen to people in the region.

Social and cultural security related to being part of the ASEAN Community

As a result of being part of the ASEAN Community, there were positive effects along with concerns as follows:

1. Positive effects occurred in communities when Thailand joined the ASEAN Community. This raised communities' awareness and encouraged people in the communities to enhance their potential in order to catch up with changes in skill and knowledge development, especially language and communication skills. Learning and understanding of various cultures was also needed. Being part of the ASEAN Community positively affected communities in the following four ways:

1) To support economic development and improve career and income growth: communities were encouraged to enhance their potential and develop their products and services to compete with mass markets. Joining the ASEAN Community brought about investment in Thailand, both import and export,

2) To bring about learning and understanding of different cultures, languages and ways of life: migration could lead to cultural

learning and cultural exchange. Also, communities had to learn and adjust themselves to catch up with changes,

3) To expand educational opportunity: key informants perceived that preparation for being part of the ASEAN Community could increase educational opportunity, especially English skills. This could encourage people in communities to enhance their potential to compete with neighboring countries, and

4) To increase opportunities from transportation and communication: this is because transportation and telecommunication were developed. Therefore, people could travel or communicate more easily and more quickly.

Concerns:

Key informants analyzed the negative effects and concerns related to being part of the ASEAN Community, and they concluded that these factors could affect community security and people's way of life if there were no preparation for change. Also, it could affect the competitive capacity of agriculture and the price of agricultural products because of a lower price from neighboring countries. Manufacturing-based expansion increased natural resource usage which could negatively affect the

environment. Moreover, free migration could cause problems by easing the access of criminals and narcotic distribution. Therefore, government and communities had to learn, adjust, and set measures of prevention and problem solution.

Human trafficking was also an important effect because the manufacturing sector needed cheap labor to reduce production costs. It was a complicated problem and related to issues of politics, policy, the economy, trade, cultural and social changes, and value systems. Therefore, effects of the human trafficking problem were a primary consideration of the ASEAN Community to be managed and solved together. Moreover, there were other negative effects and concerns as follows:

1. Agricultural product export and competition: several countries in the Southeast Asian area were agricultural producers and had the same markets as Thailand. Thus, free trade within the ASEAN Community directly affected Thai agriculture because competitive prices of neighboring countries could very well be less expensive than in Thailand. If Thai agricultural enterprises could not reduce manufacturing costs, Thai agricultural products would not

be able to compete with neighboring countries.

2. Problems with regard to natural resources and the environment: investment and free labor migration could bring about a higher usage of natural resources. This inevitable demand affected the environment, climate change, the life cycle of animals, reduction of natural resources, and pollution. These were also factors that led to global warming, which was more than a three-decade concern and challenge to world development (Schneider, 1990).

3. Security, crime, and narcotics: more convenient and fast-paced migration within countries in the ASEAN Community might cause different types of crime, especially transnationally organized crime and drug trafficking. Concerning transnationally organized crime, it was mainly a problem of violence that impacted and damaged Thailand. Activities of these criminal organizations decreased people's security, state security, and national security. Also, transnationally organized crime rationally worked to profit from illicit activities that were often in great public demand. Crimes by politicians or government agencies could also be considered part of "organized" crime (Albanese, 2007).

4. Human trafficking problems and violence against children and women: because manufacturing sectors need cheap labor to reduce costs, this could cause a problem of trafficking in the form of illegal labor or labor smuggling (Ebbe & Das, 2008). Therefore, women and children were at risk of being victims of human trafficking; for example, illegal labor and sexual exploitation.

5. Recommendations:

The above speculated changes and effects were concerns which might bring about changes, both in the way of life and with regard to people's insecurity. It was necessary to enhance community security and develop strategic guidelines to strengthen communities. Also, members of communities should have opportunities to participate in development activities and to solve communities' problems. From the research results, there were recommendations for guidelines concerning community security enhancement as follows:

5.1 Guidelines for community security enhancement: the results of document review and meeting with community representatives could be summarized to be principle-based concepts and strategic guidelines as follows:

5.1.1 Community security enhancement had to be based on creating cohesion in the working (work with, not work for) of key stakeholders, both of strategic partners and end users, to manage the cause of social insecurity problems in order to make changes rather than temporarily relieving the problem.

5.1.2 Community security enhancement was an empowering process needed for people in the communities to develop the learning process, problem awareness, and a sense of belonging in order to provide communities the potential for managing and solving their problems. Therefore, the community could be a base of development, and this could create Area-based Collaboration.

5.1.3 Community security enhancement emphasized development to respond to the real concerns of communities by identifying needs, analyzing problems, ordering solutions, and designing activities.

5.1.4 Community security enhancement needed internal collaboration (Bonding) and external collaboration (Bridging), emphasizing learning networks and knowledge sharing.

5.2 Guidelines for strategic work for community security enhancement

5.2.1 Strategies for the restoration of the communities' self-management ability to support changes were as follows:

- Human security enhancement, social development, and community participation through community welfare promotion,
- Development which was consistent with the problems and the real needs of the community, and
- Development of communities' potential and learning for self-management.

5.2.2 Strategies for community empowerment were as follows:

- To promote learning processes within the community to support changes and understand identities, cultures, and languages of countries in the ASEAN Community, and
- To hasten the creation of knowledge and understanding of the implications of joining the ASEAN Community in order to understand and accept differences of race, language, and culture.

5.2.3 Strategies for social cohesiveness creation at the community level were as follows:

- To promote the process of communities' master plan development, and
- To promote participation and cohesiveness between the private sector and communities to jointly determine the direction of development for the needs of people and the private sectors.

6. Synopsis:

Joining the ASEAN Community was an excellent opportunity for countries in Southeast Asia to enhance politics, the economy, and social and cultural security. This cooperation was meant to protect members' interests, efficiently allocate resources, create full employment, and distribute income equitably among countries. Also, this could make changes toward a better quality of life. However, there were social risks because the Thai community did not have an adequate knowledge and understanding of the ASEAN Community, including a lack of guidelines for being together in a multicultural society (Borvornsompong, 2012; Irwin & Manly, 2008).

Therefore, community security could be defined as the result of social movement or a drive to create social action for social change by the participation of people in communities. This implementation

might need temporary external support, including cooperation with internal networks and learning between communities (Acharya, 2001).

Previously, people in ASEAN communities had not sufficiently developed their potential to cope with change. Measures for managing the expansion of social problems were also unclear. Therefore, community preparation by means of enhancing community security was an essential condition needed to help the community manage changes or problems that occurred within social contexts (UNDP, 2009). This was true in the ASEAN Community, where migration would be occurring continuously, and social changes would be dynamic.

The community needed preparations for security enhancement as follows:

- Preparation by giving knowledge and developing an understanding of the ASEAN Community to help them find opportunities and guidelines, including change analysis and the results of those changes,

- Preparation of information management and analytical planning by surveying communities' needs to plan and manage community welfare when being part of the ASEAN Community, including guidelines of

development integrated with government and the private sector,

- Preparation of learning and human resource development which encourage people in communities to enhance their potential and improve cultural understanding, and

- Preparation of community management and implementation, such as care and welfare for the aged and disabled, occupational promotion for women, activity promotion for children and youth, and narcotic problem-solving by cohesiveness between people and community leaders.

However, there were several issues which had no clear guidelines; for example, management of foreign workers/migrant workers or stateless persons and various welfare designs and structures to meet the needs of the target group (Yakushko, 2009).

Therefore, preparation of community plans was an important issue because people in the communities needed to adjust themselves to change and live together peacefully. Concerned external organizations, such as government agencies, the private sector, Non-Profit Organizations, civil

society, and the academic sector were needed as a mechanism to promote and support communities. There should be effective policies and clear supporting measures. People in communities should have lifted their knowledge in order to be prepared to cope with changes from being part of the ASEAN Community. Moreover, there should have been budget support for communities to successfully carry out their plans and preparation for being part of the ASEAN Community.

Acknowledgements:

I would like to thank the National Research Council of Thailand (NRCT) for providing budget to support and conduct this research.

I would like to thank the Social Science Faculty, Srinakharinwirot University, for supporting a travel budget for the presentation of this research to the 12th International Conference on Thai Studies, which took place during the three days of April 22-24, 2014, in Sydney, Australia.

References:

- Acharya, A. (2001). **Constructing a Security Community in Southeast Asia: ASEAN and the Problem of Regional Order**, London: Routledge.
- Achiron, M. (2005). **Nationality and Statelessness: A Handbook for Parliamentarians**, United Nations High Commissioner for Refugees.
- Albanese, J. S. (2007). **Organized Crime in Our Times**, 5th. New York: Matthew Bender & Company Inc.,.
- Alonso, A. and Oiarzabal, P.J. (2010). **Diasporas in the New Media Age: Identity, Politics, and Community**. Las Vegas: University of Nevada Press.
- ASEANS Secretariat. (2009). **ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint**, Jakarta. Available from: <http://www.asean.org/archive/5187-19.pdf>. (July 20, 2011).
- Bauder. (2006). **Labor Movement: How Migration Regulates Labor Markets**. Oxford University Press, Oxford.
- Bertola, et al. (1999). **Welfare Systems and Labor Markets in Europe: What convergence before and after EMU?**, Available from: http://www.frd.org/upload/file/copy_0_report1_3luglio99.pdf. (September 16, 2013).
- P. Borvornsompong (2011). **Evaluation Report of Man-power Decade Strategic Plan of National Health 2007-2016**. (1 Decade of Health Man-Power Strategic Plan, Half Plan Evaluation Report).
- (2012), **A Study of Knowledge Preparation and Effects of Being ASEAN**. Community towards Local Community.
- Ebbe, N.I. & Das K. (2008). **Global Trafficking in Women and Children**. London: CRC Press.,
- Guerrero, R.B., (2010). **Regional integration: the ASEAN vision in 2020**. [online]. Available from: <http://www.bis.org/ifc/publ/ifcb32c.pdf>. (July 22, 2013).
- Hewitt, M. (1992). **Welfare, Ideology and Need: Developing Perspectives on the Welfare State**. Maryland: Barnes and Noble Books.
- Irwin, E. and Manly, M. (2008). **Statelessness: An Analytical Framework for Prevention. Reduction and Protection**, United Nations High Commissioner for Refugees.
- James, P. and Gills, B. (2006). **Globalization and Economy. Vol. 1: Global Markets and Capitalism**. London: Sage Publications.
- Mashinini et al. (2006). **Deregulation of the Maize Marketing System of Swaziland and Implications for Food Security**. Available from: <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/25511/1/pp062640.pdf>. (April 2, 2013).

- Meier, O. (2013). European efforts to Solve the Conflict over Iran's Nuclear Programme: How has the European Union Performed?, **Non-Proliferation Consortium No.27** February 2013.
- Meunier, S. and Nicolaïdis, K. (2006). The European Union as a Conflicted Trade Power. **Journal of European Public Policy** 13:6 September 2006: 906-925.
- Mirdal, G.M. and Karjalainen, L.R. (2004). **Migration and Transcultural Identities: An ESF Standing Committee for the Humanities forward Look Report**. [online]. Available from: www.esf.org. (April 2, 2013).
- Robert, C. (2010). **ASEAN's Myanmar Crisis: Challenge to the Pursuit of a Security Community**, Institute of Southeast Asian Studies Singapore, [online]. Available from: <http://bookshop.iseas.edu.sg> (January 4, 2014).
- Rydgren, J. (2004). "The Logic of Xenophobia" **Sage Publication**. Vol. 16(2): 123-148. [online]. Available from: www.sagepublications.com. (October 25, 2013).
- Schneider, S.H. (1990). "The Global Warming Debate Heats Up: An Analysis and Perspective" **American Meteorological Society**, Vol.71(9).
- United Nations Development Program. (2009). **Community Security and Social Cohesion**. New York: Towards a UNDP Approach.
- Yakushko, O. (2009). Xenophobia: Understanding the Roots and Consequences of Negative Attitudes toward Immigrants, **The Counseling Psychologist**, Vol. 37(1): 36-66.

Model of Ecosystem and Environmental Conservation Behavior of Junior High School Students

Malai Sangkaew¹

Nongnapas Thiengkamol²

Chatchai Thiengkamol³

Abstract

This research was conducted to develop the model of the ecosystem and environmental conservation behavior of junior high school students. It employed a questionnaire for data collection from 400 junior high school students in the Secondary Educational Service Area Office 19 (Nongbua Lamphu) during the second semester of the 2013 academic year. Research results demonstrated that Inspiration of the Public Mind (PUB) was the most important variable, accounting for 0.78 of variation in ecological and environmental conservation behavior, while environmental education and ecological system and environmental knowledge were the second and third influential variables at 0.29 and 0.27 respectively.

Keywords: Model, Ecosystem , Environmental conservation , Environmental education, Inspiration of public mind.

¹Ph.D. Candidate, Ph.D. Program in Environmental Education Mahasarakham University
Mahasarakham University Khamriang Sub-District Kantarawichai District Maha Sarakham 44150
e-mail: wm.oa11@gmail.com

²Advisor, Mahasarakham University
Faculty of Environment and Resource Studies
41/20 Khamriang Sub-District Kantarawichai District Maha Sarakham 44150 Tel. 081-812-2218
e-mail: mahidol@gmail.com

³Co-Asvisor, Director of Research in Motion Co., Ltd.
599/321 Rat-cha-daa-pi-sayk road Jatujak Sub-district Jatujak district Bangkok 10900 Tel. 080-777-9970
e-mail: send2nude@gmail.com

แบบจำลองพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษา

ตอนต้น

มาลัย สร้างแก้ว¹

นงนภัส เทียงกมล²

ฉัตรชัย เทียงกมล³

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อพัฒนาจำลองในพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องในการสำรวจ สำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 19 ในปีการศึกษา 2556 ภาคเรียนที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยแรงบันดาลใจในการมีจิตสาธารณะมีอิทธิพลสูงสุดต่อพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เท่ากับ 0.78 รองลงมาเป็นสิ่งแวดล้อมศึกษา และความรู้การอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเท่ากับ 0.29 และ 0.27 ตามลำดับ

คำสำคัญ: แบบจำลอง, ระบบนิเวศ, การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, สิ่งแวดล้อมศึกษา, แรงบันดาลใจในการมีจิตสาธารณะ

¹ นักศึกษาปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ. กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150

e-mail: wm.oad11@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ 41/20 ต.ขามเรียง อ. กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150 โทร. 081-812-2218

e-mail: mahidol@gmail.com

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม บริษัทรีเสิร์ช อินโมชั่น จำกัด

599/321 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กทม 10900 โทร.080-777-9970

e-mail: send2nude@gmail.com

Introduction

An ecological system or ecosystem is a system of interaction and interdependence among living organisms of animals, plants, and microbes and the nonliving components of their environment, including air, water, soil, and mineral substances whilst these link together through nutrient cycles and energy flows (Molles, 1999; Gurevitch et al., 2006; Smith & Smith 2012). Their sizes usually encompass specific and limited spaces (Chapin et al., 2002) even though some scientists declare that the whole planet is an ecosystem (Chapin et al., 2002; Krebs, 2009; Willis, 1997). Therefore, “it is a community of organisms together with their physical environment, viewed as a system of interacting and interdependent relationships and including such processes as the flow of energy through trophic levels and the cycling of chemical elements and compounds through living and nonliving components of the system” (The American Heritage® Science Dictionary, 2002), whilst natural environment covers all living and non-living things naturally occurring on earth and any region of the world and includes the interaction of all living species and its environment of climate, weather, and natural resources involving human survival and economic activity. However, the natural environment notion can be distinguished by two components: 1) Whole ecological units work as natural systems, regardless of different cultured human contribution, together with all flora, fauna, microorganisms, soil, rocks, atmosphere,

and natural events happening within their borders and 2) Universal natural resources and physical occurrences are lacking in particular restrictions, such as air, water, and climate, plus energy, radiation, electric charge, and magnetism, not deriving from cultured human activity (Thiengkamol, 2009c; Wikipedia, 2014).

Taking into consideration the ecological conservation explanation, it is the procedure of the natural environment preservation for upcoming generations; however, it can be used in a sustainable way to take full advantage of yield exclusive of the ecological and environmental destruction (Solomon et al., 2004). Therefore, it might engage a variety of types of conservation goals in cooperation with those intended with regard to the security of soil, rivers, trees, and atmospheric quality. The regulation of ecological conservation programs can be controlled by law. Requiring the people to take responsibility for protecting the planet, law enforcement must encourage businessmen to take care of the environment. Education is the most significant aim of ecological conservation. In particular, the way of sustainable living is the means to conserve the ecosystem (Saisunantharom et al., 2013a; Suebsing et al, 2013b). Derived from the diverse studies, it was indicated that environmental education is the most excellent method to guide real behavioral change. Consequently, at the heart of ecological and environmental conservation is sustainable living (Chomputawat et al., 2013a; Thiengkamol, 2011b).

The sustainable development concept is congruent with the environmental education principle in developing sustainable systems and processes for ecological and environmental conservation. The sustainable development includes four interconnected pillars: ecology, economics, politics, and culture. Sustainability has emerged as an essential effect, including worries about the unplanned social, environmental, and economic consequences of quick population growth, economic development, and natural resource utilization. In addition, sustainability can be distinguished in terms of materials and technical choices for supplying the present needs of people without compromising the survival of future generations. Stable agricultural strategies must put emphasis on allocation to foster the present population and to guarantee future generations with sufficient food. The strategies must focus on preventing the populace from causing a species to become extinct or slaughtering any endangered species for business or sport; therefore, it must be promptly implemented (Solomon et al., 2004; Thiengkamol, 2011a). Nevertheless, ecological conservation also involves soil, air, and water conservation, alongside the preservation of wildlife habitats and strange beauty. Controlling air and water pollution maintains environmental quality. Additional implementation, in particular education, should be broadly given for water conservation to supply the demands for

safe drinking water (Solomon et al., 2004; Vold, and Buffett, 2008). On the other hand, ecological conservation also concerns the ozone layer, prohibiting numerous ozone depleting substances. Therefore, investments have been made to search for more sustainable options. Sustainability is critical in guaranteeing the preservation of water, materials, and resources to sustain human health and environmental quality (Saisunantharom et al., 2013; Thiengkamol, 2011).

The inspiration of the public mind for environmental conservation was another significant latent variable that was introduced in this study since Thiengkamol (Thiengkamol, 2012) and her colleagues have confirmed this hypotheses in several studies (Udonboon et al., 2012; Saisunantharom et al., 2013). This latent variable consists of role-model impressions, accompanied with impressions of the environment, events, and media awareness along with a self-public mind. The significance of a public mind for natural resources and environmental conservation, soil conservation, and water conservation behaviors, including environmental knowledge of transferring and supporting behaviors, was observed as variables to predict this latent variable. The inspiration is completely different from motivation because one who acts with regard to environmental conservation should do so with the drive gained from an inspired demand (Thiengkamol, 2011a; Thiengkamol, 2011b). Therefore, one who has the

inspiration of a public mind should be cheerful in doing so, supporting environmental conservation without wanting any rewards, including money, honor, or admiration. The inspiration for such an act may have been attained from a role model, an impressive environment, an impressive event, and/or inspiration from perception of the media (Chomputawat et al., 2013; Saisunantharom et al., 2013; Suebsing et al, 2013).

In this study, the ecological and environmental conservation behaviors given attention were soil conservation, water conservation behavior, forest conservation behavior, ecosystem conservation behavior, and knowledge-transferring behavior since these conservation behaviors would be able to direct the lower secondary school students to appreciate and comprehend the necessary elements to meet sustainable development. Moreover, the families of the majority of the lower secondary school students in Nongbua Lamphu Province in the Northeastern region of Thailand are in the agricultural sectors involved with the diverse actions of farming. However, the majority of them cultivate rice, vegetables, and fruit for household eating, and some of this food is sold to the marketplace. Consequently, if the lower secondary school students were taught to recognize and appreciate the association between the ecosystem, the environment, and themselves, it would inspire and motivate them to take serious action for ecological and environmental conservation

so that sustainable development could be attained.

Research Objective

The objective of this research was to develop the model of factors affecting the ecological and environmental conservation behavior of junior high school students.

Research Methodology

The research method was conducted step by step as follows:

1) Population and Sample

The population was 15,560 junior high school students from schools under the Secondary Educational Service Area Office 19 (Nongbua Lamphu) during the second semester of the 2013 academic year. The survey research was conducted by sample collection using Multi-Stage Random Sampling to collect data from 402 students. The research instrument was the questionnaire for data collection.

2) Research Tool

The content and structural validity of the questionnaire was proved by the Item Objective Congruent (IOC) from 5 experts in the fields of ecology, environmental education, social science, and social research methodology. The questionnaire was composed of 154 items with 5 rating scales and was used as a research instrument to collect the data. The reliability was tested by comparing a sample group from 40 lower secondary school students who had the same characteristics with a sample group from an adjacent province. The reliability was

determined by Cronbach's Alpha formula. The ecological and environmental knowledge (EEK) was composed of 39 items; environmental education (EE) was composed of 46 items; inspiration of a public mind (PUB) was composed of 28 items; and ecological and environmental conservation behavior (BEH) was composed of 41 items. Their reliabilities were 0.93, 0.964, 0.953, 0.965 and 0.977 respectively.

3) Data Collection

The Multi-Stage Random Sampling technique was employed for the data collection from 402 lower secondary school students under the Secondary Educational Service Area Office 19 (Nongbua Lamphu) in the Northeastern region of Thailand. The research instrument was the questionnaire, and it was used for data gathering.

4) Data Analysis

The descriptive statistics were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The Structural Equation Model (SEM) was used for model confirmation with the LISREL version 8.30, considering whether the Chi-Square value had a statistically significant level of 0.01 or a Chi-Square/df value of less or equal to 5, RMSEA (Root Mean Square Error Approximation) and RMR (Root Mean Square Residual) values with less than 0.05, including an index level of model congruent value, GFI (Goodness of Fit Index) and an index level of model congruent value, AGFI (Adjust Goodness of Fit Index) between 0.9-1.00.

Results

The Ecological and Environmental Knowledge (EEK) and the Inspiration of a Public Mind (PUB) had effects on the Ecological and Environmental Conservation Behavior (BEH) as follows:

1) Confirmatory factors of the EEK Directly affected the PUB with a statistically significant level of 0.01 with an effect of 0.16, and EEK directly affected the BEH with a statistically significant level of 0.01, with an effect of 0.27, and indirectly affected the BEH with a statistically significant level of 0.05, with an effect of 0.13.

2) Confirmatory factors of the EE directly affected the PUB with a statistically significant level of 0.01, with an effect of 0.78, and the EE directly affected the BEH with a statistically significant level of 0.01, with an effect 0.29, and indirectly affected the BEH with a statistically significant level of 0.05, with an effect of 0.61.

3) Confirmatory factors of the PUB directly affected the BEH with a statistically significant level of 0.01, with an effect of 0.78.

4) Considering the structural model of the confirmatory factors, the EEK, EE, and the PUB affected the BEH with effects of 95.00 percent. The structural equation can be written as shown in Equation (1).

$$\text{BEH} = 0.78*\text{PUB} + 0.27*\text{EEK} + 0.29*\text{EE} \dots \dots \dots (1)$$

$$R^2 = 0.95$$

In Equation (1), the factor that had the most effect on the BEH was the PUB, with an effect of 0.78, subsequent were the EE and the EEK with effects of 0.29 and

0.27 respectively, providing an explanation for the variation of the BEH with 95.00 percent.

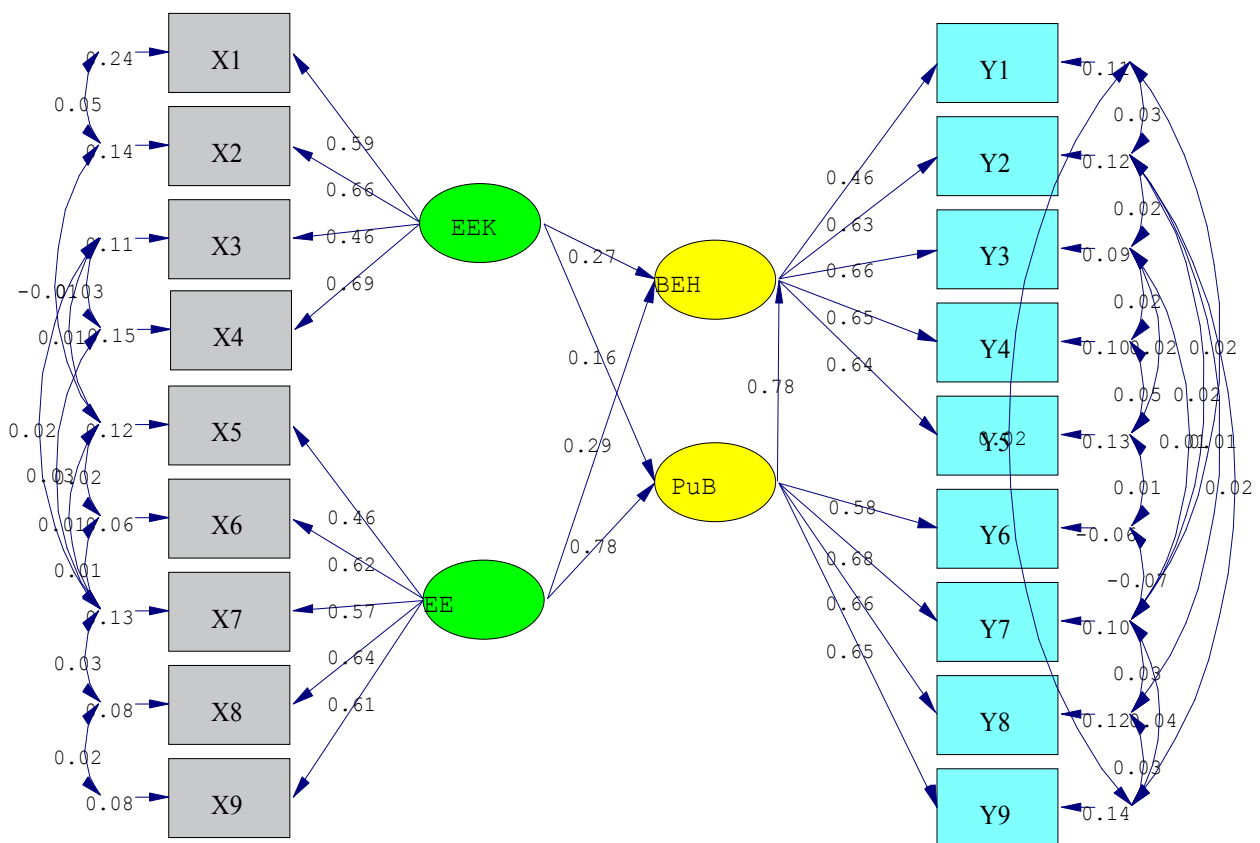
5) Considering the confirmatory factor of the PUB of lower secondary school students, it demonstrated that the EE had an effect on the PUB of 0.78, and the EEK had an effect on the PUB of 0.16. These provide an explanation for the variation of the PUB with 79.00 percent. The structural equation can be written as demonstrated in Equation (1).

$$\text{PUB} = 0.16*\text{EEK}+0.78*\text{EE} \dots\dots\dots(1)$$

$$R^2 = 0.79$$

In Equation (1), the factor that had the most effect to the PUB was EE, with an effect of 0.78, subsequent was EEK with an effect of 0.16, providing an explanation for the variation of the Inspiration of a Public Mind (PUB) with 79.00 percent.

The results of exogenous variables had an effect on endogenous variables, with direct and indirect effects illustrated in Figure 1 and Table 1.

Chi-Square=188.30, df=98, P-value=0.00000, RMSEA=0.044

Figure 1: Model of Direct and Indirect Effect of EEK and EE Affecting BEH via PUB

Table 1 Direct and Indirect Effect of EEK and EEC Affecting BEH via PUB

Causal variable	Result variables					
	PUB			BEH		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
EEK	0.16* (0.059)	-	0.16* (0.059)	0.40** (0.045)	0.13* (0.045)	0.27** (0.041)
EE	0.78** (0.13)	-	0.78** (0.13)	0.90** (0.055)	0.61** (0.065)	0.29** (0.045)
PUB	-	-	-	0.78** (0.026)	-	0.78** (0.026)
$\chi^2 = 188.30$; $df = 98$			CN = 332.07		$\chi^2 / df = 1.921$	
GFI = 0.96;		AGFI = 0.93	RMSEA = 0.044		RMR = 0.0083	

Discussion

The findings indicated that understanding the concept of Ecological and Environmental Knowledge (EEK) was predicted by the four observed variables of Ecosystem Conservation (X4), Water Conservation (X2), Forest Conservation (X3), and Soil Conservation (X1) with predicting powers of 0.81, 0.73, 0.71, and 0.62 respectively. It is obviously seen that Ecosystem Conservation (X4) was the highest power prediction; therefore, it might point out that lower secondary school students realize and are aware of the significance of the ecosystem. Consequently, the school administrators should integrate it into the teaching-learning process for all subjects concerning science and nature. In addition, they need to advise the teachers to continuously apply this knowledge in the other various subjects. This should aid the lower secondary school students in speedily changing their attitude and raising awareness.

Consequently, the students are able to effectively give their knowledge and understanding of the ecological system and of the environment to their families and communities. Furthermore, the other 3 observed variables of Water Conservation (X2), Forest Conservation (X3), and Soil Conservation (X1) also had rather high prediction powers for forecasting the latent variable of the EEK whilst the EEK demonstrated with the total effect on Ecological and Environmental Conservation Behavior (BEH) with an effect of 0.40, thus these 3 observed variables can also be used to integrate into all scientific subjects as well. Therefore, it is obviously seen that this latent variable (EEK) plays a vital role to modify the latent variable of the Ecological and Environmental Conservation Behaviors (BEH).

Simultaneously, considering another exogenous latent variable, the EE had a total effect on BEH of 0.90. It pointed out that the EE has a very high effect on BEH in

this model and is a very important exogenous latent variable, altering the BEH of the lower secondary school students. Moreover, the EE was predicted by the 5 observed variables of Environmental Knowledge and Understanding (X5), Environmental Awareness (X6), Environmental Attitude (X7), Environmental Participation (X8), and Environmental Responsibility (X9) with prediction powers of 0.59, 0.88, 0.75, 0.82, and 0.80 respectively. As a result, if the school directors integrated the EE with the EEK in the teaching-learning process, it would rapidly accelerate the pro-environmental behavior of students.

Confirming the endogenous latent variables of the BEH, it was predicted by Forest Conservation Behavior (Y3), Ecosystem Conservation Behavior (Y4), Environmental Knowledge Transferring Behavior (Y5), Water Conservation Behavior (Y2), and Soil Conservation Behavior (Y1) with prediction powers of 0.89, 0.82, 0.80, 0.75, and 0.65 respectively. It implied that lower secondary school students understand and realize the significance of these factors. The teacher can use the five observed factors to challenge the student to change their behaviors of soil, water, forest, and ecosystem and environmental knowledge, helping them to transfer it effectively. For a successful outcome with regard to ecological and environmental conservation, the EEK and the EE must be incorporated into all types of the teaching-learning process for lower secondary school students by inspiring them to act as

important change agents to transfer their ecological and environmental knowledge and environmental education to those people within their influence, such as friends, family members, and other people in the community and society by expressing their capabilities of soil, water, forest, and ecosystem conservation with inspiration of a public mind for environmental conservation in terms of being a good role model, having a self-public mind, and distributing the environmental information to everyone seriously. The results were congruent with Thiengkamol and her colleagues (Chomputawat et al., 2013; Saisunantharom et al., 2013; Suebsing et al., 2013; Thiengkamol, 2011; Thiengkamol, 2012; Udonboon et al., 2012).

Besides the mentioned latent variables of the EEK, EE, and the BEH, the results also showed that the Inspiration of a Public Mind (PUB) directly affected the BEH with an effect of 0.78 whilst the 4 observed variables of the Event Impression (Y7), Environment Impression (Y8), Impression from Various Media Reception (Y9), and Role Model Impression (Y6) were able to predict the BEH with effects of 0.69, 0.84, 0.82, 0.79, and 0.69 respectively. These were pertinent with respect to the abundant studies of Thiengkamol and her colleagues (Chomputawat et al., 2013; Saisunantharom et al., 2013; Suebsing et al., 2013; Udonboon et al., 2012).

Suggestions

Thus, these research results are able to be integrated into the national education policy and plan of the Ministry of Education at the lower secondary school level. Inspiration and challenge can be provided for the junior high school students so they can exhibit a better ecological and environmental conservation behavior. Therefore, administrators of junior high schools should introduce activities for junior high school students via field trips in order to make the students realize the

importance of ecological balance and environmental conservation. This can successfully promote and support ecological and environmental conservation. However, the junior high school students are our next generation and must take responsibility to be important change agents as environmental educators or trainers to spread their knowledge of the ecosystem and of the environment with a public mind, devoting themselves to community and society.

References

- Chapin, F. S.; Matson, P.A.; Mooney, H.A. (2002). **Principles of Terrestrial Ecosystem Ecology**. New York: Springer.
- S. Chomputawat, et al.,. (2013a). Causal Relationship Model of Environmental Conservation for Agriculturist. **European Journal of Scientific Research**, 104 (3): 504-518.
- Gurevitch, J.et al.,. (2006). **The Ecology of Plants**. (Second ed.). Sunderland, Massachusetts: Sinauer Associates.
- Krebs, Charles J. (2009). **Ecology: The Experimental Analysis of Distribution and Abundance**. (Sixth ed.). San Francisco: Benjamin Cummings.
- Molles, Manuel C. (1999). **Ecology: Concepts and Applications**. Boston: WCB/McGraw-Hill.
- S. Saisunantharom, N.Thiengkamol , C.Thiengkamol (2013a). Biodiversity Conservation. **European Journal of Scientific Research** 104 (3): 460-474.
- Solomon, E.P. et al.,. (2004). **Biology**. Brooks: Cole Thomson Learning.
- Smith, T. M. and Smith, R.L. (2012). **Elements of Ecology**. (Eighth ed.). Boston: Benjamin Cummings.
- S. Suebsing, et al.,.(2013). Causal Relationship Model of Forest Conservation. **European Journal of Scientific Research** 115 (2): 292-304.
- Tansley, A.G. (1935). "The use and abuse of vegetational terms and concepts". **Ecology** 16 (3): 284-307.
- The American Heritage® Science Dictionary. (2002). **Ecosystem**. Boston: Houghton Mifflin.
- Thiengkamol, N. (2009). **Environment and Development Book 2 (Food Security)**. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

- N. Thiengkamol, (2009). **Environment and Development Book 2 (Food Security)**. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- . (2011). **Environment and Development Book 1. (4th ed.)**. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- . (2011). Development of Model of Environmental Education and Inspiration of Public Consciousness Influencing to Global Warming Alleviation. **European Journal of Social Sciences**, 25 (4): 506-514.
- . (2012). Causal Relationship Model of Environmental Education. **Mediterranean Journal of Social Sciences**, 3 (11): 11-18.
- Udonboon, et al.,. (2012b). Causal Relationship Model of Water Conservation Behavior. **Mediterranean Journal of Social Sciences**, 3(11): 599-611.
- Vold, T. and D.A. Buffett (eds.). (2008). Ecological Concepts, Principles and Applications to Conservation, BC. 36 pp. [online]. Available From: www.biodiversitybc.org. (November 24, 2014).
- Wikipedia. (2014). **Natural environment**. . [online]. Available From: http://en.wikipedia.org/wiki/Natural_environment. (November 24, 2014).
- Willis, A.J. (1997). "The Ecosystem: An Evolving Concept Viewed Historically". **Functional Ecology**, 11(2): 268–271.

การพัฒนาแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร

จอมขวัญ เลื่องลือ¹

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์²

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่เป็นนิสิต นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 400 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการทดลองเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 24 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลองจำนวน 12 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 12 คน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) และใช้ Nonparametric statistics ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ดังนี้ 1) ค่าเฉลี่ยสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่โดยรวมและรายด้านของนิสิต นักศึกษา จำนวน 400 คน อยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา พัฒนาจากการประยุกต์ใช้แนวคิด และเทคนิคต่าง ๆ ของทฤษฎีการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง 3) รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริงที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิตที่เข้าร่วมในกลุ่มทดลองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่า นิสิตกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง ที่ทำให้นิสิตมีความรู้และความรับผิดชอบต่อนตนเองเพิ่มมากขึ้น มีการวางแผนดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองเสมอ และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม เพื่อดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่อย่างประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: สมรรถนะการดำเนินชีวิต การให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาจิตวิทยา กลุ่มวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
1761 พัฒนาการ เขต/แขวงสวนหลวง กรุงเทพฯ 10260

e-mail: jomkwan52@gmail.com

² ศาสตราจารย์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนน พัฒนาการ สวนหลวง กทม. 10250

e-mail: psy.phd@kbu.ac.th

³ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และ รองศาสตราจารย์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนน พัฒนาการ สวนหลวง กทม. 10250

e-mail: psy.phd@kbu.ac.th

Development of Reality Group Counseling Intervention Model for Enhancing Life Competency in Contemporary Society of First Year Students of the Faculty of Education in Public Universities in Bangkok

Jomkhwan Luenglue¹

Pongpan Kirdpitak²

Prasarn Malakul Na Ayudhaya³

Abstract

The purpose of this research was to develop reality group counseling intervention model for enhancing life competency in contemporary society of first year students of the faculty of education in public universities in Bangkok. The sample of the study included 2 groups. The first group of the life competency in the contemporary society study consisted of 400 first year students of the faculty of education in public universities in Bangkok. They were stratified randomly selected from population. The second group of the study was the 24 first year students of the faculty of education, Srinakharinwirot university. The mixed method research was applied to this study. The nonparametric statistics were used for analyzing the data. The research results were as follows; 1) The total mean score and each dimension score of the life competency in contemporary society of 400 students were high. 2) The reality group counseling intervention model for enhancing life competency in contemporary society of the students included concepts and techniques of the reality group counseling. 3) The developed reality group counseling intervention model was effective in significantly enhancing the life competency in contemporary society of the students attended the model at .01 level. and 4) The focus group report of the experimental group showed that they were satisfied with this model. They also gained more knowledge and responsibility for their own needs. They also planned for self-development and living with others for successful living in contemporary society.

Keywords: Life competency, Reality group counseling

¹Ph.D. Candidate, Ph.D. Program in Psychology, Kasem Bundit University.

1761 Patanakarn Road, Suanluang, Bangkok 10250

e-mail: jomkhwan52@gmail.com

²Professor, Doctor of Philosophy in Psychology, Kasem Bundit University

1761 Patanakarn Road, Suanluang, Bangkok 10250

e-mail: psy.phd@kbu.ac.th

³Vice-President for Academic Affairs, Associate Professor, and Doctor of Philosophy in Psychology, Kasem Bundit University

1761 Patanakarn Road, Suanluang, Bangkok 10250

e-mail: psy.phd@kbu.ac.th

บทนำ

สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ เป็นสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นที่แต่ละบุคคลพึงมี เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมให้ประสบความสำเร็จ ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต รวมทั้งด้านการเรียนและอาชีพ และให้ทันต่อโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีสมัยใหม่ (Parry, 1996)

สมรรถนะที่สำคัญในสังคม ที่นิสิตนักศึกษาจำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญจะเกี่ยวข้องกับสมรรถนะในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี การเป็นตัวของตัวเอง การมีคุณธรรม การคิด การแสวงหาความรู้ ความรับผิดชอบ การกำกับและนำตนเอง การรู้จักหน้าที่ของตนเองในฐานะเป็นพลเมือง การมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่น การบริหารความขัดแย้ง การให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น การรับรู้และการติดตามข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคม (Organization for Economic Co-operation and Development, 2005:5; Ministry of Education New Zealand, 2005:7; European Parliament, 2006:1-5; Rychen & Salganik, 1999:9-10) ซึ่งสมรรถนะต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนิสิต นักศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรเสริมสร้างสมรรถนะต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้ เพื่อให้นิสิต นักศึกษาสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณค่า (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554)

ผู้วิจัยได้สำรวจสมรรถนะในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ คุรุศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 102 คน โดยใช้คำถามปลายเปิดว่า “ในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา ต้องการพัฒนาสมรรถนะของตนเองในประเด็นใดบ้าง” ผลการสำรวจสรุปได้ว่า

นิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยของรัฐมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร การกำกับตนเอง และการนำตนเอง การมีความรับผิดชอบ การศึกษาหาความรู้ การมีความคิดสร้างสรรค์ การติดตามข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคม การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น การมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่น การให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น แก้ปัญหาความขัดแย้งได้ การเป็นตัวของตัวเอง และการมีคุณธรรม

ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 28 คน โดยใช้คำถามปลายเปิดว่า “ในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ท่านคิดว่านิสิต นักศึกษา ควรต้องมีสมรรถนะที่สำคัญอะไรบ้าง ที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน” ผลการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่าสมรรถนะที่สำคัญ ได้แก่ สมรรถนะที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ การใช้เทคโนโลยี การแสวงหาความรู้ การสื่อสาร ความหย่อนตัวทางอารมณ์ การมีภาวะผู้นำ การคิด การรับรู้และการติดตามข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคม การมีจิตสาธารณะ การมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่น การให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น การบริหารความขัดแย้ง และการทำงานเป็นทีม และการเป็นตัวของตัวเอง

จากการศึกษาเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจความคิดเห็นของนิสิต นักศึกษา และอาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ สรุปได้ว่าสมรรถนะในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะ

ศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ 1) สมรรถนะส่วนบุคคล ประกอบด้วย ความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิต การแสวงหาความรู้ การติดต่อสื่อสารในการดำเนินชีวิต การใช้เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิต การเป็นตัวของตัวเอง และการมีคุณธรรม และ 2) สมรรถนะทางสังคม ได้แก่ การรับรู้และติดตามข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคมในการดำเนินชีวิต การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และการบริหารความขัดแย้ง

ในการเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะประยุกต์แนวคิดและเทคนิคของทฤษฎีการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง ทั้งนี้เพราะว่าทฤษฎีการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง มีแนวคิดที่มุ่งเน้นว่า คนทุกคนต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเลือกที่จะกระทำ รวมทั้ง ต้องสามารถควบคุมวิถีชีวิต หรือการดำเนินชีวิตของตนเองตามที่บุคคลนั้นต้องการ และเป้าหมายของทฤษฎีการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง คือ เพื่อช่วยให้ผู้รับการปรึกษา รู้จักและเข้าใจตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเอง ค้นพบทางเลือกที่จะนำไปสู่เป้าหมายชีวิตของตนเอง ตระหนักคุณค่าของตนเอง รู้จักให้ และรู้จักรับความรัก และความผูกพันกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่า ตนมีคุณค่า

นอกจากนี้ ขั้นตอนของการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง จะให้ความสำคัญของการสร้างสัมพันธภาพ การให้ความสนใจ ใส่ใจ และให้การยอมรับผู้รับบริการด้วยความอบอุ่น เปิดเผย จริงใจและเต็มใจ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้ง ให้ความสำคัญในการสำรวจความต้องการของ

ผู้รับบริการ การสำรวจทิศทาง หรือแนวทาง และการปฏิบัติ การประเมินทิศทางหรือแนวทางที่กำหนด และการวางแผน เพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม ส่วนเทคนิคที่นำมาประยุกต์ใช้ได้แก่ 1) การอภิปราย 2) พฤติกรรมใส่ใจ 3) การตั้งคำถาม 4) แผนผังความคิด (Mindmap) 5) การสะท้อนความคิด 6) การคิดเชิงวิพากษ์ 7) การแสดงบทบาทสมมติ 8) การสร้างสถานการณ์จำลอง 9) การสะท้อนอารมณ์ความรู้สึก 10) การระดมความคิด 11) การแยกแยะตนเอง 12) การเสริมแรงทางบวก 13) การวิพากษ์ 14) การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 15) การให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 16) การสรุปความ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับนิสิตนักศึกษา ทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง เพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง เพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตใน

สังคมยุคใหม่ของนิสิต ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดย

3.1 เปรียบเทียบสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล

3.2 เปรียบเทียบสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล

3.3 ศึกษาความพึงพอใจของนิสิต ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง เมื่อสิ้นสุดการทดลอง โดยการทำสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group)

สมมติฐานการวิจัย

1. สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต กลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริงหลังการทดลอง และหลังการติดตามผล เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนได้รับรูปแบบการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง

2. สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต กลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผลเพิ่มขึ้นมากกว่าสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 1,148 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่เป็นนิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ปีการศึกษา 2558 ที่ศึกษาในสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 400 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ เป็นนิสิต ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้รับการคัดเลือกอย่างเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่างในข้อ 2 ที่มีคะแนนสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา และสมัครใจเข้าร่วมการทดลองการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ จำนวน 24 คน จากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองได้รับการให้การศึกษากลุ่มเผชิญ

ความจริง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการปรึกษาใด ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

1. แบบวัดสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ มีจำนวน 45 ข้อ ครอบคลุม 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสมรรถนะส่วนบุคคล และด้านสมรรถนะทางสังคม โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนแบบวัดสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ ดังนี้

คะแนน 1.00-1.50 หมายถึง มีสมรรถนะน้อยที่สุด

คะแนน 1.51-2.50 หมายถึง มีสมรรถนะน้อย

คะแนน 2.51-3.50 หมายถึง มีสมรรถนะปานกลาง

คะแนน 3.51-4.50 หมายถึง มีสมรรถนะมาก

คะแนน 4.51-5.00 หมายถึง มีสมรรถนะมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด โดย 1) หาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด โดยพิจารณาจากค่า IOC (Items objective congruence) ได้ค่า IOC ของข้อคำถามอยู่ระหว่าง .66-1.00 2) วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบวัดสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1951) จำนวน 100 ฉบับ มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 และ 3) วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัด ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ในโมเดลการวัดองค์ประกอบของสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการ

ดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต ผู้วิจัยไประยุคดีใช้แนวคิด ทฤษฎี และเทคนิคการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง และมีขั้นตอนในการดำเนินการให้การปรึกษากลุ่ม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ และขั้นยุติการให้การปรึกษากลุ่ม และได้ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้นโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการพิทักษ์สิทธิ์

ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยและการรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 20 พฤศจิกายน 2558 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2558 และได้ทำการทดลองกับกลุ่มทดลองระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2558 ถึง 15 กุมภาพันธ์ 2559 โดยกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมใด ๆ และติดตามผลหลังการทดลอง ในวันที่ 15 มีนาคม 2559

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิตนักศึกษา ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าเฉลี่ยของสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$, $SD=.41$) โดยสมรรถนะสมรรถนะส่วนบุคคล ($\bar{X}=3.95$, $SD=.43$) และสมรรถนะทางสังคม ($\bar{X}=3.91$, $SD=.46$) และอยู่ในระดับมาก ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร (n=400)

สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่	Min	Max	Mean	S.D.	แปลผล
1. สมรรถนะส่วนบุคคล	2.07	4.89	3.95	0.43	มาก
2. สมรรถนะทางสังคม	1.50	5.00	3.91	0.46	มาก
รวม	1.84	4.93	3.93	0.41	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิตในกลุ่มทดลอง (n=12) และกลุ่มควบคุม (n=12) โดยรวมและรายด้านก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล

สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่	เวลา	กลุ่ม					
		กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
		Mean	.D.	แปลผล	Mean	.D.	แปลผล
สมรรถนะส่วนบุคคล	ก่อนการทดลอง	2.90	41	ปานกลาง	2.92	30	ปานกลาง
	หลังการทดลอง	4.41	32	มาก	2.92	30	ปานกลาง
	หลังการติดตามผล	4.36	35	มาก	2.96	33	ปานกลาง
	ผล						
สมรรถนะทางสังคม	ก่อนการทดลอง	3.02	38	ปานกลาง	2.86	30	ปานกลาง
	หลังการทดลอง	4.36	40	มาก	2.96	20	ปานกลาง
	หลังการติดตามผล	4.30	39	มาก	2.97	24	ปานกลาง
	ผล						
	ก่อนการทดลอง	2.95	34	ปานกลาง	2.89	27	ปานกลาง
	หลังการทดลอง	4.39	34	มาก	2.94	24	ปานกลาง
	หลังการติดตามผล	4.34	35	มาก	2.96	27	ปานกลาง
	ผล						

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่โดยรวมของนิสิต นักศึกษากลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง ($=2.95$, S.D.=.34) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหลังการทดลอง ($=4.39$, S.D. .34) และหลังการติดตามผล ($=4.34$, S.D.=.35) อยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง ($=2.89$,

S.D. = .27) หลังการทดลอง ($=2.94$, S.D. =.24) และหลังการติดตามผล ($=2.96$, S.D. = .27) อยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่โดยรวมและรายด้านของนิสิต นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นแล้วพบว่า ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก เหมาะสมที่จะใช้ Nonparametric statistics โดยใช้ Wilcoxon Matched Pairs Signed Ranks Test เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 1

“สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต กลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริงหลังการทดลอง และหลังการติดตามผล เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนได้รับรูปแบบการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง” ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงในตาราง 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิตกลุ่มทดลอง (n=12) ที่ได้รับการให้การศึกษามุ่งเผชิญความจริง

สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่	$\bar{X}$	ระยะการทดลอง	Negative Rank	Positive Rank	Tie	z	p
รวมทั้งหมด	ก่อน	ติดตามผล-ก่อนการทดลอง	0	12	0	3.06**	.002
	หลัง	ติดตามผล -หลังการทดลอง	0	12	0	3.06**	.002
	ติดตามผล	หลังการทดลอง-ก่อนการทดลอง	7	5	0	-1.06	.289

** p < .01

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 3 พบว่าสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่โดยรวมของนิสิตกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง และก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนติดตามผล และหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลอง ($\bar{X}$ = 4.39) และหลังติดตามผล ($\bar{X}$ = 4.34) เพิ่มขึ้นมากกว่าการทดลอง ($\bar{X}$ = 2.95)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Mann-Whitney U Test เพื่อทดสอบ

สมมติฐานข้อที่ 2 “สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ ของนิสิต กลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง หลังการทดลอง และหลังการติดตาม ผลเพิ่มขึ้นมากกว่าสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคม ยุคใหม่ของกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง” ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงในตาราง 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่โดยรวมและรายด้านของนิสิต กลุ่มทดลอง (n=12) และกลุ่มควบคุม (n=12) ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล

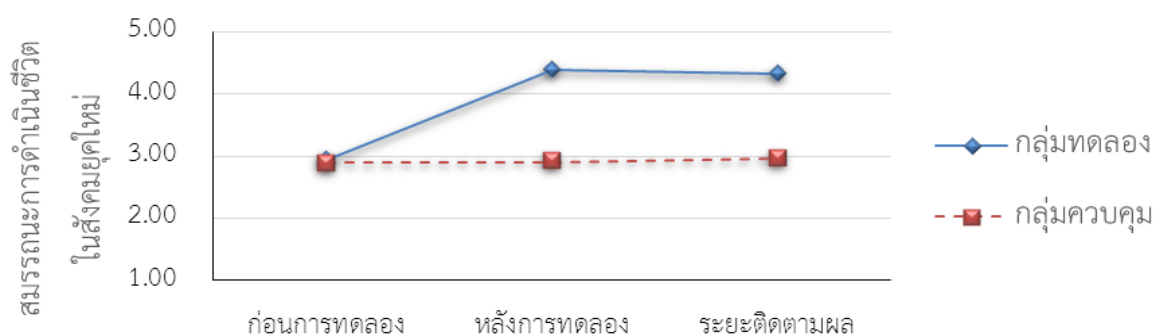
สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่	ช่วงเวลา	กลุ่ม	$\bar{X}$	Mean Rank	Sum of Rank	Mann-Whitney U	z	p
รวมทั้งหมด	ก่อนการทดลอง	กลุ่มทดลอง	2.95	13.00	156.00	66.00	0.35	.728
		กลุ่มควบคุม	2.90	12.00	144.00			
	หลังการทดลอง	กลุ่มทดลอง	4.39	18.50	222.00	0.00**	4.17	.000
		กลุ่มควบคุม	2.94	6.50	78.00			
	หลังติดตามผล	กลุ่มทดลอง	4.34	18.50	222.00	0.00**	4.16	.000
		กลุ่มควบคุม	2.96	6.50	78.00			

** p < .01

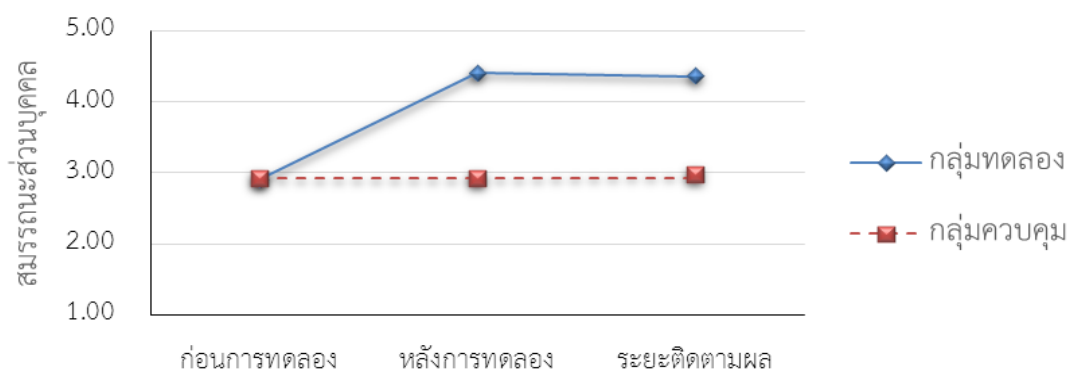
ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) สมรรถนะส่วนบุคคลโดยรวมของนิสิตกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน ส่วนหลังการทดลองและหลังการติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 4.41$) มากกว่าของกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 2.92$) ค่าเฉลี่ยหลังการติดตามผลของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 4.36$) มากกว่าของกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 2.96$) และ 2) สมรรถนะทางสังคมโดยรวม

ของนิสิตกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 4.36$) มากกว่าของกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 2.96$) และค่าเฉลี่ยหลังการติดตามผลของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 4.30$) มากกว่าของกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 2.97$)

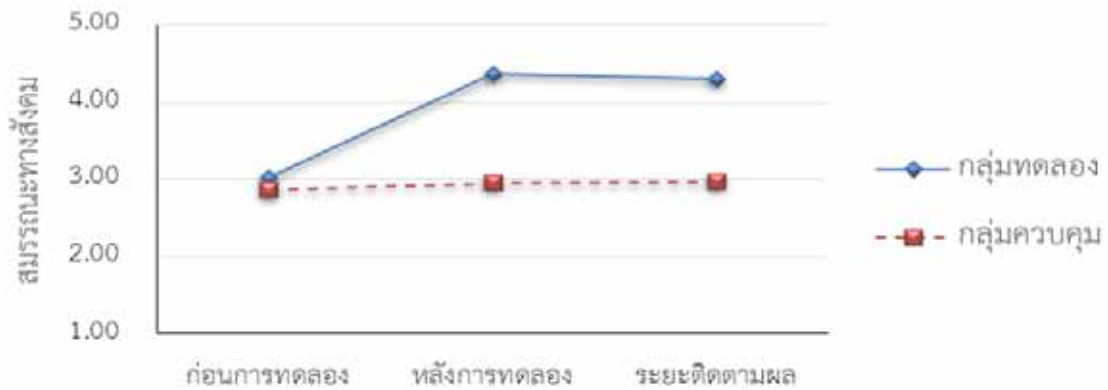
ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แสดงการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยในแต่ละระยะระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไว้ในแผนภาพ 1 ถึง 3 ดังนี้

แผนภาพ 1 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่โดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แผนภาพ 2 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ด้านสมรรถนะส่วนบุคคลก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แผนภาพ 3 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ด้านสมรรถนะสังคมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

4. ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ด้วยวิธีการสังเกตและวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา โดยผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะกับกลุ่มทดลองจำนวน 12 คน เมื่อสิ้นสุดการทดลอง โดยสนทนาเกี่ยวกับความพึงพอใจของกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริงเป็นอย่างมาก เนื่องจากนิสิต สามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง และได้เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองในทางที่ดีขึ้น มีการวางแผนระยะสั้นในการดำเนินชีวิตประจำวันเกี่ยวกับความรับผิดชอบของตนเอง รวมทั้งผู้ให้การปรึกษาให้ความช่วยเหลือนิสิตให้ยอมรับ เข้าใจในการวางแผนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สามารถกำหนดเป้าหมายที่ต้องการและกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ และมีวินัยในการปฏิบัติตามแผน ทำให้มีสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ ทั้งด้านสมรรถนะส่วนบุคคล และสมรรถนะทางสังคมเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ คุรุศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยอภิปรายผลของการวิจัย ดังนี้ต่อไป

1) ผลการศึกษาสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่รายด้าน ได้แก่ สมรรถนะส่วนบุคคล ประกอบด้วย ความสามารถในการรับผิดชอบ ความสามารถในการแสวงหาความรู้ ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถด้านคุณธรรม และสมรรถนะทางสังคม ประกอบด้วย ความสามารถในการรับรู้ และติดตามข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคม ความสามารถในการมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่น ความสามารถในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ความสามารถในการบริหารความขัดแย้งอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะนิสิต นักศึกษา

ต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ต้องมุ่งพัฒนาความสามารถของตนเอง ดังนี้ นิสิตนักศึกษาต้องมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีการตัดสินใจด้วยตนเอง สามารถมุ่งแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ไขปัญหาได้ ที่สำคัญต้องมีความสามารถในการดำเนินชีวิตที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ผ่านเครือข่ายได้อย่างชำนาญ มีความสามารถในการสื่อสารทางด้านภาษา และสามารถเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นได้ (National Educational Goals Panel, 1998)

2) ผลการพัฒนารูปแบบการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง เพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของ นิสิต ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิเคราะห์ พบว่า รูปแบบการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริงสามารถพัฒนาให้กลุ่มทดลองเกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้วิจัยพัฒนารูปแบบโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง ซึ่ง Corey (2008) ได้ออกแบบรูปแบบการให้การศึกษากลุ่ม โดยให้ผู้ให้การศึกษาศึกษาปฏิบัติตามกรอบการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง นำแนวคิดและเทคนิคต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทั้งนี้กรอบแนวคิดที่จะนำมาใช้จะอยู่ในกรอบของการเขียนแผนในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ คือ กระบวนการ WDEP เป็นกระบวนการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

3) ผลการประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการให้การศึกษากลุ่มเผชิญ

ความจริงเพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ ดังนี้

(1) สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิตกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนได้รับการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า นิสิตกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ โดยรวมในระยะหลังการทดลอง และหลังการติดตามผล เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนได้รับการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองมีการพัฒนาสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ที่ดีขึ้นหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง เมื่อพิจารณาสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของ นิสิตเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิตรายด้านของกลุ่มทดลอง ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกด้าน ได้แก่ สมรรถนะส่วนบุคคล และสมรรถนะทางสังคม ส่วนสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่รายด้านของกลุ่มทดลอง ในระยะหลังการติดตามผลเพิ่มขึ้นมากกว่าระยะก่อนการทดลองในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า รูปแบบการให้การศึกษากลุ่มเผชิญความจริง เป็นวิธีการในการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักควบคุมการดำเนินชีวิตของพวกเขาเอง ช่วยให้บุคคลค้นพบอัตลักษณ์แห่งตน มนุษย์ต้องการมีอัตลักษณ์แห่ง

ความสำเร็จ ต้องการแสดงพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบ และมีความสัมพันธ์ที่มีความหมายกับบุคคลอื่น ความต้องการมีอัตลักษณ์ เป็นความต้องการของบุคคลที่ต้องการรับรู้ตัวตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (Wubbolding, 1988)

แม้ว่ากระบวนการในการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริงมีขั้นตอนที่ชัดเจนคือ กรอบ WDEP แต่การให้การปรึกษาลักษณะนี้ สามารถนำกระบวนการและเทคนิคจากการให้การปรึกษาแบบอื่น ๆ ที่สามารถปรับให้เข้ากับกระบวนการให้การปรึกษาแบบเผชิญความจริงได้มาร่วมด้วย (Wubbolding, 2000:32) และเทคนิคที่ใช้ คือ การอภิปรายพฤติกรรมใส่ใจ การตั้งคำถาม แผนผังความคิด (Mindmap) การสะท้อนความคิด การอภิปราย การคิดเชิงวิพากษ์ การแสดงบทบาทสมมุติ การตรวจสอบความคิดความเชื่อแบบมีเหตุผล การสะท้อนอารมณ์ การสรุปความ การระดมความคิด การแยกแยะตนเอง (Differentiation of Self) การเสริมแรงทางบวก การวิพากษ์ แผนผังความคิด การให้ข้อมูลย้อนกลับ สร้างสถานการณ์จำลอง การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

(2) สมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิตกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง หลังการทดลองและหลังการติดตามผลเพิ่มขึ้นมากกว่าสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิตกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง ในระยะหลังการทดลอง และหลังการติดตามผล มีคะแนนสมรรถนะการดำเนินชีวิตใน

สังคมยุคใหม่เพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่านิสิตที่เข้าร่วมการให้การปรึกษากลุ่มนั้นมีการปรับปรุงพัฒนาตนเอง ได้เปลี่ยนแปลงทั้งความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่เป็นการเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ และพร้อมที่จะเรียนรู้ที่สำคัญนิสิตสามารถเขียนแผนในการใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง ทำให้นิสิตไม่มีโอกาสได้คิด รู้สึก หรือแสดงความคิดเห็นใด ๆ ในการเข้าร่วมกลุ่ม จึงไม่เข้าใจว่าการเข้าร่วมกลุ่มคืออะไร

(3) ผลการวิเคราะห์การสนทนากลุ่มเฉพาะจากนิสิตกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ในระยะเวลา สถานที่ในการให้การปรึกษากลุ่ม นิสิตไม่รู้สึกลำบากใจในการเข้าร่วมกลุ่มพร้อมทั้งยังพอใจในระยะเวลาการให้การปรึกษากลุ่มเป็นระยะเวลา 3 ชั่วโมงในแต่ละครั้ง จนครบ 22 ครั้ง นิสิตรู้สึกได้รับประโยชน์ที่มีโอกาสฝึกปฏิบัติการให้การปรึกษากลุ่มกับเพื่อน เพราะรู้สึกว่าในการดำเนินชีวิตประจำวันสามารถนำความรู้ที่ได้รับและฝึกปฏิบัตินี้ไปใช้ได้ รู้สึกว่าหลังการทำกลุ่มเพื่อนมาปรึกษาเพิ่มมากขึ้น เข้าใจความคิดของเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ปรับมุมมองใหม่ ในการให้การปรึกษาให้มองที่ข้อดีของเขาให้เพื่อนค่อย ๆ หาทางออก เข้าใจเขาเพิ่มมากขึ้น รู้จักคิดนอกกรอบมากขึ้น รู้จักแนวคิดใหม่ ๆ สามารถมองปัญหา หรือความต้องการได้หลากหลายมุมมอง สามารถวางแผนระยะสั้น โดยคำนึงถึง โดยไม่ความเป็นจริงไม่ควรเฉพาะสิ่งรอบ ๆ ตัว แต่จะย้อนดูตนเองว่าเป็น

อย่างไร และวางแผนว่าชีวิตในอนาคตควรเป็นอย่างไร ทำให้ชีวิตมีระเบียบและมีการใช้ชีวิตที่ดีขึ้น เพราะก่อนหน้านี้ไม่เคยคิดวางแผนอะไร และเมื่อเรียนรู้ที่จะกำหนดแผนชีวิตของตนเองได้แล้ว จึงรู้สึกมีความสุขมากขึ้น

นอกจากนี้ นิสิตได้ชื่นชมรูปแบบการให้การปรึกษาแบบเผชิญความจริงที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ได้อธิบาย และเห็นถึงความสำคัญในการวางแผน (WDEP) ในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ นิสิตสามารถใช้ชีวิตตามแผนได้มากขึ้น จากที่เคยผัดวันประกันพรุ่ง ทำให้รู้สึกว่ามีสติมากขึ้น เตือนตนเองเกี่ยวกับแผนที่ตั้งไว้ มีวินัยในตนเองมากขึ้น หากไม่ได้ทำตามแผนจะรู้สึกไม่สบายใจ เมื่อทำตามแผนแล้วหากไม่ประสบความสำเร็จ นิสิตจะย้อนมาดูที่วิธีการแล้วเขียนแผนใหม่ขึ้นมา นิสิตพร้อมที่จะยอมรับและปรับปรุงในความสามารถของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แบบวัดสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่สามารถนำไปใช้กับนิสิตนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ได้ และผู้ที่

จะนำไปใช้ควรศึกษารายละเอียดของแบบวัดวิธีการและการแปลความหมายก่อนนำไปใช้

1.2 รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริงกับนิสิต นักศึกษา ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และก่อนนำไปใช้ควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และเทคนิคต่าง ๆ ของการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง และควรมีทักษะประสบการณ์เกี่ยวกับการให้การปรึกษากลุ่มเผชิญความจริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนาสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของกับนิสิตนักศึกษา โดยใช้รูปแบบและเทคนิคอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา

2.2 ควรติดตามผลสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ของนิสิต นักศึกษา หลังจากการทดลองไปแล้ว 3 เดือน 6 เดือน เพื่อติดตามความสามารถของนิสิต นักศึกษา ว่า มีสมรรถนะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่มากขึ้นน้อยเพียงใด

References

- Cronbach, L. J. (1951). **Coefficient alpha and the internal structure of tests.** Psychometrika. 16 (3), 297-334.
- Ministry of Education. (2005). **Key competencies in tertiary education: Developing a New Zealand Framework. (Discussion document).** Wellington: Ministry of Education, Government of New Zealand.
- National Educational Goals Panel. (1998). **Ready schools.** Washington, DC: National Educational Goals Panel.
- Office of the higher education commission. (2007). **15 years-framework for higher education, No. 2 (2551-2565 BC).** Bangkok: Office of the higher education commission.
- Office of the higher education commission. (2014). **Number of student in 2014 academic year.** Bangkok: Office of the higher education commission.
- Organization for Economic Cooperation and Development. (2005). **Definition and selection of key competencies: Executive Summary.** [Online]. Available From: <http://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf> Accessed 18 August 2014.
- Parry, S. B. (1996). The Quest for Competencies. **Training**, 33(7), 48-54.
- Rychen, D. S. and Salganik, L. H. (1999). **INES General Assembly 2000: A Contribution of the OECD Program Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations.** Neuchâtel: OECD.
- The European Parliament and the Council of the European Union. (2006). Recommendation of the European parliament and of the council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning. **Official Journal of the European Union**, 394, 10-18.
- Wongyai, W. (2011). **Curriculum Development in Higher Education.** Bangkok : R and Print.
- Wubbolding, R. E.(1988). **Using reality therapy.** New York: Harper & Row.
- (2000). **Reality Therapy for the 21st Century.** Philadelphia: Brunner Routledge.

ทีมงานคุณภาพที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า

น้ำฟ้า ดิสภักดี¹
สุธรรม พงศ์สำราญ²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องทีมงานคุณภาพที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของทีมงานคุณภาพที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า เลือกตัวอย่าง จำนวน 100 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-Way ANOVA สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ผลจากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุงานหรือประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 1-3 ปี ทำงานในแผนกบริการลูกค้า ทีมงานคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ ด้านการให้ความไว้วางใจในทีมมีความสำคัญอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการแก้ปัญหาในทีม ด้านความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม ด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม ด้านการสื่อสารในทีม และด้านการติดตามพัฒนาทีม ทั้งนี้ปัจจัยด้านเพศ อายุงาน แผนกในงานที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อทีมงานคุณภาพของพนักงานธนาคารกรุงไทย ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาภายในทีม ด้วยการรับฟังปัญหาของพนักงาน และการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องตรงประเด็นเป็นการสร้างความไว้วางใจในทีม เพื่อจะทำให้ทีมงานมีคุณภาพส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการทำงาน ทีมงานคุณภาพ ความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม

¹นักศึกษา สาขาวิชา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
1761 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนน พัฒนาการ สวนหลวง กทม. 10250
e-mail:kulitdara@siamsealand.com

²รองศาสตราจารย์ สุธรรม พงศ์สำราญ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
1761 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนน พัฒนาการ สวนหลวง กทม. 10250
e-mail: planning@kbu.ac.th.

Quality Team Work Affecting Efficiency Performance of the Personnel in Krung Thai Bank Public Company Ltd., Prapinklao Area Office.

Namfah Dispakdee¹
Suthum Phongsamran²

Abstract

The aim of this study is to identify the characteristics of Quality Team Work with Focus on Efficiency Performance of Krung Thai Bank Public Company personnel's, Prapinklao Branch by using a questionnaire to collect data in the study. Samples were selected from 100 Krung Thai Bank employees. Statistical applications were percentage, mean, standard deviation, T-test, and One-way Anova. Findings from the study indicated that majorities of respondents were females, in customer service section with 1-3 years' work experience. Quality team work performance was in high level in the following perspective: level of trust, find solution to resolve problems, communication with others, and work as a team. Factors of personnel difference as gender, duration of work experience, and all departments would not affect the performance efficiency of the team. Recommendations of this study were executive officers should give priority in resolving the issues that occurs within team, and find the real solutions which directly right to the points.

Keywords: Efficiency performance, Quality team work, Understanding of team work

¹Graduate students , Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University.
1761 Kasem Bundit University Pattanakran Road Suanluang Bangkok 10250
e-mail:kulitdara@siamsealand.com.

²Associate Professor, Graduate School of Business Administration, Kasem Bundit University
1761 Kasem Bundit University Pattanakran Road Suanluang Bangkok 10250
e-mail: planning@kbu.ac.th.

บทนำ

ในปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาครัฐวิสาหกิจ ต่างก็พยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาองค์กร ให้มีรูปแบบวิธีการทำงานเป็นทีมแทนที่จะมุ่งบุคคลเพียงคนเดียว เพราะการทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยสร้างความร่วมมือร่วมใจและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการปรับปรุงฟื้นฟูองค์กรได้มากกว่า (สุนันทา เลาหนันนท์, 2540) การบริหารงานภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น จำต้องมีทีมงานเพื่อทำหน้าที่แก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลุล่วง เช่น การปรับปรุงคุณภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพ และการสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน โดยทีมงานนี้ควรมีการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน และได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้บริหาร (พินดา แดงศรี, 2546: 22-25) การทำงานเป็นทีมจึงเกิดเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่องค์กรต้องการจากพนักงานทุกคน ทุกระดับ เพื่อการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งที่หน่วยงานแทบทุกหน่วยงานกำหนดไว้เป็นนโยบายขององค์กร ในทางปฏิบัติ ซึ่งในการทำงานไม่มีผู้ใดที่จะสามารถทำให้งานนั้นสำเร็จได้ด้วยตัวของตัวเองเพียงลำพัง การทำงานจะต้องมีการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นระหว่างบุคคลต่อบุคคล ระหว่างบุคคลต่อกลุ่ม ระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม เป็นต้น เมื่อมีการทำงานร่วมกันเกิดขึ้น ย่อมต้องมีปัจจัยที่จะสนับสนุนก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในกันทำงาน โดยทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุด บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร การสร้างทีมงานให้มี

ประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องประกอบไปด้วยปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย และบุคลากรจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องการทำงานเป็นทีมที่ดี ปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์หรือจุดหมายร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารประสานงานที่ดี และสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร

ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายการธนาคารพาณิชย์ และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งดำเนินการภายใต้กฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และกฎหมายบริษัทมหาชน เริ่มเปิดดำเนินการครั้งแรกวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2509 โดยการควบรวมกิจการของธนาคารเกษตร จำกัด และธนาคารมณฑล จำกัด เข้าด้วยกัน ธนาคารกรุงไทยเติบโตขึ้นอย่างมั่นคงและรวดเร็ว ปี พ.ศ. 2531 จัดเป็นธนาคารพาณิชย์แห่งเดียวที่มีสาขาครบทุกจังหวัดในประเทศ ซึ่งสามารถให้บริการลูกค้าอย่างทั่วถึง ทั้งยังเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีบทบาทในการพัฒนาประเทศภายใต้ความดูแลของกระทรวงการคลัง โดยธุรกิจหลักคือการรับฝาก และการให้กู้ยืมแก่บุคคลทั่วไป นิติบุคคลต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน การกิจสำคัญของธนาคารคือ การเร่งส่งเสริมกระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริการ มีนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลอย่างครอบคลุม เป็นการเตรียมบุคลากรให้พร้อมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายของธนาคาร

จากความเป็นมาดังกล่าวในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นบุคลากรของธนาคารกรุงไทย จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาทีมงานคุณภาพที่มี

ความสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบทีมงานที่มีประสิทธิภาพให้กับบุคลากรของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งผลจากการศึกษาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ รับรู้บทบาทและปัญหาในการทำงานเป็นทีม และสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นทีม ผู้ศึกษานำเสนอสาระสำคัญของแนวคิดการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ ดังนี้ Stephen P. Robbins และ Mary Coulter (พินิจ คติพิศาล, 2553) การทำงานเป็นทีม หมายถึง กลุ่มคนรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ เพื่อพึ่งพิงระหว่างกันของบุคคลแต่ละคนที่มีความรับผิดชอบร่วมกัน ในอันที่จะทำให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จ ดังนั้น ทีมงานทุกชนิดจึงเป็นกลุ่มแต่มีเฉพาะกลุ่มที่เป็นทางการเท่านั้นที่สามารถทำงานเป็นทีมได้

กรอบแนวคิด

ตัวแปรต้น

ข้อมูลส่วนบุคคล
1. เพศ 2. อายุเพศ 3. แผนก

ตัวแปรตาม

ทีมงานคุณภาพ
1. ด้านความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม 2. ด้านความไว้วางใจในทีม 3. ด้านสื่อสารในทีม 4. ด้านการแก้ปัญหาในทีม 5. ด้านความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม 6. ด้านการพัฒนาทีมงาน

สมมติฐานของการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อความเป็นทีมคุณภาพที่แตกต่างกัน

นิยามศัพท์

ปัจจัย หมายถึง ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความต้องการ ซึ่งแบ่งปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ซึ่งมีความสำคัญเหนือการตอบสนอง

ของแต่ละบุคคลที่มีวัตถุประสงค์และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

ประสิทธิภาพการทำงาน หมายถึง การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน มีความรวดเร็วและถูกต้อง โดยมีเป้าหมายให้งานเป็นไปตามมาตรฐานขององค์กร โดยสมาชิกมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์

ทีมงานคุณภาพ หมายถึง การที่บุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ทำงานร่วมกันตามหน้าที่รับผิดชอบและมุ่งมั่นพัฒนางานให้เป็นไปตามมาตรฐานขององค์กรกำหนด ประกอบด้วย

ความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม หมายถึง หัวหน้าทีมและสมาชิกมีความเข้าใจหลักสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมีกิจกรรมการประชุมร่วมกันของทีมงาน มีการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ การดำเนินงานของทีมงาน มีการประสานงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานของทีมงาน

การให้ความไว้วางใจในทีม หมายถึง การสร้างบรรยากาศของการทำงานร่วมกันอย่างเปิดเผย มีความจริงใจต่อกัน ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนางานที่เกี่ยวข้อง โดยยึดแนวทางในการสร้างมนุษยสัมพันธ์และการกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานของทีมงาน

การสื่อสารในทีม หมายถึง การส่งข้อมูลในองค์กรด้วยวิธีการต่าง ๆ หลาย ๆ วิธี เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ให้สมาชิกในทีมรับรู้และสามารถตอบสนองในสารนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การแก้ปัญหาในทีม หมายถึง วิธีการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดจากการทำงานในองค์กรและของทีมงานทุกคน ด้วยวิธีการต่าง ๆ

เพื่อให้เกิดผล และสามารถดำเนินงานต่อไปได้จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

การให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการทำงานโดยมีแรงจูงใจจากความสำเร็จในงาน มีกระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วมของระดับผู้ปฏิบัติโดยตรง และใช้วิธีการที่เป็นระบบตามวงจร Deming Cycle หรือวงจร P-D-C-A มีการกำหนดปัญหา และลักษณะของตัวปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนการทำงาน การติดตามผลงานและการปรับปรุงการปฏิบัติเพื่อการทำงานที่เป็นระบบ

การติดตามพัฒนาทีม หมายถึง ผู้รับผิดชอบงานต่าง ๆ เอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอที่จะพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพและสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน และมีการประชุม การรายงาน ความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้มาจากการเก็บแบบสอบถามจากพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ พนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า จำนวน 142 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเก็บข้อมูลจากพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า เลือกตัวอย่าง จำนวน

100 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม – เมษายน พ.ศ. 2558 ณ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตปิ่นเกล้า เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น มีขั้นตอนดังนี้

ผู้ศึกษาออกแบบสอบถาม ประกอบด้วย โครงสร้าง 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะนามบัญญัติ (Nominal Scale) เป็นการจัดแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่มตามคุณสมบัติที่กำหนดเป็นแบบ

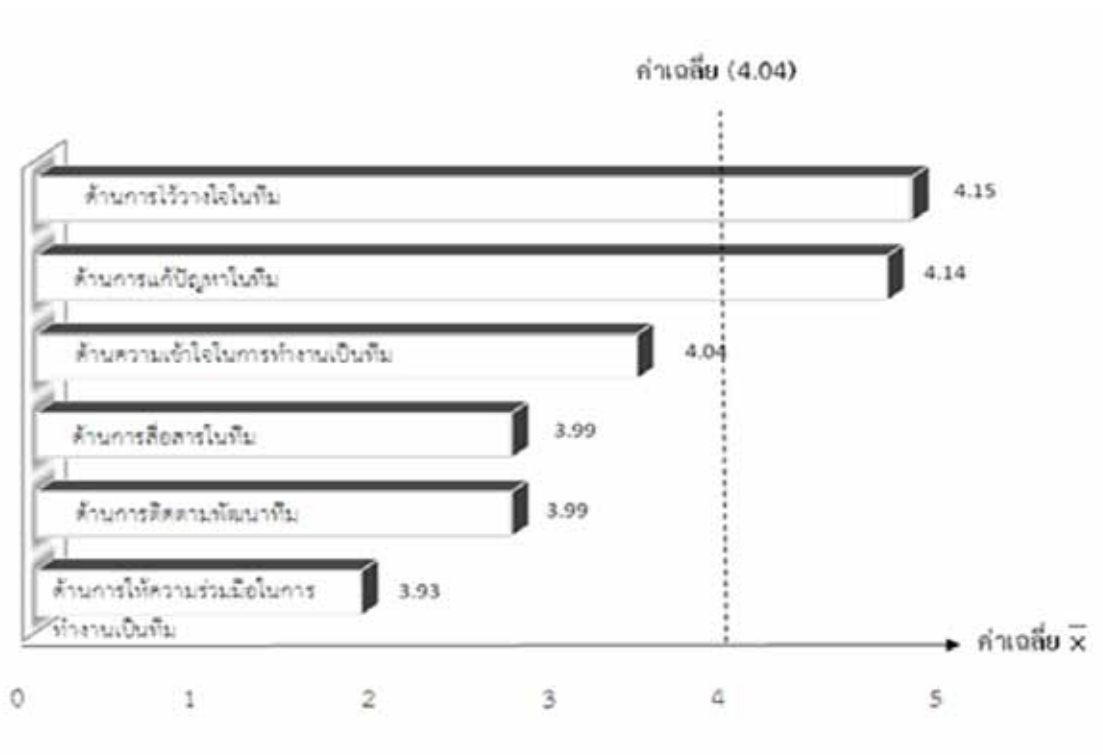
ตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุการทำงานและแผนก

การประมวลผลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการประมวลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานของการศึกษา คือ สถิติ t-test, F-test

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายด้านโดยรวมทีมงานคุณภาพของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า (n=100 คน) จากภาพประกอบที่จากการศึกษาข้อมูลพบว่าระดับความคิดเห็นของด้านรวมทีมงานคุณภาพของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า มีความเห็นด้วยอยู่ระดับมาก 4 รายการ ประกอบด้วย ด้านการไว้วางใจในทีม (=4.15) ด้านการแก้ปัญหาในทีม (=4.14) ด้านความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม (=4.04) รองลงมา มีความเห็นด้วยอยู่ระดับที่เท่ากันอยู่ 2 รายการ ประกอบด้วย ด้านการสื่อสารในทีม (=3.99) และด้านการติดตามพัฒนาทีม (=3.99) ด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม และลำดับ

สมมติฐานที่ 1 พนักงานธนาคารกรุงไทยจำแนกตามเพศที่ต่างกันมีความเป็นทีมคุณภาพที่แตกต่างกัน

ทีมงานคุณภาพ	เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D	t	p
1. ด้านความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม	ชาย	32	4.0	.75	.41	.68
	หญิง	32	4.0	.70		
2. ด้านการให้ความไว้วางใจในทีม	ชาย	32	4.13	.82	.19	.056
	หญิง	68	4.15	.65		
3. ด้านการสื่อสารในทีม	ชาย	32	3.96	.76	.29	.76
	หญิง	68	4.00	.70		
4. ด้านการแก้ปัญหาในทีม	ชาย	32	4.12	.78	.16	.86
	หญิง	68	4.15	.67		
5. ด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม	ชาย	32	3.91	.77	.15	.87
	หญิง	68	3.94	.74		
6. ด้านการติดตามพัฒนาทีม	ชาย	32	3.85	.74	1.42	.15
	หญิง	68	4.06	.62		
โดยรวม	ชาย	32	4.02	.73	.23	.81

*มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ0.5

สุดท้ายคือด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม (=3.93) โดยค่าเฉลี่ยโดยรวมระดับความคิดเห็นปัจจัยของทีมงานคุณภาพด้านรวมทีมงานคุณภาพของพนักงานอยู่ในระดับมาก (=4.04) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ซึ่งได้จำแนกตามเพศ อายุงาน และแผนกของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า ผู้ศึกษานำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามทีมงานคุณภาพของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้าของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำแนกตามเพศ อายุงาน และแผนกของพนักงานธนาคารกรุงไทย ดังแสดงผลในตารางที่ 4.2-4.3

ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย จำแนกตามเพศ พบว่า ค่าเฉลี่ยทีมงานคุณภาพของพนักงานธนาคารกรุงไทยระหว่างเพศชายกับเพศหญิง โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม ด้านการให้ความไว้วางใจในทีม ด้านการสื่อสารในทีม ด้านการแก้ปัญหาในทีม ด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม และด้านการติดตามพัฒนาทีม แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทีมงานคุณภาพของพนักงานธนาคารกรุงไทยระหว่างเพศชายกับเพศหญิง โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม ด้านการให้ความไว้วางใจในทีม ด้านการสื่อสารในทีม ด้านการแก้ปัญหาในทีม ด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม และด้านการติดตามพัฒนาทีม แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 พนักงานธนาคารกรุงไทยจำแนกตามอายุงานที่ต่างกันมีความเป็นทีมคุณภาพที่แตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ยทีมงานคุณภาพของ พนักงานธนาคารกรุงไทย	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	4	1.49	.37		
ภายในกลุ่ม	95	38.44	.40	.92	.65
รวม	99	39.94			

ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย จำแนกตามอายุงานของพนักงานธนาคาร กรุงไทย พบว่า ค่าเฉลี่ยอายุงานน้อยกว่า 1 ปี อายุงาน

1-3 ปี อายุงาน 4-6 ปี อายุงาน 7-9 ปี และอายุงานมากกว่า 9 ปี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 3 พนักงานธนาคารกรุงไทยจำแนกตามแผนกที่ต่างกันมีความเป็นทีมคุณภาพที่แตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ยทีมงานคุณภาพของ พนักงานธนาคารกรุงไทย	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	4	1.49			
ภายในกลุ่ม	95	38.44	.66	1.66	.85
รวม	99	39.94			

ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย จำแนกตามแผนกของพนักงานธนาคาร กรุงไทย พบว่า ค่าเฉลี่ยแผนกบริการลูกค้า แผนกเงินฝาก และแผนกสินเชื่อ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ทีมงานคุณภาพที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของทีมงานคุณภาพที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

ธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) สังกัดสำนักงาน เขตพระปิ่นเกล้า การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ตัวแปรตาม ได้แก่ ทีมงานคุณภาพ ประชากรที่ศึกษา คือ พนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานเขตพระปิ่นเกล้า เลือกตัวอย่างจำนวน 100 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ (t-test) และ (F-test) สามารถสรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า ทีมงานมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ ด้านการให้ความไว้วางใจในทีม ด้านการแก้ปัญหาในทีม ด้านความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม ด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม ด้านการสื่อสารในทีม และด้านการติดตามพัฒนาทีม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม พบว่า พนักงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของทีมงานที่มาจากการประสานงานของสมาชิกในทีม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ การดำเนินงานที่ชัดเจน ตลอดจนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของทีมงาน

ด้านการให้ความไว้วางใจในทีม พบว่า พนักงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของทีมงานที่มาจากการให้ความไว้วางใจในทีมงาน แต่ละแผนกช่วยกันสร้างบรรยากาศของการทำงานร่วมกันอย่างเปิดเผย มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการร่วมกันคิดพัฒนางานและมีการปฏิบัติงานด้วยความจริงใจต่อกัน

ด้านการแก้ปัญหาในทีม พบว่า พนักงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของทีมงาน

ที่มาจากการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในทีม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างแผนกและช่วยกันแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม พบว่า พนักงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของทีมงานที่มาจากการให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม แต่ละแผนกมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อการทำงานอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการ PDCA และพนักงานทุกคนจะมี ส่วนร่วมในการทำงานโดยมีแรงจูงใจจากความสำเร็จในงาน

ด้านการสื่อสารในทีม พบว่า พนักงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของทีมงานที่มาจากการสื่อสารในทีมแต่ละแผนกมีการส่งข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และสามารถตอบสนองเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการติดตามพัฒนาทีม พบว่า พนักงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของทีมงานที่มาจากการติดตามพัฒนาความรู้ความสามารถของทีมงาน มีความรับผิดชอบหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ และมีการประชุมรายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

การศึกษารั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของรูปแบบทีมงาน เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการหาปัจจัยที่ทำให้เกิดการสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายขององค์กร

การศึกษปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของการทำงานเป็นทีมงานที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถนำมาปรับปรุง เพื่อให้พนักงานมีการพัฒนาศักยภาพ

ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในครั้งต่อไป

References

- Panida tangdsri (2546). **Personal factors. Behavioral and organizational commitment towards.** Effectiveness team. Master of Science thesis. Bangkok University.
- Punsa kdeesal (2553). **The performance of the team World Plas and its affiliates.** Master Thesis Department of Human Resource Development College. Bangkok University.
- Sunanta lohnhnan (2542). **Human Resource Management.** Bangkok: Institute of King of Kings.

Communication and Co-ordinating Roles of Hub Organisations in Management of Environmental Issues: A Feasibility Study of Thailand.

John R. Merrick¹

Sasiphan Bilmanoch²

Abstract

With massive global and regional change the need for long-term co-ordination of remedial programmes for many environmental issues is apparent, combined with planning and organisation of information or publicity campaigns. In this situation, where varying strategies or activities and extensive series of messages over very long periods of time are required, there are challenges in maintaining engagement of major stakeholders such as traditional mass media. To achieve efficient long-term co-ordinated management of environmental problems, the concept of central hub organisations is proposed and detailed roles are explained, using select examples from Thailand. Hubs are recommended on the basis of: changing environmental management strategies; increased multi-stakeholder involvement; evolving institutional roles; expanding demands for diverse specialist input; and increased access to new integrative internet technologies permitting rapid community feed-back and participation.

Keyword: Hub resources, Interactive information exchange, Co-ordinated publicity, Multi-media participation

¹ Department of Environmental Sciences, PhD. Faculty of Science and Engineering, Macquarie University.

e-mail: john.merrick@mq.edu.au

² Asst. Prof. Sasiphan Bilmanoch, PhD. Faculty of Communication Arts, Kasem Bundit University.

e-mail: sasiphan.bil@kbu.ac.th

การสื่อสารและบทบาทของการเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือสำหรับองค์กรด้านการบริหารจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาความเป็นไปได้สำหรับประเทศไทย

จอห์น อาร์ เมอร์ริค¹
ศศิพรรณ บิลมานิชญ์²

บทคัดย่อ

เป็นที่ประจักษ์ว่า ปัญหาการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมของโลกและของประเทศต่างๆทั่วโลกนั้น จำเป็นจะต้องมีการกำหนดแผนหรือแนวทางการปฏิบัติระยะยาวอย่างชัดเจนและมีความสอดคล้องประสานกันในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งยังต้องมีการวางแผนและการจัดการด้านข้อมูลข่าวสารหรือโครงการรณรงค์เพื่อการประชาสัมพันธ์อีกด้วย โดยในการดำเนินโครงการรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมนั้น แม้ว่าการดำเนินโครงการจะต้องมีการกำหนดกิจกรรมหรือกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย รวมทั้งการจัดทำเอกสารเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับสื่อมวลชนกระแสหลักแบบดั้งเดิมและนำมาใช้ควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพของการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องประสานกันในระยะยาว เพื่อให้เข้าใจถึงการดำเนินการตามหลักคิดในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม จึงขอนำกรณีตัวอย่างของประเทศไทยมาอธิบายและแจกแจงรายละเอียดเพื่อให้เข้าใจถึงภารกิจในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสอดคล้องประสานกันของปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวนของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้น พัฒนาการของกิจกรรมทางสังคมที่มีบทบาทแตกต่างไปจากเดิม ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก และการหลอมรวมของเทคโนโลยีสื่อใหม่คืออินเทอร์เน็ตที่เอื้ออำนวยให้ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

คำสำคัญ: ศูนย์กลางของการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ความร่วมมือกันในการเผยแพร่ข่าวสาร การใช้ระบบการสื่อสารหลายช่องทาง

¹ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, คณะวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม็คควอรี.

e-mail: john.merrick@mq.edu.au

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

email: sasiphan.bil@kbu.ac.th

Introduction

Urban Expansion – a Re-greening Paradox

In the broader context of “Global Warming” and recent regional acknowledgement of widespread environmental degradation (Asian Development Bank, 2012) there is increasing awareness of the many specific environmental issues that need to be addressed – from local to larger scales. This is particularly important in South-east Asia with huge human populations, intensified resource use and concentrated development impacts.

A major aspect of globalisation has been the rapid expansion of urban areas and the creation of mega-cities that have destroyed functioning eco-systems over wide areas (Lindenmayer and Burgman, 2005; Bryant, 2006). Built urban areas in developing countries, are projected to triple in size to 600,000 km² by 2030 (World Bank, 2010). In turn, this urbanisation has led to high levels of air pollution, urban heat islands and vegetation loss (Lindenmayer and Burgman, 2005; McDonald *et al.*, 2009; International Federation of Surveyors, 2010). So now, governments, communities and other stakeholders are looking for ways to minimise or alleviate impacts and planners are proposing concepts such as “eco-cities” and management strategies that

promote more active participation by all stakeholders (Joss, 2010).

Importance of Media in Promoting Awareness and Engagement

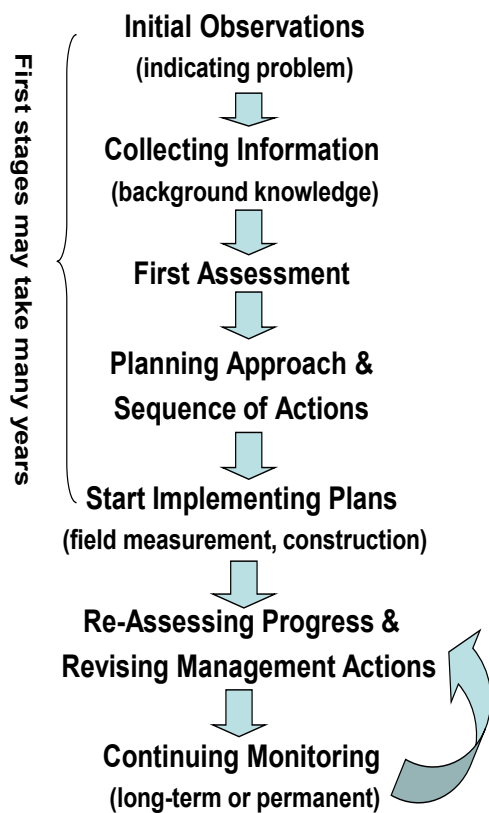
The enormous commercial influence of the electronics and digital industries, globally, has been widely discussed elsewhere and is beyond the scope of this paper; however, Bilmanoch (2014) gives a brief overview of trends in Thailand. But regardless of differing local situations, it is clear that with expanding communication technologies and the integrative potential of the internet, the influences of various media on public perceptions and attitudes are very important and have been extensively studied (Biagi, 2011; Vivian and Maurin, 2012). Now a growing majority of the population is living in urban areas there is: (a) loss of individual and community connection to the natural world; and (b) an increasingly important role for media and technology to inform the community about environmental events or issues.

When considering the media, in relation to environment, there are three other factors to take into account. First, the differences in media expectations and other stakeholder priorities, when compared with gradual environmental processes (Bilmanoch and Merrick 2010;

Merrick and Bilmanoch 2010). See Figure 1. Second, the dramatic changes in ideas about better strategies to address many environmental issues, as understanding of underlying ecological processes has

increased (see Table 1). Finally, the altered roles of many “environmental” institutions or management agencies (see discussion below).

(a) Conservation Programme

(b) General Media Cycle

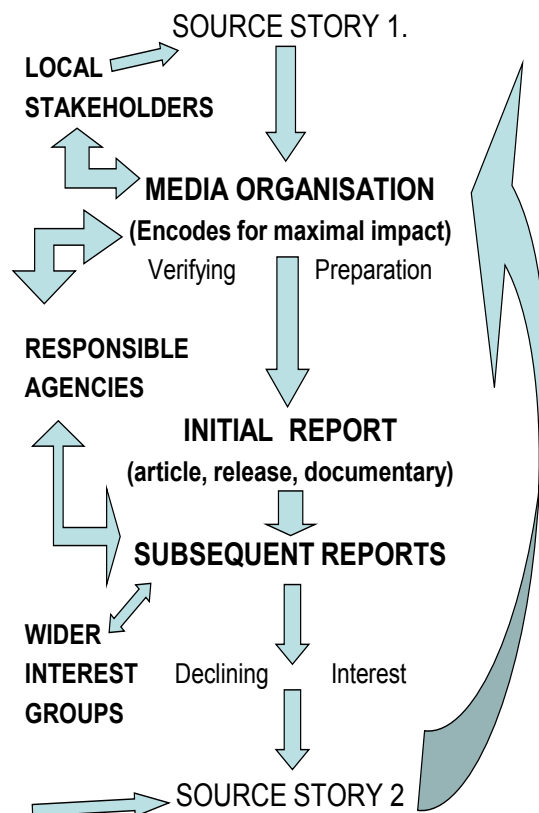

Figure 1. Comparative summaries of major stages and sequences in: (a) an environmental or conservation programme; and (b) the general media cycle. Based on Merrick and Bilmanoch (2010).

Figure 1 provides a comparison of stages but also indicates an enormous difference in time scales. The first five conservation stages may take a decade to complete and the whole cycle may take 20 years or more. But the media

cycle is short-term – it only takes 90 days, or less. The comments in Table 1 demonstrate how increased understanding, over recent decades, has resulted in major changes in management priorities or strategies.

Table 1. Examples of changed thinking about environmental issues and management strategies. No consideration of economic implications is included here - however, there is a growing acknowledgement of the enormous value – both in monetary and other ways – of natural resources and the maintenance of functional eco-systems.

Issue / Problems	Changed Strategies
Air or Water Pollution	From total pollution control to a more pragmatic approach of reduction, minimisation and future prevention.
Solid or Liquid Waste Disposal	From indiscriminant dumping or discharge to Integrated Waste Management (with controlled collection, sorting and recycling, some incineration and reduced landfill in secure sites) – to minimise potential contamination .
Biodiversity / Natural System Conservation	From acknowledgement of ~ 1 million species to realisation of many millions and that, globally, eco-system processes are biodiversity-driven. High diversity associated with high variation of habitats. Biodiversity hotspots now recognised.
Reserves	From a few large, isolated or remote National Parks, to the need for extensive interconnected networks, wherever possible, including small areas and multi-use zones.
Environmental Rehabilitation	From full restoration to a nominated state (e.g. at certain date) to a more realistic progressive rehabilitation of degraded sites towards increased ecological value.

Large regional zoos, such as Dusit or Khao Kheow Zoo, are good examples of how institutional roles have changed. While retaining traditional entertainment, recreation and educational roles, they have expanded into environmental education and community conservation, together with research and captive breeding. These newer activities require extra resources or facilities as well as active outreach and interaction with varied stakeholders.

The Concept of Hub Organisations

With so many environmental issues needing very long-term awareness and action, the question arises about how to most effectively address them. For long-term co-ordination of information flows, field assessment and activity as well as management strategies it is logical to suggest central co-ordinating (or Hub) organisations. But it isn't just a matter of nominating a particular organisation to be responsible for a particular issue, these hubs have to act as part of a co-operating specialist management network. Hub interactions may vary

widely from occasional exchange of technical advice, to continuous co-operation in public promotion, shared use of equipment and staff resources or data exchange. Some organisations are obvious candidates (e.g. Government Departments or Regulatory Agencies or Research Institutions) and already act informally in the capacity of hubs. But other local or community based groups can play this important role, if they have the resources and features discussed below.

This paper emphasises ways of implementing co-ordinated, efficient management and increased communication to improve outcomes for environmental issues. The objectives are:

(a) to briefly explain the need for co-ordinating hub organisations to address increasing environmental challenges and outline the resources required for this role;

(b) to use case studies from Thailand to show how the media can be utilised to raise awareness and knowledge of conservation issues – and suggest how regional zoos or museums

might co-operate with local temples to improve local conservation;

(c) to briefly outline how the idea of hubs is consistent with eco-city management trends and consumer preferences.

Responsibilities, Functions and Resources of Hub Organisations

To function in a hub capacity, an organisation is undertaking both direct and indirect responsibilities as well as an obligation to provide adequate resources to address the issue in a significant way, Table 2 summarises the extent of the physical and human resources required for an organisation to be able to function as a hub in the long term. Financial support arrangements vary widely over time, but every effort should be made to ensure a basic level of day-to-day support, so that activities are not disrupted by economic or political cycles. In this context, public and philanthropic funding sources are probably more predictable.

Table 2. Essential features of a central co-ordinating Hub Organisation.

Roles / Responsibilities	Required Resources
Overall planning and co-ordination of information flow to all stakeholders	Substantial regular funding
Indirect education (e.g. observation, stimulating interest in nature)	High quality facilities maintained to international standards
Active environmental education (with schools)	Capacity to maintain high publicity profile using a range of media and communication technologies
May involve displays or shows for entertainment and stimulating social interaction and debate	Adequate skilled staff capable of performing varied roles
Co-ordination of community conservation programmes and liaison with regulatory agencies	Capacity to prioritise maintenance of good long-term communication and co-operation with various stakeholders
Act as Public Resource or Advisory centre (for specialist information)	Central, easily accessible reception, with comfortable waiting, meeting, consultation areas
Maintaining research facilities or links with relevant Research Institutions and government departments	Small library/online access facility. Public identification or testing lab., with offices for liaison officers, technicians or guest researchers

Table 3 is designed to illustrate the wide range of organisations that do, or could, act as hubs; there is much overlap in areas of responsibility and interest, further emphasising the need for co-ordination. Although there are many possible hub organisations, several other general observations are relevant at this point:

(a) Some organisations (e.g. Government Departments) are legally required to take responsibility for a specified range of environmental issues. Other NGOs (both national and international) may have broader charter objectives, but their practical focus is

narrow and can alter depending on changed circumstances;

(b) no single organisation will be able to adequately manage all diverse aspects of any particular issue. So, in addition to a primary local organisation there may be other hubs – at regional or national levels – with varying inputs over time;

(c) Although some regulatory agencies (at Provincial, State or National levels), such as Environment Pollution Authorities, may provide specialist advice or data, they may not be optimal hubs for specific issues.

Table 3. Summary of examples of existing or potential hub organisations.

Type of Issue	Relevant Departments or Institutions *
Air Quality	Department of Public Health
	Meteorology Bureau
	Departments of Industry, Transport
	Medical Research Centres
Water Quality	Water Supply Authorities
	Department of Public Health
	Departments of Agriculture, Fisheries
	Departments of Conservation, Natural Resources
Natural Resources / Environment	Ecological Research Centres
	Department of Forestry
	National Parks and Wildlife, Conservation NGOs
	Departments of Tourism, Heritage
Planning / Development	Biodiversity Research Centres (including Zoos, Museums, Aquariums)
	Departments of Energy, Waste Management, Transport
	Departments of Infrastructure Development, Industry, Housing
	Departments of Finance, National Development, Mining
	Economic and Environment Research Centres

* Local governments will be involved in most issues to some degree; Environment Pollution Authorities (EPAs) at State (Province) or National levels will also have interests in all issues.

When considering possible hubs, it is logical to recommend organisations that already have educational facilities and functions. Regional museums are good examples for two reasons: first, their changing roles and varied impacts have been acknowledged and discussed in some detail (Bryan et al., 2012); and second, these organisations have the capacity to store, analyse and interpret information in a way that is usable by participants in remedial programmes, the effected public and relevant decision-makers. The relevance of hubs is further emphasised when the evolution of

policy and management of some urban issues is considered. For example, urban forest management in many countries has increased enormously in importance – in relation to global warming, urban eco-system function and pollution control. Policy has also changed as urban forests have been integrated with other urban management issues such as energy planning, public safety and health (Wang and Merrick, 2013).

Interacting with Media

This paper uses the examples of large regional zoos or museums, as

central co-ordinating organisations in conservation campaigns. Large public zoos in Thailand have been established for many decades and attract millions of visitors every year ; however, their traditional educative and entertainment or recreational roles are now being supplemented by others, such as environmental education and research (as explained above).

But additional roles place additional demands on the limited finances available for day-to-day expenses. So it is important to increase interest in activities and attract extra resources to fund new activities. To raise public profile, in a very competitive situation, promotion using multi-media is now essential. Effective communication strategies have been discussed elsewhere (Bilmanoch and Merrick, 2010; Merrick and Bilmanoch, 2010) and incorporate combining marketing techniques (e.g. logos, slogans, competitions) with basic human values, to maximise the message impact and stimulate action or participation (Futerra Sustainability Communications, 2010).

In the relationship between a zoo (or museum) and the local media (see Figure 2) the expectations are quite different. The zoo is looking for positive

promotion to increase profile and community interest, although all its activities are focused on a few long-term objectives. On the other hand, the media are looking for news of any kind – negative or positive – and, aside from financial success, do not have a long-term strategy relating to published material. However, there are some circumstances where techniques and objectives do coincide, to mutual advantage. For example, long-term environmental or conservation issues provide opportunities for developing a narrative – which is an important media technique for increasing impact and maintaining interest. The interactions in Figure 2 show the main information flow is from the hub to the media and, in addition to transmitting information to the general community, the media can contribute in other ways (e.g. organising competitions, advertising sponsorships or promoting participation in special events). However, the success of these interactions is heavily dependent on personal contact and easy access to relevant resource information, which emphasises the importance of the Zoo or Museum Web Site.

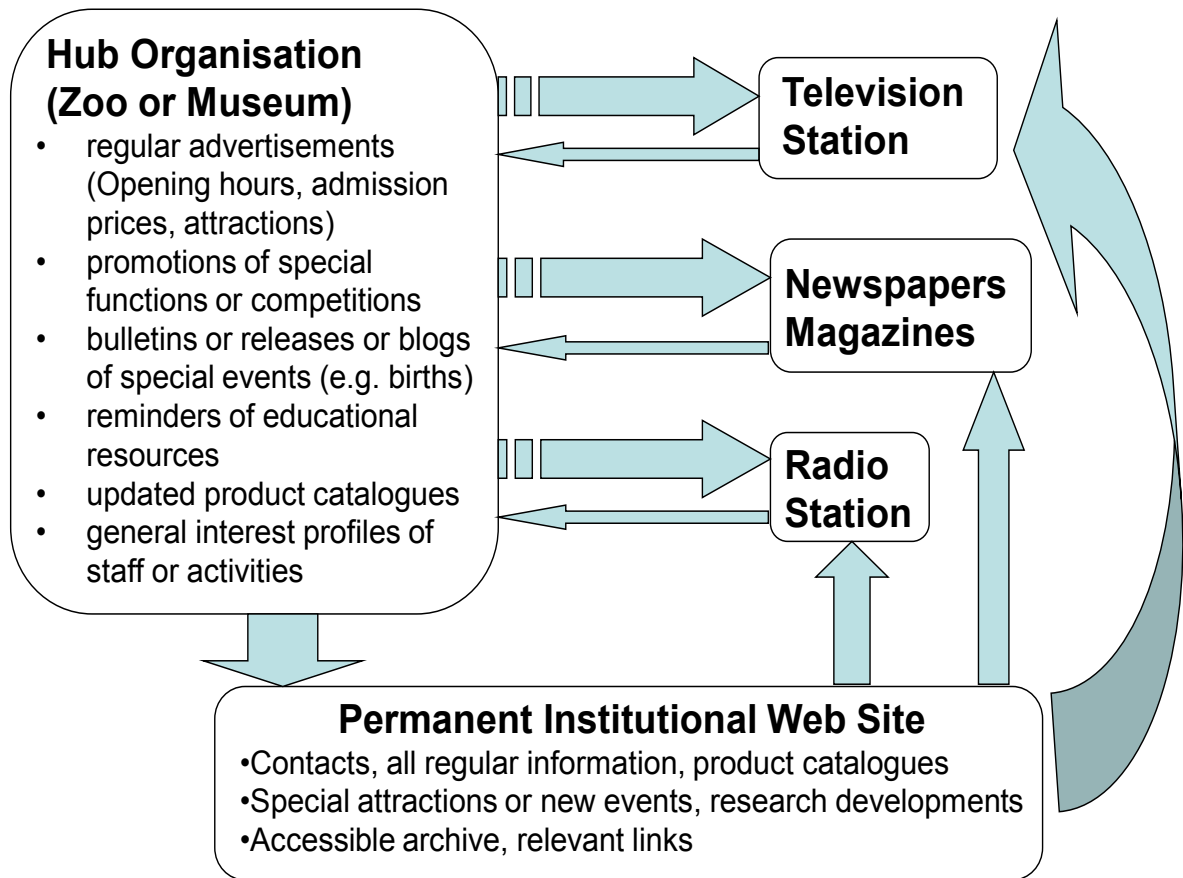

Figure 2. Summary of media interactions and information flows during a Conservation Campaign, with a large regional zoo or museum as the central publicity and research hub.

Case Studies in Thailand

The Thai situation has unusual features - on one hand, being within the Indo-Burma International Hotspot, means there are high levels of biodiversity and natural resources present. On the other hand, Thailand is part of the most densely populated region on Earth, with environmental degradation and severe pollution problems. But there is no doubt that increasing urbanisation in Thailand has led to heightened awareness of

environmental issues - especially at local scales.

Recently, interest in conservation has been raised by general publicity about high profile government-funded projects, such as the pandas at Chiang Mai Zoo and the discovery of many new species in the Mekong region (AFP, 2010; WWF, 2010). In fact, the panda is a good example of very successful long-term co-operation between a hub organisation and the media - it focused on the panda cub born in 2009 at Chiang Mai Zoo and

has been a very effective campaign in several ways:

(a) it has increased public awareness and stimulated interest in biodiversity and conservation in general;

(b) it has maintained a high profile over a long period – selectively using a range of communication technologies – renewing interest by changing emphasis in response to new events or developments;

(c) it has generated significant revenue which benefits the organisations concerned and helps to support other routine conservation work;

(d) it has stimulated competition with other conservation groups – generating additional publicity about other conservation issues. The creation of panda elephants and crocodiles are direct results of this increased rivalry.

But there are also many other lower profile programmes related to environmental issues. Many of these local programmes are being supported or organised by NGOs (including international organisations) and communities as well as private individuals or religious groups (Darlington, 1998; Daniere and Takahashi, 1999; Fraser, 2002; Thailand Environment Monitor, 2004; Lin, 2012).

Just as there have been changes in concepts of cities and approaches to urban planning or managing development

(Taylor et al., 2014), with more data and improved understanding of ecosystem function, there have been altered ideas about conserving or protecting natural resources. Among changes in conservation strategies, summarised in Table 1, has been growing acknowledgement of the relative conservation importance of small reserves. There were initial concerns about their conservation value; however, further data indicate that, for many small animals as well as many plants and fungi, small areas are adequate to maintain viable populations (Noss and Harris, 1986; Reznicek, 1987; Cox and Moore, 2010). In Thailand, one of the largest categories of small “natural” area, that could be more effectively utilised for conservation, is the sanctuary area surrounding most Buddhist temples.

Temple Grounds as Multi-use Reserves

Buddhist temples have long been recognised as part of traditional or indigenous conservation systems (Pei, 1985; Wechakit, 1990; Long, 1995); however, with widespread environmental degradation elsewhere, the significance of all sacred sites as refuges has greatly increased (Dudley *et al.*, 2005; Sponsel, 2008; Peaty, 2011). In addition, there is now acknowledgement of the need for

active management of small, multi-use reserves.

The extensive network of long-established temple sanctuaries has special significance for conservation in Thailand for the following reasons. First, there are over 40,700 temple sites throughout the country and even some disused temples remain surrounded by large parks. Second, over 80% of all sites are currently active – so resident ‘ custodians ‘ are already in place. Third, temple sites incorporate a wide variety of local habitats – from cool forested mountain slopes to hot coastal plains. Temples are often built on rises or outcrops with long tree-lined entrance paths, and some include natural caves. Many sanctuaries include either ornamental pools or parts of adjacent canals – which act as a water source for local biodiversity. Fourth, both active and disused sites can act as nodes to increase connectivity to other remnant reserves or to listed protected areas, such as National Parks. Fifth, these are traditional community gathering sites with religious and educational roles. The conservation value of large undisturbed forests around more remote monasteries is obvious, but the smaller, modified

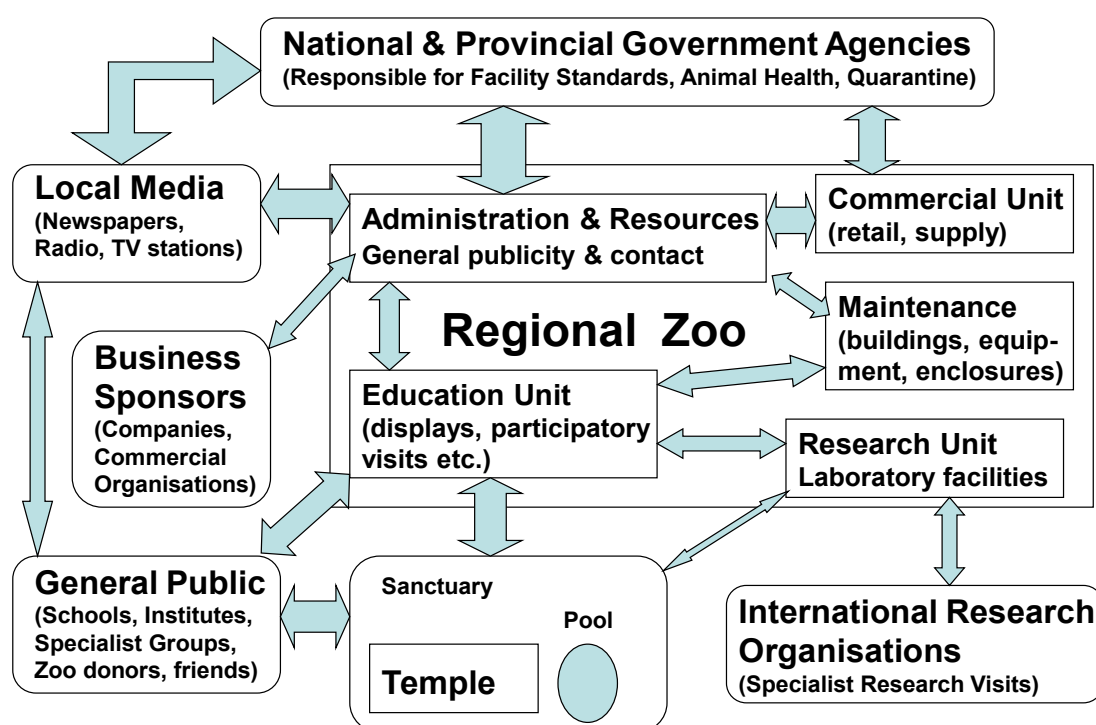
ornamental gardens around urban temples are equally important as they are more accessible for the majority of the population.

Museums, Zoos and Temples – Benefits of Co-operation

An increase in interaction between zoos and local temples has a number of potential mutual benefits, which are summarised in Table 4. This table and Figure 3 are generalised summaries; however, it must be remembered that existing management varies widely between institutions and sites. For example, zoos must comply with national educative and scientific requirements as well as international conservation criteria in their activities which, in turn, influence management protocols. Temples retain considerable autonomy and management frameworks vary with site size, facilities and the Buddhist sect. In addition, some disused sites (e.g. Ayutthaya, Sukhothai) have been declared World Heritage Sites – subject to complex management processes, co-ordinated by the Fine Arts Department in collaboration with local archaeological authorities.

Table 4. Comparative summary of mutual benefits of increased interaction and co-operation between zoos and local temples (from Bilmanoch and Merrick, 2012).

For Temples:	For Zoos:
(a) more access to specialist knowledge when required	(a) more access to natural resources (e.g. seeds, small invertebrates)
(b) hosting of more religious and school group visits, cooperating with zoo personnel	(b) hosting of more religious group visits and boosting attendance
(c) raised community relevance and increased traditional educational role	(c) increased community profile (awareness as educational and professional resource)
(d) possible exchange of relevant retail products (added revenue)	(d) access to additional, safe sampling or monitoring sites

Figure 3. Summary of possible interactions and co-operation between a regional zoo, local temples, media and other stakeholders, that contributes to a stronger local conservation profile. Modified from Bilmanoch and Merrick (2012).

This paper has used increased co-operation between zoos and temples to demonstrate practical short and medium-term benefits for local conservation, and ways in which the media can contribute. But other broader long-term social and environmental benefits should not be ignored. The same types of communication techniques and co-operative arrangements are equally important for all environmental issues. Indeed, it is suggested that there may be benefits in connecting or combining some programmes. For example, emphasising the ecological connection between a particular type of pollution and the conservation of a high profile iconic species will almost certainly increase support for pollution reduction measures, because of the perceived benefits for the animal concerned. Combining programmes in this way further demonstrates the need for planning or co-ordinating hub organisations.

Conclusions

In the context of global climate change in an area of high conservation significance, with dense human populations and many local developmental impacts, it is particularly urgent for Thailand to implement the

best long-term management strategies for environmental issues. Although the debates about continuing urbanisation and ways of creating more sustainable cities are diverse, there is consensus on some general points, such as: the need for more holistic development, incorporating natural environments; complex but integrated management is necessary; and the essential communication role of media in maintaining stakeholder participation.

The Thai case studies are chosen as examples of established resources that could, with increased managerial co-operation, be more effectively utilised to improve conservation and environmental outcomes – especially in local urban areas. What is being suggested is a broadening of the traditional arrangement, where the central hub organisation was the local temple; the concept here is: (a) more inclusive (involving more stakeholders over long periods of time); (b) more resource intensive (requiring dedicated liaison, marketing and specialist staff); (c) more activity intensive (in terms of information flow, use of multi-media, active community involvement). While community engagement and participation is still essential, the hub proposed relies less on community leaders or volunteers for day-to-day

functions. However, it is acknowledged that current management arrangements vary widely and can be legally complex for some sites. To achieve practical benefits from increased interaction may necessitate re-negotiation about managerial control and areas of responsibility.

The idea of hubs is not revolutionary in fact, many organisations already act informally in this role, to varying degrees—but the category is promoted to: reflect the increasing number of environment issues that require long-term, remedial attention at many scales; anticipate the demand for accessible, co-

ordinating information exchanges within complex management frameworks; account for the diversity or complexity of particular programmes, and the need to maintain community involvement, using interactive communication with varied technologies. Hubs do not conflict with suggested eco-city management strategies, and are also consistent with individual needs. In the current “information overload” situation there is an on-going trend for end-users to simplify searches by concentrating on fewer “trusted” information sources – with authoritative data, analysed and interpreted in a usable form.

References

- AFP, (2010). **Dracula fish, bald bird among strange new species.** Available from: www.news.smh.com.au/breaking-news-world/dracula-fishbald-bird-among-strange-new-species-20101006-1677w.html. (June 29, 2013).
- Asian Development Bank. (2012). **Key indicators for Asia and the Pacific 2012.** Available from: <http://www.adb.org/news/asias-booming-citiesmustgogreen-or-risk-disaster-adb-study>. (August 31, 2012).
- Biagi, S., (2011). **Media/impact: an introduction to mass media.** 10th Edition. Massachusetts: Wadsworth, Cengage Learning.
- Bilmanoch, S., (2014). The utilization of the Internet by TV stations in Thailand, **22nd JAMCO Online International Symposium.** Available from: <http://www.jamco.or.jp/en/symposium/>. (June 25, 2014).
- Bilmanoch, S. and J. R. Merrick, (2010). “Changing attitudes to the natural environment in Thailand: background and effective communication”, **Chandra – kasem Rajabhat University Journal** 16 (30): 119-132.

- (2012). "The interaction of the media with zoos and temples to improve communication about conservation in urban areas of Thailand" **Journal of Communication Arts Review** 16(1): 86 – 98.
- Bryan, J., M. Munday and R. Bevins, (2012). Developing a framework for assessing the socioeconomic impacts of museums: the regional value of the "flexible museum", **Urban Studies** 49(1): 133-151.
- Bryant, M. M. . (2006). "Urban landscape conservation and the role of ecological greenways at local and metropolitan scales". **Landscape and Urban Planning** 76: 23-44.
- Cox, C. B. and P. D. Moore. (2010). **Biogeography: an ecological and evolutionary approach**. New Jersey: John Wiley and Sons.
- Daniere, A. G. and L. M. Takahashi. (1999). "Environmental behaviour in Bangkok, Thailand: a portrait of attitudes, values and behaviour." **Economic Development and Cultural Change** 47(3): 525 – 557.
- Darlington, S.M. (1998). "The ordination of a tree: the Buddhist ecology movement in Thailand". **Ethnology** 37(1): 1-15.
- Dudley, N., L. Higgins-Zogib and S. Mansourian, (2005). **Beyond belief: Linking faiths and Protected Areas to support biodiversity conservation**. Gland: WWF International.
- Fraser, E. D. G. . (2002). "Urban ecology in Bangkok, Thailand: community participation, urban agriculture and forestry", **Environments** 30(1): 37-49.
- Futerra Sustainability Communications, (2010). **Branding biodiversity. The new nature message**. [Online]. Available From: www.futerra.co.uk/#go=branding-biodiversity-2-3074. (June 28, 2013).
- International Federation of Surveyors. (2010). **Rapid urbanization and mega cities: the need for spatial information management**. Copenhagen: FIG Report No.48.
- Joss, S., (2010). "Eco-cities – a global survey 2009". **WIT Transactions on Ecology and the Environment** 129: 239-250.
- Lin, T.T.C., (2012). "Cross-platform framing and cross-cultural adaptation: examining elephant conservation in Thailand". **Environmental Communication** 6(2): 193-211.
- Lindenmayer, D. and M. Burgman. (2005). "Chapter 9. Vegetation loss and degradation, in Lindenmayer, D. and M. Burgman". **Practical conservation biology**. Melbourne: CSIRO Publishing.
- Long, C-L., (1995). On biodiversity of Xishuangbanna and its conservation. **Biodiversity Science** 3(0): 55-62.

- Mcdonald, R. I., et al., (2009). Urban effects, distance, and protected areas in an urbanizing world, **Landscape and Urban Planning** 93: 63-75.
- Merrick, J. R. and S. Bilmanoch. (2010). Communicating about environment. Media and technology influences on changing attitudes to conservation: Comparing Australia and Thailand. In **Proceedings of the Healthy Parks Healthy People International Congress. 11-16 April, Melbourne Convention Centre**. Melbourne: 277-305.
- Noss, R. F. and L. D. Harris, (1986). Nodes, networks and MUMS: preserving diversity at all scales, **Environmental Management** 10(3): 299-309.
- Peaty, D.. (2011). **Sacred sites, conservation and tourism**. Available From: www.ps.ritsume.ac.jp/assoc/policy_science/183/183_13_peaty.pdf . (June 29, 2013).
- Pei, S.. (1985). Some effects of the Dai people's cultural beliefs and practices on the plant environment of Xishuangbanna, Yunnan Province, Southwest China, in Hutterer, K.L., A.T. Rambo and G. Lovelace (eds.). **Cultural values and human ecology in Southeast Asia**. Ann Arbor: University of Michigan.
- Reznicek, A. A., (1987). Are small reserves worthwhile for plants?. **Endangered Species UPDATE**. 5(2): 1-3.
- Sponsel, L. E., (2008). **Sacred places and biodiversity conservation**. Available From: <http://www.eoearth.org/article/155815/>. (June 29, 2013).
- Taylor, B., et al.,. (2014) Urban growth and climate adaptation in Australia: divergent discourses and implications for policy making. **Urban Studies**. 51(1): 3-21.
- Thailand Environment Monitor. (2004). **Awareness and conservation action**. [Online]. Available From: http://siteresources.worldbank.org/INTTHAILAND/Resources/Environment-Monitor/environment_monitor_2004-ch4.pdf. (29 June 2013).
- Vivian, J. and P. J. Maurin, (2012). **The media of mass communication**. Sixth Edition. Canada: Pearson Education.
- Wang, M-Z. and J.R. Merrick. (2013). Urban forest corridors in Australia: policy, management and technology. **Natural Resources Forum**. 37(3), 189 -199.
- Wechakit, D., (1990). **Buddhist monks and social forestry in Thailand**, Overseas Development Institute, Rural Development Forestry Network Paper 10e: 1-7.
- World Bank, (2010). **Eco² Cities. Ecological cities as economic cities. Synopsis**. [Online]. Available From: www.worldbank.org/publications. (June 26, 2013).
- WWF, (2010). **Greater Mekong. A delicate balancing act**. Available From: http://wwf.panda.org/what_we_do/where_we_work/. (June 29, 2013).

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์: ศึกษากรณีประเทศญี่ปุ่น ประเทศสวีเดน และประเทศไทย

รัชพงษ์ กลิ่นศรีสุข¹
วาสนา แจ่มประจักษ์²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบาย มาตรการ และแนวปฏิบัติของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสวีเดน และประเทศไทย ใช้เกณฑ์วิเคราะห์ด้านกรอบโครงสร้าง ระบบการจัดการ และผลกระทบ ผลการวิเคราะห์พบว่านโยบาย มาตรการ และแนวปฏิบัติในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย ประเทศสวีเดน และประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการลดผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และสร้างมูลค่าเพิ่มจากองค์ประกอบของซากผลิตภัณฑ์ โดยการนำกลับมาใช้ซ้ำและแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ นโยบายการจัดการซากผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีกรอบโครงสร้างของกฎหมายเฉพาะด้านการจัดการซากผลิตภัณฑ์ ที่ชัดเจน และมีการบังคับใช้กฎหมายที่ดี รวมทั้งระบบโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการที่ครบวงจร เช่นเดียวกับประเทศสวีเดน ที่มีกฎหมายในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน และมีองค์กรที่เป็นความร่วมมือของภาคอุตสาหกรรม ดำเนินการเก็บรวบรวม ขนส่ง และควบคุมคุณภาพการจัดการซากผลิตภัณฑ์ ซึ่งแตกต่างกับประเทศไทย ที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะด้านการจัดการซากผลิตภัณฑ์ แต่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์และร่างกฎหมายเฉพาะด้านที่กำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง ที่มีกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบ (Informal sector) ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ การกำหนดนโยบาย มาตรการ และแนวปฏิบัติ จะต้องครอบคลุมการดำเนินงานของกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบ โดยการสร้างแรงจูงใจให้ผลประโยชน์กับกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนต่อระบบการจัดการซากผลิตภัณฑ์ต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการซากผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ การวิเคราะห์นโยบาย ผู้คัดแยกนอกระบบ

¹อาจารย์, คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4, ศาลายา, จังหวัดนครปฐม 73170

e-mail: ratchaphong.kli@mahidol.ac.th

²นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ, กรมควบคุมมลพิษ, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

92 ซ.พหลโยธิน 7, ถ.พหลโยธิน, สามเสนใน, พญาไท, กรุงเทพมหานคร 10400

e-mail: wassanaj@hotmail.com

Electrical and Electronic Wastes Management: Policies, Practices, and Consequences - A Study of Japan, Switzerland, and Thailand

Ratchaphong Klinsrisuk¹

Wassana Jangprajak²

Abstract

The objective of this article is to analyze the difference of policies, measures and practices for electronic waste management in Japan, Switzerland and Thailand. It is reviewed and analyzed under the three important criteria including structure framework, management system and impact from electronic waste management. The result shows that the policies for electronic waste management in those countries aimed to minimize the impact on health and the environment by reuse and recycling. In Japan, electronic waste management is successful because of the specific legal framework of electronic waste management and strong enforcement including integrated infrastructure for electronic waste management. As same as Switzerland, there are the specified law of electronic waste management which clearly defined duties and responsibilities of those involved. The organization for collecting, transporting and management is a partnership with the industry sector in Thailand, on the other hand, there is no specific law for electronic waste management. Informal sector was found to be key element on electronic waste management as a mechanism for recycling and related activities. In conclusion, policies and measures for electronic waste management in Thailand should be based on the context of socio-economic conditions of the country, and the informal sector should be integrated into the management system for effectiveness and sustainable electronic waste management.

Keywords: Wates management, Electrical and electronics, Policy analysis, Informal sector.

¹Lecturer, Faculty of Environment and Resources Studies Mahidol University
999 Phutthamonthon 4 Rd., Phutthamonthon, Salaya, Nakhonpathom 73170
e-mail: ratchaphong.kli@mahidol.ac.th

²Environmental Specialist, Pollution Control Department, Ministry of Natural Resource and Environment
92 Soi Phahon Yothin 7, Phahon Yothin Road, Sam Sen Nai, Phayathai District, Bangkok 10400
e-mail: wassanaj@hotmail.com

บทนำ

ประเทศไทยได้ประกาศให้การจัดขยะ ซึ่งรวมทั้งขยะอิเล็กทรอนิกส์เป็นวาระแห่งชาติ เนื่องจากปัญหาการจัดการซากผลิตภัณฑ์กำลังเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกปี และจากความไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการซากฯ ส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สุขอนามัยของคนไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากเปรียบเทียบการบริหารจัดการซากฯ กับประเทศที่พัฒนาแล้วจะพบว่ามีความแตกต่างในเชิงประสิทธิภาพอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบถึงสาเหตุของความแตกต่างในการจัดการซากฯ อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาต่อไป

ในปัจจุบันเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในชีวิตประจำวันของเรา ไม่ว่าจะเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านเรือนหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ เครื่องปรับอากาศ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ กล้องถ่ายรูป เป็นต้น การแข่งขันและเทคโนโลยีการผลิตที่ก้าวหน้าทำให้ผลิตภัณฑ์มีราคาถูกลง ผู้บริโภคมีโอกาสเข้าถึงสินค้ามากขึ้น มีการเปลี่ยนผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการ แต่สิ่งที่ผู้บริโภคไม่ได้ตระหนัก คือเมื่อผลิตภัณฑ์เหล่านี้เสื่อมสภาพหรือไม่ต้องการใช้ จะกลายเป็นซากผลิตภัณฑ์ที่ต้องการวิธีการจัดการเฉพาะ จากรายงานการวิจัยพบว่าปริมาณซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในอัตราประมาณร้อยละ 3 – 5 ต่อปี หรือประมาณ 3 เท่าของปริมาณมูลฝอยทั่วไป (Schwarzer et al., 2005) ซากผลิตภัณฑ์ฯ มีส่วนประกอบที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ได้แก่ วัสดุรีไซเคิล

เช่น เหล็ก ทองแดง อลูมิเนียม ชิ้นส่วนพลาสติก และเศษแก้ว นอกจากนี้ยังมีโลหะมีค่า เช่น ทอง เงิน แพลตตินัม พาลาเดียม โรเดียม และโลหะหายากหลายชนิด โดยเฉพาะในแผงวงจรพิมพ์ (Print circuit board) และชิ้นส่วนอื่นๆ รวมทั้งสารอันตรายที่เป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมหากมีการจัดการที่ไม่ถูกต้อง เช่น การการถดรี้อ เผาสดั้วสดมีค่า และเผาทำลายชิ้นส่วนที่ขายไม่ได้ ซึ่งดำเนินการโดยกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบ (Informal Sector) ที่พบได้ทั่วไปในประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศอินเดีย ประเทศจีน และประเทศไทย หลายประเทศทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา ได้มีการพัฒนานโยบายและมาตรการในการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรูปแบบของนโยบายและมาตรการที่แตกต่างกัน บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือเพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบถึงสาเหตุของประสิทธิภาพการบริหารจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างประเทศญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์ และไทย โดยมีการประยุกต์กรอบแนวคิดเชิงระบบ (System Theory) ของ David Easton ซึ่งวิเคราะห์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลระหว่างโครงสร้างเชิงสถาบัน (Institutional Structure) โครงสร้างเชิงเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Structure) และผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้นในระบบ โดยมีการเก็บข้อมูลทั้งปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์และข้อมูลทุติยภูมิ จากหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานอัครราชทูตที่ปรึกษา ประจำกรุงเวียนนาและโตเกียว ในเนื้อหาของบทความ จะนำเสนอบริบทในการ

จัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสวีเดนและประเทศไทย การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของแต่ละประเทศ และอภิปรายผลการเปรียบเทียบและการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ

การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศต่าง ๆ

1. ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมากที่สุดในเอเชีย มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2556 สูงถึง 4,899 ล้านเหรียญสหรัฐ และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว 38,468 เหรียญสหรัฐ คิดเป็นอันดับที่ 24 ของโลก ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าในการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยี ในปี 2556 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีประมาณ 2,113 ล้านเหรียญสหรัฐ และเป็นประเทศที่มีดัชนีความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมอันดับที่ 30 ของโลก (WEF, 2005: 4-5) ในปี 2548 ประเทศญี่ปุ่นมีปริมาณซากผลิตภัณฑ์ฯ เกิดขึ้นประมาณ 860,000 ตัน/ปี คิดเป็นอัตราการเกิดซากผลิตภัณฑ์ 6.7 กิโลกรัมต่อคนต่อปี โดยเป็นโทรศัพท์แบบหลอดภาพรังสีแคโทดมากที่สุด รองลงมาเป็นตัวเย็น เครื่องซักผ้า และเครื่องปรับอากาศ ส่วนที่เหลือจะเป็นโทรศัพท์แบบจอแบน คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก และจอคอมพิวเตอร์ (Pariatamby and Victor, 2013)

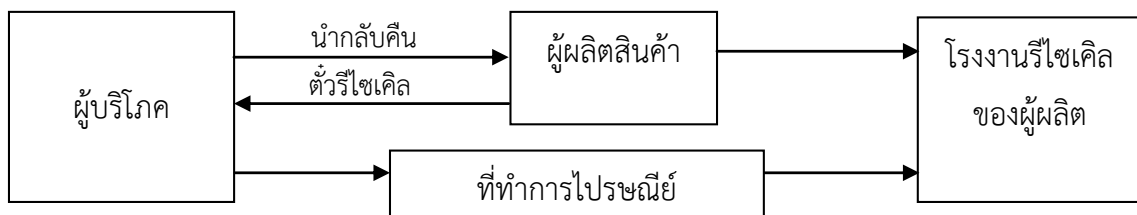
การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่นส่งผลให้ปัญหามลพิษมีความรุนแรงขึ้น รวมถึงปัญหามลพิษและซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า

และอิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาการขาดแคลนพื้นที่ฝังกลบมูลฝอย ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นออกกฎหมายในการสร้างสังคมรีไซเคิล เพื่อลดปัญหามลพิษ สร้างจิตสำนึกในการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์มูลฝอย การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยมีกฎหมายพื้นฐานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และกฎหมายการเสริมสร้างสังคมรีไซเคิล กฎหมายในการจัดการของเสียแต่ละประเภท โดยพิจารณาครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การบริโภค การทิ้งเป็นของเสีย การรีไซเคิล บำบัดและกำจัด โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ส่วนกลาง ภาครัฐส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และประชาชน (Ministry of Economy, 2010)

ญี่ปุ่นได้ประกาศใช้กฎหมายในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ 3 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Law for the Promotion of Effective Utilization of Resources: LPUR) กฎหมายส่งเสริมการรีไซเคิลเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน (Law for the Recycling of Specified Kinds of Home Appliances: LRHA) และพระราชบัญญัติการส่งเสริมการรีไซเคิลซากอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็กและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Act on Promotion of Recycling of Small Waste Electrical and Electronic Equipment) (Ministry of Environment, Government of Japan, 2013) ดังนี้

1.1 กฎหมายส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการนำของเสียและทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ โดยการลดและจำกัดการบริโภคทรัพยากรที่ก่อให้เกิดมลพิษ สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการนำของเสียกลับมาใช้

ไซเคิลอย่างถูกวิธี กำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และประชาชนอย่างชัดเจน ครอบคลุมซากผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและแบตเตอรี่ โดยคอมพิวเตอร์ที่วางจำหน่ายตั้งแต่วันที่ 31 ตุลาคม 2546 ที่มีตราสัญลักษณ์รีไซเคิล จะมีการบวกค่าธรรมเนียมสำหรับการรีไซเคิลอยู่ในราคาสินค้า ทำให้ผู้บริโภคสามารถส่งคืนซากคอมพิวเตอร์ไปยังผู้ผลิตได้ผ่านที่ทำการไปรษณีย์ โดยไม่ต้องเสียค่าบริการ แต่ก็ยังประสบปัญหา เนื่องจากการส่งคืนที่ทำการไปรษณีย์มีความยุ่งยากและไม่สะดวกเท่ากับการคืนที่ร้านค้าปลีก จึงทำให้มีซากคอมพิวเตอร์กลับมาสู่ระบบยังมีจำนวนน้อย (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ผังแสดงการไหลของซากผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ ภายใต้กฎหมายส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ผลิตต้องออกแบบสินค้าใหม่ในอนาคต เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปรีไซเคิล โดยการกำหนดอัตราส่วนประกอบของสินค้าที่ต้องนำกลับมาใช้ใหม่เทียบกับน้ำหนักสินค้า ระหว่างร้อยละ 50 – 70 ต่างกันในแต่ละผลิตภัณฑ์ เมื่อผู้บริโภคไม่ต้องการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าดังกล่าวแล้ว จะต้องนำกลับไปยังร้านค้าที่ขายสินค้าและเสียค่าธรรมเนียมขนส่งและรีไซเคิลแก่ร้านค้าปลีก ส่วนร้านค้าปลีกจะต้องรับคืนสินค้าจากผู้บริโภคไม่ว่าในรูปของเครื่องใช้ไฟฟ้าที่เคยขายให้แก่

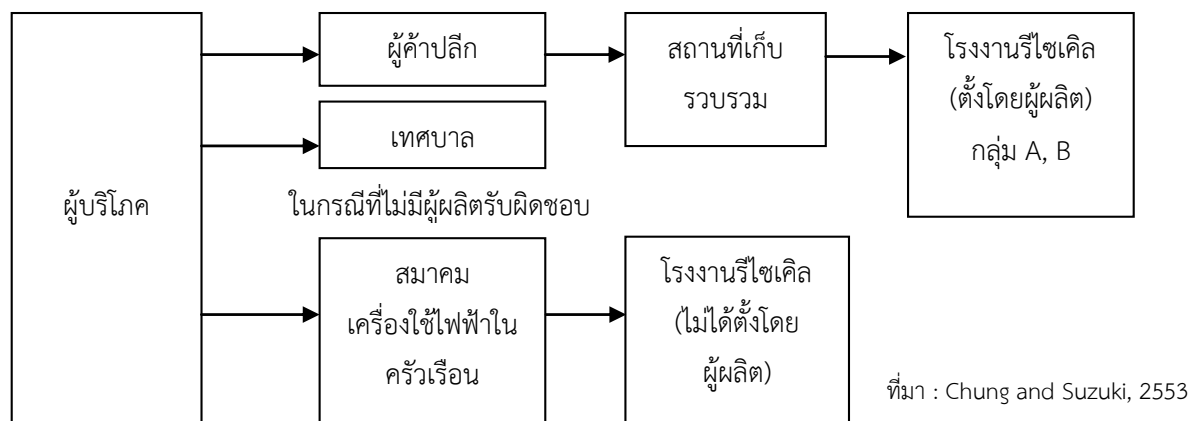
1.2 กฎหมายส่งเสริมการรีไซเคิลเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน จัดทำขึ้นเพื่อควบคุมปริมาณซากผลิตภัณฑ์ฯ เนื่องจากเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และเริ่มบังคับใช้ในปี 2544 โดยครอบคลุมเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน 4 ชนิด ได้แก่ โทรทัศน์แบบจอยรังสีแคโทด (Cathode Ray Tube: CRT) เครื่องซักผ้า ตู้เย็น และเครื่องปรับอากาศ ซึ่งเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่มีใช้เกือบทุกครัวเรือน ต่อมาในปี 2552 ได้มีการเพิ่มประเภทผลิตภัณฑ์ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ได้แก่ เครื่องอบผ้า โทรทัศน์ชนิดจอแบนหรือจอผลึกเหลว และจอพลาสมา กฎหมายนี้ทำให้

ผู้บริโภคมาก่อนหรือเมื่อผู้บริโภคมาซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าแบบเดียวกันแล้วนำของเก่ามาเปลี่ยน จากนั้นร้านค้าปลีกจะส่งต่อไปยังผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเพื่อนำไปรีไซเคิลอีกต่อหนึ่ง พร้อมกับจ่ายค่าธรรมเนียมรีไซเคิลที่ได้รับมาจากผู้บริโภค แก่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า โดยมีค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดระหว่าง 800 – 1,700 บาท เมื่อร้านค้าปลีกรวบรวมซากผลิตภัณฑ์ฯ แล้ว จะนำส่งไปยัง

สถานีขนถ่ายของผู้ผลิต เพื่อตรวจสอบและคัดแยกตามยี่ห้อสินค้า ส่งโรงงานรีไซเคิลต่อไป ซึ่งผู้ผลิตสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามลักษณะของผลิตภัณฑ์และวิธีการรีไซเคิลที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มเอ ประกอบด้วยพานาโซนิคและโตชิบา กลุ่มบี ประกอบด้วย โซนี่ ซาร์ป ฮิตาชิ มิตซูบิชิ ฟุจิซี และ ซันโย สำหรับซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่ไม่สามารถหาผู้ผลิตมารับผิดชอบได้ ไม่ว่าจะเนื่องจากบริษัทล้มละลายหรือสาเหตุอื่นๆ สมาคมเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน (Association for Electric Home Appliances หรือ AEHA) จะเป็นผู้รับผิดชอบในการรีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์ (ภาพที่ 2) (Ministry of Economy, Trade and Industry, 2010; Nnorom et al., 2008)

1.3 ในปี 2556 กระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรม และกระทรวง

สิ่งแวดล้อมประเทศญี่ปุ่น ได้ประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติการส่งเสริมการรีไซเคิลซากอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็กและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Act on Promotion of Recycling of Small Waste Electrical and Electronic Equipment) โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริโภค เทศบาล และภาคธุรกิจ ในการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพและป้องกันไม่ให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมครอบคลุมซากอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็กและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มากกว่า 100 รายการ เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต วิทยุ กล้อง เครื่องเล่นภาพขนาดเล็ก เป็นต้น (Ministry of the Environment; Government of Japan, 2013)

ภาพที่ 2 แสดงการไหลของซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ภายใต้กฎหมายส่งเสริมการรีไซเคิลเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนของญี่ปุ่น

จากรายการซากดังกล่าว แต่ละเทศบาลจะเลือกประเภทซากผลิตภัณฑ์ที่จะเก็บรวบรวม เพื่อนำส่งไปยังผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตจากเทศบาลในการคัดแยกและบดย่อยชิ้นส่วน นำไปรีไซเคิลต่อไป

2. ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เป็นหนึ่งในประเทศที่มีรายได้ประชากรต่อหัวสูงมากในโลก มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาก มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2556 สูงถึง 650 ล้านเหรียญสหรัฐ และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว 81,276 เหรียญสหรัฐ คิดเป็นลำดับที่ 4 ของโลก มีตลาดสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยมาก มีจำนวนคอมพิวเตอร์ประมาณ 3.15 ล้านเครื่อง หรือมีจำนวนคอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง ต่อประชากร 2 คน (World Bank, 2004) เป็นประเทศที่มีดัชนีความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมอันดับที่ 7 ของโลก ในปี 2548 (WEF, 2005: 4-5)

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์มีกฎหมายในการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ คือ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการนำกลับคืนและกำจัดผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Ordinance on the Return, the Taking Back and the Disposal of Electrical and Electronic Appliances: ORDEA) มีผลบังคับใช้เมื่อปี 2541 โดยประเทศสวิตเซอร์แลนด์เป็นประเทศแรก ที่ดำเนินการจัดการซากผลิตภัณฑ์โดยการเก็บรวบรวมแบบสมัครใจ ก่อนการออกกฎระเบียบของสหภาพยุโรป การจัดการซากผลิตภัณฑ์ของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ อยู่บนพื้นฐานของหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต ที่กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน โดยมี

องค์กร PRO (Producer Responsibility Organizations) ซึ่งเป็นความร่วมมือของภาคอุตสาหกรรม ดำเนินการเก็บรวบรวม ขนส่ง และควบคุมคุณภาพการจัดการซากผลิตภัณฑ์ 4 องค์กร ได้แก่ 1) Swiss Association for Information, Communication and Organizational Technology (SWICO) 2) Stiftung Entsorgung Schweiz (S.EN.S) 3) Swiss Light Recycling Foundation (SLRS) และ 4) Stakeholder Organization for Battery Disposal (INOBAT) โดย SWICO และ S.EN.S เป็นองค์กรใหญ่ที่จัดการซากผลิตภัณฑ์แยกกัน คือ SWICO จัดการซากผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ วิทยุ เป็นต้น ส่วน S.EN.S จัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน เช่น เครื่องซักผ้า ตู้เย็น เตารีด เป็นต้น และอีก 2 องค์กรที่เป็นองค์กรเล็กๆ คือ SLRS จัดการอุปกรณ์หลอดไฟ และ INOBAT จัดการซากแบตเตอรี่ ทั้ง SWICO และ S.EN.S มีการดำเนินงานเก็บรวบรวม กำจัดซากผลิตภัณฑ์และดูแลการจัดการทางการเงิน ก่อนที่กฎหมายจะบังคับ โดยมีคณะกรรมการพิจารณาค่าธรรมเนียมการ

รีไซเคิลให้เหมาะสมกับต้นทุนการดำเนินงานจริง

เมื่อผู้บริโภคไม่ต้องการใช้ผลิตภัณฑ์แล้ว สามารถนำมาทิ้งหรือคืนในจุดที่สะดวก เช่น จุดที่องค์กรกำหนดให้ ร้านค้าปลีก หรือสามารถนำส่งไปยังโรงงานรีไซเคิลได้โดยตรง จากจุดรวบรวมต่างๆ ซากผลิตภัณฑ์จะถูกขนส่งไปยังโรงงานคัดแยกที่มีวิธีการคัดแยกอย่างถูกวิธี เพื่อคัดแยกชิ้นส่วนส่งไปยังโรงงานรีไซเคิลเพื่อทำการตัด บด ย่อย แยกวัสดุที่มีมูลค่า เช่น แก้ว พลาสติก อะลูมิเนียม เพื่อนำไป

รีไซเคิล ส่วนที่เหลือที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้ จะนำไปเผาเพื่อนำพลังงานความร้อนมาใช้ประโยชน์ และมีเพียงส่วนน้อยที่นำไปฝังยังสถานที่ฝังกลบมูลฝอย (Widmer et al., 2005; Khetriwal et al, 2009)

3. ประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจในอาเซียนประเทศหนึ่งมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2556 ประมาณ 387.25 ล้านเหรียญสหรัฐ และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว 5,676 เหรียญสหรัฐ คิดเป็นลำดับที่ 73 ของโลก อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทยอย่างมาก ทั้งในแง่ของการผลิต การส่งออก และการจ้างงาน โดยเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอันดับ 1 ติดต่อกันมาหลายปี มีแรงงานทั้งอุตสาหกรรมกว่า 5 แสนคน และมีสัดส่วนการส่งออกกว่าร้อยละ 30 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2556) มีจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ต่อ 100 คร่าวเรือน เท่ากับ 58.4 เครื่อง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556) และเป็นประเทศที่มีดัชนีความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมอันดับที่ 73 ของโลก ในปี 2548 (WEF, 2005: 4-5)

แหล่งกำเนิดซากผลิตภัณฑ์ฯ ในประเทศไทยประกอบด้วยสองกลุ่มหลัก คือ 1) โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์และชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และ 2) แหล่งกำเนิดในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่มาจากบ้านเรือน หน่วยงาน และสถานประกอบการต่างๆ ที่ไม่ใช่โรงงาน

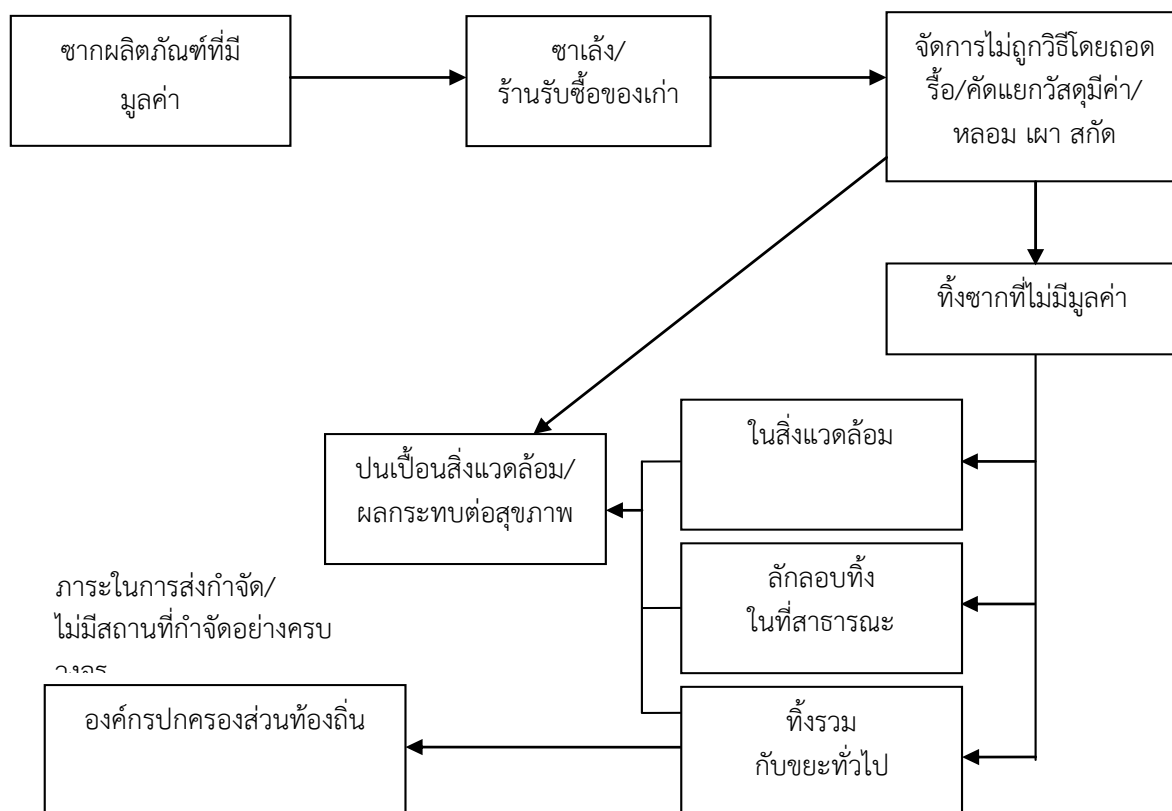
อุตสาหกรรม และพฤติกรรมของผู้บริโภคกลุ่มครัวเรือนกว่าร้อยละ 50 ขยายซากผลิตภัณฑ์ฯ เมื่อไม่ใช้แล้วให้กับกลุ่มผู้รับซื้อของเก่า รองลงมาที่เหลือเก็บไว้ที่บ้าน ให้ผู้อื่น และทิ้งรวมกับขยะทั่วไป ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน ในปี 2555 มีปริมาณซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เกิดขึ้นประมาณ 359,000 ตัน หรือประมาณร้อยละ 51 ของปริมาณของเสียอันตรายจากชุมชนที่เกิดขึ้น โดยเป็นซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดใหญ่ เช่น เครื่องรับโทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ และผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล โทรศัพท์มือถือ และเครื่องพิมพ์ ปริมาณซากผลิตภัณฑ์เหล่านี้ ส่วนใหญ่มาจากครัวเรือน รองลงมาได้แก่ภาคอุตสาหกรรมที่ผลิตผลิตภัณฑ์และชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (กรมควบคุมมลพิษ, 2555)

ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ โดยตรง รวมทั้งยังไม่มีระบบการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างครบวงจร การเก็บรวบรวมซากผลิตภัณฑ์ฯ เพื่อนำส่งไปยังโรงงานแปรรูปที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการจึงถือเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากพฤติกรรมของครัวเรือนส่วนใหญ่จะขยายซากผลิตภัณฑ์ฯ ให้กับร้านรับซื้อของเก่าหรือพ่อค้าเร่รับซื้อ เพราะราคาของซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่สูงกว่า ประกอบกับเป็นการทิ้งซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่มีความสะดวกมากกว่าการนำไปทิ้งในที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้ สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นปัญหาในปัจจุบันคือ เมื่อที่มีการรับซื้อซากผลิตภัณฑ์ฯ จากครัวเรือนไปแล้ว จะมีการนำไปส่งยังชุมชนในต่างจังหวัด

จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดบุรีรัมย์ และนำไปคัดแยกเอาเฉพาะชิ้นส่วนที่ขายได้ด้วยการถอดรื้อเศษสัปดาห์เศษคั่ว และเผาทำลายชิ้นส่วนที่ขายไม่ได้ แต่ไม่ได้มีการจัดการกับสารอันตรายหรือมลพิษที่เกิดจากกระบวนการคัดแยกหรือเผาวัสดุเหล่านั้น (ภาพที่ 3) ส่งผลให้มีการปนเปื้อนของสารพิษลงสู่ดินและแหล่งน้ำ จากการถอดรื้อและเททิ้งเศษหรือสารอันตรายลงดิน การปนเปื้อนของสารพิษในอากาศ จากการเผาชิ้นส่วนเพื่อแยกวัสดุมีค่า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยโดยตรงกับผู้ที่คัดแยกและประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง รวมทั้งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีการปนเปื้อนของสารพิษในระบบนิเวศและห่วงโซ่อาหาร นอกจากนี้ เศษวัสดุที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ถูกทิ้งรวมไปกับขยะมูลฝอยชุมชนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการ แต่ในทางปฏิบัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่สามารถจัดให้มีบริการเก็บรวบรวมขนส่ง และกำจัดซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่มีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากซากผลิตภัณฑ์มีองค์ประกอบและส่วนประกอบที่มีอันตราย และ

ผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Manomaivibool et al., 2012)

จากปัญหาดังกล่าวทำให้รัฐบาลกำหนดนโยบายในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ โดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เชิงบูรณาการเพื่อให้ซากผลิตภัณฑ์ฯ ได้รับการจัดการอย่างปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม และการร่างกฎหมายในการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้หลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต ที่ให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่การรับคืน เก็บรวบรวมขนส่ง และนำกลับมาใช้ใหม่ ตลอดจนบำบัดและกำจัดสารอันตราย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ผลิตพยายามออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารอันตรายและออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ง่ายต่อการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนการผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืน

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ. [ออนไลน์], 2555.

ภาพที่ 3 ภาพรวมของการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทยในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของแต่ละประเทศ

การวิเคราะห์นโยบายและมาตรการในการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ได้นำกรอบความคิดการวิเคราะห์เชิงระบบ (Easton, 1965) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ โดยได้นำระบบโครงสร้างในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของแต่ละประเทศมาใช้ในการเปรียบเทียบ ซึ่งประกอบด้วย 1) โครงสร้างเชิงสถาบัน ได้แก่ นโยบาย กฎหมาย และมาตรการระบบการจัดการต่าง ๆ 2) โครงสร้างเชิงเศรษฐกิจและสังคม 3)

ผลกระทบที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ รวมทั้งผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจ และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Widmer et al., 2005) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. โครงสร้างเชิงสถาบัน

กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นกำหนดเป้าหมายในการคัดแยกและรีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์ฯ ส่งผลให้มีการวางระบบโครงสร้างในการเก็บรวบรวม คัดแยก รีไซเคิล บำบัดและกำจัด ตลอดจนการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการ ทำให้ได้วัสดุกลับคืนมาในปริมาณมากและมีคุณภาพสูง

การกำหนดให้ผู้บริโภคเป็นผู้จ่ายค่าธรรมเนียมการขนส่งและรีไซเคิล เมื่อนำจากผลิตภัณฑ์ฯ มาส่งยังจุดที่กำหนด เป็นสิ่งรับประกันว่าจะมีเงินหมุนเวียนให้โรงงานรีไซเคิลที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการ สามารถดำเนินกิจการรีไซเคิลต่อไปได้ รวมทั้งเป็นสิ่งที่สนใจให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมรีไซเคิลเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกันกับในประเทศสวีเดนและแลนด์ ที่มีองค์กรในการเก็บรวบรวมและจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ และมีการลงทุนในระบบการเก็บรวบรวมและรีไซเคิลที่ทันสมัย มีมาตรฐานความปลอดภัยในการดำเนินงานสูง ส่งผลให้มีต้นทุนในการดำเนินงานสูงไปด้วย เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าของวัสดุที่ได้จากระบบการจัดการทำให้มูลค่าของวัสดุต่ำกว่าต้นทุน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศพัฒนาแล้วมีการส่งออกซากผลิตภัณฑ์ฯ ไปยังประเทศกำลังพัฒนาที่มีระบบลงทุนในการจัดการซากผลิตภัณฑ์และระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่า

ระบบการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของประเทศไทย ยังไม่มีระบบการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ครบวงจร ผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการซากผลิตภัณฑ์คือผู้คัดแยกนอกระบบ ที่มีการสร้างมูลค่าเพิ่มของซากผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเก็บรวบรวมส่งยังผู้รับซื้อ ผู้คัดแยก และโรงงานรีไซเคิล โดยประชาชนส่วนใหญ่จะขายซากผลิตภัณฑ์ฯ ให้กับกลุ่มผู้รับซื้อของเก่า พ่อค้าเร่รับซื้อ เพราะราคาซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่สูงและมีบริการรับซื้อถึงหน้าบ้าน และนำไปคัดแยกเอาเฉพาะชิ้นส่วนที่ขายได้ด้วยการถอดรื้อ เผาสกัดวัสดุมีค่า และเผาทำลายชิ้นส่วนที่ขายไม่ได้ แต่ไม่ได้มีการจัดการกับสารอันตรายหรือมลพิษที่เกิดจากกระบวนการคัดแยกหรือเผาวัสดุ ส่งผล

กระทบต่อสุขภาพและการปนเปื้อนของสารพิษลงสู่สิ่งแวดล้อม ประเด็นสำคัญของการจัดการซากผลิตภัณฑ์ โดยกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบ คือความท้าทายด้านเทคโนโลยี แม้ว่าผู้คัดแยกนอกระบบจะมีปริมาณการรีไซเคิล การบำบัดมากกว่า แต่การคัดแยกวัสดุและองค์ประกอบต่างๆ ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ไม่ทันสมัย ทำให้ได้วัสดุที่ไม่มีคุณภาพ และวัสดุบางส่วนถูกทิ้งไปกับน้ำกรดหรือน้ำละลายที่สกัดวัสดุมีค่า เมื่อคัดแยกวัสดุมีค่าจากซากผลิตภัณฑ์ฯ แล้ว จะทิ้งส่วนที่เหลือรอบ ๆ บริเวณหรือกำจัดเศษเหลือทิ้งโดยการเผาในที่โล่งหรือใส่ลงในอ่างน้ำกรด ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การลงทุนในการจัดทำระบบที่ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจะต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงเป็นการยากที่ผู้คัดแยกนอกระบบจะติดตั้งระบบหรืออุปกรณ์ในการบำบัดเหล่านี้

2. โครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม

ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสวีเดนและแลนด์ เป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจที่ดี มีรายได้ต่อหัวประชากรค่อนข้างสูง ประเทศไทยก็เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะมีรายได้ประชากรต่อหัวน้อยกว่ามาก ผู้บริโภคในประเทศที่มีรายได้สูงมีกำลังซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์รุ่นล่าสุดและทันสมัยที่สุด ส่งผลให้มีปริมาณซาก ผลิตภัณฑ์ฯ มากขึ้นเช่นกัน และผู้บริโภคก็ยินดีที่จะจ่ายค่าจัดการสิ่งแวดล้อมจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ของตนเอง ซึ่งตรงกันข้ามกับประเทศไทยที่มีการสร้างตลาดสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จากสินค้าใหม่และสินค้ามือสอง ทั้งสินค้าภายในประเทศและ

นำเข้ามาจากต่างประเทศ มีการแข่งขันด้านราคา ทำให้สินค้าราคาถูกลง ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าได้ง่ายขึ้น มีการเปลี่ยนรุ่นและแบบของสินค้าเร็ว ส่งผลให้ปริมาณซากผลิตภัณฑ์ฯ มากขึ้น ประกอบกับยังไม่มีกฎระเบียบหรือมาตรการที่กำหนดให้ผู้บริโภคเป็นผู้จ่ายค่าธรรมเนียมในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ เหล่านั้น ซึ่งการให้ผู้บริโภคเป็นผู้จ่ายค่าจัดการสิ่งแวดล้อมจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ของตนเองในประเทศกำลังพัฒนายังเป็นไปได้ยาก เพราะในปัจจุบันผู้บริโภคในประเทศไทยส่วนใหญ่จะขายซากผลิตภัณฑ์ฯ ให้กับร้านรับซื้อของเก่าหรือกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบ เช่น พ่อค้าเร่รับซื้อ เพื่อนำไปคัดแยกชิ้นส่วนที่ขายได้ ส่งไปยังโรงงานอุตสาหกรรมที่มีความต้องการชิ้นส่วนเพื่อการผลิตในอุตสาหกรรมของตนเอง ซึ่งกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบนี้เป็นส่วนสำคัญในระบบเศรษฐกิจของการเก็บรวบรวมและรีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์ฯ ในประเทศ

ในมุมมองของโครงสร้างทางสังคม การดำเนินการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบถือเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับกลุ่มคนที่ยากจนหรือกลุ่มคนที่ไม่สามารถไปใช้แรงงานในระบบการจ้างงานตามปกติ เนื่องจากไม่มีใบรับรองวุฒิการศึกษาหรือบางคนที่มีสภาพร่างกายไม่พร้อม ผู้คัดแยกนอกระบบของประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย มีการพัฒนาไปพร้อมกับเศรษฐกิจและมาตรฐานการครองชีพ ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น โดยเริ่มจากการคัดแยกวัสดุรีไซเคิลทั่วไป การนำเข้าสินค้ามือสอง และการคัดแยกชิ้นส่วนที่มีค่าจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการซ่อมแซมผลิตภัณฑ์ และการจำหน่ายสินค้ามือ

สอง แต่ในทางตรงกันข้าม ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสวีเดนมีอัตราค่าจ้างแรงงานที่ค่อนข้างสูง แต่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงทำให้มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ แทนการใช้แรงงานคน ส่งผลให้การใช้แรงงานที่มีฝีมือลดลง ดังนั้นการพัฒนานโยบายและมาตรการต่าง ๆ ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของประเทศไทย ควรจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และศักยภาพในการจัดการกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบ โดยการสร้างแรงจูงใจและผลประโยชน์ให้กับกลุ่มดังกล่าวด้วย

3. ผลกระทบ

การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศญี่ปุ่น มีระบบกฎหมายในการจัดการสิ่งแวดล้อมและกฎหมายเฉพาะด้านในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่กำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน โดยผู้บริโภคจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ เมื่อนำซากผลิตภัณฑ์ฯ มาคืนยังร้านค้าปลีกหรือผู้แทนจำหน่าย จากนั้นผู้ค้าปลีกหรือผู้แทนจำหน่าย จะนำส่งซากผลิตภัณฑ์ฯ ไปยังผู้ผลิต เพื่อนำรีไซเคิลและกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการต่อไป ภาครัฐส่วนกลางมีหน้าที่ในการออกกฎหมาย กำหนดอัตราภาษีรีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์ฯ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการกำกับดูแลและควบคุมการดำเนินงานในพื้นที่ เช่นเดียวกับประเทศสวีเดนที่มีกฎหมายในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ อยู่บนพื้นฐานของหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน และมีองค์กรที่เป็นความร่วมมือของภาคอุตสาหกรรม

ดำเนินการเก็บรวบรวม ขนส่ง และควบคุมคุณภาพการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ในประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะด้านการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ โดยตรง ปัจจุบันมียุทธศาสตร์ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ และคาดว่าจะมีการออกกฎหมายเฉพาะด้านการควบคุมและจัดการซากผลิตภัณฑ์ในอนาคต ผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของประเทศไทยคือกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบที่ดำเนินการเก็บรวบรวม คัดแยก รีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์และเป็นส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งกลุ่มผู้ซ่อมแซมที่สามารถยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ออกไป และเป็นแหล่งของสินค้ามือสอง แต่การดำเนินงานของกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบนี้ ยังขาดความตื่นตัวในด้านสิ่งแวดล้อมและไม่มีการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ อย่างเป็นระบบ

ผลกระทบจากการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างประเทศญี่ปุ่นและประเทศสวีเดน และประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย มีทั้งผลกระทบทางบวกและทางลบ ผลกระทบทางบวก ได้แก่ การสร้างงาน รายได้ เพิ่ม มูลค่าทางเศรษฐกิจ และผลกระทบทางลบ ได้แก่ ผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของประเทศญี่ปุ่น ที่มีกฎหมายและมาตรฐานในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่งผลให้มลพิษที่เกิดจากการคัดแยกและรีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์ฯ มีน้อย มีการจ้างแรงงานในระบบการรีไซเคิลและมาตรฐานความปลอดภัยสูง เช่นเดียวกับประเทศสวีเดน ที่มี การบังคับใช้มาตรฐานด้านอาชีวอนามัยสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ในทางตรงกันข้าม ผลกระทบ

จากการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของประเทศไทยด้านบวกคือ การสร้างงานให้กับกลุ่มคนยากจนทั้งในเขตเมืองและชนบท เนื่องจากมูลค่าของซากผลิตภัณฑ์ฯ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม จากการคัดแยกและรีไซเคิลที่ไม่มีมาตรการป้องกันและควบคุมมลพิษจากการดำเนินงาน

อภิปรายผลการเปรียบเทียบและการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ

ธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อม ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสวีเดน และประเทศไทย มีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยประเทศสวีเดนมีลำดับธรรมาภิบาลอยู่ในลำดับที่ 7 ประเทศญี่ปุ่นอยู่ในลำดับที่ 30 และประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 73 ของโลก ประเทศสวีเดนมีกฎหมายเฉพาะด้านที่ไม่เข้มงวดมากนัก แต่มีการบังคับใช้ที่ดี จึงทำให้มีการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่ดี เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น ที่มีโครงสร้างกฎหมายสิ่งแวดล้อมและกฎหมายเฉพาะด้าน ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่ชัดเจนและมีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด ในส่วนของประเทศไทยการดำเนินงานจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ โดยกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบ ที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะด้าน หลักเกณฑ์หรือมาตรฐานอาชีวอนามัยหรือคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดใด ๆ ทำให้การจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ยังไม่มีประสิทธิภาพ ความแตกต่างในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ระหว่างประเทศญี่ปุ่น ประเทศสวีเดน และประเทศไทย คือระบบการควบคุมโดยกฎหมาย การบังคับใช้ และการตรวจสอบการดำเนินงาน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายโดยให้ผู้ผลิตรับผิดชอบ

หรือมาตรการอื่นใดมาใช้ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของประเทศไทย เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยมีความแตกต่างจากประเทศญี่ปุ่นและสวิตเซอร์แลนด์อย่างสิ้นเชิง จึงทำให้มีความตระหนักทางด้านสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าความต้องการทางเศรษฐกิจ สิ่งที่เราควรคำนึงถึงสำหรับบริบทของประเทศไทยก็คือกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบ (Informal sector) ที่เป็นส่วนสำคัญให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ในประเทศ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ประเทศไทยควรออกกฎหมายการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ กฎหมายที่กำหนดให้มีการรีไซเคิลเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การกำหนดให้ผู้บริโภคนำซากผลิตภัณฑ์ฯ มาคืน ณ จุดที่กำหนด รวมทั้งการออกมาตรการทางด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อจูงใจให้ผู้คัดแยกนอกระบบมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เช่น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับการซื้อเทคโนโลยีในการคัดแยก รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย

บทสรุป

นโยบายและมาตรการในการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ของประเทศญี่ปุ่น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการลดผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และสร้างมูลค่าเพิ่มจากองค์ประกอบของซากผลิตภัณฑ์ โดยการนำกลับมาใช้ซ้ำและแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ การดำเนินการจัดการซากผลิตภัณฑ์ของประเทศ

ญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีกรอบโครงสร้างของกฎหมายการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน และมีกฎหมายเฉพาะด้านในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่กำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องและมีการบังคับใช้กฎหมายที่ดี รวมทั้งมีระบบโครงสร้างพื้นฐานในการเก็บรวบรวม คัดแยก รีไซเคิล บำบัดและกำจัดที่ครบวงจร เช่นเดียวกับประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ที่มีกฎหมายในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน และมีองค์กรที่เป็นความร่วมมือของภาคอุตสาหกรรม ดำเนินการเก็บรวบรวม ขนส่ง และควบคุมคุณภาพการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย ที่ไม่มีกฎหมายหรือมาตรการเฉพาะในการควบคุมการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ มีเพียงยุทธศาสตร์ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ และอยู่ระหว่างการร่างกฎหมายเฉพาะด้านที่กำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง จึงทำให้การจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ยังไม่มีประสิทธิภาพ การจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ส่วนใหญ่ดำเนินงานโดยกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบที่ใช้วิธีการอย่างง่ายในการคัดแยก ถอดรื้อหรือสกัดวัสดุมีค่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการกำหนดมาตรการทางกฎหมายโดยให้ผู้ผลิตรับผิดชอบหรือมาตรการอื่นใดมาใช้ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ของประเทศไทยจะต้องครอบคลุมการดำเนินงานของกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบ โดยการสร้างแรงจูงใจให้ผลประโยชน์กับกลุ่มผู้คัดแยกนอกระบบ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนต่อระบบการจัดการซากผลิตภัณฑ์ต่อไป

References

- Chung, S. W. and Suzuki, R. (2010). **A Comparative Study of E-waste Recycling Systems in Japan, South Korea and Taiwan from the EPR Perspective: Implications for Developing Countries.** IDE-JETRO.
- Easton, D. (1965). **A Framwork for Political Analysis.** Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Japan Electronics and Information Technology Industries Association. (2014). **Production Forecasts for the Global Electronics and Information Technology Industries.** December 2013. Accessed on November 20, 2014.
- Khetriwal, D. S. et al., (2009). "Producer responsibility for e-waste management: Key issues for consideration – Learning from the Swiss experience" **Journal of Environmental Management.** Vol. 90: 153 – 165.
- Manomaivibool, P. and Vassanadamrongdee, S. (2012). "Buying back household waste electrical and electronic equipment: Assessing Thailand's proposed policy in light of past disposal behavior and future preferences" **Resources, Conservation and Recycling.** Vol. 68: 117 – 125.
- Mariana, C. C. (2012). "Economic Quality and Life Indicators" Timisoara: Tibiscus University in Timisoara. **Anale. Seria Stiinte Economics.** Timisoara 18: 797-802.
- Ministry of Economy. (2010). **Towards a 3R-Oriented, Sustainable Society: Legislation and Trends 2010.** Available from: <http://www.meti.go.jp>. (November 11, 2014).
- Ministry of Environment, Government of Japan. (2013). **Establish a Sound Material-Cycle Society: Milestone Toward a Sound Material-Cycle Society Through Changes in Business and Life Styles.** Available from: <http://www.env.go.jp>. (November 11, 2014).
- National Statistical Office. (2013). **Summary of the Socio-household and Economic Survey in Thailand 2013.** Available from: <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/ICTPocketbook57-4.pdf>. (November 20,2014)
- Nnorom, I. et al., (2008). "Overview of electronic waste (e-waste) management practices and legislations, and their poor applications in the developing countries" **Journal of Resources, Conservation and Recycling.** Vol. 52: 843 – 858.
- Office of Industrial Economic. (2013). **Report of Industrial Situation in Thailand 2013 and Industrial Trend 2014.** Available from: <http://www.oie.go.th>. (November 20,2014)

- Pariatamby, A. and Victor, D. (2013). "Policy trends of e-waste management in Asia" **Journal of Material Cycles Waste Management**. Vol. 15, 411-419.
- Pollution Control Department. (2012). **Report of Pollution Situation in Thailand Report 2012**. Available from: <http://www.pcd.go.th>. (November 20, 2014).
- Schwarzer, S., et al., (2005). **E-waste, the hidden side of IT equipment's manufacturing and use. UNEP Early Warning on Emerging Environmental Threats**. United Nations Environmental Programme
- Widmer, R., et al., (2005). "Global perspectives on e-waste" **Environmental Impact Assessment Review**. Vol. 25: 436 – 458.
- WEF (World Economic Forum). (2005). **Environmental Sustainability Index (2005), World Economic Forum, Yale Center for Environmental Law and Policy**. Available from: http://www.yale.edu/esi/ESI2005_Main_Report.pdf. (November 20, 2014).
- WORLD BANK. (2004). **World Development Indicators 2004**. Available from: <http://www.worldbank.org/data/wdi2004/index.htm>. (November 20, 2014).

Effects of a Teaching Model on the Creative Economy Concept for Promoting Thai Wisdom in Healthcare Services.

Kanokwan Silpakampises¹

Kanda Tantapun²

Kanokwan Wetasin³

Abstract

This research surveyed nursing students' learning outcomes from the Creative Economy concept, employing the self-learning (Constructivism) theory as a basis in the 'Thai Wisdom in Healthcare course'. The sample consisted of 57 third-year nursing students selected by purposive sampling. The research instrument was a questionnaire with verification of reliability using the Cronbach's Alpha Coefficient, and data were collected on five occasions. The data analysis was conducted with the SPSS. The study revealed that students' theoretical academic achievement resulted in a mean score of 82.33 percent and a practical ability mean score of 76.98 percent. Clients at the Agricultural Fair were satisfied with the academic services, with a mean score of 4.60, at an 'excellent' level. Learning outcomes in applying Thai healthcare wisdom in solving health problems showed a mean score of 4.33, SD = .70, at a 'high' level. Students' self-appraisal of their knowledge gained showed a mean score of 4.09, SD = .67, with a competency mean score of 4.09, SD = .71, and an attribute mean score of 4.32, SD = .75, at a 'high' level. Results from a focus group interview showed that students were quick to understand the subject, responsible, and able to work as a team. They were also able to integrate the knowledge of Thai wisdom into the creative process, producing herbal compresses, food, and juices, and using skills in the art of massage to reduce stress, thus providing value-added health services in the process of solving health problems.

Keywords: Thai wisdom, Teaching model, Creative Economy concept, Healthcare services

¹ Associate Dean for Research, Quality Management, Ph.D., Faculty of Nursing, Kasem Bundit University
60 Romklao Rd., Minburi Bangkok 10510
e-mail: khokwan.sil@kbu.ac.th

² Lecturer, Educational Administration and Management, Ed.D. Boromarajonani Noparat Vajira Nursing Faculty
681 Ramindra road, Bangkok. 10230
e-mail: tantaphan@yahoo.com

³ Lecturer, Nursing Science, Ph.D. Boromarajonani Noparat Vajira Nursing Faculty
681 Ramindra road, Bangkok. 10230
e-mail: kanokwan@bcnrv.ac.th

ผลการนำรูปแบบการสอนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการส่งเสริมการนำภูมิปัญญาไทยไปใช้ในการดูแลสุขภาพผู้รับบริการ

กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ¹

กานดา ตันตพันธ์²

กนกวรรณ เวทศิลป์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจผลการจัดรูปแบบการสอนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการส่งเสริมการนำภูมิปัญญาไทยไปใช้ในการดูแลสุขภาพผู้รับบริการ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นฐาน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงคือนิสิตพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 57 คน ใช้แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha coefficient และเก็บข้อมูลวิจัยจำนวน 5 ครั้ง ตามประเด็นหลักที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปSPSS ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ภาคทฤษฎีร้อยละ 82.33 ภาคทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 76.98 ผลความพึงพอใจของผู้รับบริการในเกษตรแฟร์ในงานภูมิปัญญาไทยกับการส่งเสริมสุขภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.60 อยู่ในระดับดีมากที่สุด และผลความคิดเห็นของผู้รับบริการในชุมชนต่อนิสิตในการการใช้ภูมิปัญญาไทยในการดูแลสุขภาพ และแก้ปัญหาสุขภาพในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน2ของนิสิตพยาบาล มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.33 , SD= .70 อยู่ในระดับดี ผลการประเมินตนเองของนิสิตด้านความรู้ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.09 SD=.67 ความสามารถมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.09 SD.=71 และคุณลักษณะมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.32 SD.75 ซึ่งในระดับดีมากทุกด้าน ผลการสนทนากลุ่ม พบว่ากลุ่มนิสิตมีความสามารถเรียนรู้ได้เร็ว รับผิดชอบ สามารถบริหารจัดการ ทำงานเป็นทีม มั่นใจ และสามารถเชื่อมโยงความรู้ภูมิปัญญาไทยกับความรู้ทางการแพทย์พยาบาลสามารถใช้กระบวนการคิดแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณท์จากสมุนไพรลูกประคบ อาหาร น้ำสมุนไพร และทักษะการนวดคลายเครียดทำให้เพิ่มมูลค่าบริการสุขภาพ และต่อยอดคิดแก้ไขปัญาสุขภาพได้ดี เหมาะสมกับสถานการณ์

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาไทย รูปแบบการสอน แนวคิดแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บริการสุขภาพ

¹ รองคณบดีฝ่ายวิจัย, สาขาการจัดการ, คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

60 ถนน ร่มเกล้า, มีนบุรี กรุงเทพฯ 10510

e-mail: khokwan.sil@kbu.ac.th

² อาจารย์, สาขาการบริหารการศึกษา, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ

681 ถนนรามอินทรา, กรุงเทพฯ. 10230

e-mail: tantaphan@yahoo.com

³ อาจารย์, สาขาพยาบาลศาสตร์, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ

681 ถนนรามอินทรา, กรุงเทพฯ. 10230

e-mail: kanokwan@bcnnv.ac.th

Background:

Education at the higher educational levels must be provided in relation with other social systems and operated in response to national requirements and development. Currently, many countries such as Japan, Vietnam, Thailand, Hong Kong, Malaysia, Singapore, Taiwan, and China are faced with the shortage of a quality labor force (Adecco Group, 2014). The problem has arisen from the fact that university graduates have been prepared with regard to theoretical knowledge but lack the skills required by clients; often they have a negative attitude toward their work and the field in which they study (Rittirong, and Reena, 2015). In addition, it is found that nursing teachers' teaching techniques emphasize lecturing, with the result that clients evaluated nursing graduates' quality as 'moderate'. There is a need for higher educational institutions to make attempts to improve learning so that students have a positive attitude toward the field in which they study and willingness to develop professional skills as well to enhance autonomy of thought (Lammert, 2000). Furthermore, educational management in the 21st century places an emphasis on advanced thinking, learning and innovation, and information and communication, along with the essence of each course and knowledge related to changes in the global society. Learners

should be equipped with knowledge about economics and entrepreneurship through teaching and the learning process in the courses provided in order to develop their learning achievement, creative thinking, innovation in solving health problems, and ability to work with others. In the meantime, learners should be knowledgeable in searching through the information technology network. Teachers are required to readjust their teaching strategies and to provide a learning atmosphere that is conducive for students to develop advanced and creative thinking related to creative economic policy, preparing them to enter into participation and competition in ASEAN and other countries of the world.

The Creative Economy concept espouses the adding of value to products and services based on foundation knowledge and thinking which can serve as a guideline for promoting cultural-based Thai traditional medicine for health benefits. According to the National Health Act, Thai traditional medicine is categorized as one aspect of Thai wisdom that has been passed on from generation to generation, serving as a holistic health approach (Saklertsakul, 2006). Thai wisdom related to health includes herbal medicine, Thai massage, herbal compresses, natural healing, and meditation. A survey by the Food and Drug Administration of Thailand

showed that a significant number of Thai people used pain killers, such as Paracetamol in the amount of about 100 million tablets per year and unnecessarily consumed modern medications, resulting in rising healthcare costs and the deterioration of their health. Given the fact that many illnesses could be either easily cured or relieved by using domestic herbal remedies, the application of Thai traditional/alternative medicine, along with modern medication, if necessary, is beneficial for people in the community in terms of cost savings and improving health outcomes, and may rapidly help patients recover from ailments (Wanarat, 1967: 1).

Like other higher educational institutions, Boromarajonani College of Nursing, Nopparat Vajara, has four missions: to provide nursing education, conduct research, provide academic services, and promote art and culture. To achieve the college's missions, a selective course, 'Thai Wisdom in Healthcare', was provided. The course was comprised of the following topics: 1) definition and significance of Thai wisdom, 2) current restoration and promotion of Thai wisdom, 3) Thai wisdom and holistic care, 4) guidelines for self-reliance in healthcare, and 5) nurses' role in promoting Thai wisdom by learning folk ways and local wisdom, exchanging experiences, summarizing concepts to

enhance the values of Thai wisdom, and applying the concepts to holistic nursing care for individuals, families, and communities. In addition, the course was designed based on the Creative Economy concept which is comprised of four components: creative thinking, innovation, Thai wisdom, and value-adding. The five-step McSLU (United Nations, 2013) was used to frame the learning process: motivation, the act of being conducted to think, stimulation, learning by doing, and useful students' applications of Thai wisdom in providing academic services and nursing care to clients during the 'Family and Community Nursing Practicum II'.

For the above reasons, the study on the effects of a teaching model using the Creative Economy concept for promoting the application of Thai wisdom in healthcare services by students of the Nursing Nopparat Vajara could provide useful information for the purpose of improving the process of producing knowledgeable and competent nurses with regard to Thai wisdom in order to better serve clients.

Objectives:

1. To assess nursing students' academic achievement in the course, 'Thai Wisdom in Healthcare'

2. To study clients' satisfaction with the services of the Thai wisdom-based nursing care provided at the Agriculture Fair by nursing students

3. To solicit the opinions of clients toward the application of Thai wisdom in promoting healthcare in the community

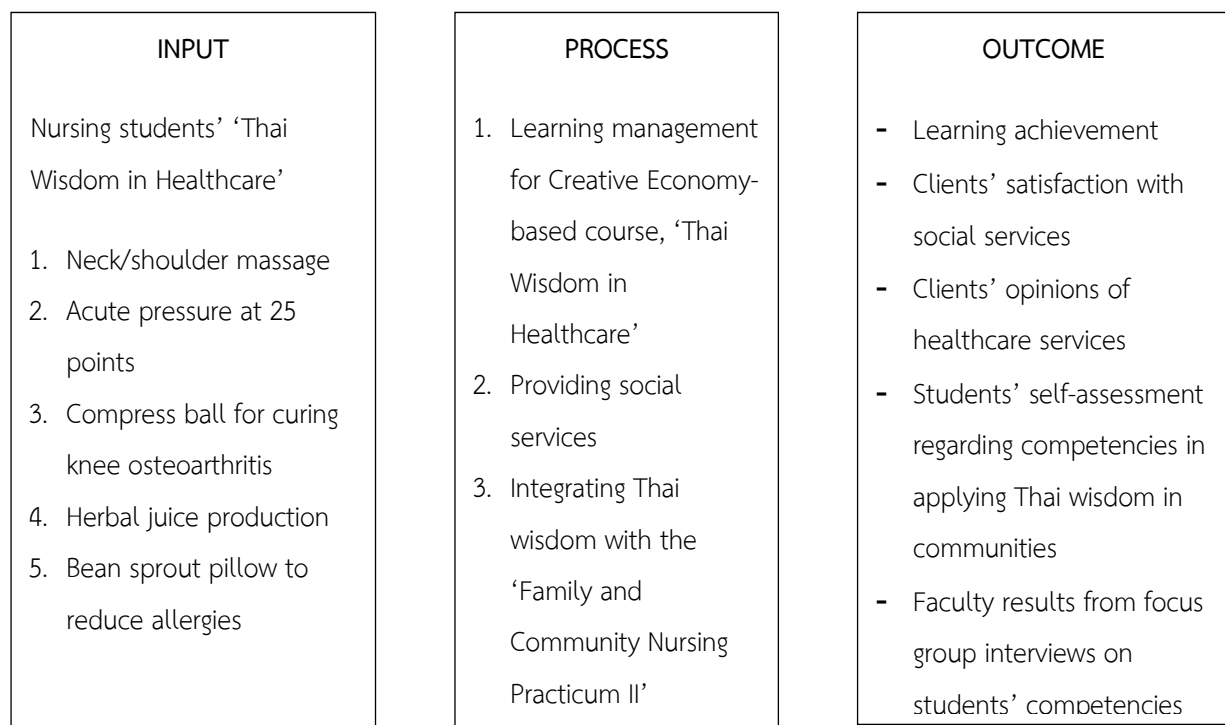
4. To study nursing students' knowledge, capability, skill, and attributes

in applying Thai wisdom in healthcare services

5. To study the outcome of a focus group of faculties' teaching members concerning students' competencies in utilizing Thai wisdom in providing nursing care in the 'Family and Community Nursing Practicum II' course.

Theoretical Framework:

Figure 1: Theoretical framework of the research titled 'Effects of a Teaching Model on the Creative Economy Concept for Promoting Thai Wisdom in Healthcare Services.

Research Methodology:

The survey research on 'Effects of a Teaching Model on the Creative Economy Concept for Promoting Thai Wisdom in

Healthcare Services by Boromarajonani Noparrat Vajira Nursing Students' was conducted using the following research procedures:

Population and Sample:

The population for the research consisted of 57 third-year nursing students who registered for the course, 'Thai Wisdom in Healthcare'. The sample for the study was selected by using purposive sampling.

1.1 Fifty-seven nursing students

1.2 Clients who received services in health promotion and disease protection using Thai wisdom at the 49th Agriculture Fair. Two hundred and forty people were selected according to purposive sampling

1.3 Clients who received Thai healthcare wisdom from the course on 'Family and Community Nursing Practicum II' at two sites in Chachoengsao and Ayutthaya Provinces. Two hundred and twenty people were selected according to purposive sampling

The teaching model used in presenting the Creative Economy concept for promoting Thai wisdom in healthcare services by nursing students consisted of five phases.

Phase 1: Motivation

- A review of Thai wisdom for promoting healthcare and the prevention of disease was conducted for students in the course;

- Lectures were given and group discussion was made emphasizing the

significance, value, and benefits derived from the application of Thai wisdom toward curing and restoring patients' health;

- Group work was organized to discuss health issues, government policies related to improvement, and restoration and promotion of the use of Thai wisdom in various aspects of healthcare; results were presented to interested individuals and students at other class levels.

Phase 2: Conduct to Think

- Students were conducted to think by assigning them to practice Thai wisdom in various aspects of healthcare. Students were free in planning their learning regarding using Thai wisdom for healthcare in the community and choosing the topics of interest for each group; results of the groups' learning were presented as a learning plan.

- Students participated in study visit plans approved by a Thai wisdom lecturer for each group as well as by peers.

Phase 3: Stimulation

- Thai wisdom lecturer demonstrated the use of Thai wisdom in healthcare and, in return, students demonstrated for other students what had been taught.

Phase 4: Learning by Doing

–Students’ hands-on training dealing with massage to reduce stress and producing an herbal compress ball, including the application of both with faculty members, group members, students in class, and college personnel.

Procedure:

Research methods consisted of the following five steps:

Step 1: Provided a study program that consisted of both lectures and laboratories on Thai wisdom in healthcare services using the Creative Economy concept with 57 third-year nursing students and evaluating their academic achievement.

Step 2: Students were assigned to provide academic services in Thai wisdom at the 49th Agriculture Fair; the clients evaluated their satisfaction with the services received using the five-level rating scale questionnaire with a Cronbach’s Alpha Coefficient of 0.89.

Step 3: Students applied the Thai wisdom gained during the ‘Family and Community Nursing Practicum II’ in order to provide nursing care to clients in Chachengsao and Ayutthaya Provinces. The clients evaluated their satisfaction with the services received using the five-level

rating questionnaire with an overall Cronbach’s Alpha coefficient of 0.909.

Step 4: Fifty-seven students evaluated their six-aspect learning outcomes and competencies after utilizing Thai wisdom-based caring in the ‘Family and Community Nursing Practicum II’ by using the five-level scale questionnaire developed by researchers with an overall Cronbach’s Alpha coefficient of 0.945.

Step 5: Conducted focus group interviews with Thai wisdom lecturers and nursing faculty members who were responsible for academic services and the supervision of students in the ‘Family and Community Nursing Practicum II’ course following the researchers’ interview guidelines.

Results:

The study revealed the following results:

1. Most students had a ‘good’ level of learning achievement in the Thai wisdom course, with a mean score of 82.3 percent, whereas students had a ‘fair’ level of learning achievement in practice with a mean score of 76.98 percent.

2. Clients’ satisfaction with the Thai wisdom services provided at the Agricultural Fair.

Table 1: Means of clients' satisfaction with the healthcare services provided by students using Thai wisdom.

Aspects	Activities	Acupressure: at 25 points to release stress	Massage: neck shoulder	Compress ball for curing knee osteoarthritis	Bean sprout pillow to reduce allergy	Herbal juices	Mean	Results
Process	1. Procedure for service	4.53	4.36	4.50	4.37	4.86	4.52	excellent
	2. Project publicity	4.37	4.51	4.69	4.38	4.45	4.45	high
Service Provider	3. Knowledge of service provider	4.60	4.51	4.54	4.63			excellent
	4. Provider's friendliness	4.62	4.66	4.75	4.54	4.86	4.69	excellent
Facilities	5. Suitability of place of service	4.20	4.32	4.06	4.33	4.31	4.24	high
	6. Access to service	4.61	4.13	4.19	4.21	4.09	4.16	high
	7. Suitability of audio-visual equipment	4.20	4.15	4.31	4.26	4.26	4.23	high

Table 1 (Continued)

Aspects	Activities	Acupressure: at 25 points to release stress	Message: neck shoulder	Compress Ball for curing knee osteoarthritis	Bean sprout pillow to reduce allergy	Herbal Juices	Mean	Results
Service Quality	8.Quality of service	4.50	4.68	4.62	4.71	4.54	4.61	excellent
	9.Benefits from the project	4.47	4.70	4.81	4.62	4.81	4.6	excellent
	10.Knowledge gained from the project	4.32	4.68	4.81	4.54	4.89	4.65	excellent
	11.Applicable of the knowledge gained	4.47	4.59	4.75	4.71	4.47	4.60	excellent

Table 1 shows the satisfaction of the clients with regard to the following aspects:

Related to the process aspect, clients were satisfied with the service process at a 'good' level and with the publicity of the project at an 'excellent' level.

Regarding service providers, clients were satisfied with the abilities of nursing students in terms of their cheerful and friendly characteristics at an 'excellent' level.

In terms of the facilities, clients were satisfied with the suitability of place of service, access to the place, and suitability of audio-visuals at an 'excellent' level.

3. Types of treatment and the overall opinion received by clients using the healthcare services provided at Ayutthaya and Chachoengsao Provinces by students in the course, 'Family and Community Nursing Practicum II'.

Table 2. Number and percentage of health problems of clients using the services of the Thai wisdom-based healthcare

Health problem	Number	Percentage
Knee/joint pain	65	29.5
Back pain	87	39.5
Musculoskeletal pain	101	45.9
Stress	26	11.8
Allergy	12	5.5
Illness not identified	18	8.2
Total	309	140.4

Table 2 shows that most clients had the health problem of musculoskeletal pain (101 clients, 45.9 percent). This was

followed by those who experienced back pain (87 clients, 39.5 percent).

Table 3. Mean and standard deviation result with regard to the opinions of clients in using Thai wisdom for healthcare

No.	Issue	Mean	Standard Deviation	Results
1	Using an herbal compress to lessen joint pain and to reduce drug dependency	4.08	.79	high
2	Using Thai wisdom to promote well-being, to prevent sickness and to stay healthy, and to reduce medical expenses	4.04	.85	high
3	Applying Thai wisdom in self-healthcare	4.14	.736	high
4	Being able to apply the Thai wisdom advice that was given by nursing students for the pursuance of self-healthcare	4.15	.73	high
5	Providing knowledge of Thai wisdom for the public to use in healthcare, enabling people to be self-reliant with regard to the reduction of medical expenses and avoidance of the side effects of drugs	4.16	.78	high
6	Applying Thai wisdom in healthcare, promoting the development and sustainability of Thai wisdom	4.34	.73	high
	Total	4.15	.73	high

Table 3 shows that the overall opinion of clients regarding the Thai wisdom-based healthcare services was at a 'high' level. Most clients stated that they agreed that the nursing students who provided health services were generous ($X=4.47$), followed by the statement that

the students showed confidence in the provision of Thai wisdom-based healthcare services ($X=4.36$).

Table 4 shows the self-assessment of 57 nursing students (57 questionnaires administered and 55 copies returned [96.49 percent]).

Table 4: Mean and standard deviation results concerning the self-assessment of nursing students' knowledge, ability, and attributes derived from learning Thai wisdom in healthcare

No.	Issue Assessed	Mean	Standard Deviation	Results
1	Knowledge gained from learning Thai wisdom for healthcare	4.09	.67	high
2	Ability derived from learning Thai wisdom for healthcare	4.09	.71	high
3	Attributes derived from learning Thai wisdom for healthcare	4.32	.75	high
	Total	4.16	.71	high

Students felt that they were capable, skillful, and confident in applying their knowledge of Thai wisdom in both the arts and sciences and in providing advice on Thai wisdom in healthcare to clients, patients, families, and communities for the purpose of self-reliance. The students' attributes were confirmed by members of the focus group discussion.

From learning Thai wisdom, students also acquired the following attributes: creative and systematic thinking to spur innovation from the value-added wisdom, ability to think and solve problems appropriately depending on the circumstances, critical thinking, pride of being Thai and awareness of conserving and developing Thai wisdom, good management and teamwork, friendliness and responsibility as professional nurses, ability to

communicate well with service users, respect of the dignity of service receivers, ability to efficiently present and transfer knowledge, and ability to work on an individual basis and with others. Focus group members agreed that students gained the aforementioned attributes and that they should apply Thai wisdom in healthcare, integrate it in providing academic knowledge for society, and link it with other nursing disciplines, such as the treatment of patients in the ward.

Discussion and Conclusion:

1) Client satisfaction with the Thai wisdom services provided at the Kaset Fair was at an 'excellent' level. Regarding the provider aspect, the clients were greatly satisfied with the students' knowledge in

terms of their abilities and friendliness. Concerning the quality aspect, they were also greatly satisfied with the quality of service, benefits received, knowledge gained, and practical application. Client satisfaction with the Thai wisdom-based nursing care provided in the communities was at a 'good' level. Students were confident in providing humanized and knowledgeable care, were knowledgeable and skillful, and gave practical advice related to Thai wisdom that resulted in the recovery from illnesses suffered by the clients. The learning objectives specified in the course competencies were achieved due to the fact that students demonstrated their abilities in providing Thai wisdom-based holistic nursing care to individuals, families, and communities.

2) Faculty members reflected students' knowledge and abilities in incorporating various related arts and sciences to provide Thai wisdom based on the Creative Economy concept. The students' competencies included critical thinking; having pride in being Thai and being conscious of conserving Thai wisdom; good management and teamwork; having a good interpersonal manner, responsibility, and communication skills; respecting clients' dignity; providing practical advice; and working independently and collaboratively with the team. The findings were similar to

the study on desirable characteristics of nursing graduates from Boromarajonani College of Nursing, Nopparat Vajira, that surveyed the opinions of stakeholders, such as managers, coworkers, and clients (n=165) from 52 hospitals (district, general, private, and health promoting hospitals). The subjects indicated that the most desirable characteristics of the nurses were the provision of healthcare services with human dignity, willingness to care, compassion, caring, and creative thinking. The implication derived was that the provision of learning through the 'Thai Wisdom in Healthcare' course and adherence to following the steps in the teaching model could produce nurses with desirable characteristics for the Boromarajchanok Institute. The mean scores of students' learning achievement in the Thai wisdom course and practice were 82.3 and 76.98 respectively. By the end of the course, the students reported their knowledge, abilities, and competencies gained at a 'very good' level, particularly the aspect of developing Thai wisdom for caring and solving health problems. Students were able to provide Thai wisdom-based nursing care and were conscious of conserving Thai wisdom, with the results being congruent with Tylor's learning theory. The learning process was comprised of three components, including 1) continuity (e.g., continual practice of skills); 2) sequence (e.g.,

sequential activities, starting from simple to more complex tasks); and 3) integration (e.g., providing a course that integrates various experiences in different situations because learning experiences result from interaction between students and the environment). This was also consistent with Seymour Papert's theory of Constructionism, based on Piaget's Theory of Learning and Constructivism. This theory states that good learning stems from the inner knowledge power of the learner. If the learner has the opportunity to generate his/her thoughts and apply them to create subjects/subject activities using appropriate media and technology, this self-generated knowledge will last longer and will be easily communicated/transferred to the other person. This knowledge could then be used as the foundation for building new knowledge. In Constructionism theory, emphasis is also placed on the Learning-by-Doing method that allows students to perform tasks in which they have an interest while learning about the tasks and procedures through these activities. The teacher will facilitate students' learning outcomes by creating an appropriate environment and by providing appropriate facilities and learning materials.

Similar results were found in the study by the Curriculum and Instruction Department (n.d.: 2) on local wisdom and

the provision of basic education in elementary and high schools, which found that the provision of a local wisdom course should be integrated with universal knowledge and local knowledge to facilitate students' independent and multifaceted thinking. Teachers or local wisdom scholars are responsible for teaching and evaluating the courses based on local knowledge and experience. The classes take place in either schools or homes of local persons (Office of National Education Commission, 1998: 81; cited in Samphaongoen, n.d.: 2). The results were also consistent with the study by Chamchaiporn (2008: 1) on the research and development process of learning local lessons about Thai wisdom in cooking Thai desserts of the Tapoot people. The results revealed that learners were satisfied with the provision of the learning process concerning various aspects, such as content, practice, measurement and evaluation, and practical uses in daily life. The learners were also satisfied with the opportunity to learn the subjects with which they could relate; to actually cook nutritious foods to discover the way to run a food/cuisine business, and to feel as though they were part of the learning. The results showed that the learning achievement after participating in the class was higher than before taking the class. Apart from practical knowledge that could be used in daily life, the learning

outcomes included teamwork, use of the scientific method for learning, pride of local wisdom, and the sense of conserving local wisdom.

1) Educational institutions should engage in further research with control and experimental groups for comparison of research outcomes.

2) A learning course should be provided to enhance creative thinking and to develop Thai wisdom applications in healthcare,

particularly with regard to maternity and infant nursing care.

3) An education network should be established for public and private institutions for the purpose of the exchange of ideas and for knowledge management of Thai wisdom and healthcare.

4) Educational institutions should honor Thai wisdom teachers by expressing gratitude and presenting awards for the recognition of works or accomplishments related to Thai wisdom.

References:

- Adecco Group. (2014). **Services/Executive Recruitment**. Available from: http://www.rsmrecruitment.com/services_page.php?id=13&gclid=CNXE48DR1NACFRUfaAod3lwFpQ. (February 17, 2015).
- Chamchaiporn, T. (2008). **Research and development process of learning local lessons about Thai wisdom in cooking Thai desserts of Tapoot people**. Available from: www.riclib.nrct.go.th. (February 17, 2015).
- Lammert, Eberhard. (2000). **The Continuing Relevance of the Humanities to University Education of the Future of the Humanities as a Result of University Reform**. Paper presented to International Conference on “The Rise of the professional and the demise of the University” Organized by Silpakorn University, July 12 – 13.
- Rittirong. J and Tadee. (2015) **Challenges in Producing Thai Skilled Labor for AEC Job Market**. Available from: <http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceXI/Download/Book/447-IPSR-Conference-A09-fulltext.pdf>. (February 17, 2015).
- Saklertsakul, D. (2006.) **Thai Wisdom in Health Care Services**. Available from: www.oknation.net. (February 17, 2015).
- United Nations. (2013). **Creative economy report widening local development pathways**. France: United Nations Development Programme.
- Wanarat, L. (1967). **Thai traditional medicine and community well-being**. Thai Health Promotion Foundation. Available From: <http://www.thaihealth.or.th>. (February 17, 2015).

ความสามารถเชิงพลวัต ความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จของธุรกิจ อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของประเทศไทย

กรวิวัฒน์ สกคฤหเดช¹

สุกิจ ขอเชื้อกลาง²

ลภัสรดา จ่างแก้ว³

บทคัดย่อ

อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทยเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปนั้นมีการเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีผู้ประกอบการมากที่สุดในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร จากจำนวนผู้ประกอบการที่มีเป็นจำนวนมากและมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสถานะทางตลาดที่เปลี่ยนแปลง ทั้งพฤติกรรมผู้บริโภค จำนวนลูกค้าและสินค้าทดแทนในท้องตลาดที่มีเป็นจำนวนมาก ทำให้สถานะการแข่งขันในอุตสาหกรรมมีความรุนแรงมากขึ้น ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารของไทยจึงต้องสร้างและพัฒนาความสามารถของกิจการให้มีความเป็นพลวัตที่สูงขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมและเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันที่เหนือกว่าคู่แข่งในอุตสาหกรรม ที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จของธุรกิจ บทความนี้ เสนอกรอบแนวคิดของความสามารถเชิงพลวัตและความได้เปรียบทางการแข่งขันกับความสำเร็จของธุรกิจในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทย เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมดังกล่าวให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของความสามารถเชิงพลวัตของกิจการในการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานะทางการแข่งขัน การดูดซับและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมทางการแข่งขันใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับกิจการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นการสร้างความสามารถได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จให้เกิดขึ้นกับกิจการ

คำสำคัญ: ความสามารถเชิงพลวัต ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ความสำเร็จของธุรกิจ

¹นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรการบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร
209/2 ซ.ร่มเกล้า 13 ถ. ร่มเกล้า แขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี กทม. 10510

e-mail: tofkpru@gmail.com

²อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยนเรศวร คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร อาคารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก รหัสไปรษณีย์ 65000

e-mail: www.bec.nu.ac.th

³อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยนเรศวร คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร อาคารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก รหัสไปรษณีย์ 65000

e-mail: www.bec.nu.ac.th

Dynamic Capabilities, Competitive Advantage and Business Success of Thai Food Processing Industry

Khorntawatt Sakhonkaruhatdej¹

Sukij Khorchurklang²

Laphasrada Changkaew³

Abstract

Food processing industry is an important driving force in Thai economy. It has grown continuously and became the largest sector in the food industry. The large and increasing number of enterprises, as well as the change of market conditions, consumer behavior, number of customers and increasing substitute products in the market are what entrepreneurs in the food processing industry of Thailand cannot avoid. As a result, competition in the industry is more severe. Entrepreneurs in the food processing industry have to enhance their business the capacity and competitors in the industry for their business success. This article illustrates the concept of dynamic capabilities and competitive advantage for the success of businesses in the food processing industry in Thailand. It aims to raise awareness of the entrepreneurs in the industry to realize the importance of being able to adjust the dynamics capabilities to deal with business environment and competition, to absorb and develop business knowledge and to create competitive innovation. These will lead to a competitive advantage and business success.

Key words: Dynamic capabilities, Competitive advantage, Business success.

¹Ph.D. Candidate (Business Administration) Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University
209/2 Soi Romklao 13 Romklao Rd. Sanseab Minburi Bangkok 10510

e-mail: tofkpru@gmail.com

²Lecturer Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University

Faculty of Business, Economics and Communications, BEC Building Tambol Tapoh Maung District Pitsanulok 65000

e-mail: www.bec.nu.ac.th

³Lecturer Graduate School of Naresuan University

Graduate School of Naresuan University, Mahatamaracha 1 Building Tambol Tapoh Maung District Pitsanulok 65000

e-mail: www.grad.nu.ac.th

พิษณุโลก รหัสไปรษณีย์ 65000

บทนำ

อุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศไทยที่สร้างมูลค่าเพิ่มและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ มีสัดส่วนถึงร้อยละ 40.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของทั้งประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2557) และเมื่อพิจารณารายด้านของแต่ละอุตสาหกรรมพบว่า อุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขันมากที่สุด ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าผลผลิต จำนวนสถานประกอบการ และจำนวนการจ้างงานเป็นอันดับหนึ่งของภาคอุตสาหกรรม รวมถึงความน่าสนใจในระดับโลกอยู่ในระดับสูงเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรโลกที่ส่งผลต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของผู้บริโภค (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2555) อุตสาหกรรมอาหารของไทยนั้นยังมีความได้เปรียบทางการแข่งขันจากสถานะแวดล้อมภายนอกที่มาสสนับสนุนหลายด้าน ทั้งการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐและต้นทุนของวัตถุดิบที่หาได้ภายในประเทศ (พรสวัสดิ์ มงคลชัยอรัญญา และคณะ, 2557)

จากข้อมูลของศูนย์วิจัยเพื่ออุตสาหกรรมอาหารแห่งประเทศไทย (2557) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปที่มีจำนวนผู้ประกอบการและการเติบโตที่สูงที่สุดของภาคอุตสาหกรรมอาหาร คิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนอุตสาหกรรมอาหารทั้งหมด อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปยังต้องเผชิญกับสถานะการแข่งขันที่รุนแรงที่เพิ่มขึ้นไปพร้อม ๆ กับการเติบโตของจำนวนผู้ประกอบการอีกด้วย สถานะการแข่งขันที่รุนแรงจากคู่แข่งที่มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรและศักยภาพการผลิตที่ทัดเทียมหรือเหนือกว่า (Dobribojevic, 2013) ถือเป็นปัญหา

ที่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปนั้นจำเป็นต้องสร้างความพร้อมทั้งการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพของตัวสินค้าและบริการให้ทัดเทียมหรือดีกว่าสินค้าที่ผลิตทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อความอยู่รอดและความสำเร็จของกิจการในอนาคต (Dobribojevic, 2013)

การปรับตัวให้ทันและสอดคล้องกับสถานะการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของกิจการ (Lin, et al., 2015) แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์จึงมีบทบาทสำคัญกับแนวทางที่จะได้มาและรักษาไว้ซึ่งความสามารถทางการแข่งขัน (Wernerfelt, 1984) งานวิจัยที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในแง่ของการบริหารจัดการทรัพยากรของกิจการตามทฤษฎีมุมมองเชิงฐานทรัพยากร (Resource-Based View) อย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตามทฤษฎีมุมมองเชิงฐานทรัพยากรนั้นเป็นสิ่งที่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ในระยะเวลายาวนาน ๆ เท่านั้น (Eisenhardt and Martin, 2000) เนื่องจากการจัดการทรัพยากรตามทฤษฎีมุมมองเชิงฐานทรัพยากรนั้นไม่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้เกิดขึ้นได้ภายใต้สภาวะการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน (Cavusgil, et al., 2007)

ความสามารถเชิงพลวัต

ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วองค์กรต้องเผชิญกับสิ่งที่ไม่สามารถทราบได้ล่วงหน้าดังนั้นการใช้เพียงทรัพยากรและความสามารถที่องค์กรมีอยู่ภายใต้สภาวะเสถียร

อาจไม่เพียงพอ (Eisenhardt and Martin, 2000) ความสามารถเชิงพลวัตจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่มีบทบาทในการจัดการด้านกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับองค์กรภายใต้สภาวะการแข่งขันที่มีความเป็นพลวัต (Teece, 2007) ซึ่งทฤษฎีมุมมองเชิงฐานทรัพยากรนั้นไม่สามารถอธิบายได้ (Eisenhardt and Martin, 2000)

แนวคิดความสามารถเชิงพลวัตนั้นเป็นความสามารถขององค์กรที่จะสร้าง รวบรวม เปลี่ยนแปลงและบูรณาการความสามารถและทรัพยากรองค์กรมีอยู่ทั้งภายในและภายนอกให้สามารถตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ (Teece, 2007) ซึ่งสอดคล้องกับ Galunic and Eisenhardt (2001); Rindova and Kotha (2001) ที่ได้อธิบายถึงความสามารถเชิงพลวัตว่าเป็นการขับเคลื่อนผ่านกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีขีดความสามารถที่สูงขึ้นเพื่อให้พร้อมกับการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป Helfat (1997) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ความสามารถเชิงพลวัตเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะหรือขีดความสามารถที่ช่วยให้องค์กรสร้างผลิตภัณฑ์และกระบวนการดำเนินงานใหม่ที่สามารถตอบสนองสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของตลาด ต่อมา Wang and Ahmed (2007) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าความสามารถเชิงพลวัตนั้นเป็นความสามารถที่ถูกพัฒนาขึ้นจากการรับรู้ถึงโอกาสและภัยคุกคามที่เกิดขึ้น โดยการรับรู้นี้จะส่งผลถึงการตัดสินใจในการบริหารให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการปรับตัวของทรัพยากรและความสามารถให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งความได้เปรียบทางการแข่งขัน

จึงสามารถสรุปได้ว่าความสามารถเชิงพลวัตนั้นเป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ การบูรณาการ การสร้างหรือพัฒนาพื้นฐานทรัพยากรหรือความสามารถขององค์กรเพื่อให้ตอบสนองต่อความเป็นพลวัตทางตลาดและรักษาไว้ซึ่งความยั่งยืนของความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ลักษณะของความสามารถเชิงพลวัต

มีการศึกษาเชิงประจักษ์มากมายที่นำเสนอเกี่ยวกับลักษณะของความสามารถเชิงพลวัต คุณลักษณะของความสามารถเชิงพลวัตนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดความสามารถเชิงพลวัต (Wang and Ahmed, 2007) ด้วยเหตุผลที่ว่าคุณลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่อธิบายการปรับเปลี่ยนความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรให้กลายเป็นความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Eisenhardt and Martin, 2000) ลักษณะของความสามารถเชิงพลวัตถูกอธิบายไว้ 2 กลุ่มใหญ่ ๆ กลุ่ม 1) ความสามารถระดับบุคคล ซึ่งเป็นคุณลักษณะหลักของความสามารถเชิงพลวัต ได้แก่ความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการดูดซับและความสามารถด้านนวัตกรรม 2) คุณลักษณะด้านกระบวนการภายในองค์กรซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ช่วยสนับสนุนความสามารถระดับบุคคลในการสร้างความสามารถเชิงพลวัตให้กับธุรกิจ (Wang and Ahmed, 2007)

สำหรับบริบทของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทยนั้น โอกาสทางธุรกิจเกิดขึ้นใหม่อยู่เสมอแต่การที่กิจการจะแสวงหาและใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นนั้น ต้องอาศัยความสามารถในการปรับตัว (Chakravarthy, 1982) การสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น โดยการดูดซับความรู้

ภายนอก การนำความรู้มาสร้างและพัฒนา เพื่อให้กิจการมีศักยภาพในการตอบสนองโอกาสที่เกิดขึ้น (Chatterji and Patro, 2014) และเกิดการสร้าง นวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับกิจการ ซึ่งเป็นลักษณะของความสามารถด้านนวัตกรรม (Zhou and Li, 2010; Wilden and Gudergan, 2015) ลักษณะข้างต้นนั้น เป็นลักษณะของความสามารถเชิงพลวัตที่สามารถนำมาอธิบายในบริบทของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทย ได้ดังนี้

1. ความสามารถในการปรับตัว (Adaptive Capability) เป็นการให้ความสำคัญกับการนำเสนอสินค้าหรือบริการเข้าสู่ตลาดอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองกับโอกาสที่เกิดขึ้น (Drnevich and Kriauciunas, 2011; Chatterji and Patro, 2014) ความสามารถในการปรับตัวถูกอธิบายในมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ทั้งในด้านการติดตามพฤติกรรมผู้บริโภค การเฝ้าระวังคู่แข่ง การแสวงหาโอกาสใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อที่จะตอบสนองกับโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว (Chakravarthy, 1982) ความสามารถในการปรับตัวนั้นเป็นลักษณะของความสามารถเชิงพลวัตที่สำคัญเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างต้องทำการเฝ้าติดตามสภาวะภายนอกองค์กรทั้งจากคู่แข่ง ลูกค้า เทคโนโลยีและยังต้องบริหารจัดการทรัพยากรภายในองค์กรเพื่อให้สามารถตอบสนองได้อย่างทันท่วงที (Zhou and Li, 2010)

2. ความสามารถในการดูดซับ (Absorptive Capability) เป็นความรู้ความสามารถพื้นฐานที่กิจการมีอยู่ในการที่จะเสาะหาและเห็นคุณค่าในการนำองค์ความรู้ใหม่ที่อยู่ภายนอก มาประยุกต์ใช้กับองค์กรเพื่อสร้าง

โอกาสในการพัฒนาสินค้าใหม่ ๆ ออกสู่ตลาด (Zhou and Li, 2010) หรือช่วยให้ประสิทธิภาพในการทำงานของกิจการสูงขึ้นจากความรู้ที่ได้รับ (Wilden and Gudergan, 2015) โดยที่ Lin, et al. (2015) พบว่าธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมมีนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ออกมาใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องด้วยการที่กิจการอาศัยความสามารถในการดูดซับองค์ความรู้จากภายนอก เข้ามาบูรณาการกับความรู้ที่อยู่ภายในกิจการจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ขึ้นมาเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าออกสู่ตลาด Lin, et al. (2015) เชื่อว่าการบูรณาการองค์ความรู้ นั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับความสามารถเชิงพลวัต

3. ความสามารถด้านนวัตกรรม (Innovative Capability) เป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและองค์ความรู้ไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ กระบวนการและระบบอันเป็นประโยชน์กับกิจการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง (Lawson and Samson, 2001) ความสามารถด้านนวัตกรรมนั้นสามารถอธิบายได้หลายมิติ ทั้งกลยุทธ์ที่ส่งเสริมด้านนวัตกรรม พฤติกรรมองค์กร กระบวนการทำงาน สินค้าและการแสวงหาตลาดใหม่หรือในแง่ของ วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ที่สนับสนุนนวัตกรรม ความสามารถและทรัพยากรการบริหารจัดการความคิดสร้างสรรค์ โครงสร้างและระบบขององค์กร บรรยากาศในการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร (Zhou and Li, 2010) ในแง่ของอุตสาหกรรมอาหารของไทยนั้น ต้องเผชิญกับสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ การพัฒนาความสามารถด้านนวัตกรรมนั้นช่วยส่งเสริมให้ประสิทธิภาพทางการแข่งขันของกิจการเพิ่มสูงขึ้น จากการพัฒนากระบวนการ สินค้าและ

บริการที่เหนือกว่าคู่แข่งในอุตสาหกรรม (Leskovar – Spacapan and Bastic, 2007)

การที่ธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทยนั้น มีการเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่องภายใต้สภาวะการแข่งขันที่รุนแรง เป็นสิ่งที่ความสามารถเชิงพลวัตสามารถเข้าไปอธิบายถึงลักษณะการดำเนินกิจการที่มีความสอดคล้องกับการสร้างความสามารถในด้านต่าง ๆ ทั้งการสร้างการเปลี่ยนแปลงของกิจการที่สอดคล้องกับ สภาวะแวดล้อมของอุตสาหกรรม เพื่อกิจการได้รับโอกาสที่จะเกิดขึ้น การดูดซับความรู้จากภายนอกมาพัฒนาศักยภาพของกิจการ โดยการสนับสนุนระหว่างสมาชิกในกลุ่มสถาบันอาหารของประเทศไทย และการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ทั้งทางด้านกระบวนการบริหารจัดการและผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ออกสู่ตลาด

ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทย

ความสามารถเชิงพลวัตนั้นไม่ได้เป็นแหล่งกำเนิดของความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จของกิจการอย่างแท้จริง ต้องอาศัยปัจจัยด้านทรัพยากรมาสนับสนุน (Roy and Roy, 2004) ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาหรือแสวงหาทรัพยากรและความสามารถที่เพิ่มสูงขึ้น เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมทางการแข่งขันที่มีความเป็นพลวัตได้ (Krzakiewicz, 2013)

Teece (2007) มีความเห็นว่าทรัพยากรที่กิจการมีอยู่นั้นเป็นแหล่งกำเนิดของความสามารถที่องค์กรจะนำมาพัฒนาปรับเปลี่ยน และสร้างการบูรณาการให้เกิดการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาวะทางการแข่งขัน โดยมีความเห็นสอดคล้องกับ Eisenhardt and

Martin (2000) จึงกล่าวได้ว่าความสามารถเชิงพลวัตไม่ใช่แหล่งกำเนิดของความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จของกิจการ แต่ต้นกำเนิดของความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จของกิจการนั้นเกิดขึ้นจากทรัพยากรที่กิจการถือครองอยู่ โดยทรัพยากรนั้นต้องเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ เป็นทรัพยากรที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ (Luo, 2000) ลักษณะของทรัพยากรที่มีคุณภาพนั้นในเชิงธุรกิจนั้นทรัพยากรต้องประกอบไปด้วยความสามารถที่มีความพร้อมที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาและปรับเปลี่ยน โดยความสามารถนั้นต้องเกิดความเข้าใจที่สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่กิจการกำลังเผชิญอยู่ (Griffith, et al., 2006) ความรู้ความเข้าใจนั้นต้องประกอบไปด้วยความรู้ความเข้าใจในลูกค้าเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกธุรกิจจะดำเนินการให้อยู่รอดได้นั้นความเข้าใจในลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งทางด้านพฤติกรรมผู้บริโภค ลักษณะการดำเนินชีวิตและความต้องการ เพื่อกิจการจะได้สร้างการตอบสนองให้ตรงกับลักษณะของลูกค้า (Griffith, et al., 2006; Wu and Olk, 2013) ในอีกด้านหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้กันเป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคู่แข่ง (Wu and Olk, 2013) กิจการขาดไม่ได้ในการติดตามข้อมูลข่าวสารการเคลื่อนไหวของคู่แข่ง ทั้งกลยุทธ์ทางการแข่งขัน (Griffith, et al., 2006) สินค้าหรือบริการที่เพิ่มขึ้นรวมถึงอัตราการเพิ่มขึ้นของคู่แข่งรายใหม่ในตลาด ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคู่ค้า นั้นด้านคู่ค้านั้นเป็นปัจจัยทางด้านต้นทุนของกิจการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะนำไปสู่ความได้เปรียบและความสำเร็จของกิจการ (Wu and Olk, 2014) สุดท้ายเป็นทักษะในการปฏิบัติงาน เป็นการลดการสูญเสียระหว่างการปฏิบัติงาน ซึ่งการขาด

ทักษะความชำนาญในหน้าที่ต่าง ๆ จะส่งผลให้เกิดความเสียหายได้ในด้านต่าง ๆ

ความสามารถเชิงพลวัตจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยทรัพยากรของกิจการที่มีอยู่ (Griffith, et al., 2006) ในการขับเคลื่อนให้ทันต่อสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จของธุรกิจ (Rindova and Kotha, 2001).

การพัฒนาความสามารถเชิงพลวัตของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทย

การพัฒนาความสามารถเชิงพลวัตนั้น ธุรกิจต้องเกิดจากการพัฒนาความสามารถภายในองค์กรให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่มีความเป็นพลวัต จากการพัฒนาและสร้างความสามารถในการปรับเปลี่ยน การดูดซับและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น (Breznik and Hisrich, 2014) ซึ่งพื้นฐานการสร้างความสามารถเชิงพลวัตนั้นต้องอาศัยทรัพยากรที่ธุรกิจมีอยู่ และการรับเอาความรู้จากภายนอกมาบูรณาการและปรับใช้กับกิจการ จึงจะก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันและนำมาซึ่งความสำเร็จของธุรกิจต่อไป (Chaharbaghi and Lynch, 1999) และจากข้อมูลของศูนย์วิจัยวิจัยเพื่ออุตสาหกรรมอาหารแห่งประเทศไทย (2557) แสดงให้เห็นถึงการสร้างลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในอุตสาหกรรมเดียวกันและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจอาหาร ผ่านการสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการจัดสัมมนา ระหว่างสมาชิก การอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ และเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นมีความสอดคล้องกับลักษณะขององค์กรที่สามารถสร้างและพัฒนา

ความสามารถเชิงพลวัตให้เกิดขึ้นได้ เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จของกิจการในอนาคต (Chaharbaghi and Lynch, 1999)

ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

Porter (1985) ได้เสนอองค์ประกอบของความได้เปรียบทางการแข่งขันไว้ 3 ประการ คือ (1) ความได้เปรียบด้านความแตกต่าง (2) ความได้เปรียบด้านต้นทุนและ (3) ความได้เปรียบด้านความรวดเร็วในการตอบสนองความต้องการ มุ่งเน้นเฉพาะ ซึ่งงานวิจัยของ Leonidou, et al. (2013) ก็ได้ทำการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขันไว้หลายทฤษฎี ทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ทางการตลาด ทฤษฎีฐานทรัพยากรและได้ค้นพบว่าองค์ประกอบทางด้านความได้เปรียบทางการแข่งขันนั้นประกอบด้วย การมีความได้เปรียบทางด้านต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่ง การสร้างความแตกต่างและการมุ่งเน้นเฉพาะกลุ่ม นอกจากนี้ Koseoglu, et al. (2013) ยังได้นำองค์ประกอบดังกล่าวมาใช้ในการวิจัยด้วยเช่นกัน และพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ได้ระบุถึงองค์ประกอบของความได้เปรียบทางการแข่งขัน ไว้สามองค์ประกอบ (Nayyar, 1993) คือ ความได้เปรียบทางด้านต้นทุน โดยที่ธุรกิจมีการดำเนินการโดยการใช้ต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่งในอุตสาหกรรมและสามารถแข่งขันด้านต้นทุนได้ ด้านการสร้างสร้างความแตกต่าง เป็นการที่ธุรกิจมีการวิจัยและพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่ ๆ และมีเอกลักษณ์เฉพาะที่มีความแตกต่างจากคู่แข่ง (Koseoglu, et al., 2013) และความได้เปรียบด้านความรวดเร็วในการตอบสนองความต้องการ เป็นการที่ธุรกิจมีการตอบสนอง

ต่อความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดนิ่ง รวมถึงมีระบบการจัดส่งสินค้าหรือบริการให้ทันกับความต้องการที่เกิดขึ้น (Anata, 2014).

ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ทั้ง 3 ด้านที่ประกอบไปด้วยความได้เปรียบด้านต้นทุน ความได้เปรียบด้านการสร้างความแตกต่างและความได้เปรียบด้านความรวดเร็วในการตอบสนองความต้องการ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมตามที่ Porter (1985); Leonidou, et al., (2013); Koseoglu, et al. (2013) และ Anatan (2014) ได้นำองค์ประกอบความได้เปรียบทางด้านต้นทุนและความได้เปรียบทางการสร้างความแตกต่าง และ Anata (2014) ได้นำความได้เปรียบด้านความรวดเร็วในการตอบสนอง ไปทำการวิจัยจนได้ข้อสรุปว่าองค์ประกอบทั้งสามด้านดังกล่าว เป็นความได้เปรียบของอุตสาหกรรม

ความสำเร็จธุรกิจในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทย

ความสำเร็จของธุรกิจนั้นเป็นสิ่งที่องค์กรทุกองค์กรให้ความสำคัญเนื่องจากองค์กรตั้งขึ้นมาก็เพื่อดำเนินกิจกรรมขององค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Neely, et al., 2002) ความสำเร็จของธุรกิจนั้นเป็นผลที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถขององค์กรที่จะทำงานบรรลุซึ่งเป้าหมายตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ (Lok and Crawford, 2000) โดยการที่ธุรกิจจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความสามารถในการใช้ทรัพยากรให้เกิดความสอดคล้องประสานกันกับวิธีที่จะทำให้ภารกิจต่าง ๆ เสร็จสิ้นสมบูรณ์ตามเป้าหมายโดยการที่มีต้นทุนต่ำที่สุด โดย Neely, et al. (2002) ได้ให้

ความเห็นไว้ว่าความสำเร็จเป็นสิ่งที่เป็ผลสัมฤทธิ์จากการที่องค์กรมีการวางแผน (Plan and Build) การนำแผนไปปฏิบัติใช้ (Implement) และการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม (Refresh) ซึ่งกระบวนการเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสามารถขององค์กรที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จตามเป้าหมายหรือเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ Solomon, et al. (2013) ที่กล่าวไว้ว่าความสำเร็จในภาคธุรกิจนั้นเป็นผลลัพธ์ของการวางแผนและการดำเนินการกลยุทธ์ของกิจการที่นำมาซึ่งผลตอบแทนทางธุรกิจ

นักวิชาการของไทยหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของความสำเร็จของธุรกิจไว้ว่าเป็นความสำเร็จจากการดำเนินงาน คือการที่องค์กรสามารถที่จะทำงานบรรลุเป้าหมายของกิจการ (ธงชัย สันติวงษ์, 2540) จากความสามารถขององค์กรที่สามารถจัดหาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และสามารถจัดหาทรัพยากรที่มีค่าจากสภาพแวดล้อมเพื่อนำมาใช้สร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับกิจการที่จะนำไปสู่การบรรลุซึ่งเป้าหมาย ซึ่งดุขภู สิมาชจร (2552) ได้อธิบายเพิ่มเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจไว้ว่าเป็นความสามารถของกิจการที่บรรลุตามเป้าหมายอย่างน่าพอใจ ด้วยการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการลงทุนอย่างเหมาะสม สามารถขายได้เป็นจำนวนมากและขายได้ในเวลาอันรวดเร็ว สามารถทำกำไร และมีสภาพคล่อง รวมถึงมีความสามารถในการชำระหนี้

จากขอบเขตแนวคิดของความสำเร็จข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความสำเร็จของธุรกิจนั้น เป็นความสามารถของกิจการในการดำเนินธุรกิจให้บรรลุซึ่งเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีการ

บริหารจัดการการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าทำให้ได้มาซึ่งคุณค่าที่เกิดกับกิจการ

ความสามารถเชิงพลวัตและความได้เปรียบทางการแข่งขันกับความสำเร็จของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทย

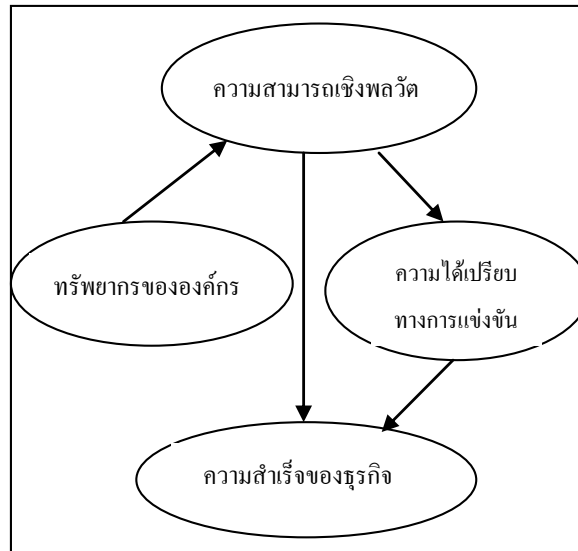
ความสามารถเชิงพลวัตมีบทบาทต่อการขยายขีดความสามารถในการแข่งขันของกิจการ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร อันนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันที่เหนือกว่าคู่แข่งและความสำเร็จได้ในระยะยาว (Cui, et al., 2005) โดยที่ Johanessen and Olsen (2003) ได้เสนอว่าการพัฒนาความสามารถของกิจการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน ความสามารถของกิจการที่จะได้มาซึ่งแนวคิดใหม่ ๆ และข้อมูลที่สำคัญ ต่าง ๆ ถือเป็นสิ่งที่สร้างให้เกิดโอกาสให้กับกิจการ (Li and Liu, 2014) การเรียนรู้ของกิจการสร้างให้เกิดการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อสภาวะทางการตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะนำมาซึ่งโอกาส และจะทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถใหม่ ๆ เกิดเป็นเทคนิคกระบวนการใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Protogerou, et al., 2011) ซึ่งส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในแง่ของการตอบสนองความต้องการ ด้านการสร้างความแตกต่างและทางด้านต้นทุน จากการเกิดขึ้นของนวัตกรรมใหม่ ทั้งในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการที่ส่งผลทางตรงต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Michailova and Zhan, 2015)

Deeds, et al. (2000) เห็นว่าความสามารถเชิงพลวัตที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ ขีดความสามารถให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับจำนวนสินค้าที่ถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง Griffith, et al. (2006) พบว่าความสามารถเชิงพลวัตเป็นปัจจัยที่ทำให้ ขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มสูงขึ้นและส่งผลไปยังความสำเร็จของกิจการ โดยงานของ Simon, et al. (2015) ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถเชิงพลวัตที่สร้างความสำเร็จให้กับกิจการทั้งทางด้านที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินผ่านความได้เปรียบทางการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทยจะประสบความสำเร็จได้นั้นจึงต้องอาศัยความสามารถเชิงพลวัตเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงทรัพยากรและความสามารถของกิจการ

กรอบแนวคิด

ข้อมูลที่กล่าวไปข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างและรักษาไว้ซึ่งความสามารถเชิงพลวัตและความได้เปรียบทางการแข่งขันของกิจการ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของกิจการในอนาคต ดังนั้นจึงสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ว่าต้นกำเนิดของความสามารถเชิงพลวัตที่จะส่งผลไปถึงความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จของธุรกิจได้นั้นต้องอาศัยทรัพยากรที่กิจการมีอยู่ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรขององค์กร ความสามารถเชิงพลวัต ความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จของธุรกิจ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทยเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยจำนวนมาก ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ การสร้างความสามารถได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปต้องประสบกับการแข่งขันที่มีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งจากจำนวนผู้ประกอบการที่มีการเพิ่มขึ้นและสถานะแวดล้อมทางตลาดที่เปลี่ยนแปลงในทุกขณะ ดังนั้น การเสริมสร้างความสามารถเชิงพลวัตจึงมีความจำเป็นอย่างมากต่อการเพิ่มโอกาสสู่ความสำเร็จให้กับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทย

อย่างไรก็ตามการเพิ่มความสามารถเชิงพลวัตให้กับกิจการในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของไทยนั้น ต้องอาศัยพัฒนาทรัพยากรที่กิจการมีอยู่ ให้เกิดการพัฒนา และการบูรณาการ

เพื่อให้อุตสาหกรรมสามารถสร้างความสามารถที่จะปรับตัวให้ทันต่อสถานะแวดล้อม และสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ จากการดูดซับองค์ความรู้เพื่อพัฒนาขีดความสามารถและทรัพยากรภายในองค์กรให้เกิดประโยชน์กับกิจการ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นทั้งทางด้านกระบวนการและผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อสร้างความสามารถได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของกิจการต่อไป

ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการสร้างกรอบแนวคิดความสามารถเชิงพลวัตและความได้เปรียบทางการแข่งขันกับความสำเร็จของธุรกิจ ในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของประเทศไทย จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอแนวทางในการวิจัยต่อยอดในอนาคต หากทำการศึกษาวิจัยเพิ่มในแหล่งข้อมูลในส่วนอื่น ๆ จะทำให้ผลการวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

References

- Anatan, L. (2014). Factors Influencing Supply Chain Competitive Advantage and Performance. **International Journal of Business and Information**, 9(3): 311-334.
- Breznik, L. D. and Hisrich, R. (2014). Dynamic capabilities vs. innovation capability: are they related? **Journal of Small Business and Enterprise Development**, 21(3): 368-384.
- Cavusgil, E. L., et al.,. (2007). Dynamic Capabilities View: Foundations and Research Agenda. **Journal of Marketing Theory and Practice**, 15(2): 159-166.
- Chaharbaghi, K. and Lynch, R. (1999). Sustainable competitive advantage: towards a dynamic resource-based strategy. **Management Decision**, 37(1): 45-50.
- Chakravarthy, B. S. (1982). Adaptation: A Promising Metaphor for Strategic Management. **The Academy of Management Review**, 7(1): 35-44.
- Chatterji, A. and Patro, A. (2014). Dynamic Capabilities and Managing Human Capital. **The Academy of Management Perspective**, 28(4): 395-408.
- Cui, A. S., et al.,. (2005). The influence of competitive intensity and market dynamism on knowledge management capabilities of multinational corporation subsidiaries. **Journal of International Marketing**, 13(3): 32-53.
- Deeds, D. L., Decarolis, D., and Coombs, J. (2000). Dynamic Capabilities and New Product Development in High Technology Ventures: An Empirical Analysis of New Biotechnology Firm. **Journal of Business Venturing**, 15(3): 211-229.
- Dobrivojevic, G. (2013). Analysis of the competitive environment of tourist destinations aiming at attracting FDI by applying Porter's Five Forces Model. **British Journal of Economics, Management and Trade**, 3(4): 359-371.
- Drnevich, P. L. and Kriauciunas, A. P. (2011). Clarifying the conditions and limits of the contributions of ordinary and dynamic capabilities to relative firm performance. **Strategic Management Journal**, 32(3): 254-279.
- Dusadee Kamajorn. (2009). **The success strategy of traditional Thai's franchise coffee shops** . King Mongkut's University of Technology Thonburi, Bangkok.
- Eisenhardt, K. M. and Martin J. A. (2000). Dynamic Capabilities: What are They?. **Strategic Management Journal**, 21(10-11): 1105-1121.
- Fiscal Policy Office. (2014). **The overview of current Thailand tourism and it future predication**. . [online]. Available from: <http://www.fpo.go.th/FPO/modules/Content/getfile.php?contentfileID=5721>. (October 2, 2015).

- Food Intelligence Center of Thailand (2014). **The food industrial sector: product classification**. [online]. Available from: http://fic.nfi.or.th/food_directory/bussfood.php. (August 30 2015).
- Galunic, C. D. and Eisenhardt, K. M. (2001). Architectural Innovation and Modular Corporate Forms. **Academy of Management Journal**, 44(6): 1229-1249.
- Griffith, D. A., et al.,. (2006). The Performance Implications of Entrepreneurial Proclivity: A Dynamic Capabilities Approach. **Journal of Retailing**, 82(1): 51-62.
- Headd, B. (2003). Redefining Business Success: Distinguishing Between Closure and Failure. **Small Business Economics**, 21(1): 51-61.
- Helfat, C. E. (1997). Know-How and asset complementarity and dynamic capability accumulation: the case of R&D. **Strategic Management Journal**, 18(5): 339-360.
- Koseoglu, M. A., et al.,. (2013). Linkages among business strategy, uncertainty and performance in the hospitality industry: Evidence from an emerging economy. **International Journal of Hospitality Management**, 34: 81-91.
- Krzakiewicz, K. (2013). Dynamic capabilities and knowledge management. **Management**, 17(2): 1-15.
- Lawson, B. and Samson, D. (2001). Developing Innovation Capability in Organizations: A Dynamic Capabilities Approach, International. **Journal of Innovation Management**, 5(3): 377-400.
- Leonidou, L. C., et al.,. (2013). Resources and capabilities as drivers of hotel environmental marketing strategy; Implications for competitive advantage and performance. **Tourism Management**, 35: 94-110.
- Leskovar-Spacapan, G. and Bastic, M. (2007). Differences in Organizations' Innovation Capability in Transition Economy: Internal Aspect of the Organizations' Strategic orientation. **Technovation**, 27(9): 533-546.
- Li, D. and Liu, J. (2014). Dynamic capabilities, environmental dynamism, and competitive advantage; Evidence from China. **Journal of Business Research**, 67(1): 2793-2799.
- Lin, H., Su, J. and Higgins, A. (2015). **How dynamic capabilities affect adoption of management innovation**. [online]. Available from: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0148296315002878>. (July 23, 2015).
- Lok, P. and Crawford, J. (2000). The application of a diagnostic model in organizational development. **Journal of Managerial Psychology**, 15(2): 108-121.
- Luo, Y. (2000). Dynamic Capabilities in International Expansion. **Journal of World Business**, 35(4): 355-378.

- Michailova, S. and Zhan, W. (2015). Dynamic capabilities and innovation in MNC subsidiaries. **Journal of World Business**, 50: 576-583.
- Nayyar, P. R. (1993). On the measurement of competitive strategy: evidence from a large multiproduct U.S. firm. **Academy of Management Journal**, 36(6), 1652-1669.
- Neely, A., et al.,. (2002). **The performance prism: The scorecard for measuring and managing business success**. Cranfield: Pearson Education.
- Office of Industrial Economics. (2012). **Master Plan of Industrial Development 2012-2031**. [online]. Available from: http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/industry_plan/National_Industrial_Development_Master_Plan.pdf. (October 3, 2015).
- Porter, M. E. (1985). **Competitive Advantage**. New York: Free Press.
- Pornsawat Monkolchaiananya and other, (2014). Dynamic capability affecting of Thai food export in Thailand. **Journal of Modern Management Science**. 7(2): 164-175.
- Protogerou, A., Caloghirou, Y. and Lioukas, S. (2011). Dynamic Capabilities and Their Indirect Impact on Firm Performance. **Industrial and Corporate Change**, 21(3): 615-647.
- Rindova, V. P. and Kotha, S. (2001). Continuous “Morphing” : Competing through Dynamic Capabilities, Form, and Function. **Academy of Management Journal**, 44: 1263-1280.
- Roy, P. and Roy, P. (2004). The Hewlett Packard-Compaq Computers Merger: Insight from the Resource-Based View and the Dynamic Capabilities Perspective. **Journal of American Academy of Business Cambridge**, 5(1/2): 7-14.
- Solomon, G. T., et al.,. (2013). **Survival of fittest: Technical assistance, survival and growth of small businesses and implications for public policy**. Technovation,
- Teece, D. J. (2007). Explicating Dynamic Capabilities: the Nature and Micro-foundations of (sustainable) Enterprise Performance. **Strategic Management Journal**, 28: 1319-1350.
- Thongchai Santiwong. (1997). **Market's Behaviors**. 9th Edition. Bangkok: Thai Wattapanit Press.
- Wang, C. L. and Ahmed, P. K. (2007). Dynamic Capabilities: a review and research agenda. **International Journal of Management Reviews**, 9(1): 31-51.
- Wernerfelt, B. (1984). A Resource-Based View of the Firm. **Strategic Management Journal**, 5(2): 171-180.
- Wilden, R. and Gudergan, S. (2015). The Impact of Dynamic Capabilities on Operational Marketing and Technological Capabilities: Investigating the Role of Environmental Turbulence. **Journal of the Academy of Marketing Science**, 43(2): 181-199.

- Wu, J. and Olk, P. (2013). Technological advantage, alliances with customers, local knowledge and competitor identification. **Journal of Business Research**, 67(10): 2106-2114.
- Zhou, K. Z. and Li, C. B. (2010). How strategic orientations influence the building of dynamic capability in emerging economies. **Journal of Business Research**, 63(3): 224-231.

Abbot, George et.al. (2012). **The Economics Book**. London: Darling and Kindersley Limited. (351pp.)

ณัฐพล ชันธไชย¹

I

เศรษฐศาสตร์เป็นองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ซึ่งว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด (Scarce resources) เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด (Unlimited human wants) (Lipsey and Courant, 1996: 4) หรือกล่าวได้ อีกนัยหนึ่งว่า เศรษฐศาสตร์ คือการศึกษาว่าด้วยวิธีการที่สังคมจัดการทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ของสังคม (Mankiw, 1998: 4)

ในฐานะที่เป็นองค์ความรู้ซึ่งเป็นสาขาวิชาการ (Professional discipline) ในด้านวิทยาศาสตร์สังคม (Social science) วิชา

เศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วยแนวคิด (Concepts) ศัพท์ทางวิชาการ (Technical terms) ทฤษฎี (Theory) ตัวแบบ (Model) วิธีการในการศึกษา (Methodology) และนำเสนอ (Presentation) ซึ่งสำหรับนักศึกษาโดยทั่วไปต้องใช้ความอดทน หวิริยะพอดูในการทำความเข้าใจ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ประยุกต์ในชีวิตประจำวัน หรือประกอบอาชีพ เป็นนักเศรษฐศาสตร์ ดังนั้นตำราวิชาเศรษฐศาสตร์จึงเป็นตำราที่อ่านด้วยตนเองจะ เข้าใจได้ยาก

II

หนังสือเรื่อง The Economics Book ซึ่งนำมาแนะนำนี้เรียบเรียงเป็นภาษาอังกฤษ สารของหนังสือแบ่งตามประวัติศาสตร์ของ แนวความคิดและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ เป็น 6 ตอน ดังนี้

1. บทนำ (Let the Trading Begin): 400 BCE-1770CE

2. ยุคแห่งเหตุผล (The Age of Reason): 1770-1820

3. การปฏิวัติทางเศรษฐศาสตร์และอุตสาหกรรม (Industrial and Economic Revolution): 1820-1929

4. สงครามและการเสื่อมโทรม (War and Depression): 1929-45

5. เศรษฐศาสตร์หลังสงคราม (Post-war Economics): 1945-70

6. เศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย (Contemporary Economics): 1970-ปัจจุบัน

¹รองศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการหลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ
1767 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ
e-mail: Khanthachai@gmail.com

ในแต่ละยุคของการพัฒนาการขององค์ความรู้ของเศรษฐศาสตร์ หนังสือ The Economics Book จะบรรยายแนวความคิด และทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งนักเศรษฐศาสตร์ บุคคลสำคัญ ผู้เสนอแนวความคิดหรือทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ในยุคแรก ประมาณ 350 BCE (หรือ 350 ปี ก่อนคริสต์ศักราช) กล่าวถึงแนวคิดของ Aristotle ซึ่งนิยมการให้เอกชนเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (Private Property) ค.ศ. 1397 มีการก่อตั้ง Medici Bank ใน Florence ประเทศอิตาลี เป็นสถาบันการเงินแห่งแรกเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การค้าระหว่างประเทศ และ ค.ศ. 1689 John Lock เสนอว่าความมั่งคั่งมิได้เกิดจากการค้าแต่จากแรงงาน ซึ่งแตกต่างจากความเชื่อในยุค Mercantilism โดย Thomas Mun ใน ค.ศ. 1630 เป็นต้น

ในยุคที่สอง (ค.ศ.1770-1820) เริ่มตั้งแต่ David Hume (1770s) ซึ่งไม่เห็นด้วยกับการกีดกันทางการค้า (Trade protectionism) Adam Smith และการตีพิมพ์ตำราเศรษฐศาสตร์เล่มสำคัญชื่อ An Inquiry into the Wealth of Nations ใน ค.ศ.1776 กฎของตลาดของ Say (Say's Law of Market) ใน ค.ศ.1803 และ ทฤษฎีการได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ของ David Ricardo ใน ค.ศ.1817 เป็นต้น

ในยุคที่สาม (ค.ศ.1820-1929) กล่าวถึง John Stuart Mill และการวางรากฐานสำคัญของ เศรษฐศาสตร์เสรีนิยม (Liberal Economics) ใน ค.ศ. 1848 Karl Marx และ Friedrich Engels ตีพิมพ์หนังสือซึ่งถือเป็นคัมภีร์ของ Communism คือ The Communist Manifesto ใน ค.ศ. 1848 Leon Walrus วางพื้นฐานสำคัญของทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับดุลภาพ

(The General Equilibrium Theory) ใน ค.ศ. 1874 Alfred Marshall ตีพิมพ์หนังสือ Principles of Economics ใน ค.ศ. 1890 ซึ่งวางพื้นฐานสำหรับการใช้คณิตศาสตร์ในวิชาเศรษฐศาสตร์ และ เศรษฐศาสตร์จุลภาค Vilfredo Pareto เสนอทฤษฎี Pareto Efficiency ใน ค.ศ.1906 และ Joseph Schumpeter กล่าวถึง บทบาทสำคัญของผู้ประกอบการในฐานะผู้คิดค้นนวัตกรรม (Innovator) ทำให้อุตสาหกรรม มีความก้าวหน้า ใน ค.ศ.1927 เป็นต้น

ในยุคที่สี่ (ค.ศ.1929-1945) เริ่มหลังเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ (Great Depression) ใน ค.ศ.1929 Lionel Robbins ให้คำจำกัดความของเศรษฐศาสตร์ว่าเป็น The Science of Scarce Resources ใน ค.ศ. 1932 John Maynard Keynes ตีพิมพ์หนังสือ The General Theory of Employment, Interest and Prices ใน ค.ศ.1936 John Hicks เสนอตัวแบบ ISLM ใน ค.ศ. 1937 Simon Kuznets บรรยายถึงวัฏจักรของธุรกิจ (Business Cycles) ในค.ศ. 1940s การทำข้อตกลง Bretton Woods ในค.ศ. 1944 เพื่อวางระเบียบเกี่ยวกับการเงินของประเทศอุตสาหกรรมภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้น

ยุคที่ห้า (ค.ศ.1945-1970) เริ่มหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง และการฟื้นฟูประเทศภายหลังสงคราม เช่น การก่อตั้งกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) การเสนอนโยบายทางการเงิน (Monetarist Policy) ของ Milton Friedman ในช่วง 1950s การจัดตั้ง European Economic Community ใน ค.ศ. 1957 Robert Mundell และ Marcus Fleming อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอัตรา

แลกเปลี่ยนกับผลผลิตใน ค.ศ.1962 และใน ค.ศ. 1970 Andre Gunder Frank เสนอทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory) เป็นต้น

ยุคที่หก หรือยุคร่วมสมัย (ค.ศ.1970-ปัจจุบัน) กล่าวถึงวิชาเศรษฐศาสตร์ข่าวสาร (Information Economics) โดย George Akerlof ใน ค.ศ. 1970 การยกเลิกการผูกพันค่าของเงินเหรียญสหรัฐอเมริกากับราคาทองคำของประธานาธิบดี Richard Nixon ตามคำแนะนำของ Milton Friedman ใน ค.ศ.1971 การวางพื้นฐานของวิชาเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) จากการตีพิมพ์

หนังสือ The Economics Book นำเสนอปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในยุคต่าง ๆ นักทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ซึ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญในแต่ละยุคทั้งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและการนำเสนอทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เป็นการสะสมเพิ่มพูนองค์ความรู้และการประยุกต์ในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในแต่ละยุค โดยมีแนวการเขียนซึ่งสามารถอ่านเข้าใจได้ไม่ยาก ดังนั้นจึงเหมาะสำหรับผู้สนใจวิชาเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไป ที่มีความประสงค์อยากรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์

สำหรับนักศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ หนังสือ The Economics Book เหมาะสำหรับการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าให้เกิดความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ที่กว้างขวางขึ้น เพราะวิชาเศรษฐศาสตร์มีแขนงวิชาหลากหลายสาขานักศึกษาที่สนใจสร้างความชำนาญในเศรษฐศาสตร์สาขาใดสาขาหนึ่ง เช่น เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม หรือเศรษฐศาสตร์

หนังสือเรื่อง Prospect Theory โดย Amos Tversky และ Daniel Kahneman ใน ค.ศ. 1979 Alberto Alesina และ Dani Rodrik อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง Economic Growth and Inequality ในช่วงปี 2000s Jeffrey Sachs เสนอการปลดปล่อยภาระหนี้ว่าเป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศในโลกที่สาม ในค.ศ.2005 และวิกฤตการณ์การก่อให้เกิดการถดถอยทางเศรษฐกิจทั่วโลกใน ค.ศ.2008 จากภาวะฟองสบู่แตกในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น

III

การค้าระหว่างประเทศ ก็อาจไม่มีความรู้ในด้านเศรษฐศาสตร์พัฒนา (Development Economics) หรือเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) เป็นต้น การอ่านหนังสือ The Economics Book ก็จะทำให้ทราบว่าวิชาเศรษฐศาสตร์ มีสาขาแยกย่อยมากมายรวมทั้งประวัติความเป็นมาของแต่ละสาขาด้วย

Directory ของหนังสือ รวบรวมรายชื่อนักเศรษฐศาสตร์คนสำคัญถึงปัจจุบัน จำแนกตามเวลาแต่ละคน ทำให้ได้ทราบว่านักเศรษฐศาสตร์คนสำคัญมีใครบ้าง และแต่ละคนมีผลงานสำคัญอะไรบ้าง

Glossary ท้ายหนังสือ อธิบายความหมายของศัพท์และทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่สามารถเข้าใจได้ง่าย สะดวกแก่การค้นคว้าและการทำความเข้าใจศัพท์ แนวคิด และทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์อย่างกะทัดรัด

References

- Lipsey, Richard G. and Courant, Paul N. (1996). **Economics (11th editon)**. Harper Collins College Publishers.
- Mankiw, N. Gregory. (1998). **Principles of Economics**. The Dryden Press.

**แบบฟอร์มนำส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่ใน
วารสารเกษมบัณฑิต
(ส่งพร้อมกับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ)**

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

ชื่อหน่วยงาน/สถาบันที่ทำงาน.....

ขอส่ง ☐ บทความจากงานวิจัย ☐ บทความวิชาการ
☐ บทความปริทัศน์ (review article) ☐ บทวิจารณ์หนังสือ (book review)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

คำสำคัญ (ภาษาไทย)

Keyword (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว (ไม่ต้องกรอกแบบ JKBU-2)
☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่จะระบุชื่อในบทความ (กรอกแบบ JKBU-2 ด้วย)

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต

ลงนาม.....
(.....)

ข้อมูลผู้ร่วมเขียนบทความ

(ส่งแนบพร้อมกับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ)

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 1

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความจากงานวิจัย (กรณีที่เขียนบทความจากงานวิจัย)

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 2

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความจากงานวิจัย (กรณีที่เขียนบทความจากงานวิจัย)

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

หมายเหตุ : ถ้ามีผู้เขียนบทความมากกว่า 2 ท่าน กรุณากรอกรายละเอียดของผู้เขียนบทความร่วมท่านอื่น ๆ ด้วย

รูปแบบการพิมพ์และการนำเสนอบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ

1. การพิมพ์

พิมพ์ต้นฉบับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือด้วย Microsoft Word for Windows หรือซอฟต์แวร์อื่นที่ใกล้เคียงกัน พิมพ์บนกระดาษขนาด A4 หนึ่งเดียว ประมาณ 26 บรรทัด ต่อ 1 หน้า ให้พิมพ์ด้วยอักษร TH Sarabun ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นฉบับจนจบบทความ ยกเว้นหน้าแรกโดยจัดพิมพ์เป็น 2 คอลัมน์ สำหรับสาระของบทความ ยกเว้นบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นแบบคอลัมน์

2. การนำเสนอบทความ

2.1 บทความทุกประเภททั้งที่เป็นบทความจากงานวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ (Article review) มีความยาวประมาณ 12 – 15 หน้า A4 (รวมบทคัดย่อ)

2.2 ชื่อบทความให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 ให้ระบุชื่อของผู้เขียนบทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้ชื่อบทความ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงาน สถานที่ทำงานและที่อยู่โทรศัพท์ และ e-mail ของผู้เขียน โดยเขียนเป็นเชิงอรรถ (footnote) ในหน้าแรกของบทความ

2.4 การนำเสนอบทความให้นำเสนอ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

- **บทคัดย่อ** ต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยแต่ละบทคัดย่อมีความยาวไม่เกิน 1/3 ของกระดาษ A4 (ประมาณ 18 บรรทัด) และให้ระบุคำสำคัญ (Keywords) ในบรรทัดสุดท้ายของบทคัดย่อทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- **1 : บทนำ** ระบุปัญหา/ความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา/ประเด็นที่จะนำเสนอในบทความ และวัตถุประสงค์ในการวิจัย/การเสนอบทความ
- **2 : เนื้อหาสาระ** นำเสนอประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ ซึ่งอาจประกอบด้วยหลายย่อหน้า และในกรณีของบทความจากงานวิจัย การนำเสนอในส่วนนี้ควรมีส่วนประกอบ ดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) ขอบเขตของการวิจัย แนวคิดทฤษฎีและกรอบความคิดในการวิจัย การทบทวนเอกสาร วิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย
- **3 : สรุป** สรุปผลการวิจัย/บทความและข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
- **4 : เอกสารอ้างอิง** ให้นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ (เรียงลำดับอักษร) โดยนำเสนอตามตัวอย่าง 3
- **ภาคผนวก** (ถ้ามี)

(ตัวอย่าง 1)

การนำเสนอบทความจากงานวิจัย (Research Article)

ชื่อเรื่อง.....

บทคัดย่อ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ :

Title:.....

Abstract

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords:

บทนำ (ส่วนที่1ของบทความ) ระบุประเด็นปัญหาของการวิจัยให้ชัดเจนและปรากฏการณ์โดยสังเขป
ในส่วนท้ายของบทนำให้ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย(เฉพาะการนำเสนอเป็นบทความวิจัยมิใช่ใน
วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา (ส่วนที่ 2 ของบทความ)

- การทบทวนเอกสาร/งานวิจัย (โดยสังเขป)
- แนวคิดทฤษฎี/งานวิจัย กรอบความคิดในการวิจัย และสมมติฐาน (ถ้ามี)
- คำจำกัดความของศัพท์/ตัวแปร
- ระเบียบวิธีวิจัย (ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/วิธีการสร้างเครื่องมือ/วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล)
- ผลการวิจัย
 - ข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางที่นำเสนออย่างกะทัดรัด (Concise)
- ผู้เขียนอาจปรับข้อหัวข้อในเนื้อหาสาระของการนำเสนอได้ตามความเหมาะสม เมื่อขึ้นย่อหน้าใหม่ ไม่ควรเขียนเป็นข้อ ๆ

สรุปและเสนอแนะ (ส่วนที่ 3 ของบทความ)**References (เอกสารอ้างอิง)** (ส่วนที่ 4 ของบทความ)

(เขียนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด).....

ภาคผนวก (ถ้ามี)

(ตัวอย่าง 2)

การนำเสนอบทความทางวิชาการ (Academic Article) /บทความปริทรรศน์ (Article Review)

บทนำ (ระบุประเด็นสำคัญ ความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของการนำเสนอ)

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา (สรุปสาระสำคัญแต่ละบท/ตอน โดยนำเสนอเป็นย่อหน้าได้มากกว่า 1 ย่อหน้า)

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปและเสนอแนะ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

References (เอกสารอ้างอิง) (กรณีเป็นบทความปริทรรศน์ ควรมีเอกสารอ้างอิงตามสมควร)

(เขียนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด).....

.....

.....

ภาคผนวก (ถ้ามี)

.....

(ตัวอย่าง 3)

การเขียนบรรณานุกรม

1. Beek,Thorsten and Demirguc-Kurt,Asli. (2549). “Small and Medium Enterprises: Access to Finance as a Growth Constraint.” **Journal of Banking and Finance.** Volume 30, 2931-2943.
2. Hughes, Allen. (2540). “Finance for SMEs: A U.K. Perspective.” **Small Business Economics.** Volume 9, 151-166.

การเขียนอ้างอิงภายในสารบทความ

วารสารเกษมบัณฑิตใช้ระบบ นาม-ปี และระบุหน้า (เมื่อเป็นการอ้างอิงเฉพาะประเด็น) ไม่ใช่ระบบหมายเลขหรือเชิงอรรถดังนี้

- 1.....(Beek,Thorsten and Demirguc-Kurt, 2549)
- 2.....(Hughes,2540:161-162)

3. การเขียนบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

3.1 ต้องระบุข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้

- ชื่อหนังสือ
- ชื่อผู้เขียน/ผู้แต่ง
- ปีที่พิมพ์
- สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์
- จำนวนหน้า

3.2 การนำเสนอบทวิจารณ์หนังสือควรมีส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป ในทำนองเดียวกับการนำเสนอบทความ (โปรดพิจารณาตัวอย่างที่ 2)

3.3 การนำเสนอสาระสำคัญในแต่ละบทโดยสรุปและวิจารณ์แยกแต่ละบทหรือแต่ละบทความ (กรณีเป็นหนังสือที่รวบรวมบทความ)

3.4 ความเห็นโดยสรุป (Concluding remarks)

4. การนำเสนอตารางและภาพประกอบ

ในกรณีที่มีตารางและภาพประกอบในบทความ ให้นำเสนอดังนี้

1. การนำเสนอตาราง

(ตัวอย่าง)

ตารางที่..... :(ชื่อตาราง).....

ที่มา : (แหล่งที่มา และปี).....

2. การนำเสนอภาพประกอบ

ภาพกราฟ หรือแผนภูมิต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ตาราง ให้เรียกว่า ภาพประกอบ โดยเขียนกำกับได้ภาพประกอบและเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

(ตัวอย่าง)

รูปภาพ

Figure..... :(Title).....

Source :(Reference)

**การพิจารณาคัดเลือกบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่
ในวารสารเกษมบัณฑิต**

1. บรรณาธิการจะมีหนังสือแจ้งให้ทราบว่าได้รับบทความเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์
2. บรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองบทความ/บทวิจารณ์หนังสือว่ามีรูปแบบการนำเสนอเป็นไปตามรูปแบบ แบบ JKBU-3 หรือไม่ และสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ ที่การนำเสนอไม่เป็นไปตามรูปแบบ JKBU-3 (โดยไม่ส่งคืนต้นฉบับให้แก่ผู้เขียน)
3. บรรณาธิการจะนำบทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่ผู้เขียนส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ โดยใช้เวลาประมาณ 20-30 วัน
4. บทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่จะได้พิมพ์เผยแพร่ในวารสารเกษมบัณฑิต จะต้องได้รับการประเมินให้พิมพ์เผยแพร่ได้จากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชา
5. ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงหรือแก้ไขก่อนพิมพ์เผยแพร่ ผู้เขียนจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ และส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังบรรณาธิการวารสารฯ ภายใน 15 วัน (หรือตามที่บรรณาธิการกำหนด) นับจากวันที่ได้รับทราบผลการประเมิน ในกรณีท่านส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือฉบับแก้ไขช้ากว่ากำหนด บรรณาธิการจะนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับต่อไป (โดยผู้เขียนจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบว่าประสงค์จะส่งซ้ำ)

การส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเกษมบัณฑิต

1. กรอกข้อมูลในแบบฟอร์มนำส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือฯ (แบบ JKBU-1)
2. กรณีมีผู้เขียนมากกว่า 1 คน ให้ระบุข้อมูลของผู้ร่วมเขียนทุกคนเพิ่มเติมในแบบ JKBU-2
3. การส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ กระทำได้ 3 วิธีดังนี้
 - วิธีที่ 1 : ส่งผ่านระบบ online : www.tci-thaijo.org/index.php/jkbu
 - วิธีที่ 2 : ส่งผ่าน E-mail journal@kbu.ac.th
 - วิธีที่ 3 : ส่งทางไปรษณีย์ไปยังอยู่ข้างล่างนี้

บรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต
สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
เลขที่ 1761 ถนนพัฒนาการ แขวง/เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร
10250

กรณีส่งทางไปรษณีย์ให้ส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 ฉบับ พร้อมบันทึกข้อมูลลงแผ่น CD จำนวน 1 แผ่น โดยนำส่งพร้อมแบบ JKBU-1 และแบบ JKBU-2 (ถ้ามี)

4. เมื่อส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือด้วยวิธีที่ 3 กรุณาโทรศัพท์แจ้งให้บรรณาธิการทราบด้วยวาจา โดยโทรศัพท์ไปที่ 02-3202777 ต่อ 1129